Josip Pečarić: VANDA BABIĆ GALIĆ O BOKI I BOKELJIMA

Josip Pečarić

VANDA BABIĆ GALIĆ O BOKI I BOKELJIMA

Zagreb, 2023.

© Josip Pečarić, 2023.

KAZALO

UVOD.....9

VANDA BABIĆ U PEČARIĆEVIM KNJIGAMA 15

Borba za Boku Kotorsku / U Boki kotorskoj svaki kamen govori – Hrvatski, Zagreb, 1999. 15
Dokle velikosrpska krađa hrvatske kulturne baštine? 15
Poruka znanstvenog skupa "Hrvati u Boki kotorskoj": Bokeljski Hrvati - "Najhrvatski Hrvati" 19
Hrvati Boke kotorske 25
Tko su bili starosjedioci Boke kotorske? 30
Za hrvatsku Hrvatsku, Element, Zagreb, 2001. 33
Otrgnimo Hrvate iz Boke od zaborava i gubitka identiteta 33
Pronađena polovica duše / Deset godina s australskim Hrvatima, Zagreb, 2002. 37
Put u Australiju: Gostovanja na hrvatskim radijima 37
Trijumf tuđmanizma, Zagreb, 2003. 40
Gostovanje na mreži: Forum Croaticum 40
U Boki kotorskoj svaki kamen govori hrvatski / Borba za Boku kotorsku 2, Zagreb, 2004. 42

Proslov 42
Očuvanje hrvatskog identiteta kroz stoljeća 45
D. Jelčić i J. Pečarić, Povijesni prijepori, Zagreb, 2006. 57
Bokelji su dio jedinstvenoga korpusa hrvatskog naroda 57
M. Pavković, Razgovori s Josipom Pečarićem, Koprivnica, 2006. 63
Pogovor 63
Rasizam svjetskih moćnika, Zagreb, 2012. 73
Pismo Vijeću Sigurnosti Ujedinjenih Naroda 73
Uz predstavljanje knjige „Rasizam suda u Haagu": Opet napad „s desna"? 84
Rasizam domaćih slugu, Zagreb, 2013. 90
Referendum poslije presude hrvatskim generalima! 90
Apel hrvatskoj javnosti: Suprotstavimo se medijskim manipulacijama! 98
Vijeću Sigurnosti Ujedinjenih Naroda o Hrvatima BIH 105
Mojih sto knjiga, Zagreb, 2020. 118
Josip Pečarić, Predstavljanje knjige „Vjenceslav Čižek“ 118
Marko Franović, dragovoljac.com 126
Boka u Sydneyu: Svatko ima pravo na svoju grudu zemlje! 126
Marko Franović Proslavio 80. rođendan s obitelji, prijateljima i suradnicima 135
Prof. dr. sc. Vanda Babić U Australiji predstavila svoju novu knjigu o Boki kotorskoj 148
Puštamo Li Da Velika Srbija galopira? 2. 149
U Crnoj Gori i Boki se dogodio zlo i svi smo dužni reagirati 156
U HAZU o Boki i Crnoj Gori 160
Pismo predsjednicima, 20. 162
Zaljev hrvatskih svetaca, dragovoljac.com, 2022. 171
Završni tekst 171

VANDA BABIĆ GALIĆ NA RADIJU DUX 193

Održana promocija knjige „Kulturalno pamćenje - Ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke" u Tivtu 193
Vanda Babić, Jutarnji list – razgovor 199
Predstavljena knjiga Vande Babić "Kulturalno pamćenje - Ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke" U Zagrebu 206

V. Babić: Sve u mom životu ima veze s Bokom 211
„Kulturalno pamćenje- (P) Ogledi o hrvatskoj kulturi i
književnosti Boke“ Prof. dr. Babić promovirano i u Sarajevu ... 219
Posjet predsjednika HNV-a zadarskom županu 221
U gradskoj loži predstavljena knjiga profesorice Vande Babić . 223
Ploveći Zaljevom Hrvatskih Svetaca uz poeziju Vande Babić .. 226
Prof. dr. sc. Vanda Babić sa studentima na studijskom
putovanju 229
Vanda o Maji: Linija po moru, Linija po krvi 231
Knjiga „Boka kotorska – Zaljev Svetaca i hrvatske kulture“
predstavljena u Tivtu 234
Snažna poruka Hrvata iz Boke kotorske 238
Hod po crvenoj crti! 242
I od braće da je, braćo previše je! 248

INTERVJUI, PREDSTAVLJANJA,… 254

„Čujnosti“ iz Boke, ili „Vidljivosti“ Boke iz Zagreba! 254
Razgovor- prof. dr. sc. Vanda Babić autorica knjiga
“Kulturalno pamćenje- ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti
Boke” i “Boka kotorska, Zaljev Svetaca i hrvatske kulture” 259
Vanda Babić je nakon knjige o Boki kotorskoj i stručnih
naslova objavila zbirku poezije ‘Crta na dlanu‘ s likovnom
opremom Jagode i Dimitrija Popovića 266
Prof. dr. sc. Vanda Babić: Srž totalitarnih režima jest zločin i
dužni smo se pokloniti žrtvama Bleiburga 272
Prof. dr. Vanda Babić: “Ovo je naše vrijeme, dati od sebe
najbolje što možemo.” 279
Dr Vanda Babić: Kulturno pamćenje se prepliće 285
Boka je prisutna u svakom mom dahu - intervju Vanda Babić .. 288
Vanda Babić Galić: ‘Svjedoci smo nijemog brisanja identiteta
bokeljskih Hrvata’ 294
Intervju: Vanda Babić Galić 302
U Mostaru predstavljena knjiga "Bokeljski zagovori" 305

ANTE TADIĆ-ŠUTRA O SV. TRIPUNU U SPLITU ..312

HRVATSKO PJESNIŠTVO BOKE KOTORSKE, DIGITALNA ANTOLOGIJA 321

Vanda Babić 321
Predstavljena knjiga Adrijana Vuksanovića „Dvije trećine“ 329

DAN HRVATSKOG NARODA U CRNOJ GORI 331

Sveta misa za Domovinu i hrvatski narod u Crnoj Gori 331
I Zlatko Galić na proslavi dana hrvatskog naroda u Crnoj Gori 343
Veličanstveno obilježen Dan hrvatskog naroda u Crnoj Gori 347
Prilog: Govor ministra RH Gordana Grlić-Radmana 361

AKADEMIK JOSIP PEČARIĆ – ŽIVOTOPIS 364

UVOD

Rođena u Kotoru 1967. Osnovnu i srednju školu završila je u Splitu, dodiplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zadru, a poslijediplomski studij, smjer Književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Na Sveučilištu u Zadru (tada Filozofskom fakultetu) radi od 1992. Danas je sveučilišna profesorica na Odjelu za kroatistiku Sveučilišta u Zadru. Magistrirala 1997. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu s temom *Hrvatska srednjovjekovna tradicija u bokokotorskim pasionskim tekstovima.* Doktorirala 2003. na Sveučilištu u Zagrebu disertacijom *Kulturno-povijesne vrijednosti djelovanja Vicka Zmajevića u Boki kotorskoj i Zadru*. Danas (od 2017.) u zvanju redovite profesorice. Bila je vanjski suradnik na Odjelu za kulturu i turizam gdje je predavala kolegij *Metodika interpretacije prirodne i kulturne baštine.* Do ukidanja svih projekata krajem 2013. bila je voditeljica projekta *Usmeno-književna baština zadarskog područja* i suradnica na projektu: *Kulture u doticaju: Stoljetni hrvatski i crnogorski književni identiteti* glavnog istraživača Milorada Nikčevića. Objavila je desetak stručnih i znanstvenih knjiga.(popis u prilogu) Suradnica je u mnogim znanstvenim i stručnim časopisima. Urednica je prvog zbornika Zadarskih filoloških dana te niza knjiga. Suautorica je i scenaristica dokumentarnog filma *S Hrvatima Boke,* u produkciji HTV, proizvedenog 2001. Od 2007. do 2015. predsjednica je Vijeća za kulturu Zadarske županije, a od 2015. do 2019. članica. Od 2016. članica je Upravnog vijeća Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, a od 2017. do danas predsjednica. Od 2019. članica je Upravnog vijeća Gradske knjižnice Zadar. Ekspert je za akreditaciju studijskih programa i reakreditaciju studijskih programa pri Agenciji za kontrolu i osiguranje kvalitete visokog obrazovanja u Crnoj Gori. (odlukom od 21. 12. 2018.) Članica je stručnih povjerenstava Ministarstva znanosti i obrazovanja za procjenu eksperimentalnih udžbenika i eksperimentalnih nastavnih pomagala za osnovnu i srednju školu za šk. god. 2018/19 i procjenu udžbenika i nastavnih pomagala za osnovnu i srednju školu za šk. god. 2019/20 i 2020/21. U prosincu 2011. je sudjelovala u Erasmus programu razmjene profesora na Sveučilištu u Bambergu, gostovala je na Sveučilištu u Puli, Filozofskom fakultetu u Sarajevu, Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu, te Sveučilištu Macquarie u Sydneyu s temama iz hrvatske književnosti i kulture Boke kotorske. Bila je mentoricom

na doktorskom studiju te je s doktorandom objavila više radova, kao i mentorica na završnim i diplomskim radovima gdje je također i sa studentima objavila nekoliko radova. Dugi niz godina bila je predsjednica Organizacijskog odbora Zadarskih filoloških dana, Obljetnice 500 godina od rođenja Petra Zoranića te Ljetne škole hrvatskog jezika i kulture Odjela za kroatistiku Sveučilišta u Zadru kao i velike manifestacije Hrvatski gradovi za Hrvate Boke. Aktivni je sudionik projekta Putevima bokeljskih Hrvata. Pokretač je brojnih kulturnih manifestacija s ciljem promicanja hrvatske kulturne baštine Boke, hrvatsko-crnogorskih književnih i kulturnih odnosa, predavanja u R Hrvatskoj i Crnoj Gori, te studijskih putovanja s ciljem približavanja i upoznavanja s kulturom i radom autohtone hrvatske zajednice u Crnoj Gori. Objavljuje poeziju i prozu na književnim portalima i u renomiranim književnim časopisima. (*Književna republika, Zadarska smotra, Ars).* Objavila je 2019. zbirku poezije *Crta na dlanu*, a 2020. roman *Cesta i ptica i oblak*. Dobitnica je Godišnje nagrade Zadarske županije (2006.), Plakete HKD Napredak, Središnjice Sarajevo, za pisanu književnu i znanstvenu riječ i nakladništvo (2008.), Srebrne povelje Matice hrvatske za knjigu Berta K. Balabanića Radovan i Ljudmila (2008.), poticaja za izvrsnost u znanosti od Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (2009.), Zahvalnice Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore za promicanje i očuvanje baštine Hrvata Boke kotorske (2019.) i Grba grada Zadra (2019.). Dobila je treću nagradu Dubravko Horvatić za objavljenu poeziju u Hrvatskom slovu, 2020.

http://dhk.hr/clanovi-drustva/detaljnije/vanda-babic

VANDA BABIĆ – PET PJESAMA

Posted on 23. Avgusta 2020. by Jasmina Hanjalić

Ti

O, Ti kome slili su se stihovi
i pobrisali nas kao nevjernici
stoljetne bogomolje,
Ti, moja kamena stijeno
potopljena.

Prodana zemljo!
Okrećem glavu i kidam te.
Izvlačim Te iz moje utrobe,
iz vlastitih žila te sučem.
Nestaju stihovi.
Brišu se slova,
samo srce ogoljeno
Kuca.

MAJI PERFILJEVOJ

Djevojčica koju su zaboravili u automobilu,
ugledala je poetesu
I pronašla mir na obrubu njezina šešira
Srele su se slučajno u hodniku Sv. Duha.
Između stropa i čela dežurnog liječnika.
I kiše su se slile u latice svile
Djevojčica se osmjehne i pruži ruku
poetesi
Da sam ja netko – reče i namjesti sunce.
Sanjam – reče i ugasi dan.

NULA BEZDANA

Ako nisi, nema te.
Ako te nema, nisi.
Možeš se pozivati na prošlost,
lagati sebi njezinim darovima
no ako te sad nema. Nisi!
I nisi jer nema te.
A nemoj biti gdje te nema.
Progutat će te ništavilo.
Nula bezdana.

DOVOLJNO ZA OSMIJEH

Otkrivam te u stihu,
riječ po riječ slažem onako
kako mi se sviđa.
I ne zamaram se hoćeš li
se pobuniti i ne brigam se

pomisliš li katkad
na onu ruku slijepljenu na mom koljenu.
Predugo da bi bilo slučajno.
Prekratko da bi preraslo u stih.
No dovoljno za osmijeh.

NENAUČENA LEKCIJA

Predugo si bio moja
nenaučena lekcija.
Zvala sam te imenima cvijeća
Bio si abeceda osjeta
I zbir dijagnoza od kojih se
mogla mirovina dobit
I mir.
Doista predugo si bio
Onaj kamen rimski uglancani
Kojim kada hodam uvijek mislim
Kako su ti neki onda tuda
I o čem su razmišljali.
Bio si moja lekcija.
Ona što se uči iz prve
Kao pjesmica.
Ili molitva.
No, ni danas te ne znam ponoviti.

https://jasminahanjalic.wordpress.com/2020/08/23/vanda-babic-pet-pjesama/

U prvom poglavlju dajem tekstove iz mojih knjiga u kojima spominjem Vandu Babić Galić. U drugom dajem izbor tekstova s Radio DUX-a, a u trećem iz ostalih medija.

Akademik Josip Pečarić

VANDA BABIĆ U PEČARIĆEVIM KNJIGAMA

BORBA ZA BOKU KOTORSKU / U BOKI KOTORSKOJ SVAKI KAMEN GOVORI – HRVATSKI, ZAGREB, 1999.

DOKLE VELIKOSRPSKA KRAĐA HRVATSKE KULTURNE BAŠTINE?

Kulturni Obzor, Večernji list, 5. VII. 1998.

Velikosrpski kompleks **hrvatske kulturne baštine** zaista je golem**.** Otvarajući znanstveni skup "Hrvati Boke kotorske", održan u Zagrebu 22. i 23. svibnja ove godine, predsjednik Hrvatske bratovštine "Bokeljska mornarica 809" prof. dr. Zvonimir Janović s ironijom se osvrnuo na činjenicu da će Jugoslavija svoj nastup na Svjetskoj izložbi EXPO'98 u Lisabonu otvoriti i zatvoriti kolom Bokeljske mornarice, najstarije hrvatske bratovštine. Bilo je odmah jasno da će ta želja Jugoslavije da se predstavi kao zemlja tisućljetnje pomorske tradicije u stvari proteći u znaku Hrvata iz Boke kotorske.

I zaista oni su dominirali jugoslavenskim paviljonom, pa slobodno možemo reći da je Hrvatska imala dva svoja paviljona, pri čemu je ovaj drugi - jugoslavenski - bio izložba slika iz Boke, slavnih Bokelja, Bokeljske mornarice.

Kapetan Ivo Visin (1806.-1868.) iz Prčanja, opisan je kao prvi Slaven koji je oplovio svijet. Neosporno je da je Ivo Visin izuzetno ime hrvatske povijesti. Na put oko svijeta krenuo je brodom "Splendido" iz Antwerpena 11. 2. 1852., a stigao u Trst 30. 7. 1859. Po dolasku u Trst Visina je odlikovala austrijska vlada bijelom počasnom zastavom "Merito navali", najvećim odlikovanjem za pomorske zasluge koju nitko drugi nije nikad ni dobio, i "Viteškim križem reda Franje Josipa", a tršćanska općina ga je izabrala za svog počasnog građanina. Uz Visina bili su i Peraštanin Matija Zmajević, admiral baltičke flote (1680.-1735.), koji se proslavio u bitkama protiv Švođana i kapetan Petar Želalić, član reda Malteških vitezova iz 18. stoljeća, koji se proslavio kada je na čelu sedamdesetak kršćanskih robova savladao veliki turski matični brod "Kruna Otomanska". Pjesma je Želalića opjevala kao Kristovog heroja.

Nedavno, 3. lipnja župni ured Budva izvijestio je da je na poticaj Budvanske parohije Srpske pravoslavne crkve, a bez znanja Katoličke crkve, u niši katoličke kapelice kod sjevernih vrata grada postavljen novi mozaik s Bogorodičinim likom! Naime, na tom mjestu se od 1333. do 1949. nalazila zavjetna Bogorodičina ikona. Ikona je bila postavljena daleke 1333. kao zavjetni dar grada Budve u znak zahvalnosti za poštedu od kuge i od tada je bila čašćena, uz sv. Ivana, kao zaštitnica grada. Ikonu je blagoslovio tadašnji katolički biskup, budući je Budva do polovice 17. stoljeća bila nastanjena katoličkim pučanstvom. Kada se tijekom morejskih ratova u Budvu doselio određeni broj pravoslavnog pučanstva, mjesna Katolička Crkva im je ustupila kapelu sv. Sabe Opata, koja im je služila za molitvu sve do gradnje današnje parohijske crkve, izgrađene početkom proteklog stoljeća na nekadašnjem benediktinskom imanju. Komunističke vlasti su 1949. ikonu bacile u more, no ona je tijekom noći oplovila zidine grada i doplovila do vrata Pisani, na istočnoj strani grada, te je tako spašena i nedavno ju je obnovio Republički zavod.

A kako se vrhunski bizantinizam Srpske pravoslavne crkve ogledao u ovom slučaju govori činjenica da je ova “Crkva” postavila svoj mozaik u trenutku kada je u posjetu budvanskom župniku don Filipu Janjiću bio njihov jeromonah Arsenije Radović, koji je sa župnikom razgovarao o postavljanju vjerskog obilježja na tome povijesnom mjestu. Kotorski biskupski ordinarijat oglasio se 8. lipnja prosvjedujući i nazivajući taj čin “aktom svojevrsnog nasilja i vrijeđanja vjerničkih osjećaja vjernika”.

Bokelji su još u prošlom stoljeću objašnjavali taj srpski poriv za svojatanjem tuđega. Tako je u časopisu Vijenac iz 1891. godine objavljen tekst: *Tko su bili starosjedioci Boke kotorske* gdje nalazimo slijedeće: "Cielomu je svietu poznato, da je svojatanje jedna od glavnih mana srbskog plemena; to mu je u krvi. Srbin hoće da svojata jezik, običaj, pjesme, vjeru. On ne obire sredstava, ne traži dokaza, uljudno ga pozdravi dva tri puta, budi mu gdjekad uslužan iz građanske snošljivosti, sjutra će te proglasiti Srbinom..." Autor je u ovom tekstu pokazao kako su starosjedioci Boke bili Hrvati, ali njegov tekst je značajan i stoga što objašnjava i uzroke ovakve sudbine bokeljskih Hrvata, a i Hrvata općenito:

“Da smo mi, da su naši župnici, naši učitelji, a nada sve naše matere, onom žilavošću i uztrajnošću izticali hrvatstvo, kako su hrišćani nakon one Vukove “Srbi svi i svuda” izticali srpstvo, druge bi nam danas ptice pjevale. Hrišćani posrbiše sve, pa i Bože prosti samoga Boga na nebu i anđele oko njega pak jel se čuditi posljedicama? A kako smo mi u obće postupali? Poradi umišljene, a nemoguće bratske sloge, mi smo imali stotinu obzira prema braći, a braća prema nama ni cigloga. Da se ne pomuti ta blažena sloga, strah nas je bilo izustiti rieč Hrvat. Mijenjali smo na svaki način svoje ime, eda bismo došli do prave sloge, pak naša popustljivost što je stvorila? Ništa. Sjećam se u Kotoru kad se radilo da se talijansko društvo "casino" preokrene u naše družtvo, malo da ga ne okrstiše “Srbski dom", premda veći dio kotorskih Srba niesu bili s nama, a samo poradi svakdašnjeg obzira nadjenuše mu ime Slavjanski dom... Pogubno je u ovom obziru djelovao i taj uzrok, što ono malo naših književnika podje kako i u svemu, tako i u nazivu jezika za Dubrovčanima, nazivajući naš jezik slovinskim. A da pomutnja ostane veća, u 16. 17. i 18. stoljeću naši spisatelji, kao i Dubrovčani

i uobće hrvatski, pod imenom slovinski nisu razumievali samo jugoslavenske jezike nego i sve slavenske".

Ovakvo postupanje nastavljeno je sve do današnjeg dana. Tako će bokeljski Hrvati tijekom Domovinskog rata tražiti od dr. Hrvoja Kačića da ih hrvatska vlada uopće i ne spominje, da bi u isto vrijeme kritizirali tu istu vlast kako ih je zaboravila. A da i ne govorimo o činjenici kako je ideja "jugoslovenstva" itekako prodrla u Boki, pa se čak spominju i neki katolički svećenici kojima nije bila strana.

Velikosrpsko posezanje za hrvatskom baštinom Boke je stalno. Tome su doprinosili hrvatski autori, koji nisu smjeli isticati činjenicu da se radi o hrvatskim književnicima (sjetimo se da se ni povijest Dubrovačke republike nije tretirala kao dio hrvatske povijesti), a ni danas nisu svjesni koliko treba inzistirati na tom hrvatskom identitetu bokeljske književnosti. Sjetimo se objavljivanja antologije "Stara književnost Boke" autora Ive Banca, Slobodana Prosperova Novaka i Branka Sbutege, kada je u svom prikazu pod naslovom: *Zašto je "hrvatska" izbačena iz naslova?* hrvatski književnik Stijepo Mijović Kočan konstatirao: "Genitiv koji prešućuje hrvatski identitet bokeške književnosti još jedanput pokazuje koliko je dubok "opštejugoslovenski sindrom" i kako ga je teško iščupati iz svijesti i postupaka!" Srećom, to nije uvijek slučaj. Tako je mr. sc. Vanda Babić, na simpoziju "Hrvati Boke kotorske" koji je održan u Zagrebu 22. i 23. svibnja ove godine, održala predavanje "Starija hrvatska književnost Boke kotorske", u kome se posebno osvrnula na spomenuti tekst iz prošlog stoljeća. Uskoro će izaći iz tiska i knjiga s istovjetnim naslovom.

Vjerojatno je, ipak, da dolazi vrijeme kada SPC neće moći više u Crnoj Gori činiti ovakve stvari. Autokefalna Crnogorska pravoslavna crkva pokrenut će pitanje svoga vlasništva, ako već i nije. Okretanjem Crne Gore zapadnom svijetu kroz oslobađanje od balasta velikosrpske politike, trebalo bi, konačno, prestati i velikosrpska krađa hrvatske kulturne baštine u Boki kotorskoj!

PORUKA ZNANSTVENOG SKUPA "HRVATI U BOKI KOTORSKOJ": BOKELJSKI HRVATI - "NAJHRVATSKI HRVATI"

Dom i Svijet, Informativni tjedni prilog za iseljenike, br. 136
Večernji list (inozemno izdanje), 7. siječnja 1997.

O jednom mom gostovanju na hrvatskom radiju u Melbourneu kada sam odgovarao na pitanja slušatelja pisao sam već u svom članku "Borba za Boku" (*Dom i Svijet, br. 101).* Tada sam, govoreći o hrvatskoj kulturnoj baštini u Boki kotorskoj ponovio činjenicu da je po službenim crnogorskim izvorima oko 40% nepokretne i 66% pokretne spomeničke baštine te republike u Boki kotorskoj. Poznato je da su bokokotorska priobalna naselja, stoljećima s uglavnom hrvatskim pučanstvom, bila žarišta pomorstva, koje je kroz svo to vrijeme bilo pokretač razvoja cijelog tog područja, pa je pučanstvo tih naselja bilo i nosiocem kulture, koja je dosegla zaista zavidnu razinu. Jasno je stoga da ogromna većina tog blaga pripada hrvatskom narodu. Javio se jedan Srbin (što znamo, jer je uslijedilo nacionalno izjašnjavanje u vidu psovke na račun profesora - srećom nije išlo izravno u eter). Inzistirao sam na njegovom pitanju pa ga je voditelj i postavio: "Javio se jedan naš slušatelj, očito iznenađen Vašom tvrdnjom da je 50% spomeničnog blaga današnje Crne Gore hrvatsko, pa Vas pita ima li tamo što srpsko." Moj odgovor je bio: "Očito me naš slušatelj nije dobro razumio. Ja sam rekao da 50% ispada po službenim crnogorskim izvorima. A ne daj Bože da me je neki moj Hrvat iz Boke čuo da sam ja rekao da je samo toliko! A da je to zaista tako vidljivo je iz sljedeće priče. Hrvatska bratovština "Bokeljska mornarica 809" organizirala je predavanje u Zagrebu "Hrvatska kulturna baština Boke kotorske". Predavač je počeo svoje predavanje konstatirajući kako je teško, u jednom predavanju, govoriti o hrvatskoj kulturnoj baštini Boke kotorske jer je ona ogromna. Zato će on govoriti o srpskoj kulturnoj baštini u Boki. Zatim je konstatirao da postoji pet zaista značajnih spomenika za koje se smatra da su srpski, a da će on pokazati kako niti jedan od njih nije srpski." A da nisam pretjerao tom prigodom potvrđeno je i ovih dana. Naime, Filozofski fakultet u Zadru i Hrvatska bratovština

"Bokeljska mornarica 809", a pod pokroviteljstvom Hrvatske Akademije Znanosti i Umjetnosti, organizirali su znanstveni skup **HRVATI U BOKI KOTORSKOJ**. Prvi dio skupa je održan u Zadru, od 12. do 14. prosinca 1996. Nastavak se planira za travanj ili svibanj 1997. u Zagrebu. Naime, prijavljeno je toliko referata da je pripremni odbor (prof. dr. Šime Batović, prof. dr. Zvonko Janović, prof. dr. Nikica Kolumbić, prof. dr. Stijepo Obad, prof. dr. Josip Pečarić, akademik Ivo Petricioli, prof. Anton Simović) odlučio podijeliti skup u dva dijela. A već s najavom ovog prvog dijela počele su stizati nove prijave. Očito je kako hrvatski znanstvenici znaju kolika je važnost Boke kotorske za hrvatski narod. Ali, odgovarajuća medijska reakcija je izostala, po tko zna koji put kada je riječ o Boki kotorskoj!

Izloženo je 37 referata

Skup je otvorio **prof. dr. Stijepo Obad** konstatirajući da je Boka kotorska hrvatska kulturna sastavnica i integralni dio hrvatskog kulturnog prostora, a zatim su uslijedili pozdravni govori nadbiskupa zadarskog **mnsr. Ivana Prenđe**, provincijala franjevačke provincije "sv. Jeronima" **dr. fra Maria Šikića**, prodekana Filozofskog fakulteta, predsjednika Hrvatske bratovštine "Bokeljska mornarica 809", predstavnika pokrovitelja Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Sve nazočne je posebno razveselila činjenica da su tijekom cijelog skupa bili nazočni dva časnika Bokeljske Mornarice: **Vijeko Pezzenti**, koji je također pozdravi skup i **Anton Seifert**. Tijekom sva tri dana održavanja znanstvenog skupa stizali su pozdravni brzojavi. Tijekom sesije kojom sam predsjedavao stigao je i brzojav gosp. Ante Belje, ravnatelja Hrvatske matice iseljenika. S velikim zadovoljstvom sam ga pročitao.

Beljino pismo potpore

“Dragi prijatelji, iskreno mi je žao što, zbog ranije preuzetih obveza, nisam nazočan na vašem cijenjenom skupu, ali vam svakako moram reći da Hrvatska matica iseljenika od srca pozdravlja organizaciju vašeg znanstvenog skupa o Hrvatima u Boki kotorskoj.

Sada, kad Hrvati imaju svoju samostalnu državu, daleko više i lakše će moći skrbiti o svojoj braći izvan hrvatskih granica, jer su se povećale i mogućnosti institucionalnih oblika zaštite koju pružaju razne međunarodne institucije. Hrvatskoj matici iseljenika jasni su problemi oko 11 tisuća Hrvata u Boki kotorskoj. Poznata su nam kršenja ljudskih prava. Ponajprije raseljavanje pod prisilom, nemogućnost pohađanja nastave na hrvatskom, nepostojanje bilo kakvih drugih hrvatskih kulturnih ustanova, nepostojanje tiska na hrvatskom jeziku itd... U Hrvatskoj matici iseljenika, kao i u ostalim institucijama hrvatske države, Hrvati Boke kotorske uvijek će imati uporište u borbi za svoja legalna i legitimna prava. Želeći da vaš skup pridonese dobrobiti Hrvata Boke kotorske i opstanku Hrvata na njihovim vjekovnim ognjištima u Boki, najsrdačnije vas pozdravljam i želim vam mnogo uspjeha u radu. Nadam se da će radovi sa znanstvenog skupa biti tiskani u posebnom zborniku.

Ravnatelj HMI-a i upravitelj HIC-a Ante Beljo "

Izloženo je sljedećih 37 referata: Damir Magaš (Zadar): O osnovnim zemljopisnim značajkama prostora Boke kotorske; Šime Batović (Zadar): Boka kotorska u prapovijesti; Stjepan Antoljak (Zagreb): Boka kotorska u srednjem vijeku; Zdenko Žeravica (Dubrovnik): Srednji vijek u Boki kotorskoj u svjetlu arheoloških ostataka; Ivo Rendić Miočević (Zadar): Od popa Dukljanina do Baje Pivljanina (Etnopsihološka objašnjenja katoličke defanzive u Duklji); Stjepan Ćosić (Dubrovnik): Boka kotorska za francurske uprave; Frano Ivković (Zadar): Ustroj druge austrijske uprave u Boki kotorskoj; Ivan Pederin (Zadar): Ustanak u Boki kotorskoj 1848.-1851.; Ankica i Josip Pečarić (Zagreb): Hrvati u Boki kotorskoj u Kraljevini Jugoslaviji; Luko Brailo (Dubrovnik): Položaj Hrvata u Boki kotorskoj od godine 1991. do 1996.; Ante Marinović (Dubrovnik): Državnopravni status s izmjenom vlasti u Boki kotorskoj od najstarijih dana do 1918. godine; Eduard Peričić (Zadar): Katoličke biskupije Gornje Dalmacije; Jozo Milanović (Tkon): Monasi benediktinci u Boki kotorskoj; Stjepan Krasić (Rim): Dominikanci u Boki kotorskoj; Josip Sopta (Dubrovnik): Franjevci u Boki kotorskoj; Stanko Piplović (Split): Katoličke bogoštovne gradnje u Boki kotorskoj tijekom 19. stoljeća; Slavko

Kovačić (Split): Studenti kotorske biskupije na visokom bogoslovnom učilištu dalmatinskih biskupija u Zadru (1826.-1921.) i Splitu (1906.-1996.); Midhat Kozličić (Zadar): Granice Boke kotorske na zemljovidima od 17-20. st.; Josip Stošić (Zagreb): Prisutnost bizantijske umjetnosti u Boki kotorskoj; Nikola Jakšić (Zadar): Skulptura devetoga stoljeća u Boki kotorskoj; Anica Kisić (Dubrovnik): Likovno blago pomorskoga sadržaja u Boki kotorskoj; Ivna Anzulović (Zadar): Veze Zadra i Boke kotorske u 14. i 15. stoljeću; Franko Mirošević (Zagreb): Veze Boke kotorske s južnom Dalmacijom od 1918. do 1929.; Ivan Mustać (Dubrovnik): Enklava Sutorina u svjetlu dubrovačke diplomacije; Milko Brković (Zadar): Povelja kralja Tvrtka I. mletačkim trgovcima u Kotoru godine 1385.; Šime Županović (Split): Ribarstvo i ribarska terminologija Boke kotorske; Josip Lisac (Zadar): Bokeljski govori u kontekstu cjeline dijasistema; Miljenko Foretić (Dubrovnik): Veze bokeljskih i južnohrvatskih pisaca od 16. do 18. stoljeća; Vanda Babić (Zadar): Hrvatska književna tradicija kod starijih bokeljskih pisaca; Divna Mrdeža - Antonina (Zadar): Lirika Stjepana Zanovića; Stijepo Mijović Kočan (Zagreb): Boka kotorska u suvremenom hrvatskom pjesništvu; Ljerka Šimunović (Zadar): Vicko Drago, povjesnik i književnik; Marijan Diklić (Zadar): Pravaštvo Boke do Prvog svjetskog rata; Tonči Šitin (Zadar): Administrativna podjela i stranačke borbe u međuratnom razdoblju; Miho Demović (Zagreb): Dalmatinske pjesme iz Boke prema zbirci Ludviga Kube; Ivan Ivančan (Zagreb): Kolo Bokeljske mornarice; Stijepo Obad (Zadar): Hrvatska društva u Boki kotorskoj do Drugoga svjetskog rata; Franko Oreb (Split): Devedeseta obljetnica Bokeljskoga starinarskog društva (1906.-1996.).

Sličnosti Domovinskog rata i prošlog stoljeća u Boki

U radu skupa aktivno je sudjelovao i dr. fra Mario Šikić. On je izložio predavanja Stjepana Krasića i Josipa Sopte, koji nisu mogli biti nazočni. Na određen način to možemo reći i za zadarskog nadbiskupa mons. Ivana Prenđu. Naime, on je, pozdravljajući skup, izrazio žaljenje što u njegovom programu nije vidio i predavanje o

njegovom predčasniku nadbiskupu barskom i zadarskom Vicku Zmajeviću. Brzo se pokazalo da se radi o hrvatskom znanstvenom skupu o hrvatskom kraju. Pripremni odbor je brzo reagirao, pa je na skupu prikazan i rad dr. Eduarda Peričića o ovom velikanu hrvatskog naroda rodom iz Perasta, koji će se uskoro pojaviti u najnovijem broju časopisa Zadarska smotra. Dugotrajni aplauz za svoja predavanja dobili su mnogi autori, kao na primjer Stjepan Antoljak, Ivo Rendić Miočević ili pak dugogodišnji profesor kotorskog Pomorskog fakultete Ante Marinović, koji je prije početka svog predavanja prišao nazočnim časnicima Bokeljske mornarice i najsrdačnije ih pozdravio. Da je nečeg sličnog onom što smo doživjeli u Domovinskom ratu bilo i u prošlom stoljeću u Boki vidjelo se iz referata Stjepana Ćosića, Frana Ivkovića i Ivana Pederina. Kako je Boka odvajana od Dalmacije i matice zemlje Hrvatske objasnili su Ankica i Josip Pečarić, Franko Mirošević i Tonči Šitin. Hrvatska kulturna baština je veliki srpski kompleks. Petsto godina pod turskom vladavinom učinili su da se Srbi i Crnogorci nemaju čime pohvaliti. Zato to pokušavaju nadoknaditi otimanjem, a od koga bi drugo nego od Hrvata. To je istaklo više predavača kao što su, prije svih Josip Stošić, kao i Vanda Babić, ili Franko Oreb. Boka kotorska je zaljev hrvatskih svetaca (Sv. Leopold Bogdan Mandić, blž. Ozana Kotorka, blž. Gracija iz Mula, a i hrvatski papa Siksto V. je podrijetlom iz Boke). Zato i ne čudi što je na prvom hrvatskom znanstvenom skupu o Boki kotorskoj bilo toliko referata o Katoličkoj crkvi u Boki (Eduard Peričić, Jozo Milanović, Stjepan Krasić, Josip Sopta, Slavko Kovačić). Luko Brailo je dokumentirano pokazao koliko je težak položaj Hrvata u Boki kotorskoj danas. Tom prigodom je pročitao prijeteće pismo koje su prošle godine dobivale ugledne hrvatske obitelji u Tivtu u kojem stoji i sljedeće: ”Ne odete li sami na vrijeme, noć će gutati vašu djecu i vaše obitelji“! Naravno, u ostalim predavanjima bile su zastupljene ljepše teme - hrvatska baština u Boki. Posebno treba istaknuti trenutak kada je Šime Županović govorio o Hrvatima Boke kao o najhrvatskijim Hrvatima. Ovo je izazvalo sveopće odobravanje nazočnih, što je još više istaklo kontrast između onog što o Hrvatima Boke kotorske misle hrvatski znanstvenici u odnosu na ono kolika im se pažnja posvećuje u medijima, što itekako doprinosi da se

memoricid koji je sprovodila velikosrpska politika kroz svo vrijeme postojanja bivše države itekako osjeća i danas.

Samo djelić onoga što Boka jest i što znači hrvatskom narodu

Naravno, i Pripremnom odboru, kao i svim sudionicima ovoga skupa bilo je jasno da je s predavanjima s ovog skupa, uključujući i ona koja će biti održana u Zagrebu sljedeće godine, pokazan samo djelić onoga što Boka kotorska jest i što znači hrvatskom narodu. Zato je, uz ostalo zaključeno da se ubuduće svake dvije godine održi ovakav skup o Boki kotorskoj. Prvi znanstveni skup na kome su hrvatski znanstvenici raspravljali o "sastavnici hrvatskog nacionalnog bića" - Boki kotorskog je događaj od izuzetne važnosti za Hrvate Boke kotorske, ali i za hrvatski narod u cijelini. On pokazuje da Hrvati nikad neće prestati voditi brigu o svojim vrijednostima, i da će tako eventualni nestanak baštinika te ogromne baštine u Boki kotorskoj, najbolje pokazati kakva je sredina u kojoj su naši pređi stvarali izuzetna djela. Hrvatska je ovim skupom (kao i planiranim budućim skupovima) pokazala da će sve učiniti da svi saznaju kako **u Boki kotorskoj svaki kamen govori Hrvatski.**[1]

[1] Izvješće sa znanstvenog skupa u Zadru objavljeno je i u Hrvatskom Slovu, 20. prosinca 1996. pod naslovom :"Bokeljski Hrvati - najhrvatskiji Hrvati".

HRVATI BOKE KOTORSKE

Hrvatsko Slovo, 5. lipnja 1998.

U Zagrebu, u Starogradskoj vijećnici, održan je 22. i 23. svibnja ove godine znanstveni skup "Hrvati Boke kotorske" čiji je organizator Filozofski fakultet iz Zadra i Hrvatska bratovština "Bokeljska mornarica 809" iz Zagreba, a pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti i tehnologije RH, HAZU i Hrvatske matice iseljenika. U stvari, to je nastavak skupa održanog u Zadru od 12. do 14. prosinca 1996. Skup su otvorili dr. **Stijepo Obad**, profesor zadarskog Filozofskog fakulteta i prof. dr. **Zvonimir Janović**, predsjednik zagrebačke "Bokeljske mornarice". Prof. Janović se s ironijom osvrnuo na činjenicu da će Jugoslavija svoj nastup na svjetskoj izložbi EXPO '98. u Lisabonu otvoriti i zatvoriti s kolom Bokeljske mornarice. Jugoslavija se želi na taj način predstaviti kao zemlja tisućljetne pomorske tradicije, a zapravo ponovo će se manifestirati dva velika velikosrpska kompleksa. Prvi kompleks **more**, očituje se već samom činjenicom da se oni žele predstaviti tako, a drugi **hrvatska kulturna baština** proizlazi iz činjenice da se oni predstavljaju hrvatskom baštinom - Bokeljskom mornaricom, prikazujući je kao svoju baštinu. S druge strane, čime bi se današnja Jugoslavija i mogla predstaviti zapadnom svijetu nego Bokom kotorskom, koja kao hrvatska zemlja i pripada Zapadu? Čime bi se, zaista, mogli predstaviti ako ne hrvatskom kulturnom baštinom? Kada govorimo o kotorskoj bratovštini, treba stalno imati na umu, da je samo u prvoj Jugoslaviji ona mogla imati katolički karakter. A u Boki to je uvijek značilo očuvanje hrvatskog identiteta! Da nije tako, ne bi odred Mornarice bio na pogrebu Stjepanu Radiću. A bio je! Međutim, u drugoj Jugoslaviji, Mornarica je prvo bila zabranjena, a potom je obnovljena ali kao jugoslavenska organizacija. Tek, neposredno pred rat, uz veliko zalaganje zagrebačkog dijela organizacije, promijenjen joj je statut, tako da od tada ona ponovno sudjeluje na proslavama sv. Tripuna, zaštitnika Kotora, Boke kotorske i same Bokeljske mornarice. A preostali Hrvati u Boki, kroz cijelo ovo stoljeće, uglavnom prepušteni sami sebi, morali su čuvati svoje golemo naslijeđe kako su znali i umjeli. Gosp. **Kondanari** je i

mogao poslati svoj pozdrav zagrebačkom skupu samo zbog promjena koje su se desile u Crnoj Gori. Ne treba nikada smetnuti s uma da ni njemu, ni predstavnicima "Napredka", to neće biti zaboravljeno, ako se situacija u Crnoj Gori promjeni na gore!

Na Skupu je izloženo 33 referata, a zbog velikog interesa najavljen je za slijedeću godinu i njegov treći dio najvjerojatnije u Dubrovniku. O Boki kotorskoj u prapovijesti govorio je **Šime Batović**, a u antičko doba **Marin Zaninović**. Kao i u Zadru veliko zanimanje izazvao je referat **Iva Rendića Miočevića**: "Crvena Hrvatska kao simbolika katoličkog prostora", pogotovo teorija o "sindromu Kraljevića Marka", tj. projiciranju vlastitih nedostataka na druge. To se može iščitati iz srpskih narodnih pjesama, a bili smo tome svjedoci i u Domovinskom ratu. **Frane Ivković** je govorio o ustroju uprave u Boki kotorskoj od ilirskih pokrajina do 1918. godine. **Ankica Pečarić** je razmatrala položaj Hrvata Boke kotorske u prvoj Jugoslaviji s posebnim osvrtom na načine na koje je velikosrpska politika radila na odvajanju Boke kotorske od Hrvatske. Opisuje perfidnu igru kako je Vidovdanskim ustavom osigurano odvajanje Boke kotorske od Dalmacije. Tome je pridonijelo ujedinjenje partijskih organizacija Boke i Crne Gore prihvaćeno na Vukovarskom kongresu Socijaldemokratske stranke, ali je realizirano tek 1922. Tijekom Drugog svjetskog rata u NOP-u govori o Crnoj Gori i Boki kotorskoj, da bi se na kraju rata ono "i Boka kotorska" jednostavno eliminiralo.

U vrlo zapaženom referatu, **Luko Brailo** se osvrnuo na razdoblje između 1991. i 1998. godine: "Kulminacija hajke na Hrvate Boke dosegnuta je uoči i tijekom srbocrnogorske agresije na Hrvatsku." Brailo navodi kako su samo iz Tivta od 1991. do 1993. otišla 224 Hrvata, a od 1993. do 1996. još 126, kao i mnoge druge podatke koje svjedoče o zaista izuzetno teškom položaju Hrvata u Boki kotorskoj tijekom Domovinskog rata. I Luko Brailo je, kao i Ankica Pečarić, pokazao koliko su smiješne tvrdnje velikosrpskih krugova da su katolici u Boki zapravo pokatoličeni Srbi. Poseban je gost bio don **Branko Sbutega** iz Kotorske biskupije s predavanjem "Hrvatska umjetnost XX. stoljeća u bokeljskim crkvama". Sbutega je, u svom predavanju, pokazao kako je, bez obzira na velike udare koje je Hrvatstvo pretrpilo u Boki u ovom stoljeću, Katolička crkva imala

značajnu suradnju s hrvatskim umjetnicima, pa bokeljske crkve krasi niz iznimnih ostvarenja **Rendića, Medovića, Meštrovića, Rosandića**, **Augustinčića, Lipovca, Murtića** i drugih.

"Osobitost demografskog kretanja Hrvata Boke kotorske u 19. i 20. stoljeću" bio je referat **Antuna Schallera** u kome je on argumentirano ukazao na "proces polaganog, manje - više pritajenog, ali stalnog pritiska beogradskog dvora da Boku rashrvati i "uklopi" u srbocrnogorsko okružje". **Šime Županović** je proučavajući podrijetlo ribarskih nazivlja Hrvata Boke kotorske s temeljem na mjestu Muo, došao do zaključka da su Hrvati Boke kotorske - iskonski Hrvati! A o bokeljskim brodarima na prijelazu XVII. i XIX. stoljeća govorio je **Berislav Visković**. Na činjenicu da su Kotorani i Bokelji najbrojniji i najelitniji sloj Hrvata u Mlecima ukazala je **Lovorka Čoralić**. Tema predavanja **Anta Gulina** bio je srednjevjekovni kaptol sv. Tripuna u Kotoru, a o velikom prijatelju brojnih papa i papinskom legatu na dvorovima raznih kraljeva biskupu moruškom **Nikoli Kotoraninu** izlagao je **Miroslav Kurelac**. On je istakao kako je jedan tiskan govor Nikole Kotoranina zapravo prvi tiskan tekst nekog hrvatskog autora. **Josip Stošić** je govorio o prisutnosti bizanske umjetnosti u Boki i ukazao na činjenicu da ta umjetnost nema nikakve veze sa srpskom umjetnošću. Predavanje **Stanka Piplovića** bilo je "Katastar okružja Kotor iz prve polovice 19. stoljeća", a **Zorana Ladića** "O srednjovjekovnim hodočašćima iz Kotora". Boku kotorsku u XVIII. i XIX. stoljeću slušateljima je približio **Mijo Korade** kroz opise pučkih misionara. **Agneza Szabo** je govorila o Hrvatima Boke kotorske i središnjim nacionalnim institucijama u Zagrebu u XIX. stoljeću. "Hrvatska kultura Boke kotorske u rukama barbara" je predavanje **Vitomira Dessantola**. **Josip Lisac** je razmatrao bokeljske govore u kontekstima cjeline dijasistema, a zaista zapaženo predavanje o starijoj hrvatskoj književnosti Boke kotorske imala je **Vanda Babić**. Ona posebice obrađuje jedan tekst iz XIX. stoljeća u kojem pisac svome prijatelju Bokelju daleko u Argentini odgovara na pitanja hrvatstva Boke i njezina pučanstva. Odgovara i na pitanja kako se srpstvo ukorijenilo na tlu Boke kotorske po njihovu naseljavanju koncem XVII. stoljeća.

Jerko Pandžić prikazao je stvaralaštvo nekih hrvatskih književnika - Bokelja u hrvatskoj književnosti XX. stoljeća. Među njima i jednog od najvećih hrvatskih pjesnika - **Viktora Vidu**, te **Frana Alfirevića.** Pandžić se osvrnuo i na **Augustina Stipčevića, Luku Brajnovića, Vjenceslava Čižeka i Mira Glavurtića**. Viktor Vida je bio tema predavanja i **Branimira Donata**, dok je **Stijepo Mijović Kočan** govorio o skoro pronađenoj, neprihvaćenoj doktorskoj disertaciji još jednog pjesnika - **Jeronima Kornera** ("Cithara octohorda u transliteraciji i valorizaciji Jeronima Kornera"). Knjigu u kojoj je uključena ova disertacija objavio je **Miho Demović**, o svom trošku. **Vladimir Vratović** je počeo svoj referat "Hrvatski latinisti Kotora - pjesničke vrste i teme" ukazujući na činjenicu kako je gramatikalna škola koja postoji u Kotoru 1429., imala sve naznake klasične gimnazije. **Žarko Dadić** je dao "Prilog poznavanju Hrvata Boke kotorske u prirodnim znanostima". Jednog od najvećih bokeljskih pjesnika **Ivana Bolicu Kokoljića** obradio je **Rafo Bogišić**, pustolova i pjesnika **Stjepana Zanovića** - **Boris Nikšić**, a kotorskog skladatelja **Jeronima Fiorelija** - **Željko Brkanović**. Na kraju predavanja prof. Brkanovića slušateljstvo je imalo zadovoljstvo i odslušati neka djela ovog vrsnog kompozitora. Tema rada **Tihomira Lukovića** bila je "Gospodarstvo Boke kroz vjekove". Potomak stare plemenite bokeljske obitelji koja je dala i glasovitog **Antuna Lukovića**, glavnog inženjera u projektu izgradnje Suetskog kanala, na primjeru je svoje obitelji opisao kako su propadale slavne obitelji Boke.

Marijan Diklić je nazočne upoznao s pravaštvom u Boki kotorskoj. Ono je nastalo tek krajem devedesetih godina XIX. stoljeća, kada viđeniji Hrvati iz Boke pristupaju pravašima Dalmacije, budući da je srpska velikodržavna ideja javno prijetila nasiljem. Bokelji, naročito mladež, svoju potporu ideji pravaštva iskazuju i čestitkama **Anti Starčeviću** u vrijeme polaganja kamena temeljca za njegov Dom u Zagrebu. Predavanje **Stijepa Obada** o Hrvatskim društvima u Boki kotorskoj ukazalo je kako hrvatski povjesnici trebaju veliku pažnju ukazati na daljnja istraživanja ovih društava, a počasni admiral "Bokeljske Mornarice", prof. **Anton Simović** je dao povijesni pregled ove najstarije hrvatske bratovštine sve do današnjih dana.. Pročitan je i kratki prilog **Silvija Markovića**

i **Nede Sindik** o Hrvatskom kulturnom društvu "Napredak" u Boki koje je nedavno obnovljeno u Donjoj Lastvi, pa je ono danas jedino društvo s hrvatskim imenom u Crnoj Gori. Podsjetimo još jednom da do obnavljana tog društva Hrvati jedino u Boki kotorskoj nisu imali svoje društvo, što pokazuje kako je njihov položaj bio itekako težak - najteži! To je potvrdio i u svom izlaganju **Hrvoje Kačić**, predsjednik Državne komisije za granice. Kada je tijekom rata bio u Boki pitao je tamošnje Hrvate što Hrvatska može učiniti za njih. Prestrašeni metodama o kojima je govorio Luko Brailo, rekli su mu: "Najbolje je da nas uopće ne spominjete". Naravno, to se odnosilo na hrvatsku vlast, jer Hrvatska bratovština "Bokeljska Mornarica 809" bila je suočena s negativnim učinkom koji je u Hrvatskoj učinio sustavni memoricid tijekom postojanja druge Jugoslavije, a koji se ogledao u tome da mnogi nisu uopće znali ili su malo znali o Hrvatima Boke kotorske. Članovi ove najstarije hrvatske bratovštine tijekom 1991./92. obilazili su mnoge kulturne ustanove i čelnike političkih stranaka, koji po pravilu nisu znali da je Boka "Zaljev hrvatskih svetaca". To govori o tome koliko je veliki bio učinak tog memoricida nad Hrvatima, a možda još više što i mnogi bokeljski Hrvati to isto nisu znali. Ne čudi onda zašto je izaslanik predsjednika Republike viceadmiral **Davorin Kaić** na ovogodišnjoj Bokeljskoj večeri naglasio da je Hrvatska bratovština "Bokeljska mornarica 809" najzaslužnija za donošenje odluke o otvaranju Hrvatskog konzulata u Kotoru. Uslijedila je diskusija iz koje posebno izdvajamo prilog ing. **Antona Nikolića** koji je razjasnio pogrješke koje hrvatski povjesnici prave kada analiziraju odnos Boke kotorske i Mletačke Albanije. U svojoj završnoj riječi dr. **Šime Batović**, profesor na Filozofskom fakultetu u Zadru, istakao je visoke znanstvene domete ovog skupa. On je upozorio na veliko zanimanje za sudjelovanjem na ovom skupu, tako da ni ovom prigodom nisu mogli biti svi zainteresirani uvršteni u program Skupa. Zato je najavio još jedan nastavak, dogodine u Dubrovniku, kao i tiskanje knjiga s ovog i sa skupa održanog u Zadru.[2]

---

[2] Izvješće sa znanstvenog skupa u Zagrebu objavljeno je i u Domu i Svijetu, Informativnom tjednom prilogu za iseljenike, br. 205, Večernji list (inozemno izdanje), 1. lipnja 1998 pod naslovom: "Srbi ponovo prisvajaju hrvatsku nacionalnu baštinu".

TKO SU BILI STAROSJEDIOCI BOKE KOTORSKE?

Dom i Svijet, Informativni tjedni prilog za iseljenike, br. 208 Večernji list (inozemno izdanje), 23. lipnja 1998.

Velikosrpski kompleks hrvatske kulturne baštine zaista je ogroman**.** O tome smo već, u Domu i Svijetu, pisali. Tako je na otvaranju Jugoslavenskog paviljona na 47. Venecijanskom bijenalu Milo Đukanović, tadašnji crnogorski premijer, govoreći o vezama Crne Gore i Italije najviše spominjao Hrvate iz Boke kotorske (Dom i Svijet, br. 189, 12. siječnja 1998.), a Jugoslavija će svoj dan na Svjetskoj izložbi EXPO'98 u Lisabonu otvoriti i zatvoriti kolom Bokeljske mornarice, najstarije hrvatske bratovštine (Dom i svijet, br. 205, 1. lipnja 1998.). Također smo svjedoci njihova svojatanja hrvatskog književnika Luke Brajnovića (Dom i Svijet, br. 177, 17. studenoga 1997.). Ali ne samo njega. Poznata je činjenica kako je literatura bokokotorskoga kruga, nastajala tijekom stoljeća, bila više predmet političkih nego književno-znanstvenih intrepretacija bez obzira na to radilo se o djelima hrvatskoga ili pak latinskog i talijanskoga jezičnog izraza. Tome su, u vrijeme kada je Hrvatska bila u Jugoslaviji, doprinosili hrvatski autori bilo tako što nisu smjeli isticati svoju nacionalnu pripadnost, bilo tako što ni danas nisu svjesni toga koliko treba inzistirati na hrvatskom identitetu bokeljske književnosti, jednako kao i pripadnosti povijesti Dubrovačke Republike hrvatskoj povijesti. Sjetimo se tako, misleći pritom na djela koja u naslovu izostavljaju taj nepoćudni pridjev, objavljivanja antologije "Stara književnost Boke" autora Ive Banca, Slobodana Prosperova Novaka i Branka Sbutege, za koju je, u svom prikazu pod naslovom: *Zašto je "hrvatska" izbačena iz naslova?* (Vjesnik, 9. travnja 1993.), hrvatski književnik Stijepo Mijović Kočan konstatirao: "Genitiv koji prešućuje hrvatski identitet bokeške književnosti još jedanput pokazuje koliko je dubok "opštejugoslovenski sindrom" i kako ga je teško iščupati iz svijesti i postupaka!" Srećom, to nije uvijek slučaj.

Tako je mr. sc. Vanda Babić, na simpoziju "Hrvati Boke kotorske" koji je održan u Zagrebu 22. i 23. svibnja ove godine, održala predavanje "Starija hrvatska književnost Boke kotorske". Tom temom, ujedno magistarskim radom i budućom knjigom, istakla je potrebu da se u bilo kakvoj obradi književnih dijela bokokotorskih pisaca, pogotovu onih koji su pisali na hrvatskom jeziku, ne smije mimoići temeljno i neoborivo stajalište da je bokokotorska literatura, bez obzira na neke posebnosti, jer te posebnosti ima i svaki hrvatski kulturni krug, sastavni, odnosno integralni dio hrvatske književnosti i kulture. To se posebno odnosi na starije razdoblje bokokotorske književnosti. Nakon kronološkog slijeda bokokotorskih pisaca i njihovih djela mr. Babić posebice obrađuje jedan tekst iz 19. stoljeća. Naime, najbolju sliku tog zanimljivog i burnog stoljeća posebice u Boki kotorskoj nalazimo u tekstu pod nazivom *Tko su bili starosjedioci Boke kotorske* (časopis Vijenac iz 1891. godine).

O čemu se zapravo radi u tom tekstu? Pisac svome prijatelju Bokelju daleko u Argentini odgovara na pitanja hrvatstva Boke i njezina pučanstva, i dodirujući čak i jezična pitanja. Nakon što je proučio "pomnjivo sve razprave, što su o tome bile tiskane", dolazi do zaključka da su "starosjedioci našeg rodnog mjesta, kao i ciele Boke, bili čisto Hrvati". Nakon toga citira razne putnike od Tolstoja do Kurelca koji kaže da se "živo uvjerio da u Dalmaciji, Dubrovniku i Kotoru Srbina starosjedioca nigdje ne ima, oliš onog što se za turskog progonstva tuj naseliti moglo. Ja Dubrovnika, Boke ni Crnegore za Srblje priznati ne mogu". Odgovara i na pitanja kako se srpstvo tako ukorijenilo na tlu Boke kotorske kad se oni naseljavaju tek krajem 17. stoljeća i kaže: "Tome se ja, dragi moj, ne čudim ni najmanje. Da smo mi, da su naši župnici, naši učitelji, a nada sve naše matere, onom žilavošću i uztrajnošću izticali hrvatstvo, kako su hrišćani nakon one Vukove "Srbi svi i svuda" izticali srpstvo, druge bi nam danas ptice pjevale. Hrišćani posrbiše sve, pa i Bože prosti samoga Boga na nebu i anđele oko njega pak jel se čuditi posljedicama? A kako smo mi u obće postupali? Poradi umišljene, a nemoguće bratske sloge, mi smo imali stotinu obzira prema braći, a braća prema nama ni cigloga. Da se ne pomuti ta blažena sloga, strah nas je bilo izustiti rieč Hrvat. Mijenjali smo na svaki način svoje ime,

eda bismo došli do prave sloge, pak naša popustljivost što je stvorila? Ništa. Sjećam se u Kotoru kad se radilo da se talijansko društvo "casino" preokrene u naše družtvo, malo da ga ne okrstiše “Srbski dom", premda veći dio kotorskih Srba niesu bili s nama, a samo poradi svakdašnjeg obzira nadjenuše mu ime Slavjanski dom... Pogubno je u ovom obziru djelovao i taj uzrok, što ono malo naših književnika podje kako i u svemu, tako i u nazivu jezika za Dubrovčanima, nazivajući naš jezik slovinskim. A da pomutnja ostane veća, u 16. 17. i 18. stoljeću naši spisatelji, kao i Dubrovčani i uobće hrvatski, pod imenom slovinski nisu razumievali samo jugoslavenske jezike nego i sve slavenske”.

Autor na ovaj način objašnjava srpski poriv za svojatanjem tuđega: "Cielomu je svietu poznato, da je svojatanje jedna od glavnih mana srbskog plemena; to mu je u krvi. Srbin hoće da svojata jezik, običaj, pjesme, vjeru. On ne obire sredstava, ne traži dokaza, uljudno ga pozdravi dva tri puta, budi mu gdjekad uslužan iz gradjanske snošljivosti, sjutra će te proglasiti Srbinom..."

Zaključak njegova rada možemo uzeti i za opći zaključak o vremenima u kojem su Bokelji unatoč lukavoj i snažnoj srpskoj agitaciji ostali nedjeljiv dio Dalmacije odnosno Hrvatske, i unatoč neostvarenim težnjama za sjedinjenjem održali "hrvatski osjećaj i dičili se slavnim hrvatskim imenom". Proučavajući stariju bokokotorsku književnost dolazimo do uvjerenja da su Bokeljski Hrvati zdušno radili "za bolitak i napredak zajedničke nam domovine s vjerom i nadom u bolju budućnost”.

ZA HRVATSKU HRVATSKU, ELEMENT, ZAGREB, 2001.

OTRGNIMO HRVATE IZ BOKE OD ZABORAVA I GUBITKA IDENTITETA

Vjesnik, 23. prosinca 1999.

U “Vjesniku” od 2. srpnja 1998. reagirao sam na neke izjave g. Slobodana Prosperova Novaka o Boki. Interesantno je da g. Prosperov Novak nije pokušao izravno odgovoriti na taj, kao ni na neke druge moje tekstove.

Ali zato u Globusu od 27. studenoga 1999. kaže: “Emisari poput predsjednikova savjetnika Slobodana Langa, koji je u Boki pokušavao obaviti takav dijalog, tamo su se svojom emocionalnom zagriženošću i manjkom taktike dugoročno obrukali. Jednako se dogodilo i predstavnicima zagrebačkog, ustvari separatističkog, krila bosanskoga kulturnog društva "Napredak", kao i stanovitom zagrebačkom profesoru prirodnih znanosti, Pečareviću (sic!), koji je svojom zapjenjenošću nad Bokom pokušao riješiti probleme vlastite biografije.”

Emisari u Boki zagrebačkog separatističkog krila bosanskog društva "Napredak"! Vjerojatno je svima poznato da u Zagrebu djeluje Hrvatska bratovština "Bokeljska mornarica 809". To zna i g. Prosperov Novak, ali mu je očito teško spomenuti pravo ime Bratovštine. Mnogima i smeta ono "Hrvatska" u nazivu! Doista, više članova Bratovštine jest išlo u Boku, a najčešće mr. sc. Vanda Babić. Jasno je da on misli na nju.

Zašto? Prvo pogledajmo što sam napisao u spomenutom tekstu: "U Vjesniku od 9. travnja 1993. u članku "Zašto je 'hrvatska' izbačena iz naslova?!"

"Kočan kaže: 'Genitiv koji prešućuje hrvatski identitet bokeške književnosti još jedanput pokazuje koliko je dubok 'opštejugoslovenski sindrom' i kako ga je teško iščupati iz svijesti i postupaka!'

Upravo je taj nedostatak riječi 'hrvatska' u naslovu knjige 'Stara književnost Boke' dala pečat izlasku te knjige, (…) U svezi s tim izostavljanjem riječi 'hrvatska' u naslovu knjige, postavljeno je Prosperovu Novaku pitanje na književnoj tribini posvećenoj toj knjizi. On je tada odgovorio da se hrvatstvo bokeljke književnosti podrazumijeva, kao što se podrazumijeva i hrvatstvo dubrovačke književnosti."

Međutim, suautori spomenute knjige bili su i Ivo Banac i Branko Sbutega. A nedavno će don Branko Sbutega (Vijenac od 4. lipnja 1998.) napisati: "U Zagrebu reći *hrvatska Boka* nije nimalo hrabro, ma kako netočno bilo." Očito, te dvije izjave dvaju suautora spomenute knjige međusobno su proturječne.

A mr. Sc. Vanda Babić je nedavno objavila knjigu o hrvatskoj književnosti Boke i promociju održala u Kotoru!

Ali, nije slučajno što g. Prosperov Novak govori o "zagrebačkom separatističkom krilu bosanskog društva Napredak". To je vidljivo iz mog teksta (*Hrvatsko Slovo, 4. rujna 1998.):* "Nedavno je obnovljeno i Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" Donja Lastva - Tivat, jedino hrvatsko društvo koje danas djeluje na području Crne Gore. Ovo društvo djeluje samostalno i kako nam je rekao njen predsjednik Silvio Marković, (…) postoji veliki pritisak da oni postanu podružnica istoimenog društva u Sarajevu, iako će uskoro proslaviti stotu obljetnicu osnivanja kotorskog društva "Napredak", koje je starije od sarajevskog! Čak je u izvješću s osnivačke

skupštine Društva objavljenom u časopisu Matice Hrvatske "Vijenac" netočno rečeno da su oni podružnica sarajevskog društva."
Kako ja nisam išao u Boku osobno, vjerojatno g. Prosperov Novak misli na moju knjigu "Borba za Boku kotorsku", koja doista danas i predstavlja neku vrstu emisara u Boki. A kako sam se "obrukao" svjedoči već činjenica da g. Prosperov Novak, kao svojevremeno Politika Ekspres, istražuje moju biografiju.
A ja i ovdje primam reakcije na knjigu. Tako mi jedna moja Kotorka piše:

"Vaša knjiga me ganula i smatram je velikim i važnim događajem za bokeljske Hrvate, kao i moj lični osjećaj pripadnosti Hrvatskom narodu, jer kao što kažete u Proslovu da 'kad svi zašute, kroz kamen govori - hrvatski', tako je kroz Vaše riječi i nastojanja dobilo svoj glas i potvrdu postojanja ono hrvatsko u nama koje smo usisali u djetinjstvu i nosimo u srcima, a koje postoji samo u vremenu iako ga već dugo nema u prostoru (**…**)

PLAVO OBOJENO CRNIM

Jednog rujanskog jutra u Kotoru, 1990. godine,
zapisah zdvojno:

Bože, koliko samo plavetnila i ljepote svuda oko nas,
a toliko se mraka i zla počinje nadvijati nad nama:
mraka iz kojeg se izvlače zlonamjerni i lažljivi,
ljubitelji tame i razoritelji svakog reda.

Crno prijeti da prekrije plavo :
jer započela je opasna igra nezrelih ljudi,
onih što panično zatvaraju oči pred
svakim zdanjem ljudske dobronamjernosti i razbora.

Prije nego što crno skroz prekrije plavo,
podignite svoj glas i vi ljudi dobre volje,
pa ako pritom žrtvujete nešto od svog lažnog mira,
znajte da je žrtva mjerilo svake istine**…**

Danas u rujnu 1999. godine, mogu na žalost samo
dopisati:

Žrtva kao mjerilo istine ostavljala je jedino mogućnost
bijega u iluzorna lutanja koja nisu dozvoljavala
ukidanje tragične istine,
već jedino njeno produbljivanje.

Lutajući tako sve ove godine kroz krajolike spoznaje,
vrebali smo znakove i bljesak nade, koji su stalno izmicali,
i mogli smo se samo uvijek poraženi vraćati:
realnostima zavičaja i nebesko plavoj tuzi…

Posvećujem ovu reminiscenciju gosp. Josipu Pečariću zbog njegovih plemenitih nastojanja da nas Hrvate iz Boke otrgne od zaborava i utapanja u poslušnu manjinu bez identiteta, (manjinu koja danas predstavlja samo folklorni ukras igrajući kolo bokeljske mornarice na svim mogućim feštama i oblačeći se u maškare da zabavi posjetioce iz unutrašnjosti, dok neki od ovdašnjih svećenika pokazuju naše crkve kao državne spomenike kulture na vrlo snishodljiv način uz često isticanje da katolička crkva nije vezana za ničiji nacionalni identitet, nadajući se valjda da njihova predusretljivost neće biti zaboravljena).

A ne zaboravimo, svi spomenuti tekstovi ušli su u moju knjigu. Ne začuđuje onda da sam se njome po g. Prosperovu Novaku obrukao i da sam "svojom zapjenjenošću nad Bokom pokušao riješiti probleme vlastite biografije". Kada bi on mislio drukčije, moja Bokeljka bi pisala drukčije. Ne daj Bože.

PRONAĐENA POLOVICA DUŠE / DESET GODINA S AUSTRALSKIM HRVATIMA, ZAGREB, 2002.

PUT U AUSTRALIJU: GOSTOVANJA NA HRVATSKIM RADIJIMA[3]

(…)
Boka Kotorska (SBS, Adelaide, Sydney).

Bilo je i drugih pitanja. Naravno, logično je da su meni postavljana i pitanja o Boki Kotorskoj. Prevlaka. O Prevlaci sam puno pisao pa neću ovom prigodom. Ubojstvo umirovljenog kotorskog biskupa Iva Gugića desila se prije mog dolaska u Sydney. Tako je pitanje o tome bilo i postavljeno tamo. Iako se govori o grabežnom umorstvu, konstatirao sam da je očita posljedica dalje iseljavanje Hrvata iz Zaljeva hrvatskih svetaca. Ali, činjenica je da su u Boki bacani letci protiv biskupa ("genocidni rimokatolički svećenik"). Očit poziv na linč. Nije otkriveno tko je to činio, ali linč

[3] Tekst za Maticu,časopis HMI - nije tiskan

se desio. Da li mi onda možemo govoriti o grabežnom zločinu? Napomenuo sam također da je neuobičajeno da sam ja u Australiji doznao da je prvi liječnik konstatirao smrt od SRČANOG UDARA. A biskup je zadavljen žicom. O tome u Hrvatskoj - muk! Kako je moguće vjerovati u grabežno umorstvo, a još krajem prošle godine je izbačen katolički oltar iz zajedničke crkve u Spiču, crkve sv. Petke. A crnogorske vlasti šute.

U Adelaideu je bilo dovoljno vremena pa sam mogao ispričati jednu zgodnu priču s radija u Sunshineu (Melbourne) iz 1994.god. Slušatelji su također postavljali pitanja. Često govorim o velikosrpskom kompleksu zvanom "hrvatska kulturna baština" i upozoravam kako se po zvaničnim crnogorskim izvorima u Boki kotorskoj nalazi oko 40% nepokretnog i oko 66% pokretnog spomeničkog blaga te republike. Tako sam i tom prigodom konstatirao da po tome ispada da 50% spomeničkog blaga te republike pripada hrvatskom narodu. S pitanjem ima li tamo što srpsko javio se jedan Srbin (to znamo po psovci koja je uslijedila - srećom pitanja nisu išla izravno u eter). Moj odgovor je glasio: "Očito nas slušatelj me nije dobro razumio. Ja sam rekao da je to tako po zvaničnim crnogorskim izvorima. A ne daj Bože da me je neki moj Hrvat iz Boke čuo da sam ja rekao da je samo toliko. A da potvrdim o čemu se radi ispričat ću vam slijedeću zgodu. Hrvatska bratovština "Bokeljska mornarica - 809" organizirala je u Zagrebu predavanje "Hrvatska kulturna baština Boke kotorske". Predavač je na početku svog predavanja konstatirao da je izuzetno teško govoriti o hrvatskoj kulturnoj baštini Boke kotorske, jer je ona ogromna. Zato će on promjeniti temu i govoriti o srpskoj baštini. Onda je konstatirao da ima pet spomenika za koje se smatra da su srpski, a da će on na tom predavanju dokazati da niti jedan od tih pet nije srpski." Poslije dva mjeseca bio sam opet gost na tom radiju. Jedan naš čovjek, Hercegovac, mi je dan uoči toga rekao: "Profesore, što god da Vas pitaju sutra, Vi prvo kažite ono što ste rekli onom Srbinu!"

A ovih dana smo u Hrvatskoj imali i potvrdu ove priče. Naime u Zadru je od 12. do 14. prosinca 1996. održan prvi dio znanstvenog skupa HRVATI U BOKI KOTORSKOJ. Nastavak se planira za travanj ili svibanj 1997.! Prvi hrvatski znanstveni skup o Hrvatima Boke Kotorske, o hrvatskoj Boki, je vjerojatno najznačajniji događaj u njihovoj povijesti. Na ovom prvom dijelu održano je već 37

predavanja, što zorno pokazuje koliki je značaj Boke Kotorske za hrvatski narod i hrvatsku državu. Referate su imali: Damir Magaš, Šime Batović, Stjepan Antoljak, Zdenko Žeravica, Ivo Rendić Miočević, Stjepan Ćosić, Frano Ivković, Ivan Pederin, Ankica i Josip Pečarić, Luko Brailo, Ante Marinović, Eduard Peričić, Jozo Milanović, Stjepan Krasić, Josip Sopta, Stanko Piplović, Slavko Kovačić, Midhad Kozličić, Josip Stošić, Nikola Jakšić, Anica Kisić, Ivna Anzulović, Franko Mirošević, Ivan Mustać, Milko Brković, Šime Županović, Josip Lisac, Miljenko Foretić, Vanda Babić, Divna Mrdeža-Antonina, Stijepo Mijović Kočan, Marijan Diklić, Tonči Šitin, Miho Demović, Ivan Ivančan, Stijepo Obad i Franko Oreb. Planira se jedan zbornik radova s ovog dijela Skupa, a drugi s onog u Zagrebu, gdje se očekuje isto toliko referata. Dogovoreno je održavanje ovih skupova svake dvije godine! Da, hrvatski znanstvenici će potvrditi moje riječi: **"U Boki Kotorskoj svaki kamen govori Hrvatski."**

(…)

TRIJUMF TUĐMANIZMA, ZAGREB, 2003.

GOSTOVANJE NA MREŽI: FORUM CROATICUM[4]

(…)

man on the moon, Možete li nam konkretnije opisati trenutno stanje u Zaljevu Hrvatskih svetaca glede statusa Hrvata?
Koga možete navesti od Hrvata Boke uz vas i Don Branka koji se ističe u svom djelovanju na planu očuvanja Hrvatske prepoznatljivosti Hrvatke Boke Kotorske?
Po vašim saznanjima da li je realno očekivati da najnovija istraživanja u svemiru konačno uspiju u nakani empirijskog dokazivanja teorije relativnosti i pratite li taj projekt znanstvenika?

"Konkretnije"? Ja sam ipak u Zagrebu. Ali sigurno je danas mnogo bolja situacija od one tijekom rata, ili od one koja bi nastala da pobijede prosrpski orijentirani Crnogorci (Crno-Srbi :))).

[4] U knjizi je dano skraćeno gostovanje na Forumu Croaticumu

Recimo u Tivtu je promovirana knjiga mr. Vande Babić koja govori o don Srećku Vuloviću i donosi pretisak njegovog dijela "Tko su starosjedioci Boke kotorske". Jasno je da su to Hrvati. Dakle radi se o knjizi jake hrvatske orijentacije. Prepuna dvorana u Tivtu. Pozitivne recenzije iz crnogorskog tiska, napadi iz prosrpskog tiska u C.G.
U Hrvatskoj - recimo - o takvim knjigama ćete rijetko što naći u tisku.
Na primjer, o promociji moje knjige "Pronađena polovica duše" - par redaka u Večernjaku, ali veliki prikaz sa slikom u Večernjaku - izdanju za BiH :)))) U drugim novinama ništa.
Vjerojatno don Branko i ja najviše radimo po tom pitanju. Ali to je vezano i za mogućnosti - on je svećenik, a ja sam puno uradio u svojoj struci pa si sebi mogu dopustiti da danas radim ono što je bitnije, a da ne osjetim previše na ovom svom stručnom planu.
Drugih ima. Baš jučer su me na promociji mojih knjiga u Trnovčici pitali za Radeta Perkovića iz Splita koji je Hrvat iz Boke i jedna izuzetna državotvorna pojava kod nas. Tu su bivši predsjednik Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809, prof. dr. Zvonimir Janović, njegov brat Stanko Janović (bivši saborski zastupnik iz iseljeništva; on živi u Njemačkoj pa se njegovo djelovanje i ne osjeća dovoljno). Ima i drugih iz Bratovštine koji djeluju manje ili više. Naravno, danas imamo i dva hrvatska društva u samoj Boki...
Sve u svemu sve pokazuje da smo tipični Hrvati. Recimo, don Branku je milija ova vlast, a meni ona Franjova :)))
Jedan moj veliki prijatelj je doktorirao na teorijskim istraživanjima u tom području. Vjerojatno bi vam on na to pitanje mogao više odgovoriti, ali živi u Sežani. Mogu Vam dati njegovu adresu ili tel.

U BOKI KOTORSKOJ SVAKI KAMEN GOVORI HRVATSKI / BORBA ZA BOKU KOTORSKU 2, ZAGREB, 2004.

PROSLOV

Knjiga "U Boki kotorskoj svaki kamen govori - hrvatski" je izmjenjeno i prošireno izdanje knjige drugog autora "Borba za Boku kotorsku / U Boki kotorskoj svaki kamen govori - hrvatski". Podnaslov ove knjige izazvao veliku pozornost, pa tako dr. sc. Vanda Babić piše: "Ne smijemo zaboraviti da unatoč svim previranjima, svim događanjima i događajima, danas u Boki kotorskoj živi još Hrvata koji zajedno s Crkvom i kamenom odolijevaju svim neverama i olujama. Uostalom, kako je rekao jedan Hrvat i Bokelj, akademik Josip Pečarić, *u Boki kotorskoj svaki kamen govori hrvatski*."[5] U stvari u Hrvatskoj već misli da je riječ o staroj hrvatskoj narodnoj izreci, pa je zato i naslov knjige promjenjen.

Treba li uopće spomenuti da je taj podnaslov zasmetao i onima koji još uvijek žele posrbiti Boku kotorsku. I ne samo nju. Tako članak

---

[5] **V. Babić**, *Don Srećko Vulović o starosjediocima Boke kotorske*, Zagreb, 2001. str. 34.

V. Babić, Kratki pregled starije hrvatske književnosti Boke kotorske. U: *Hrvati Boke kotorske*, Posebno izdanje, Pomorski muzej Orebić, Orebić, 2003., str. 372.

“Istina o Srbima-katolicima iz Boke”, "Glas Crnogorca", Podgorica, 4 – 11. oktobar 2001. počinje ovako:

"'Jedna je narodna njiva', govorili su i pisali Srbi pravoslavni i katolici iz Boke, Dubrovnika i zemalja pod tuđinskom vlašću."

Jako im smeta i "Bokeška mornarica": “U goste im se odomaćila i Hrvatska televizija, sa svojim jurišnim programom kako je Boka 'zaljev hrvatskih svetaca', i da 'svaki kamen bokeški, govori hrvatski'. O tempora, o mores! O, Srbi katolici!”

Ono što im doista smeta jest činjenica što je knjiga mogla dati neke odgovore samim Hrvatima Boke kotorske koje nisu mogli naći negdje drugo, a možda ih i nisu smjeli naći.

Evo što je autoru napisao jedan student iz Boke:

"Dragi dondo Jozo,

Ispričavam se ako sam bio previse intiman s dragi dondo ali to proističe samo iz osječanja koja je u meni probudilo čitanje Vaše knjige Borba za Boku kotorsku. Prije svega da se predstavim - ja sam Hrvat iz Boke zovem se (…) i student sam (…) u (…) (redosled je važan). Pišem vam ovo pismo prije svega da Vam se zahvalim na svemu što ste uradili i što radite za Boku. Znam da lakše bilo: jednostavno zaboraviti, kao sto su mnogi - opet hvala što Vi niste. Hvala Vam što ste otrgnuli od zaborava velikane kao sto su Vjenceslav Čizek ili Luka Brajnović. U dijelu kako su komunisti prodali... dali ste mi odgovor na to kako je bilo zakonski omogućeno odklanjanje opasnosti kakva su bili hrvatski intelektualci za projekat - zaliv nemanjića.

(…)

Situacija u Boki je naizgled bolja: otvaraju se udruge, političke stranke i kulturna društva s predznakom: hrvatski. Naizgled - jer treba vidit kako će to biti prihvaćeno ali prvi korak je napravljen (uzgred i to zahvaljujući Vama). Na kraju bih Vas želio pozdraviti i reći da bih vas puno želio upoznati i da bi za mnoge u Boki bila
čast imati vas barem u posjetu!"

Kada nešto radite uvijek se pitate je li to trebalo raditi. Ovakva pisma nedvosmisleno kažu da ste trebali. Zato se nadamo da će i ovo drugo, prošireno i izmjenjeno izdanje učiniti da još netko, poput ovog bokeškog studenta, pronači poneki odgovor.

Iz prvog izdanja knjige ostavljeni su samo oni tekstovi koji se isključivo odnose na Hrvate u Boki kotorskoj i u Crnoj Gori, a dodani su i tekstovi koje su oba autora izlagali na znanstvenim skupovima i objavljivali u časopisima.
Dani su svi takvi tekstovi iz obje knjige, kao i novi tekstovi, iako je s obzirom na srodnost problematike i u njima bilo puno ponavljanja. Možda će se netkome učiniti da tog ponavljanja ima previše. Ono je bilo neophodno ako se zna koliko je memoricid nad Hrvatima bio uspješan kada su u pitanju Hrvati Boke kotorske i njihova ogromna kulturna baština. Smatrali smo da treba stalno ponavljati najosnovnije podatke o Boki kotorskoj i tamošnjim Hrvatima, pogotovo kada su tekstovi ili intervjui tiskani u različitim tiskovinama. Željelo se da što veći broj ljudi bude upoznat s time. U ovoj knjizi su skoro svi ti tekstovi skupljeni. Tako smo dokumentirati osnovnu zadaću, koju je pred sobom postavila *Hrvatska bratovština "Bokeljska mornarica 809"*, da Hrvati Boke i njihova velika kulturna baština uđe u svijest i savjest hrvatskog naroda i Hrvatske države.
S druge strane u prvom izdanju bili su dani i tekstove koji su bili vezani za samu borbu za opstanak hrvatske države. Na taj način su i Hrvati u Boki mogli dobiti više informacija o toj veličanstvenoj borbi. Kako danas oni mogu čitati i druge knjige drugog autora ove knjige, a i mnogih drugih, to nema više potrebe da se takvi tekstovi daju u knjizi o Boki.
U Prilogu knjige dani su i neki intervjui s članovima Bratovštine, jer je najveća borba Bratovštine za ostvarenje osnovne zadaće koju su sami sebi postavili i bila preko intervjua u novinama, na radiju i televiziji. Naravno, kako to obično biva s intervjuima tu ima i nepreciznosti što i ne mora čuditi ako se zna koliko su hrvatski novinari bili neobavješteni o hrvatstvu Boke kotorske. Dani su samo oni intervjui objavljeni u novinama, kao i jedan od niza priopćenja Bratovštine.
Tako možemo slobodno reći da je sada u knjizi dokumentirano kako su članovi Bratovštine pokušali ostvariti tu osnovnu zadaću koju su sami sebi postavili, da je ponovimo: povratak Boke kotorske, njenih hrvatskih pučana i njihove velike baštine u svijest i savjest hrvatskog naroda u cijelini i hrvatske države. Koliko smo u tome bili uspješni najbolje će procijeniti čitatelji.

OČUVANJE HRVATSKOG IDENTITETA KROZ STOLJEĆA[6]

Na krajnjem jugoistoku Jadrana nalazi se prelijepi zaljev – Boka kotorska (na talijanskom Bocca = usta, otvor). Njen pjesnik kotoranin Viktor Vida, jedan od najvećih hrvatskih pjesnika, za nju će reći: "Ništa ne može pokolebati moga uvjerenja, da je Boka kotorska ostvarenje božanske priče, koja se tu više nego i u jednom kraju svijeta dotakla zemlje i ostavila na tom moru i u tom kamenju svoj vječni trag." Boka kotorska zahvata čitav zaljev s okolnim kopnom, a njeno ime je zamjenilo antički naziv Risanski zaljev. Na tom prostoru, ilirskom području, sačuvano je dosta kulturnih tragova još iz IV. st. p.K. 228. g.p.K. u Risnu, u Boki kotorskoj, sklonila se pred Rim-ljanima ilirska kraljica Teuta, koja je bila udovica osnivača ardijejske države Aragona. Rimljanima je kao izlika za napad na Teutu poslužilo ilirsko gusarenje, ali je u stvari pravi razlog bila želja Rimljana da unište prekojadransku državu. To im je i pošlo za rukom 168. g.p.K.

Na ovim područjima Rimljani su vladali do 476. g. Za to vrijeme doselilo se dosta Rimljana tako da se latinski utjecaj toliko uvriježio da je duboko obilježio kasnija bokeljska stoljeća. Još u tom periodu nastala je različitost Zaljeva od zaleđa u mentalitetu, kulturi, običajima i izvanjskim obilježjima. Za vrijeme provala Gota, Avara i Slavena mnogobrojno romansko stanovništvo je stradalo, a preostali su pobjegli u Kotor, koji je tada postao glavni grad Boke. U tom periodu podlogu za autonomnost Kotora činili su rimski municipalni poredak, gradska politička i crkvena organizacija. Upravo u tom periodu i počinje povijest bokeljskih Hrvata.

Najstariji domaći ljetopis Popa Dukljanina spominje na tom području Crvenu Hrvatsku ili Gornju Dalmaciju, u kojoj su među ostalima utemeljenje biskupije u Kotoru i Budvi i koja je barem do polovice X. st. bila jedna država sa zapadnom Bijelom Hrvatskom ili Donjom Dalmacijom. Sve do XII. st. tu je bio dominantan utjecaj i s prekidima vlast Bizanta, ali nije zanemariva niti uloga zapadne hrvatske države i njezinih krajeva. Kralj Tomislav je na cijeloj istočnojadranskoj obali pa i u Boki imao jaku mornaricu sa 180

[6] Predavanje **J. Pečarića** na "Tjednu hrvatske knjige", Vankouver, studeni 2002.;

brodova s više od 5000 mornara. Tako poznavalac bokeljske povijesti Peraštanin Pavao Butorac piše o crkvenim vezama: "Drevnu je crkvenu povezanost grada Kotora sa zapadom, a time I sa zapadnom civilizacijom, definitivno učvrstio moćni utjecaj prvoga hrvatskog kralja Tomislava." Antun Milošević, na knjizi Vjekoslava Klaića "Opis zemalja u kojima obitavaju Hrvati" (III., 1883., str. 5; biblioteka kotorskoga Istorijskog arhiva) olovkom je zapisao: "Boka kotorska glavna čest Crvene Hrvatske bez dvojbe naseljena Hrvatima. Ovo potvrđuje poviest, narodni običaji i bokeško narječje." O Crvenoj Hrvatskoj pisali su mnogi pisci, napr.: Pavao Riter Vitezović – Croatia Rediviva; anonimni pisac iz 1718. g. – "Alter und neuer Staat des Königreichs Dalmatien", Ladislav Antal – "Geographica Globi terraquei Synopsis"; Mihajlo Bonhardi s početka XVIII. st. i drugi. O autohtonosti Hrvata na tom području govore nam i bizantski pisci iz XI. i XII. stoljeća.

U drugoj polovici XII. stoljeća Bizant slabi, što je iskoristio raški veliki župan Stafan Nemanja te 1185. godine zauzima Kotor i primorje. U sastavu srpske države Boka je ostala sve do nestanka Nemanjića 1371. godine. Iako su oni postavljali gradskog kneza, Kotor je ipak zadržao autonomiju i postao glavna luka njihove države. S druge strane, Nemanjići su trajno razlikovali osvojeni uzmorski pojas od svoje matične države, što se vidi i iz njihovih titula ("kralj svijeh srpskih zemalj i pomorskih"). Isto tako Nemanjići nisu uspjeli niti znali iskoristiti posjed Kotora, tako da su se Kotorani pretežno bavili kopnenom trgovinom, a Dubrovčani su držali pomorski prijevoz, kao i Talijani i Zadrani. Ipak je Boka u tom periodu sačuvala katolički značaj i orijentaciju, što će hrvatskom narodu osigurati kroz sve političke mijene i neprilike bokeljsku zajednicu. Spomenimo da je fra Vita Kotoranin izgradio Visoke Dečane.

U periodu između 1371. i 1391. godine ni Hrvatska, ni Ugarska a ni Bosna nisu mogle pružiti dovoljnu zaštitu Kotoru od prijetni uglavnom iz zetskog zaleđa, a ni sam nije sebi to mogao iako je od 1391. do 1421. godine imao svoju kratkotrajnu nezavisnost. Zato su Kotorani zatražili pomoć od Mlečana koji ih prihvataju pošto su osigurali svoju vlast u Dalmaciji 1420. godine. Mlečani su uspjeli osloboditi Kotor od pritisaka zetskog zaleđa, ali su ga podvrgli svojoj imperijalnoj politici, usmjeravaju gospodarske i trgovačke putove u

korist metropole, a služili su se i strateškim položajem Boke i njezinim flotnim potencijalom u ratovima. Iako su Mlečani slali u Kotor svoga kneza i biskupa, ipak su tolerirali i poštivali lokalne prilike te osobne povlastice i prava I dopuštali su razvoj brodarstva. Tako je Kotor sačuvao svoju autonomiju, upravljajući se prema svome statutu. U društvenom životu veliku ulogu imala je staleška pomorska bratovština – Bokeljska mornarica. Bokelji su zajedno s drugim Hrvatima 1491. godine u Veneciji osnovali Bratovštinu sv. Jurja i Tripuna čija je zgrada jedna od atrakcija grada. Članovi bratovštine bili su s hrvatskih prostora bez obzira u kojim državama su bili tada hrvatski krajevi, što i pokazuje da su svi oni znali da pripadaju istom narodu – hrvatskome. Vremenom pomorsko značenje Kotora je slabilo, a raslo značenje Perasta, Prčanja i Dobrote. Spomenimo da je u XV. stoljeću živio je i Andrija Paltašić prvi hrvatski južnoslavenski tiskar.

Krajem XV. stoljeća Osmanlije su zauzele Herceg-Novi i dijelove Boke (Morinj, Risan Glogovac nad Perastom, Orahovac, Grbalj i Spič). Do dolaska Osmanlija Boka je bila potpuno Katolička, a sada se na teritorij koji su oni zauzeli počelo naseljavati pravoslavno pučanstvo, koje vremenom postaje podloga srpskom nacionalnom elementu. Još u XVII stoljeću turski putopisac Evlija Ćelebija u HercegNovom većinu stanovništva vidi u “arnautskim, bosanskim i hrvatskim junacima”. U toku XVI i XVII stoljeća Osmanlije su više puta uzalud napadali Kotor i Perast. Peraštani su odnijeli sjajnu pobjedu nad Osmanlijama 1654. godine, čime su zadivili kršćanski svijet. I sam veliki protuturski borac Petar Zrinski brodom je iz Bakra doplovio u Perast da ga pozdravi i da mu u znak pažnje i zahvalnosti daruje mač s psalmističkim natpisom: “Sudi Gospodine onima koji me napadaju i protivi se onima koji se bore sa mnom, uzmi oružje i štit i stani na pomoć meni”.

Bokeljske pobjede protiv gusara opjevali su hrvatskim jezikom domaći pjesnici Ivan Nenadić, Andrija Kačić Miošić u “Razgovoru”, slikari, kao Tripo Kokolja i dr. Svoju pjesmu “Kotorski vitezovi” Kačić ovako počinje:

Ej Kotore, gnizdo sokolova,
na visokoj grani savijeno,
di se legu zmaji i sokoli,

koji caru puno dodijaše!
Svijeno je na jeli zelenoj
ter pokriva Buku od Kotora,
kojano je dika od Hrvata
i viteško srce od junaka.

Iz Boke Osmanlije su potisnute za vrijeme velikog rata krajem XVII st., a iz Grblja 1725. godine.

Upravo za vrijeme turskih ratova u Boki je živnula kulturna djelatnost. Boka će se za vrijeme humanizma i po svojoj latinskoj, i po svojoj talijanskoj, i po svojoj hrvatskoj sastavnici uklopiti u hrvatski kulturni krug i postepeno prerasti u trajnu pripadnost hrvatskoj kulturi i zajamčiti cjelovit hrvatski narodni razvitak i pripadnost bokeljskih katolika – starosjedilaca i autentičnih predstavnika starine i duha.

Još je Butorac uočio kako je temeljni bokeljski sloj, pomorski, "davno shvatio, da je zemlja bez tradicije zemlja bez vrijednosti, a narod bez tradicije narod bez budućnosti". U Boki se rano pojavljuju pisci koji pišu hrvatski: Maro Drago, Vicko i Ivan Bolica Kokoljić, Jeronim Pima, Krile i Marko Ivanović, Andrija Zmajević, Josip Matović, Ivan Nenadić, Antun Kojović, Nikola Modruški ili Kotoranin koji je branio glagoljicu, pisao je o ljubavi prema domovini, pa su mnoge njegove misli prožete istim duhom kojim je poslije pisao otac hrvatske književnosti Marko Marulić. U predgovoru svojim talijanskim pjesmama Ludovil Paskvalić Boku naziva "skrajnjim kutom Dalmacije", a poeziju Hanibala Lucića na hrvatskom jeziku pozdravlja kao "novu dalmatinsku liru".

Dalmatinac je bio i Helije Tripo Bizanti, a Dominik Buća povezan je bio i s hrvatskim piscima humanistima od Dubrovnika do Trogira. Zatim Jerolim Kavanjin, a Maro Dragović posvjećuje pjesmu Bartolu Kašiću. Početak uvodne posvjete glasi:

Složitelju (Bartolu Kašiću)

Slavno si uzvisio – pridragi Boro moj
Kada si navjestio – u pjesnih svud glas tvoj.
Mudrost tva vlastita – Božje Pjesni složi,
A rič pričestita – hvaljena uzmnoži.
Naši Dalmatini – i vas Rod Hrvatski.

Značajan je i Ivan Bolica koji je održavao književne veze i sa Dubrovnikom i sa Šibenikom, a jednu pjesmu posvjećuje u čast posvećenja Andrije Zmajevića za barskog nadbiskupa 1671.. Tu su i Krile Ivanović i Julije Balović, a rukopis Marka Balovića sadržava najsta-rije bokokotorske skupine hrvatskih pasionskih tekstova. Antun Bizanti govori da su "naši Hrvati", tj Kotorani, pobijedili u nekom okršaju sa Turcima. Zatim, Andrija Balović preveo je crkvene pjesme na hrvatski i pisao povijest Dalmacije, kao i kroniku Annali di Pirusto.

Upravo po tim predstavnicima kulture Boke kotorske se vidi koliki je bio hrvatski osjećaj u njoj. To su posvjedočili i Petar Tolstoj i Bronevskij koji su putovali po njoj. Naime, Petar Tolstoj je 1698. posjetio ruske pitomce u Perastu, pa je u svom putopisu "Putovanje u Italiju i na otok Maltu 1697-1698." Zapisao kako su bokeljske gore "naseljene Hrvatima", u Boki nalazi hrvatsku narodnost, ime jezik, običaje i nošnju, zatim, za Perast kaže da tu žive Hrvati, pomorski kapetani, astronomi i mornari, da su im kuće građene od kamena i da imaju mnogo vrtova. "On je opazio, da su "Srbi koji su pod mletačkom državom nedavno izbjegli iz ruku prokletih busurmana, iz države turskog sultana", jer je doista do naseljavanja iz zaleđa došlo, čim je 1687. od turske vlasti oslobođeno područje od XIX st. kaže da su Dobroćani hrabri, poduzetni, gostoljubivi, revni katolici i da u starije vrijeme nisu pravoslavcima dopuštali da u njihovu mjestu ostanu više od jednog dana".

Propast Mletačke Republike 1797., francuska revolucionarna zbivanja, kao i Napoleonovi ratovi imali su odjeka i u Boki, odnosno uzdrmali su je društveno-gospodarski, ali i potaknuli narodni razvitak, kao i pitanje državne pripadnosti. 1797. mirom u Campoformiju Boka je pripala Austriji, mirom u Požunu 1805. došla je pod vlast Francuske. Međutim, 1806. Boku su zaposjeli Rusi a 1807. Francuzi. Poslije Napoleonovog poraza kod Leipziga 1813. protiv francuske vlasti u Boki ustali su i Bokelji i Crnogorci, ali se francuska posada u Kotoru održala sve do početka siječnja 1814. Boka je, po odluci Bečkog kongresa, pripala Austriji i bila pod njenom vlašću sve do 1918. godine, odnosno sve do propasti Austro Ugarske Monarhije.

Kako zbog svog strateškog položaja tako i zbog svoje moćne

mornarice Boka je bila plijen velikih sila što se odrazilo i na njeno brodarstvo, te se mnogo pomoraca iselilo iz Boke, čime je Boka gubila ljude, kapital i brodove. Mnogi brodovi nestajali su u ratovima, zatim u gusarskim akcijama, kao i u pljenidbi. Od oko 600 brodova i od oko 300 jedrenjaka duge plovidbe poslije austrijskog bankrota u 1810-im ostalo je oko 50 jedrenjaka duge plovidbe. Sredinom stoljeća s jedrenjekom "Nemirna" potonulo je i posljednje bokeljsko jedro, kao i slava hrvatskog pomorstva općenito. U to doba Bokelji su se različito orijentirali: jedni su bili za Mletačku Republiku, drugi za austrijsku vlast, a pravoslavci se povezuju sa Crnom Gorom, jer su u mitropolitu Petru I vidjeli ne samo crkvenog poglavara nego i političkog vođu, pošto je glavni cilj crnogorske politike bio domaći se Boke uz rusku pomoć. Početkom srpnja 1797. bokeljske općine izjašnjavaju se za austrijsku vlast, dok su stanovnici Budve čak mitropolitu Petru I pokazali i spis o dragovoljnoj predaji caru Franji I. Kao ugarskom kralju i izrazili želju da se razvije ugarska zastava. Time su ustvari Bokelji izrazili svoju težnju za sjedinjenjem s Hrvatskom. To se očitovalo i u pozdravima Bokelja sredinom osmog mjeseca 1797. Matiji Rukavini kada je posjetio Boku, a on je nastupao u ime kralja Ugarske i Hrvatske, i u stvari samo pod tim naslovom su se Bokelji predali Austriji. S toga su crnogorske pristaše nadzirale u Budvi Miroslava Zanovića kao i peraškog načelnika Josipa Viskovića, te su se tako već 1798. u Crnoj Gori širile glasine o tobožnjoj ugroženosti pravoslavne vjere u Boki. Tako Tripo Smeća u svojim "Uspomenama" iz 1805. govori da su pravoslavni prvaci iz Boke na skupštini u Crnoj Gori rekli "da se svi katolici po Boki pobiju, da se tako ukloni smetnja njihovoj nakani, i da se dočepaju bogata plijena, ali se poglavice Crnogoraca tome usprotive".

Ali to je bio i prestanak prve austrijske vlasti Bokom te je u njoj zavladao strah od Crnogoraca, a 1807. peraško općinsko vijeće je konstatiralo da su "bili ugroženi od Crnogoraca i od grčkog obreda ove pokrajine". Bokelji su isticali da prihvaćaju svaku zakonitu vlast, pa i želju da "ostaju svoji vlastiti gospodari", samo su Crnoj Gori nijekali svako pravo da zaposjedne njihov zavičaj. Prihvaćali su i rusku vlast koja je pokazivala razumijevanje za zaštitu bokeljskih Hrvata, te je proglasom od 13.IV. 1806. zabranila "uvredljive izraze protiv katolika kao da su oni neprijatelji domovine, a u Rusiji su uvaženi i

dostižu najčasnija mjesta u državnoj službi; i ovdje su dobrovoljno spremali brodove u ruskoj službi".

Pred kraj francuske vladavine 10. XI. 1813. u Dobroti su Crnogorci sazvali sastanak s predstavnicima bokeljskih općina i osnovali Centralnu komisiju pod predsjedništvom samog Vladike. Ta komisija je zatražila sjedinjenje Boke sa Crnom Gorom pod protektoratom Rusije. Za bokeljske općine je to tada bilo kompromisno rješenje kako bi se osigurale od crnogorskog pustošenja, od anarhije i dok velike sile ne odluče o Boki. Kao i u Dalmaciji, i bokeljske općine bile su za sjedinjenje sa Hrvatskom, te su u Dobroti 9. XII. 1813. sastavile izjavu kojom se dragovoljno predaju austrijskom caru u kojoj ga mole da ih u slučaju neuspjeha ne prepusti zajedničkom neprijatelju, "jer bi (…) odstup ove pokrajine u njegovu korist nanio našoj Otadžbini očaj i najtragičniju propast mnogim čestitim nevinim obiteljima". Crnogorci su s 3000 mletačkih cekina ucijenili glave Andrije Dabovića i Stanislava Burovića Zmajevića koji su bili pro-tivnici sjedinjenja s Crnom Gorom. Kada su austrijske trupe ušle u Boku 1814. pravoslavci su ponovo pljačkali i ubijali Hrvate.

Poslije boravka Vuka Stefanovića Karadžića u Boki 1835-36. pojavila se velikosrpska propaganda kojom se svojatalo Boku kao srpsko područje. Naime, i sam Karadžić piše: "U cijeloj Boki ima oko 33 hiljade duša, sve pravijeh Srba, kakovi i gdje biti mogu, jedva četvrt od ovoga biće zakona Rimskoga, a ostalo je sve Grčkoga". Slično je govorio i književnk Simo Matavulj, dok predstavnik pravoslavne crkve Jakov Popović čak traži da se uvede srpski jezik i ćirilica u škole.

U prvoj polovici XIX stoljeća u Boku počinju prodirati i vijesti o narodnom preporodu u Hrvatskoj, te je 1840-ih u Boki boravio Mavro Broz koji je pisao o narodnim razmišljanjima i Peraštana i Herceg-Novog. Mihajlo Florio, lječnik i slikar iz Prčanja dopisivao se s Ljudevitom Gajem, susreo se i s Ivanom Kukuljevićem, dok je Tripo Tripković, kapetan iz Dobrote, 1845. napisao "Pozdrav Zori dalmatinskoj" jer je bio svjestan bokeljske pripadnosti Dalmaciji. Naime, glavna tema joj je radost što se izdaje list Zora, čija svjetlost zrači cijelom Dalmacijom. Tom svjetlošću Dalmacija se povezuje i ujedinjuje. U Dobroti se prepisuju preporodne pjesme, brodovi sve češće dobivaju hrvatska imena (Javor, Iskra, Zora, Ban Jelačić,

Majka Sla-vija, Krunoslava, Zvonimir), čitaju se Gundulićev "Osman", kao i Kačićev "Razgovor".

1848. god. Hrvatski sabor traži sjedinjenje Dalmacije s Hrvatskom. Bokokotorske općine su na velikoj skupštini u Prčanju, svi jednoglasno zaključili "da se imamo pridružiti trojednoj kraljevini". U Boki je s velikim oduševljenjem dočekano imenovanje Josipa Jelačića za upravitelja Dalmacije i u tom povodu upućene su mu čestitke i u njegovu čast ispjevane pjesme i posvećene mu zbirke. Tako Bogdan Ivanović Moro u pjesmi hvali njegovu hrabrost i popularnost u domovini i izvan nje. Luka Tripković i biskup kotorski Marko Ka-lođera posvećuju mu pjesme koje su tiskane u izdanju dubrovačke općine 1851. godine. Čestitke upućene Jelačiću svjedoće o domoljublju i o pojačanoj svjesti i nadi da bi moglo doći da sjedinjenja Dalmacije s Hrvatskom i Slavonijom.

Bokeljski Hrvati godine 1848./49. nastupaju kao Slavljani. Obilježje tog "slavljanstva" je crveno-bijelo-plava trobojnica koju su zvali "slavenska bandjera". Ta se zastava pojavila na novoutemeljenoj Slavljanskoj čitaonici u Kotoru 1848., koja je bila prva čitaonica u Boki, a drugu u Dalmaciji. Od 1849. godine bokeljski brodovi uz austrijsku nose i slavljansku odnosno hrvatsku zastavu. U to vrijeme Srbi uz slavensko naglašavaju i srpsko ime.

1851. god. ban Josip Jelačić posjetio je, na putovanju po Dalmaciji, i Boku. Dok je plovio po zaljevu Bokelji su ga pozdravljali puškama i maškulima, na vrhu Veriga Rišljani su ga dočekali s 30 lađa, dok je na odlasku iz Risna rekao: "Ja vam braćo mnogo zahvaljujem i preporučujem, da živite u miru i ljubavi i da budete vjerni našemu caru kao i doslije, i da vam je preporučen vaš Ban". Poslije odlazi u Kotor gdje među činovnicima nije bilo "velikog veselja", jer im nije bilo drago što je sa svima govorio hrvatski. Ostat će zapamćena i adresa dobrotske općine, u kojoj se ističe Jelačićevo hrvatsko podrijetlo i junaštvo te bratske veze što spajaju Boku s Hrvatskom. Prilikom posjeta Kotoru obećao je poslati svoju sliku "Slavjanskoj čitaonici", koja ju je i dobila 1854.g.

U Boki su snažno odjeknuli kako obnova ustavnog stanja u Monarhiji tako još više širenje preporoda. Otvaraju se nove čitaonice (Slavjanske) u Prčanju 1861., kao i u Dobroti 1862. god. Istovremeno, bokeljski zastupnici u Dalmatinskom saboru biraju se na listi Narodne stranke koji u Saboru zastupaju ideju sjedinjenja s

Hrvatskom, kao i uvođenje hrvatskog jezika u javni život. Tako se kotorska skupština bokeljskih općina od 21. siječnja 1861. izjasnila za sjedinjenje s Hrvatskom, a prilikom posjeta Dubrovniku 22. siječnja 1861. vijorila se hrvatska trobojnica i bio istaknut natpis "Dubrovnik s Kotorom". Iste godine jedno od dva mjesta iz Dalmacije u Hrvatskom saboru dobio je kapetan Luka Tripković, te je on zajedno sa Mihom Klaićem dočekan s velikim ovacijama u sabornici.

Srbi vide svoju budućnost u sjedinjenju Boke sa Srbijom, što se više puta očituje u njihovim novinama Svetovidu Srbobranu, Vidovdanu i drugim novinama. Godine 1870. Stjepan Mitrov Ljubiša kao predsjednik Dalmatinskog sabora i bokeljski zastupnik izjavljivao je da će "branit do svake zgode državno pravo trojedne kraljevine kojoj po historičnom i prirodnom pravu spada sva današnja Dalmacija, ne izuzimam nijedne česti njezine ni pojedinoga okoliša", te nastavlja da će "nastojati na sve moguće načine da se Dalmacija sjedini na temelju saborske adrese sa Hrvatskom i Slavonijom". Već 1877. godine otvoreno ustaje u dalmatinskom saboru protiv sjedinjenja tvrdeći da sva Dalmacija osobito Dubrovnik i Boka nema prava pripadati ugarskoj pa prema tome ni hrvatskoj kruni.

Kasniji narodni razvitak učvrstio je Bokelje u hrvatskom narodnom osjećaju. Ali i u brošuri "Izvori obćinskog zastupstva Kotora" (Split, 1892.) nalazimo podatak o srpskoj propagandi u Kotoru, o nastojanjima da se grad posrbi, kao i općina i da "nas starosjedioce Crvene Hrvatske iznerode", o zabranjivanju isticanja općinskog barjaka hrvatskih narodnih boja. Treba istaći da je Anton Verona uzeo pseudonim Hrvatovski. Kao i u Dubrovniku, na izborima 1899. godine i u Kotoru pobjeđuje hrvatska stranka.

Prisutnost hrvatske nacionalne svijesti u Boki svjedoče i članstva u Matici hrvatskoj. Prvi njeni članovi javili su se 1878. godine. Tako je don Srećko Vulović, kateheta Velike Gimnazije u Kotoru, bio povjerenik Matice, a Grgur Urlić iz Risna prinosnik. Članstvo Matice se postupno povećavalo, tako da je uoči Prvog svjetskog rata u Boki bilo 82 člana. To su uglavnom bile fizičke i pravne osobe, gimnazijski profesori, učitelji, svečenici, Narodna čitaonica u Kotoru, Slavljanska čitaonica u Dobroti i gimnazijalci. Oni su imali zadaću širiti hrvatsku knjigu u primorskim mjestima

Zaljeva. U devedesetim i sljedećim godinama javljaju se društva i u drugim mjestima. Tako je u Tivtu 1897. osnovano "Glazbeno društvo Sloga", 1899. u Donjoj Lastvi osnovana je "Hrvatska čitaonica", u Kotoru 1898. "Hrvatsko radničko društvo 'Napredak'", 1903. u Škaljarima "Hrvatski sastanak", u Bogdašićima 1910. "Hrvatska seoska zadruga", 1911. Muo je dobio "Hrvatsko katoličko mladenačko društvo", a iste godine Tivat "Hrvatsko glazbeno prosvjetno društvo".

U to vrijeme je u Boki kotorskoj osnovano preko trideset kulturnih društava. Oko polovice tih društava je pod hrvatskim predznakom i imala su zadatak čuvanja i razvijanja nacionalne svijesti. Tako primjerice, Pravila "Hrvatskog pjevačkog društva Zvonimir određivala su šest glavnih ciljeva i to tri glazbena i tri opća cilja. Glazbeni su ciljevi da "goji hrvatsku pjesmu", a pri tom se osim nacionalne orijentacije misli i na svjetovnu glazbenu literaturu, zatim crkveno pjevanje i da "pripravlja elemente za orkestru". Opći ciljevi su da "širi među članovima moralni uzgoj i književnu prosvjetu i goji bratsku ljubav i slogu".

Djeleći sudbinu Kraljevine Dalmacije i Boka je 29.10.1918 ušla u Državu Slovenaca, Hrvata i Srba, a 1.12. u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca. 1922. bokeljsko područje izdvojeno je iz Dalmacije i pripojeno Zetskoj oblasti, a 1929. uključeno u Zetsku banovinu, tako da ni 1939. nije sa ostalom Dalmacijom ušla u Banovinu Hrvatsku. Sjetimo se da je 1925. u Boki na veličanstven način proslavljena tisućita godišnjica krunisanja kralja Tomislava, pa je o tome postavljena i ploča na katedrali sv. Tripuna iz 1166., najstarijoj katedrali koju su izgradili Hrvati ili pak kako je odred Bokeljske mornarice bio na pogrebu Stjepana Radića u Zagrebu. Bokelj Anton Milošević u svom "Dnevniku" pod nadnevkom 23.03.1925. piše da je na općinu postavljena jugoslavenska zastava te dodaje: "Do sad je bila općinska zastava crveno-bijelo-modra (narodna zastava), koju su naši stari zvali 'slavjanskom' zastavom, a mi mlađi 'hrvatskom' zastavom, sa općinskim grbom". U 1927-oj godini registrira pobjedu Hrvatske seljačke stranke u Kotoru, kao i osnivanje Hrvatskog doma, zatim 30.04.1931. zrinsko-frankopansku proslavu i zadušnice u Sv. Tripu-nu u Kotoru i po Boki, a 10.05.1937. piše, da su 9.05 podignute hrvatske zastave i izmijenjeni općinski pečati u Prčanju, Mulu, Stolivu, Perastu, Lastvi i Tivtu, dok je u Risnu podignuta

srpska zastava. Tako se u Boki sve više učvrstila hrvatska svijest koju je konačno formirao nacionalni pokret između dva svjetska rata što se očitovalo na ozborima glasovanjem za Hrvatsku seljačku stranku.

Ugovorom o određivanju granica između Kraljevine Hrvatske i Kraljevine Italije 1941. bilo je zaključeno: "Priznaju se sastavni dielovi Kraljevine Italije (…) kotar koji obuhvaća cielu Boku kotorsku prema crti, koja ostavlja obalu u jednoj točki između mjesta Cavtat i Vitaljine i izlazi prema sjevero-iztoku uključivši mjesto Grudu i masiv planine Orjen, dok ne dostigne granicu s Crnom Gorom". 1943. Nzavisna Država Hrvatska uključila je Boku kotorsku u Veliku župu Dubravu, ali tamo nije uspjela uspostaviti vlast. S druge strane, u svim partizanskim dokumentima se govori o Crnoj Gori i Boki kotorskoj. Po završetku rata komunisti su ono "i Boka kotor-ska" jednostavno prekrižili i priključili Boku Crnoj Gori, pri čemu su maknuli s položaja one kotorske komuniste koji su tek počeli favorizirati njezin autonomni status. Poratna Boka u Crnoj Gori doživjela je velike demografske promjene što je uz općenit nacionalni pritisak rezultiralo kako iseljavanjem Hrvata, tako i njihovim promjenljivim nacionalnim izjašnjavanjem. Računa se da je 1931. u Boki bilo 35,14 posto Hrvata, koji su činili više od ¾ gradskog stanovništva, a 1991. samo sedam posto, uz nepoznat broj onih koji su se izjasnili Jugoslavenima ili Crnogorcima. Naime, podaci Katoličke crkve se znatno razlikuju od podataka dobivenih prigodom popisa iz 1991. Ako se usporede popisi pučanstva iz 1910. i taj iz 1991. lako je ustanoviti kako se broj pučanstva udvostručio dok se broj Hrvata smanjio tri puta. A kada se pogledaju veliki bokeljski centri onda su ti odnosi izuzetno nepovoljni. Tako se u rodnom gradu sv. Leopolda Mandića Herceg Novom broj Hrvata smanjio od 70 na dva posto, u Kotoru od 69 na sedam posto, a u Tivtu od 95 na 23 posto.

Specifičan hrvatski narodni razvitak Bokelja uvjetovali su odvoje-nost od matičnog područja, malobrojnost pučanstva, zatim nejedno-lik politički razvitak, te različiti utjecaji. U Boki se skupio katolici-zam i zapadnjačka cvilizacija na samom rubu Balkana, tu se gnjezdi-lo hrvatstvo od starohrvatskog pletera i romatičnih crkava do rene-sansnih i kasnijih palača i vrtova, od nautičkih do modernih učenja-ka, od pučkih bratovština do sadašnjih stanovnika, od

nastarijih do modernih pjesnika Frana Alfirevića, Jeronima Kornera, Viktora Vi-de, Vjecenslava Čižeka i Luke Brajnovića. Po ovom posljednjem dobila je ime i međunarodna nagrada za novinstvo koju dodjeljuje udruženje novinara Španjolske, pa ga danas svojataju i u srpskim i u crnogorskim novinama. A Boka je poznata i kao Zaljev hrvatskih svetaca. Naime, od današnjih šest hrvatskih svetaca i blaženika – tri su iz Boke: sv. Leopold Bogdan Mandić, blž. Gracija iz Mula i blž. Ozana Kotorska. A iz Boke je podrijetlom i sl. B. Ana Marija Maro-vić, kao i jedan možda od najznačajnijih papa u povijesti – Siksto V.

Boka teritorijalno jeste mala, ali je njen doprinos hrvatskoj kultur-noj baštini nemjerljiv. To najbolje pokazuju i zvanični crnogorski izvori koji kažu kako se od ukupnog spomeničnog blaga te republike, više od 40 posto nepokretnog i dvije trećine pokretnog nalazi u Boki kotorskoj. U pravu je Frano Alfirević kada kaže: “Krajevi kao i bića imaju dušu.” A duša Boke kotorske su baštinici njene ogromne kul-turne baštine – bokeljski Hrvati.

Literatura:

1. **Trpimir Macan**, Pogled u bokeljsku povijest, Hrvatska revija, 43, Zagreb, siječanj 1993.
2. **Stijepo Obad**, Razvoj hrvatske političke i nacionalne integracije u Boki kotorskoj u preporodno doba, Dubrovnik 4, 1993.
3. **Vanda Babić**, Don Srećko Vulović o starosjediocima Boke kotorske, Zagreb, 2001.
4. **A. Pečarić** i **J. Pečarić**, Očuvanje hrvatskog identiteta kroz stoljeća,Glas Ravnice, glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, br. 87-89., veljača-travanj 1998.

D. JELČIĆ I J. PEČARIĆ, POVIJESNI PRIJEPORI, ZAGREB, 2006.

BOKELJI SU DIO JEDINSTVENOGA KORPUSA HRVATSKOG NARODA

Akademik Josip Pečarić rođen je u Boki kotorskoj. Ugledni je hrvatski i svjetski matematičar koji danas živi u Zagrebu. Pored svoje znanstvene aktivnosti prof. Pečarić poznat je i po svojoj publicističkoj djelatnosti. Autor je ili koautor niza novinskih tekstova i povijesnih članaka, prvenstveno vezanih zu položaj Hrvata u Boki kotorskoj.

Kamen koji govori hrvatski

- Akademiče Pečarić, nakon svoje knjige "Borba za Boku kotorsku" pripremate, novu knjigu koja će se, također, baviti problematikom Hrvata u Boki? O čemu je riječ?

Upravo je ovih dana ta knjiga tiskana. Njezin je naziv "U Boki kotorskoj svaki kamen govori – hrvatski". Knjiga je povećena jednom mom prijatelju – generalu Slobodanu Praljku! Uz posvetu je tiskano ono što sam mu napisao onog dana kada je otišao u Haag: **"Generale, skupili su hrabrosti suočiti se s Tobom. Doista se**

ponosim time što mogu reći da si mi prijatelj." (Akademik Josip Pečarić, Zagreb, 5. travnja 2004.)

Podnaslovom knjige "Borba za Boku kotorsku 2" istakao sam činjenicu da i ova knjiga sadrži, kao i prva, sakupljene tekstove o Boki. I dok sam u prvoj sakupio samo vlastite tekstove, ovdje ima i mojih koautorskih tekstova, najviše sa suprugom Ankicom, koja je diplomirala povijest. U prilogu knjige "Razgovorima u borbu za Boku kotorsku" dani su razgovori i s drugim Bokeljima iz Hrvatsku, prvenstveno s dugogodišnjim predsjednikom Hrvatske bratovštine "Bokeljska mornarica 809" iz Zagreba prof. dr. sc. Zvonimirom Janovićem. Istini za volju, između ove dvije knjige tiskana je i knjiga koju sam napisao sa suprugom "Strossmayerova oporuka", HAZU, Zagreb, 2002., koja također sadrži niz tekstova o Hrvatima Boke, ali i o Hrvatima Bara. A tekstove o Hrvatima Boke kotorske stavljao sam i u drugim mojim knjigama.

- U kojim ste sve časopisima i novinama objavljivali članke o Boki, kakav je bio njihov odjek i tretmana? I, zašto ste se, konačno, odlučili objaviti ih kao knjigu?

Objavljivali sam sam ili u koautorstvu u "Časopisu za suvremenu povijest" (Hrvatski institut za povijest), "Zadarskoj smotri", "Mostariensiji" (časopis za humanističke znanosti Sveučilišta u Mostaru), "Dubrovniku" (časopis za književnost i znanost), "Tekstilu", "Hrvatskom iseljeničkom zborniku" i zbornicima sa znanstvenih simpozija. Pisali feljtone u novinama, ali i mnogobrojne članke po raznim novinama. Cilj je bio ispuniti osnovnu zadaću koju je sebi postavila naša Bratovština. Naime, u Hrvatskoj je prije 15-20 godina malo ljudi uopće znalo za Hrvate Boke kotorske, pa je naša osnovna zadaća i bila povratak Hrvata Boke kotorske i njihove velike baštine u svijest i savjest hrvatskog naroda i hrvatske države. To je bila ta naša "borba za Boku kotorsku". Sa odjekom sam zadovoljan. U Hrvatskoj se danas mnogo više zna o nama, kažu da smo i najzaslužniji što postoji Hrvatski konzulat u Kotoru. Meni su najdraže neke reakcije iz Boke. Tako mi je jedna Bokeljka posvetila svoju lirsku prozu:

"Vaša knjiga me ganula i smatram je velikim i važnim događajem za bokeljske Hrvate, kao i moj lični osjećaj pripadnosti hrvatskom narodu, jer kao što kažete u Proslovu da ‘kad svi zašute, kroz kamen govori - hrvatski’, tako je kroz Vaše riječi i nastojanja

dobilo svoj glas i potvrdu postojanja ono hrvatsko u nama koje smo usisali u djetinjstvu i nosimo u srcima, a koje postoji samo u vremenu iako ga već dugo nema u prostoru (**…**)".

A jedan student iz Boke mi piše kako moju knjigu "drži na kantunalu umjesto jedne druge".

Uvijek je dobro okupiti sve tekstove vezane uz neku problematiku u jednu knjigu. Brat, koji je sigurno pročitao sve moje članke, kada je vidio najnoviju knjigu i komentirao: "Nisam znao da si toliko toga napisao o Boki."

- Vi ste po struci matematičar. Otkuda interes za tako marnim bavljenjem publicistikom, osobito hrvatskom poviješću?

Kada ti je domovina izložena agresiji, onda se moraš suprostaviti ili puškom ili perom. Ili nisi čovjek!

Brani li Goldstein NDH?

Činilo mi se da od mene s puškom u ruci i nebi bilo neke koristi pa sam to radio s perom. Istina, prvo sam javno nastupao i dugo je trebalo da povjerujem onima koji su tvrdili da ja, iako sam matematičar, trebam i napisati to što govorim. Mnogi su govorili i pisali o toj neobičnoj pojavi matematičara u povjesti, publicistici i novinarstvu. Počasni sam član Udruženja novinara Republike Hrvatske. Upravo mi se ovih dana javio moj dragi prijatelj Stjepan Selak iz Sežane, i kaže kako mu se posebno svidio tekst našeg poznatog odvjetnika i publiciste Željka Olujića "Matematičar u povjesnici", ("Hrvatsko slovo", 15. veljače 2002.), koji je umjesto pogovora stavljen u moju knjigu "Brani li Goldstein NDH?". Meni je posebno drago ono što je baš u svezi s tom knjigom napisao akademik Dubravko Jelčić u "Hrvatskom slovu", 19. srpnja 2002. Naime, on je tvrdio da moja knjiga nije povijesna knjiga već matematička, samo je objekt proučavanja jednog matematičara bila knjiga iz povijesti.

- Nakon tolikih promijena na hrvatskoj političkoj sceni, kakvo je danas stanje Hrvata u Boki? Kako se hrvatska Vlada odnosi prema Hrvatima Boke?

Sigurno bi bilo bolje da Vam na ovakva pitanja odgovara netko iz Boke, mada mi je jasno zašto me to pitate. Evo kako o tome piše gore spomenuti student iz Boke, a što je dano u Proslovu knjige:

"Situacija u Boki je naizgled bolja: otvaraju se udruge, političke stranke i kulturna društva s predznakom: hrvatski. Naizgled - jer treba vidit kako će to biti prihvaćeno ali prvi korak je napravljen (uzgred i to zahvaljujući Vama)."

Sigurno bi Vam izvrstan sugovornik bio g. Dalibor Burić, predsjednik Hrvatske građanske inicijative, koji je nedavno o tome govorio na tribini "Položaj i perspektive Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori"., a koju je priredilo Hrvatsko slovo – Hrvatska kulturna zaklada.

Dobar dio mog izlaganja na toj tribini "Bokeljski Hrvati priželjkuju istinsku demokraciju" objavljen je u "Hrvatskom slovu", 16. srpnja 2004. Naime, prošle godine u okviru Jadranskih studija Pomorskog muzeja u Orebiću tiskana je knjiga "Hrvati Boke kotorske". U knjizi su objavljeni radovi sa Znanstvenog skupa o Hrvatima Boke kotorske održanog 1996. u Zadru, a koji je organizirao Filozofski fakultet iz Zadra i naša Bratovština. Glavni urednik je bio prof. dr. sc. Stijepo Obad, a u uredništvu pored njega još i prof. dr. sc. Šime Batović i akademici Nikica Kolumbić i Ivo Petricioli. Profesor Obad je na ove godine održanom Tjednu Hrvata Crne Gore predstavio knjigu dr. Miloša Miloševića, admirala Bokeljske mornarice. Tom prigodom je izrazio želju da se knjiga "Hrvati Boke kotorske" predstavi i u Kotoru. Na predstavljanju u Dubrovniku je bila velika delegacija iz Kotora. Međutim, kasnije smo doznali da knjiga neće biti predstavljena jer u njoj postoje neki tekstovi koji nisu "podobni". Mojoj rodbini u Kotoru rečeno je da se radi o tekstu "Hrvati u Boki kotorskoj u Kraljevini Jugoslaviji" koji sam napisao u suradnji sa svojom suprugom – inače profesoricom povijesti. Što je to tako strašno u tom tekstu iz 1996. godine komentirao sam na toj tribini, odnosno u objavljenom tekstu.

Borba za Boku kotorsku

Najsmješnije je to što je sve iz našeg članka ušlo je kroz druge tekstove u knjigu: "Borba za Boku kotorsku". A ona se, kao što smo vidjeli, čita u Boki!

- Koliko ste upoznati s hrvatskom kulturnom djelatnošću u Boki kotorskoj, postoje li hrvatska kulturna društva, manifestacije, izdavačka djelatnost i slično?

Danas na HTV-u imamo, koliko toliko, redovita izvješća iz Boke. Tu treba posebno istaći izvješća g. Bože Vodopije. Postoji Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" iz Tivta i Donje Lastve, a po izdavačkoj djelatnosti treba spomenuti glasilo tamošnjih Hrvata i posebno seriju knjiga pod uredništvom župnika iz Perasta don Srećka Majića.

- Podnaslov Vaše knjige "Borba za Boku kotorsku", odnosno naslov nove knjige, vrlo je simboličan - "U Boki kotorskoj svaki kamen govori - hrvatski". Što bi to trebalo značiti?

U "Glasu Koncila", 16. veljače 1992. godine prvi put je objavljena moja priča: "Jednom mi je netko rekao kako u Boki nije čuo ni jednu riječ na hrvatskom jeziku. Odgovorio sam mu: 'Istina, ali vjerojatno niste dobro slušali, jer tamo svaki kamen govori hrvatski'." A sadržaj te moje simbolične izreke je ono što je još 1941. g. rekao zagrebački nadbiskup dr. Alojzije Stepinac tijekom posjeta Boki kotorskoj: "Svaki kamen Boke kotorske dovoljno jasno kazuje visoku kulturnu razinu hrvatskog življa, ujedno je najbolji dokaz, tko je zapravo autohtoni element Boke kotorske."

Ta nadbiskupova rečenica tiskana je u poznatoj antihrvatskoj knjizi Viktora Novaka "Magnum crimen", Zagreb, 1948., str. 503. "Strašan" krimen zagrebačkoga nadbiskupa. Interesantno je da jedan Srbin Vasko Kostić u svom tekstu na internetu "Protivljenje silovanju nevjeste Jadrana", poistovjećuje ovu izjavu nadbiskupa Stepinca s mojom izrekom: "To, da svaki kamen u Boki govori hrvatski, Stepinčeve su riječi." Smiješno poistovjećivanje moje simbolične izreke sa sadržajem iste. Ali. najvažnije je da je razumio što je pisac htio reći, zar ne?

Srpski mit o Jasenovcu

- Svoju ste prvu knjigu predstavili Zadranima. Planirate li ponovno doći u Zadar?

Još 1998. godine u Zadru sam predstavio svoju knjigu "Srpski mit o Jasenovcu" (Hrvatski povijesni institut, Zagreb, 1998.) Kasnije smo predstavili i "Borbu za Boku kotorsku", ali su uz nju predstavljene i knjige "Srpski mit o Jasenovcu 2" i "Za hrvatsku Hrvatsku". U Zadru sam predstavio i knjigu Senke Župan "Otok o kome sanjaš". Očekujem da će biti predstavljena i ova moja

najnovija knjiga, ili neka druga. Na primjer: "Sramotni sud u Haagu", "Strossmayerova oporuka" (koautor A. Pečarić), "Pronađena polovica duše", "Brani li Goldstein NDH?", "Trijumf tuđmanizma", "Nepoćudne knjige" ili "Hercegovac iz Boke".

- Što poručujete hrvatskim građanima koji žive unutar granica svoje Domovine, a što Bokeljima?

Ove prve bih samo podsjetio na riječi dr. Vande Babić, docentice na Filozofskom fakultetu u Zadru, dane u njezinoj knjizi "Don Srećko Vulović o starosjediocima Boke kotorske" i u tekstu "Kratki pregled starije hrvatske književnosti Boke kotorske", tiskanom u spomenutom zborniku koji nije mogao biti promoviran u Kotoru: "Ne smijemo zaboraviti da unatoč svim previranjima, svim događanjima i događajima, danas u Boki kotorskoj živi još Hrvata koji zajedno s Crkvom i kamenom odolijevaju svim neverama i olujama." A Hrvatima u našoj Boki da nikada ne zaborave da su dio jedinstvenog korpusa hrvatskog naroda. A to često puta iziskuje i žrtve.

"Zadarski regional", 28. srpnja 2004.

M. PAVKOVIĆ, RAZGOVORI S JOSIPOM PEČARIĆEM, KOPRIVNICA, 2006.

POGOVOR

Zanimljivo je da se trenutku izlaska knjige »Razgovori s Josipom Pečarićem«, poznatog hrvatskog novinara i publiciste Mladena Pavkovića, na hrvatskom političkom prostoru se ističe potreba o utemeljenju euroregije Jadran. Za Hrvatsku je to, nedvojbeno, jedan od najzanimljivijih političkih projekata u koje je kao samostalna država uključena. Među potpisnicima deklaracije o osnivanju euroregije Jadran, u Veneciji 2005. godine, nisu se našli hrvatski predstavnici lokalnih vlasti Boke kotorske, jer Hrvatskoj danas pripada samo mali zapadni dio obale od ušća Sutorine, odnosno, Topoljskog zaljeva do crte Oštro, tako da, igrama povijesnih silnica, od cijelog Bokokotorskog zaljeva danas je u sastavu Hrvatske samo ostatak ostataka.

Upravo zato nije čudnovato da dubina nacionalnih osjećaja koji nadiru u svakoj rečenici Pečarićevih odgovora na postavljena pitanja, ima svoje povijesno uporište u činjenici da je Boka kotorska, do 1918. godine, bila u sastavu Hrvatske, najprije kao dio Crvene Hrvatske, a kasnije, u sastavu Dalmacije. Prikazujući okolnosti u kojima je Pečarićev otac Đildo umro u 47. godini života, nekoliko

puta nam Josip napominje: »... **a moj otac nije nikako moga prihvatiti da Boka nije hrvatska«!.**

Bez sumnje je Boka kotorska najljepši zaljev Jadranskog mora. Neki tvrde da je zbog »svoje raznolikosti i divlje romantike, jedan od najljepših zaljeva u svijetu«. Njegovi se krajolici stalno i brzo mijenjaju, a oštri i goli vapnenački grebeni, koji se naglo dižu od mora, izazivaju ljepotu divljine unutarnjeg zaljeva.

Međutim, u vojnom pogledu Boka kotorska ima najbolji položaj u Jadranskom moru i vrlo važan u Sredozemnom, pa je i to razlog da se svaka veća promjena u novijim vremenima oko Jadranskog mora, teško odražavala na život u Boki kotorskoj.

Prema pisanju popa Dukljanina te oblasti pripadale su Crvenoj Hrvatskoj a kasnije, kao «thema Dalmatia», Istočnom carstvu, a kao Dalmacija ušle su u sastav Hrvatskog kraljevstva. Ugarsko-hrvatski kralj Ludovik Veliki, 1371. zagospodario je Kotorom da bi ga, nakon njegove smrti, njegova udovica, kraljica Marija, 1385. poklonila Kralju Tvrtku I., koji je udario temelje Herceg Novom, kao glavnoj luci Bosne. Za vrijeme boravka u Zadru kralja Ladislava Napuljskog, Venecija je, 1409. godine, kupila «pravo na Dalmaciju>>, i temeljem tog prava je, 1420. godine, uzela pod svoje pokroviteljstvo Kotor i veći dio Boke, dok je ostali dio i dalje bio pod potpokroviteljstvom Stjepana Vukčića, kojega će kasnije zamijeniti Turci.

U kandijskom ratu, 1687., Venecija je istjerala u cijelosti Tursku iz Boke, posebno iz Herceg Novog, ali mirom u Campoformiju, 1797., cijela je Boka pripala Austro-ugarskom carstvu, u sastavu kojega je Hrvatska, a Hrvat Matija Rukavina, na čelu pobjedničke vojske ušao u Kotor i ostala područja Boke.

Tragično igranje s hrvatskim prostorima, tijekom i poslije Prvog svjetskog rata, plastično opisuje češka znanstvenica dr. Milada Paulova u djelu »Jugoslavenski odbor« Zagreb, 1925. godine, dajući prikaz susreta Frana Supila s predsjednikom engleske vlade ASQUITTHOM, u Londonu, koncem 1914. godine.

Razgovarajući o rješenju jugoslavenskog pitanja nakon rata, Paulova kaže: »U jednom trenutku premijer Asquitth uzme Supilu olovku i povuče na njegovu nacrtu liniju, kojom je On uglavnom otkinuo otprilike ono, što je kasnije obuhvatio londonski pakt, a onda postavi Supilu pitanje: da li bi to bilo bolno i teško, ako bi Italija tražila te

krajeve. Te riječi značile su uistinu katastrofu«. (M. Paulova, »Jugoslavenski odbor«).

Dvije godine kasnije, u travnju mjesecu 1916., talijanski dnevnik »Corrierre della Sera«, objavljuje izjavu predmjevanog dobitnika »izlaza na more« Nikole Pašića - zvanog Baja, kojom taj srpski diplomat, pod engleskim okriljem, daje do znanja: »U štampi se više puta nišanilo na neke razmirice između Srbije i Italije. Ja imam mogućnost opovrgnuti ove glasine i kategorički izjaviti, da nema ozbiljna nesporazuma među Srbijom i Italijom, no ako i ima povoda, da se izmijene mnijenja među Srbijom i Italijom, ipak oni nisu takve vrste da bi mogli, ukoliko ih se tiče, pobuditi takvo uznemirenje. Mi Srbi ne možemo nepriznati neosporivo pravo Italije na hegemoniju na obalama Jadrana. Mi također težimo k moru no nipošto ne tražimo ratnih luka spravom, da tamo zatvorimo flotu. Mi jedino nastojimo da dobijemo jedan ekonomski izlaz. Italija se ovome ne protivi, te ako se može govoriti o oprekama i raznim nazorima, to takvi postoje samo glede broja pristaništa potrebnih Italiji za obranu njene vojničke prevlasti na Jadranu. (...) Srbija i Italija imaju odveć zajedničkih interesa, a da bi mogle niknuti ozbiljne poteškoće kod vršenja sličnih problema«. (Josip Horvat: »Politička povijest Hrvatske«, stranica 455).

Prije Pašićevog »kidanja hrvatskih teritorija« i njihovog davanja Talijanima, u građenju te političke filozofije engleske imperijalne ideologije, ruski ministar vanjskih poslova Sazanov, u travnju 1915., bez ikakvog sustezanja, na crti takvog antihrvatskog razmišljanja, tvrdi: »Zar je ikad itko posumnjao da su Bosna i Hercegovina srpske zemlje, zato se rat ne može svršiti, a da one ne obratuju cjelinu sa Srbijom. Crna Gora je oduvek bila jedno s njom, zato će se i ona, kad se svrši rat, sa Srbijom ujediniti u nerazdvojnu celinu. Srbija je tražila izlaz na more, e pa dobit će ga u širokoj pruzi na Jadranskom moru i Dalmaciji sa starim Splitom! Srbija će se tako moći srećno i zadovoljno razvijati«. (Milan Vuković: »Sukob političkih stilova u traženju osamostaljenja Hrvatske«, Zagreb, 2004., str. 30-31.).

Ovakvi nehumani politički potezi, civilizacijski i antipovijesni, djelovali su na pobjednike u prvom svjetskom ratu, da, logikom imperijalnih sila, ubace Hrvatsku i njezin narod u neprirodnu jugoslavensku zajednicu i tako, između ostalih hrvatskih prostora, cijelu Boku kotorsku otrgnu iz hrvatskog korpusa i uključe je u

jugoslavensko posjedovanje, da bi, u godini kad se Josip Pečarić rodio, 1948. g. Boku uključili u teritorij Crne Gore.
Autohtono hrvatsko područje Boke kotorske, tijekom dvadesetog stoljeća, tri puta se odhrvalo: od dr. Ante Trumbica 1918., Vlatka Mačeka 1939., te od komunističkog zločinca Tita 1948. godine. Strahote tih činjenica najbolje nam pokazuju statistički podaci stanovništva: 1910. - u Kotom je bilo 60% Hrvata, a 1991. - samo 7%, u Herceg Novom je 1910. bilo 70% Hrvata, a 1991. - samo 2%. Nekada u čisto hrvatskom Tivtu danas ima samo 23% Hrvata. Zato Kotorska biskupija i danas potpada pod jurisdikciju Splitske mitropolije.
U takvim odnosima Josip Pečarić našao se rođenjem, protiv volje svojih roditelja i svoje, teritorijalno izvan Hrvatske pa će ga ta činjenica inspirirati da, unutar pojma «Bokelj», uvijek doda svom identitetu i Hrvat! Iz Josipovih odgovora vidimo da će kroz cijelo njegovo vrijeme življenja u Boki, pa i u samom Kotom, isticati činjenicu da je Hrvat, to jest nazivati se Hrvatom, što je bila hrabrost koja se često završavala tragičnim posljedicama. To nam najbolje pokazuje slučaj i sudbina samog oca našeg Josipa koji je najviše zbog svog nacionalnog osjećaja kojeg nije skrivao, okončao ovozemaljski život u 47. godini života. Josipov otac Đildo, kao i Josip, Boku doživljavaju na isti onaj način kako je doživljavao i Blaženi uzoriti Kardinal Alojzije Stepinac, gledajući oduševljenje naroda u njegovim susretima u Kotoru, ustvrdivši da »u Boki svaki kamen govori Hrvatski«.
Taj usklik govori nam o jednom drugom viđenju Boke kotorske, o Boki kao značajnoj jezgri kulturno povijesnog i gospodarskog razvoja unutar hrvatskog naroda. Odbacujući svaki kukavičluk, Josip se s ponosom naziva Hrvat iz Boke! Kod Josipa se Hrvatska ne ograničava prostorom ili pozitivnom teritorijalnom odrednicom. Hrvatska je kod Josipa, očito, dimenzionirana kao duhovni prostor. Tu duhovnu dimenziju shvaćanja hrvatskih problema Pečarić razotkriva u knjizi: »Pronađena polovica duše«, gdje istinski tvrdi, nakon brojnih susreta s našim narodom u Australiji, da je tu »pronašao drugu polovicu sebe«, ali da je u tim susretima mnogima pomogao da bolje i aktualnije počinju pronalaziti i upoznavati svoju »drugu polovicu«, odnosno, onaj dio hrvatstva koji je živio i razvijao se u domovini u vremenu kad ona nije bila slobodna i samostalna. U

tom kontekstu Josip se služi primjerima pa kaže: ako si bio Hrvat odmah si njima bio ustaša.

Pojavljivanjem Pečarićeve knjige »Srpski mit o Jasenovcu», koja se uklapa u razotkrivanje svih srpskih mitomanija o genocidnosti Hrvata s ciljem zatiranja svake ideje i prava Hrvata na vlastitu državu, dočekana je kod dežurnih antihrvatskih vikača i pseudo objektivnih znanstvenih radnika s ogromnim ogorčenjem. Iako još i danas ima živih sudionika onih famoznih licitacija o žrtvama općenito, iz 1963. i 1964. godine, što više, žive u Zagrebu, kad je trebalo prijavljivati razne zahtjeve za ratnu štetu, ne usude se, ili nemaju hrabrosti, u javnost iznijeti istinu.

Licitiranje je počelo od 1.700.000 žrtava, pa kad se to nije moglo »ni približno priznati«, smanjilo se je na 950.000 da bi se došlo do 597.323 svih žrtava. Konačno za Jasenovac je bilo (u raznim popisima, izjavama i komisijskim nalazima) kazano da je u tim sastavnicama Jasenovca bilo ukupno 49.874 stradalnika. U kaznenopravnom procesu protiv pokojnog predsjednika Tuđmana, K-393/1980., predsjednik Tuđman je, braneći svoj stav o potrebi »aktivne obrane«, dana 30.7.1981. godine, uputio pismo tadašnjem »moćniku« dr. Dušanu Dragosavcu (list spisa K-393/1980) u kojem prosvjeduje protiv »uveličavanja svih ovih brojeva stradalnika«. Dr. Tuđman piše: »Druže Dragosavac, ja sam potpuno suglasan s Vama o potrebi neprekidne borbe protiv mračnjačkog nacionalizma, ili točnije protiv svakog šovinizma, a isto tako i s tim da se »aktivnosti« onih što »prebrojavaju žrtve« da bi umanjili zlodjela okupatora, a radi jasnoće dodao bih: i njihovih (u ovom slučaju), ustaških pomagača može u biti svrstati u »Razvijanje kontrarevolucije« (...) izjavljujući, eto, iz navedenih razloga (...) da se takvi slučajevi mogu opravdano svrstati u tabor kontrarevolucije, čak i onakav kako ga Vi shvaćate i olako oblikujete, upućujem, druže Dragosavac, Vama i svima onima u ime kojih govorite, slijedeće pitanje na koje ste dužni odgovor i meni i ovoj današnjoj i onoj sutrašnjoj, i domaćoj i svjetskoj javnosti: Ako oni što prebrojavaju žrtve da bi ih umanjili, spadaju među nacionalističko-šovinističke mračnjake, fašistoidne elemente i kontra revoluciju, kamo spadaju oni što te zločine u Hrvatskoj prikazuju u tako monstruoznoj hiperbolici da bi ih uveličali do srazmjera većih i od onih «najvećih» u Drugom

svjetskom ratu, u nacističkoj Njemačkoj». (Milan Vuković: Dr. Franjo Tuđman u sudskim dosjeima).

Kad Pečarić piše o ovim problemima i kad se još pojavi njegov rad: »Brani li Goldstein NDH?«, onda ne iznenađuje način pisanja i komentiranja Josipovog izbora za Člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od strane prof. Ive Goldsteina (»Globus« 2. kolovoza 2002.) koji tvrdi da je za akademika izabran: »izvjesni Josip Pečarić, priučeni matematičar, ali zato veliki Hrvat i vrlo produktivan pisac ustašoidnih pamfletića«. Čitatelji ovih razgovora ocijenit će je li Josip Pečarić «priučeni matematičar« ili je on matematičar svjetskog stila i značaja, što, očito, onima koji ga gledaju kroz njegovu životnu hrvatsku nit i otvorenost odgovora: »Pa državotvorni sam Hrvat koji izravno kaže ono što misli«, očito smeta.

Je li Pečarić »vrlo produktivni pisac ustašoidnih pamfletića« ili je Pečarić pisac od formata s izraženom mjerom kritičnosti o stilovima i načinima pisanja antihrvatskih bojovnika i dušebrižnika koji nisu u mogućnosti pravilno percipirati Hrvatsku i njezine probleme, najbolje će procijeniti čitatelji knjige: »Razgovori s Josipom Pečarićem«.

Prihvatimo li činjenicu da se je Domovinski rat dogodio zato što je u hrvatskom narodu postojala želja koja se u ratu ostvarila, bez poteškoća razumijet će se Josipova odluka da počne s pisanjem publicističkih radova. Josip kaže: »Dogodio se rat i nisam mogao gledati skrštenih ruku sve to što se događa oko mene i umjesto puške činilo se je pametnije boriti perom«! Da se je uvaženi profesor I. Goldstein potrudio upoznati malo više s pisanjem, kako on kaže: »priučenog matematičara«, vjerojatno bi sasvim drukčije, u cijelosti, recepcirao izvore, misli, namjere i pobude pisanja akademika Josipa Pečarića.

Prvi Pečarićevi tekstovi bili su povijesni tekstovi povezani s materijalnim i duhovnim dobrom Boke kotorske u odnosu na problem opstanka i borbe za opstanak hrvatskog naroda, na tim svetim prostorima. Zato prvi Pečarićev rad i nosi naslov: »HRVATSKA I ZALJEV HRVATSKIH SVETACA« (Vjesnik HAZU, 1-3, 1995.). Naime, bogata bokokotorska spomenička baština, predvođena najstarijom romaničkom katedralom u Hrvatskoj iz devetog stoljeća crkve Sv. Tripuna, kao najznačajniji

spomenik grada Kotora, okružena je s nekoliko drugih starih crkvenih zdanja na prostorima Kotora i Boke, što sve zajedno odaje bogato duhovno i nacionalno ozračje stanovnika koji su sve to stvorili.

Crkva Sv. Luke, s natpisom na pročelju datiranom iz 12. stoljeća, sagrađena je također u romaničkom stilu, s mnogo zanimljivih detalja i oslikana s nekoliko umjetničkih radova. Nedaleko od Sv. Luke nalazi se, mnogo monumentalnija, crkva Sv. Marije, posvećena 1221. godine s velikim raspelom na glavnom oltaru datiranim iz 1515. godine. Nekadašnja crkva Sv. Martina, danas Sv. Ante, ukrašena je s velikim kipom Sv. Martina, a na glavnom oltaru kipom Bogorodice, u gotičkom stilu.

Uz crkvicu Sv. Mihovila iz 12. stoljeća nalazi se jedan iznimno zanimljiv trg s jedinstvenim nazivom: »Trg oružja«, s glasovitim tornjem gradskog sata. Svoj etički i estetski smisao bokeljski pomorci pokazali su podižući veličanstvene crkve i krasne obiteljske palače u svim mjestima Boke, u različitim stilovima i različitim vremenima, neosvojive zaklonosti, nacionalne i vjerske pripadnosti. Uz Dobrotu, Prčanj i Tivat, neizostavno je istaknuti svetište «Gospe od škrpjela» u Perastu, izgrađeno na umjetno napravljenom otoku u 15. stoljeću, koje je ukrašeno mnoštvom značajnih umjetničkih djela poznatih slikara, darovi mnogih bokokotorskih pomoraca. Poznati svjetski pomorac iz Perasta, Antun Grubeša, prvi je opisao Jadransko more sačinivši prve nautičke karte za plovidbu Jadranom. Do Napoleonovih ratova Boka je imala više od 250 pomorskih kapetana, oko 400 evidentiranih plovnih jedinica, s više od 3000 mornara. Svaki je brod imao, uz zastavu austrijskog carstva i hrvatsku zastavu. Diljem svijeta su bile poznate pomorske i trgovačke obitelji Boke: Tripković, Luković, Milin, Dabčević, Florio, Gojković, Kamenarović, Lučić, Verona, Vučetić, Visin i druge.

Utvrđujući svoje Statute i organizirajući se u Bratovštine, ubrzo su ta bratstva postala najzaslužnija udruženja za širenje temelja vjere, kulture, staleške uzajamnosti i hrvatske pripadnosti. Prva takva bratovština Sv. Jurja i Tripuna utemeljena je 1451. godine. Zanimljivo je istaknuti povijesni podatak da je ta bratovština, na Skupštini njezinih predstavnika i političkih prvaka iz Boke, 13. lipnja 1848. godine, uputila Zahtjev Hrvatskom Saboru s »jedinstvenom potporom sjedinjenja hrvatskih zemalja u sklopu

austrijske krune«, izražavajući nepodjeljenu podršku politici Bana Josipa Jelačića. Razumljivo je zato što se je u Zagrebu, u slobodnoj i samostalnoj Hrvatskoj, 1991. godine, utemeljila: »HRVATSKA BRATOVŠTINA BOKELJSKA MORNARICA - 809.«, stožerna udruga bokeljskih Hrvata s podružnicama u Zadru, Splitu, Puli, Rijeci i Dubrovniku, koja po sadržaju svojega rada izražava, stoljetne težnje Hrvata iz Boke, za pripojenjem matici Hrvatskoj.
Iako se je sustavno izbjegavalo kazati pridjev »hrvatski« u bilo kojem smislu naznačavanja bokokotorskog nasljeđa, ohrabruje zato pojava Josipa Pečarića koji s ponosom, uvijek i u svakoj prilici, kad govori ili kad piše, u svezi Boke, jasno ističe pridjev: hrvatska književnost, hrvatska povijest Boke. Ohrabrujuće djeluje i činjenica da se u novije vrijeme pridjev »hrvatski« sve više upotrebljava. Tako je nedavno bokeljska Hrvatica, docentica dr. Vanda Babić, izdala svoj rad: »Hrvatska književna baština Boke kotorske do preporoda«, tako da uz Pečarića i druge, evo i nove znanstvene djelatnice s odgovornom i pravilnom političkom i stručnom orijentacijom osjećaja za hrvatstvo Boke kotorske. Upravo ti ljudi su pravi sljedbenici bivših bokeljskih hrvatskih djelatnika poput Vicka Zmajevića (1670. - 1745.), barskog biskupa i zadarskog nadbiskupa, Papinskog vikara; »za balkanske zemlje pod turskom vlašću«. Rođen u Perastu s nevjerojatnom se snagom zauzimao za upotrebu hrvatskog jezika. U želji da spasi pred Turcima Arbanase s tromeđa Skadarskog jezera, preselio ih je u prigrađe Zadra, sagradivši im crkvu i školu, te im osigurao dostojan život. Njihovi potomci su i danas tu, u Arbanasima. Najznačajnije mu je djelo »Razgovor između Srbina i katolika« (1721.), u kojem sjajno brani katoličanstvo i hrvatstvo Zadra i zadarskog zaleđa, od pravoslavnih nasrtaja.
Vjerojatno je najveći, svjetski poznati, bokeljski Hrvat SREĆKO PERETIĆ. (1520.- 1590.), svećenik koji će, 1585. godine, postati Papa SIKSTO V. Papa Siksto V. je veliki reformator kardinalskog zbora, graditelj kupole crkve Sv. Petra, graditelj vodovoda koji nosi naziv »Acqua Felice«, ostvario je razne arhitetske projekte, tako da ga se opravdano smatra jednim od najzaslužnijih Papa za razvoj cijeloga Rima.
Uzimajući u obzir dosta znakovit naziv za Boku - zaljev hrvatskih svetaca, sveti Bogdan Leopold Mandić, blaženi Gracija iz mula i blažena Ozana kotorska, postaje nam sasvim razumljiva odluka

Josipa Pečarića da svoj prvi objavljeni rad, kako sam naveo, posveti odnosu Hrvatske prema Zaljevu hrvatskih svetaca. To će biti podloga i njegovoj raspravi »Boka i Hrvati«, ali će ga dovesti i do intelektualno jasne pozicije da bi sada, slobodna i međunarodno priznata, kao subjekt međunarodne politike, Hrvatska trebala uložiti više nastojanja i rada za puno bolju medijsku povezanost bokeljskih Hrvata s matičnom domovinom.

Čitajući Pečarićeve polemičke odgovore u sudskom kaznenom postupku, koji protiv Josipa vodi gospodin Zvonko Ivanković Vonta, kod Općinskog suda u Zagrebu, nevjerojatna je sigurnost argumentacije s kojom Pečarić, kao »matematičar u povijesti«, »matematičar u novinstvu«, obara, ruši i čini smiješnima svoje protivnike u dokazivanju istine o tome tko »promovira govor mržnje«, tko izmišlja da današnja Hrvatska »nije sposobna osloboditi se nekih recidiva zločina NDH«, suprotstavljajući tim izmišljotinama tvrdnju odgovornosti onih kojima Hrvatska, kao napredna i samostalna država, nije po volji! Upravo je takvo stajalište Pečarića rezultiralo njegovom vrlo značajnom knjigom: »Brani li Goldstein NDH«?, u kojoj se razračunava s nositeljima ideja o multipliciranju i nenormalnom uvećavanju svih navodnih grijeha hrvatskog naroda.

Prema tome, knjigu »Razgovori s Josipom Pečarićem«, trebali bi pročitati svi kojima je Hrvatska u srcu, jer to je jedan nevjerojatno kreativan prikaz rasta i sazrijevanja u znanstvenom, stručnom i nacionalnom pogledu. Knjiga je jasan odgovor svima koji, kao »velikosrpske sluge«, mogu danas u Hrvatskoj izjednačavati agresora i žrtvu, jer, kako kaže pisac, »takvo izjednačavanje ide u prilog velikosrpskom interesu«!

Pečarić, za razliku od onih koji ga ne žele razumjeti, poznaje svoju prošlost vrlo dobro. Upravo zato iz te prošlosti izvlači poruke i prijedloge, nudi perspektivu boljitka budućnosti Hrvatske, suprotno svojih napadača, koji, imajući medijski široki prostor za manipuliranje, umjesto izražavanja poštovanja prema svojoj državi, vjernosti domovini, promicanju ratnih heroja i odavanja počasti poginulima u Domovinskom ratu, postavljanja nacionalnih zastava u svakom kutu vlastitih intimnosti, u svojoj zemlji, sve to proglašavaju nazadnim primitivizmom ili nacionalističkim ponašanjem, odnosno, izolacionizmom.

Osporavati Pečarićeve kritičke naglaske na bivše jugoslavenske sustave, očito je, mogu samo oni koji ne žele promijeniti komunistički svjetonazor i ublažiti svoja, antihrvatska, stajališta.

MILAN VUKOVIĆ, dipl. iur.

RASIZAM SVJETSKIH MOĆNIKA, ZAGREB, 2012.

PISMO VIJEĆU SIGURNOSTI UJEDINJENIH NARODA

Ne tražimo od vas da pokapate naše mrtve.
Ne tražimo od vas da nas branite od agresije i od terorizma.
Ne tražimo od vas da zaštitite naše gradove od prekomjernoga granatiranja.
Ne tražimo od vas da spriječite granatiranje glavnoga grada Hrvatske – Zagreba.
Ne tražimo od vas da spriječite barbarsko uništavanje grada Dubrovnika, spomenika svjetske baštine.
Ne tražimo od vas da spriječite granatiranje grada Šibenika i uništavanje katedrale sv. Jakova, spomenika svjetske baštine.
Ne tražimo od vas da spriječite granatiranje gradova Zadra, Slavonskog Broda, Osijeka…
Ne tražimo od vas da spriječite snajperiste da gađaju naše građane dok se vraćaju s posla.

Ne tražimo od vas da spriječite strojnice i topove iz vojarne „Maršal Tito“ da pucaju po stanovnicima zagrebačkih naselja Utrina, Travno i Dugave.
Ne tražimo od vas da spasite hrvatsko selo Ćelije, spaljeno i zajedno s crkvom sravnjeno sa zemljom.
Ne tražimo od vas da spriječite pokolj dvanaest hrvatskih redarstvenika u Borovu Selu.
Ne tražimo od vas da spriječite prekomjerno barbarsko granatiranje grada Vukovara, Vukovarske bolnice i ranjenika.
Ne tražimo od vas da nama golorukima dozvolite da se naoružamo i branimo.
Ne tražimo od vas da spriječite masovni pokolj tri stotine ranjenika na Ovčari.
Ne tražimo od vas da spriječite organizirani transport više tisuća Hrvata u koncentracijske logore u Srbiji, ni ubijanja, psihološka maltretiranja i silovanja.
Ne tražimo od vas da spriječite pokolj osamdeset i četiri civila i branitelja u Škabrnji.
Ne tražimo od vas da spriječite miniranje brane hidroelektrane 'Peruča' s trideset tona eksploziva.
Ne tražimo od vas da spriječite rušenje hrvatskih mostova, paljenje i rušenje hrvatskih kuća i da vratite stotine tisuća prognanih Hrvata.
Ne tražimo od vas da spriječite rušenje više od tisuću naših katoličkih crkava.
Ne tražimo od vas da čistite minska polja.
Ne tražimo od vas da spriječite genocid, kulturocid i urbocid.
Ne tražimo od vas da spriječite odvoz stoke i žita u Srbiju.
Ne tražimo od vas da spriječite pljačku hrvatskih umjetnina i uništavanje hrvatske kulturne baštine, ni uništavanje naših netaknutih nacionalnih parkova i parkova prirode.
Ne tražimo od vas da vratite u život naše 402 poginule djece u ratu.
Ne tražimo od vas da vratite dijelove ruku, nogu i tijela naša ranjena1044 djeteta.
Ne tražimo od vas da oživite roditelje za naše 5497 djece, koja su bez njih ostala u ratu.
Mi sve to ne tražimo od vas, jer je za to i onako već odavno kasno, ali i zato jer su sve to već ionako obranili naši Branitelji, koji su

umjesto vas konačno donijeli mir, a koje ste vi zatočili u vašemu Den Haagu! Zatočili ste ih i zato što su umjesto vas spasili sto tisuća muslimana u vašoj navodno zaštićenoj zoni Bihać, a poslije pokolja u također vašoj zaštićenoj zoni Srebrenica.
Mi sve to ne tražimo od vas jer znamo da je za vas braniti svoj Dom, svoj Narod i svoju Državu samo PLANIRANI UROTNIČKI ZLOČIN!
Mi ne tražimo od vas da oživite naše mrtve stradale u genocidu jer vi niste bogovi.
Mi čak ne tražimo od vas ni da pronađete naše nestale, jer kod vas se umire lijepo, civilizirano i prirodno.
Mi tražimo od vas: Vratite nam naše žive, naše branitelje, koje ste vi zatočili i osudili bez dokazane krivnje! Tako ćete spasiti svoju čast, zajedničku čast svih vas i svakoga pojedinačno. A po njoj će vas suditi povijest.
Mi Hrvati samo to od vas tražimo …
Povodom rasističkih Haaških presuda od 15. travnja 2011.

akademik Ivan Aralica
akademik Smiljko Ašperger
akademik Hrvoje Babić
akademik Stjepan Babić
akademik Slaven Barišić
mons. dr. sc. Mile Bogović, biskup gospićko-senjski
akademik Boris Bučan
akademik Marin Hraste
dr. sc. Zvonimir Janko, Prof. Emeritus der Universitaet Heidelberg, dopisni član HAZU-a (Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti)
akademik Dubravko Jelčić
mons. Ante Jurić, nadbiskup u miru, Split
akademik Andrija Kaštelan
akademik Ivica Kostović
akademik Slavko Matić
akademik Slobodan Novak
akademik Josip Pečarić
akademik Stanko Popović
prof. dr. Valentin Pozaić, pomoćni biskup zagrebački

akademik Franjo Šanjek
akademik Nenad Trinajstić[7]

Supotpisnici

prof. dr. sc. Andrea Aglić Aljinović
prof. dr. sc. Miroslav Akmadža, povjesničar
dr. sc. Maja Andrić, prof. mat. i inf.
dr. sc. Mato Artuković
prof. dr. sc. Vanda Babić, Zadar
prof. dr. sc. Ivan Bakran, Zagreb
doc. dr. sc. Senka Banić, Sveučilište u Splitu
dr. sc. Josipa Barić, Split
dr. sc. Osor Barišić, znanstvenik, Zagreb
prof. dr. sc. Danko Basch
dr. sc. Zlatko Begonja, Zadar
dr. sc. Mirko Belak, geolog
dr. sc. Ivana Benzon, profesorica engleskog i njemačkog jezika
prof. dr. sc. Mihovil Biočić, KBC Split, Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu
akad. kipar Kruno Bošnjak, redoviti professor, Zagreb
prof. dr. sc. Marijan Bošnjak
dr. sc. Srećko Botrić, docent
prof. dr. sc. Velimir Božikov, Zagreb
prof. dr. sc. Zdravka Božikov, Split
Sergio Brantes Glavic, Médico, Profesor Asistente de Medicina, Santiago, Chile
dr. sc. Morana Brkljačić Žagrović, dr.med.
dr. sc. Milko Brković, znanstveni savjetnik – trajno zvanje, redoviti prof. dr. sc., naslovno zvanje
dr. sc. Miljenko Buljac
prof. dr. sc. Gojko Buljat, Zagreb
dr. sc. Ivica Čatić, KBF Đakovo
prof. dr. sc. Marin Čikeš, Sveučilište u Zagrebu, Rudarsko-geološko-naftni fakultet
dr. sc. Ambroz Čivljak, predavač i znanstveni suradnik

[7] Ovaj je tekst objavio tjednik Nacija 9. studenoga 2011.

doc. dr. sc. Alojzije Čondić, KBF Split
prof. dr. sc. don Josip Čorić
Filip Čulo, dr. med., sveuč. profesor, Osijek
prof. dr. sc. Vera Čuljak
prof. Ante Čuvalo, Ph. D.
prof. dr. Vladimir Ćepulić, Zagreb
prof. dr. sc. Šimun Šito Ćorić, Nacionalni koordinatora Hrvatskih kat. misija u Švicarskoj
prof. dr. sc. Krešimir Ćosić, general pukovnik (u mirovini)
prof. dr. sc. Alojz Ćubelić, svećenik
prof. dr. sc. Borislav Dadić, filozof
prof. dr. sc. Vlado Dadić
prof. dr. dr. h. c. Nikola Debelić
prof. dr. Josip Delić, umirovljeni professor KB fakulteta Sveučilišta u Splitu
dr. sc. Vladimir Delić, sveuč. prof., Zagreb
dr. sc. Đuro Deželić, sveuč. profesor i veleposlanik u m.
prof. dr. sc. Goran Dodig
prof. dr. sc. Slavica Dodig, Zagreb
prof. dr. sc. Sergio Dokoza, Zadar
admiral Davor Domazet Lošo
profesor Esteban M. Domic M., Ingeniero Diplomado y Profesor Universidad de Chile, Santiago de Chile
dr. sc. Žarko Domljan, prvi predsjednik Hrvatskoga državnog sabora
dr. sc. Pero Draganić, dr.med
prof. dr. sc. Zvonko Dragčević
prof. don Ilija Drmić, Vinica, Aržano
prof. dr. sc. Andrej Dujella
Asaf Duraković, profesor, dr. med., USA.
prof. dr. sc. Boris Dželalija
prof. dr. sc. Neven Elezović, redoviti profesor FER, Zagreb
docent dr. sc. Srečko Favro
prof. dr. sc. Jasenka Gajdoš Kljusurić
prof. dr. sc. Krešimir Galešić, Zagreb
prof. dr. sc. Danica Galešić Ljubanović, patolog, Zagreb
Domagoj Galinović, dipl. ing. elektronike, docent državnog sveučilišta u Buenos Airesu u mirovini, Argentina

Ante Glibota, redoviti član, l'Académie Européenne des Arts, des Sciences et des Lettres, Paris
dr. sc. Martinia Ira Glogar, doc.
prof. dr. sc. Željko Grabarević
prof. dr. sc. Ana Marija Grancarić
doc. dr. sc. Mario Grčević
prof. dr. sc. Damir Grgičević, dr. med.
prof. dr. Vinko Grubišić, professor emeritus, Sveučilište Waterlooi, Germanski i slavenski studiji (Germanic and Slavic Studies), Kanada
dr. sc. Željko Hanjš
dr. sc. Branko Hanžek, viši znanstveni suradnik
prof. dr. sc. Andrija Hebrang, saborski zastupnik, Zagreb
prof. dr. sc. Dubravko Horvat
dr. sc. Katarinu Horvat, znanstvena savjetnica u Institutu za povijest umjetnosti, Zagreb
prof. dr. sc. Stjepan Hranjec, redoviti sveučilištni profesor
dr. Zdeslav Hrepic, Assistant Professor, Department of Earth and Space Sciences, Columbus State University
prof. dr. Nada Hulina, sveuč. prof. u mirovini
dr. sc. Ivan Ilić, sveč. prof. (emeritus), bivši veleposlanik, Zagreb
prof. dr. sc. Zlata Ivanovi-Herceg, dr. med., Zagreb
dr. sc. Božidar Ivanković, predavač matematike
dr. sc. Slavica Ivelić, prof. mat. i inf.
doc. dr. sc. Hicela Ivon, Split
dr. sc. Borka Jadrijević, izv. prof.
dr. sc. Julije Jakšetić, viši predavač
dr. sc. Domagoj Jamičić, geolog, znanstveni savjetnik
dr. sc. Zvonimir Janović, umirovljeni sveučilišni professor
dr. sc. Dubravko Jelić, znan. sur., Galapagos istraživački centar, Zagreb
dr. Milan Jelić, dipl. oec., R. Argentina
prof. dr. Branko Jeren, Sveučilište u Zagrebu, redoviti professor
prof. dr. sc. Damir Ježek
doc. dr. sc. Marko Jukić, dr. med.
prof. dr. sc. Vlado Jukić, ravnatelj Klinike za psihijatriju Vrapče
fra Karlo Jurišić, dr. sc., prof emeritus, Makarska
dr. sc. Držislav Kalafatić, liječnik-ginekolog, 'bolnica u Petrovoj'

dr. sc. Dalma Kalogjera, klinički psiholog, istraživač i autor
prof. dr. sc. Damir Kalpić
prof. dr. sc. Duško Kardum, Zagreb
prof. dr. sc. Ivan Karlić
dr. sc. Marija Kaštelan-Macan, prof. emeritus, Fakultet kemijskoga inženjerstva i tehnologije Sveučilišta u Zagrebu
dr. sc. Ivan Katavić, redoviti profesor u trajnom zvanju
dr. sc. Drago Katović, redoviti profesor
dr. Vladimir Katović, professor of Chemistry, Wright State University, Dayton, OH USA
dr. sc. Boris Kavur, dipl. ing. rud.
prof. dr. sc. Marijan Kirin, Zagreb
Oscar Kitashima, profesor,docente, Provincia de Buenos Aires, Argentina
prof. dr. sc. Milica Klaričić Bakula
Branko Kornfeind, župnik, Pandrof, Austrija
dr. sc. Ivan Kordić, redoviti profesor
prof. dr. sc. Srećko Kovač, Institut za filozofiju, Zagreb
sveuč. prof. Kuzma Kovačić, akademski kipar
prof. dr. Slavko Kovačić, umirovljeni professor KB fakulteta Sveučilišta u Splitu
prof. dr. sc. Zdenko Kovačić
dr. sc. Jadranka Kraljević,viša asistentica
general-bojnik Marinko Krešić, predsjednik udruge Hrvatski generalski zbor
prof. dr. sc. Šimun Križanac
prof. dr. sc. Mario Krnić
dr. sc. Nikša Krstulović, Institute of Physics, Zagreb
dr. sc. Ana Kunštek
prof. dr. sc. Želimir Kurtanjek
prof. dr. sc. Stipe Kutleša, znanstveni savjetnik, Zagreb
prof. dr. sc. Slobodan Lang
dr. sc. Ante Lauc, sveuč. profesor u mirovini
dr. sc. Inga Lisac, sveuč. nastavnik u mirovini (docent)
dr. sc. Srećko Listeš, Split, viši savjetnik AZOO-a
dr. sc. Davorin Lovrić, fizičar
prof. dr. Maja Lukac-Stier, Doctora en Filosofía, Profesora universitaria e investigadora, Buenos Aires, Argentina

prof. dr. sc. Branimir Lukšić
dr. sc. Mislav Elvis Lukšić, Zadar
dr. sc. Aleksandar Lutkić, umirovljeni profesor u trajnom zvanju
prof. dr. sc. Mate Ljubičić
prof. dr. sc. Ivan Malčić
dr. sc. Ljubo Marangunić, sveuč. profesor u mirovini
prof. dr. sc. Jozo Marević
dr. sc. Davor Marijan, povjesničar
dr. sc. Ivica Martinjak, Zagreb
prof. dr. Mate Matas, Zagreb, sveučilišni profesor
dr. sc. Ante Mateljan, red. prof., KBF Split
dr. sc. Josip Matjan, die
prof. dr. sc. Marko Matić, PMF Split
dr. sc. Anita Matković, docent
dr. sc. Zvonimir Medvedović, ministar prve Vlade RH, Zagreb
dr. sc. Miroslav Međimorec, redatelj, hrvatski branitelj, diplomat
Enes Midžić, redoviti profesor
prof. dr. sc. Vine Mihaljević, znanstveni savjetnik, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
dr. sc. Stijepo Mijović Kočan, književnik
dr. sc. Mario Mikolić, veleposlanik u m.
prof. dr. Davor Miličić, dekan Medicinskog fakulteta
prof. dr. Zlatko Miliša
dr. sc. fra Dušan Moro, teolog, docent, KBF Split
dr. sc. Smiljana Narančić Kovač, Zagreb
prof. dr. fra Andrija Nikić, dipl. knjižničar i archivist, predsjednik Hrvatskoga kulturnog društva Napredak Mostar (i u ime 1219 napretkovaca iz Mostara)
prof. dr. sc. Milan Nosić
prof. dr. Dubravka Oraić Tolić
dr. sc. Tado Oršolić, znanstveni suradnik u Zavodu za povijesne znanosti HAZU-a u Zadru i docent na Filozofskom fakultetu u Mostaru
dr. sc. Vlado Pandžić, redoviti profesor Filozofskog fakulteta, Zagreb
dr. ing. Marijan M. Papich, Vancouver, Canada
dr. sc. Đurđica Parac-Osterman redoviti profesor u trajnom zvanju
prof. dr. sc. Mladen Parlov, KBF, Split

prof. dr. Snježana Paušek-Baždar, znanstveni savjetnik u trajnom zvanju, upraviteljica Odsjeka za povijest prirodnih i matematičkih znanosti HAZU-a
dr. sc. Davor Pavelić, redoviti profesor
dr. sc. Dubravka Pavišić Strache, docent u mir.
dr. sc. Ivan Pavković, Zagreb
prof. dr. sc. Davor Pavuna
dr. sc. Marija Pehar
dr. sc. Ivan Perić, red. prof.
prof. dr. sc. Nedjeljko Perić
doc. dr. sc. Ante Periša
prof. dr. Tomislav Petković, fizičar i filozof
prof. dr. sc. Mladen Petravić, PhD (ANU, Canberra), FAIP, Odjel za fiziku, Sveučilište u Rijeci
prof. dr. sc. Ivan Petrović
prof. dr. sc. Ivica Picek
dr. sc. Biserka Pigac, Varaždin
prof. dr. sc. Valdi Pisac Pešutić, Split
prof. dr. sc. Franjo Plavšić, toksikolog i hrvatski književnik
dr. sc. Dora Pokaz
prof. dr. sc. Tanja Pušić
dr. sc. Marija Raguz, viši asistent na Medicinskom fakultetu u Splitu
Esteban Angel Ramljak, Profesor full time de la Universidad Nacional del Centro de la Provincia de Buenos Aires, En Tandil, provincia de Buenos Aires, Argentina
dr. sc. Stjepan Razum, povjesničar i arhivist
prof. dr. Adalbert Rebić, profesor Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveuličilišta u Zagrebu
prim. dr. sc. Darko Richter, dr. med.
prof. dr. sc. Mladen Rogina
mr. sc. Željko Sačić, general bojnik
Javier Gustavo Santich, Contador Público Nacional y Profesor de Ciencias Económicas, Profesor Académico y Economista, Ciudad de Rosario, República Argentina
prof. dr. sc. Dora Sečić
Haris Mirka Seitz, Prof. Dr. Investigador CONICET, Buenos Aires, Argentina

prof. dr. sc. Sven Seiwert, Zagreb
prof. dr. sc. Predrag Sikirić, Zagreb
profesor Arturo Calderon Simunovic, Universidad Austral, Puerto Montt, Chile
Marina Skrobica, Ph. D., dizajner
dr. sc. Ana Smontara, znanstvena savjetnica, Koprivnica
dr. sc. Ivo Soljačić, prof. emeritus
prof. dr. Tomislav Sunić, spisatelj
prof. dr. sc. Denis K. Sunko
docent Goran Pavel Šantek, prof. etnologije i filozofije
dr. sc. Zvonimir Šeparović, profesor emeritus, član Europske akademije znanosti i umjetnosti, predsjednik Hrvatskoga žrtvoslovnog društva
dr. sc. Anđelko Šimić, bivši veleposlanik, direktor Visoke škole za turizam i ugostiteljstvo u Kuala Lumpuru, Malezija
dr. sc. Tatjana Šimurina, dr med., anesteziolog, Zadar
dr. sc. i književnik Igor Šipić, Split
prof. dr. ing. Marija Šiško Kuliš, Split
doc. dr. sc. Dražen Švagelj, Vinkovci
prof. dr. sc. Zdravko Tomac
prof. dr. sc. Miroslav Tuđman
dr. sc. Kosta Urumović, red. prof.
prof. dr. sc. Mirko Valentić, znanstvenik emeritus
dr. sc. Hrvoje Valpotić, dr. med. vet.
Silvia Adriana Varela, Profesora en Letras, Instituto Fátima y Santísima Trinidad, Instituto Nuestra Sra. del Líbano
prof. dr. sc. Sanja Varošanec
prof. dr. sc. Đurđica Vasilj
dr. sc. Mislav Vedriš, dipl. ing. šumarstva
dr. Mile Vidović, umirovljeni professor Nadbiskupijske klasične gimnazije u Splitu
doc. dr. sc. Mirela Vlastelica, dr. med., Split, Hrvatska
prof. dr. Petar Vrankić, prof. Bogoslovnog fakulteta, München
prof. dr. sc. Dario Vretenar
prof. dr. sc. Zlatko Vrljičak, dipl. ing.
dr. sc. Petar Vučić, Zagreb
prof. dr. sc. Ante Vukasović, umirovljeni sveučilišni profesor, Zagreb

prof. dr. sc. Marija Vukelić-Shutoska, Skopje, Republic of Macedonia
doc. dr. sc. Tihomir Vukelja
dr. Vida Vukoja, lingvist
dr. Milan Vuković, umirovljeni sudac Ustavnog Suda RH i bivši predsjednik Vrhovnog Suda RH
Milan Zoretić, dipl. ing. elektronike, sveučilišni professor, Argentina
prof. dr. sc. Jure Zovko
doc. dr. sc. Marija Žagar, Zagreb
prof. dr. sc. Dražen Živić, znanstveni savjetnik, Vukovar
prof. dr. Tomislav Živković, dr. fizike
prof. dr. sc. Darko Žubrinić
dr. Ante Žuvela, dipl. iuris., Buenos Aires, Argentina
prof. dr. sc. Zdravko Žvorc, dr. vet. med.
(…)

UZ PREDSTAVLJANJE KNJIGE „RASIZAM SUDA U HAAGU": OPET NAPAD „S DESNA"?

Knjiga „Rasizam suda u Haagu" predstavljena je i u Zadru. Predstavili su je prof. dr. sc. Mladen Ančić, prof. dr. sc. Vanda Babić, dr. sc. Zlatko Begonja, dr. sc. Đani Bunja i glavni urednik Hrvatskog lista Ivica Marijačić.

Zanimljivost ovog predstavljanja bilo je napad na nju, vjerovali ili ne, s desna. S druge strane, lijep pokazatelj je li dobro ono što radite jesu napadi koji uslijede zbog toga. Kada napad dođe od nekog tzv. vašeg istomišljenika onda možete biti sigurni da ste uradili nešto što nekima doista smeta. Tako sam svojevremeno i zbog pisama hrvatskih intelektualaca Marku Perkoviću Thompsonu bio napadnut s „desna".

„Istomišljenik" mi kaže kako je *govoriti o „haaškom rasizmu" – notorna gluparija.* A prebacuje mi kako su *sintagme: „Haaški bordel", „Zločinački sud", „Carla del Ponte – kurva" i tomu slično, glupave (pače: i opasne!).*

Tvrdnja kako je nešto glupo i opasno jest gluparija sama po sebi.

Priča o glupariji zvanoj haaški rasizam zapravo bi trebala postati školski primjer nečega što se zove „kratka pamet". Naime, „istomišljenik" je jedan od supotpisnika pisma Haaškom tribunalu gdje izrijekom stoji: *Povodom rasističkih Haaških presuda 15. travnja 2011.* Skoro 500 ljudi je do sada potpisalo isto (među njima desetak akademika, jedan biskup, preko osamdeset sveučilišnih nastavnika i znanstvenika itd.). I onda im on poruči kako su glupi, a on je eto pametan jer je baš on taj koji zna da je to gluparija. Jadničak, zaboravio da je i on potpisao.

Gluparija zvana *haaški bordel* posebno je zanimljiva. Svima je jasno da kada se netko prodaje – onda je to prostitucija. Ne obična, nego mnogo gora – intelektualna prostitucija. Tužiti i suditi onako kako to rade suci u Hagu upravo je to. Svojevremeno je dragi prijatelj general Slobodan Praljak, u trenutku kada je bio pušten iz Haaga, rekao da je do tog momenta više od 30 pravnika napustilo taj sud, jer su bili svjesni da će im takav rad biti velika mrlja u njihovim karijerama. A i ovih dana čujemo kako kukaju zbog nedostatka kadrova. Na samom predstavljanju je Ivica Marijačić govorio o svojim iskustvima iz

Haaga i o ogromnim novcima koje dobivaju za plaće, što ih navodi da slušaju svjetske moćnike i sude onako kako im oni dirigiraju. Ne zaboravimo dodati da se ne radi samo o novcu. Pa tužitelji se mogu odnositi prema Hrvatskoj kao njezini vladari. Zar se Carla del Ponte nije upravo tako i ponašala? Naravno, tako nešto je moguće zbog sluganstva hrvatskih vlasti.

Gluparija zvana *zločinački sud* može se uzeti kao sjajan primjer hrvatskog sluganstva. Normalno da sud govori o „zločinačkom pothvatu zločinačke organizacije“ za oslobađanje hrvatskih okupiranih područja i za cijelo hrvatsko političko i vojno vodstvo na čelu s Ocem hrvatske države akademikom Franjom Tuđmanom. Ali, doista je strašno, pače opasno, da netko za taj sud tvrdi da je zločinački, zar ne? Zanimljivo je spomenuti kako je na nedavno održanoj tribini prof. dr. sc. Zdravko Tomac rekao kako sam ja prvi za Sud u Haagu rekao da je zločinački i da su najnovije presude pokazale kako sam u pravu. Dr. Tomac ne samo da ne zna da je tvrdnja o rasizmu Suda u Haagu glupa i opasna, nego ne vidi isto ni za istu takvu glupu i opasnu tvrdnju o zločinačkom sudu. Ali zato je tu „istomišljenik“ da ga nauči, zar ne?

A još reći da je Carla del Ponte – kurva. Strašno. U redu je kada ona tvrdi da su Hrvati podli kurvini sinovi, ali reći nešto slično njoj, strašno je, zar ne? Zapravo, radi se o sjajnoj konstataciji prof. dr. sc. don Josipa Ćorića, koji je za tu tvrdnju Carle del Ponte rekao kako je to nemoguće jer bi značilo da je svima nama Carla del Ponte – majka! Zato mi je drago što „istomišljenik“ ovo pripisuje meni, jer sam doista ljubomoran na don Josipa što je on smislio ovaj „glupavi i opasni“ komentar riječi Carle del Ponte.

Zapravo, čini mi se da je najvažniji dio teksta mog „istomišljenika“ napad na dr. Milana Vukovića (koji je po *Večernjem listu* jedan od 100 najzaslužnijih za nastanak hrvatske države) koji je organizirao desetak simpozija „Haški sud – zajednički zločinački pothvat – što je to?", a svi referati su ove godine ponovno objavljeni u dva sveska.

Zašto? Cijeli rad Haaškog suda zasnovan je na nečemu na što je prvi u Hrvatskoj ukazao upravo dr. Vuković još 1995. godine. Naime dr. Vuković još tada upozorava kako treba praviti razliku između ratnog zločina (koji čine agresori) i zločina u ratu (onih koji prekorače samoobranu). Od tada imamo stalne napade na njega od pripadnika

„vučjeg čopora“ kako ih je nazvao admiral Davor Domazet Lošo. O najnovijem takvom napadu vidjeti tekst M. Vukovića: *Idiotska teza* Nacionalova *novinara Zorana Ferića.* Hrvatski list, 5. svibnja 2011. Naravno, kako se to od takvih jedino može očekivati oni nikada ne kažu što je doista Vuković rekao, nego prvo lažno prikažu njegovu izjavu pa onda napadaju tu navodnu Vukovićevu izjavu. Kako se taj postupak ponavlja kroz svih ovih 16 godina to pokazuje kako su oni koji vuku konce na lutkama u Haagu sve vrijeme znali da je to jedina stvar na koju bi se na kraju mogli uhvatiti.

Zato i ovdje ponovimo što je dr. Vuković kao sudac Ustavnog suda napisao u svom Izdvojenom mišljenju u predmetu Branimir Glavaš (*Narodne novine* 20/07 od 19. veljače 2007.):

> Smatram potrebnim istaknuti da je temeljni ratni zločin po međunarodnom pravu ZLOČIN AGRESIJE (Rimski Statut, Londonski Statut iz 1945., Kodeks protiv mira i sigurnosti čovječanstva, usvojen od Komisije za međunarodno pravo OUN 1996., Rezolucija br. 3314 Opće skupštine OUN od 14. prosinca 1974.). U svakom slučaju je trebalo imati u vidu odredbe Dopunskog protokola uz Ženevsku konvenciju od 12. kolovoza 1949. (PROTOKOL I. i PROTOKOL II.) kojima se „ratni zločin" definira ili određuje, ispunjenjem uvjeta: da postoji međunarodni „oružani sukob u kojem se narodi bore protiv kolonijalne dominacije i strane okupacije i protiv rasističkih režima, koristeći se pravom naroda na samoopredjeljenje, potvrđenim Poveljom Ujedinjenih naroda i Deklaracijom o principima međunarodnog prava". Protokol II. nešto detaljnije razrađuje te temeljne postavke.
>
> Daljnji uvjet za postojanje kaznenog djela ratnog zločina jesu „kvalificirani oblici nasilja", opisani u članku 3a-d, Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata, od 12. kolovoza 1949. godine.
>
> Međunarodno pravo, u pravilu, ne poznaje ratni zločin kod onoga koji se brani, jer obrambeni rat koji se vodi u granicama napadnute države nije, u međunarodnom pravu, kvalificiran kao agresivni rat i nije ratni zločin, što jasno proizlazi iz odredbi članka 3. stavka 1. Protokola II., gdje se kaže:

„Ne može se pozivati ni na jednu odredbu ovog protokola da bi se ugrozio suverenitet države ili odgovornost vlade da svim zakonitim sredstvima održava ili ponovno uspostavi zakon i red u državi ili da brani nacionalno jedinstvo i teritorijalni integritet države"!

Nesporno je da je na Hrvatsku izvršena agresija Srbije, Crne Gore, Jugoslavenske Armije s oružanom pobunom dijela srpskog pučanstva u Republici Hrvatskoj. Tu činjenicu nedvojbeno registrira i utvrđuje Deklaracija o Domovinskom ratu od 13. listopada 2000. ("Narodne novine", broj 102/2000.).

Koliko je to bilo važno pokazuju nam uloge dva predsjednika RH u tome.

Što se tiče Stjepana Mesića, podsjetimo se samo kako je o tome lažno svjedočio u Haagu (Predmet IT-95-14.A, Svjedočenje S. Mesića, 16. – 19. 3. 1998.):

„Tvrdim da je svatko sposoban počiniti zločine. Nema nacije, ili pripadnika nacije koji su izuzeti iz te mogućnosti. Samo Milan Vuković, sudac Vrhovnog suda Hrvatske, tvrdi da Hrvat ne može počiniti zločin. Mislim da je ta izjava indikativna za Vrhovni sud, njegovog čelnika i psihozu u Hrvatskoj.“

Ali, zar nekoga uopće iznenađuje sto Mesić nije govorio istinu. Svojedobno su Madžari mjesec dana prosvjedovali jer su doznali da njihov premijer jednom nije rekao istinu. Znao sam tada upitati prijatelje:

– *Znate li kada bi Hrvati isto tako prosvjedovali mjesec dana?*

– *!?*

– *Pa kada bi uhvatili Mesića da jednom kaže istinu!*

I dok je Mesiću reći neistinu bilo pravilo, Ivo Josipović to radi mnogo suptilnije. Kako sam na to već upozoravao, vjerojatno me je zato „istomišljenik” usporedio s dr. Vukovićem. Zato ću ponoviti ono što sam već više puta napisao o toj ulozi Ive Josipovića:

1. *Od 1995. godine imamo stalne napade na one koji prave razliku između agresora i žrtve, tj. na one koje prave razliku između ratnog zločina i zločina u ratu.*
2. *Stručnjak za pitanje ratnog zločina s Pravnog fakulteta u Zagrebu jest prof. dr. sc. Ivo Josipović, koji je ovakve poglede na kraju elaborirao u knjizi „RATNI ZLOČINI – Priručnik za praćenje suđenja, Osijek, 2007.“, skrivajući od hrvatske javnosti sve ono što je u međunarodnom pravu u suprotnosti sa željenim postavkama.*
3. *Josipović je autor Deklaracije o predaji nadležnosti Haaškome tužiteljstvu za Oluju i Bljesak. Time je napisana i optužnica i presuda generalima.*
4. *Suprotno pravnim normama tvrdio je da generali trebaju otići na Sud dokazati nevinost.*
5. *Čestita Sanaderu na uhićenju generala Gotovine.*
6. *Na završetku suđenja Josipović je izjavio kako su se zločini dogodili i za to netko mora odgovarati. Kada to kaže na završetku suđenja nevinima – jasno je da želi njihovu osudu. Danas se svi iz Haaga, vlasti u Hrvatskoj i mediji u Hrvatskoj drže tog naputka!*

Zapravo, te riječi mogu ukazati na nebuloznu konstrukciju o glupim i opasnim sintagmama. Prof. dr. sc. Miroslav Tuđman je napisao da je moje pisanje na tragu riječi kardinala Kuharića koje navodim u knjizi:
„Razgovarajte s velikima s polazišta principa, nikada na koljenima. Principi su oružje. I zato kad Hrvatska čistih ruku i čiste savjesti nastupi pred svijetom, ona je jaka i pred jakima."
A naša vlast se ponaša upravo suprotno. Možete li uopće zamisliti naše današnje vlasti koje slijede moju tvrdnju od prije petnaestak godina da smo mi daleko iznad EU-a i da moramo sniziti svoje kriterije da bi ušli u nju. Zar svjetski moćnici koji ne razlikuje agresiju od obrane, ratni zločin od zločina u ratu, žrtve od napadača, ne pokazuju kako su daleko iza nas. A prije desetak godina sam tvrdio da mi trebamo postaviti samo jedan uvjet za ulazak u EU – da nam se ispričaju zbog sudjelovanja u velikosrpskoj agresiji na

Hrvatsku! A kada netko iz Hrvatske govori tako nešto, to je opasno i štetno, zar ne? Hrvati moraju slijediti svoju vlast. Trebaju suditi sve one koji su najzaslužniji za stvaranje neovisne Hrvatske. Pa oni su se usudili usprotiviti svjetskim moćnicima koji neovisnu Hrvatsku nisu željeli. Sud u Haagu prestaje sa svojim radom. Ali tu su sudovi u Hrvatskoj. Svi će doći na red, zar ne?

HRSvijet, 23. lipnja 2011.

RASIZAM DOMAĆIH SLUGU, ZAGREB, 2013.

REFERENDUM POSLIJE PRESUDE HRVATSKIM GENERALIMA!

ZAHTJEV VLASTIMA REPUBLIKE HRVATSKE

Zahtijevamo da se referendum o pristupanju Hrvatske Europskoj Uniji održi nakon donošenja konačne presude hrvatskim generalima!

Bivši francuski vojni biskup Michel Dubost**,** na međunarodnom vojnom hodočašću u Lourdesu, rekao je da se divi Hrvatima, jer imaju nešto što sve više nestaje, imaju vrijednosti koje se u Europi gube, a bez kojih ona ne može živjeti. I doista, moramo se sjetiti samo dviju činjenica koje to zorno pokazuju.

Pravo i obaveza svake države jest vratiti svoj okupirani teritorij. U Ženevskoj konvenciji od 12. kolovoza 1949., koja govori o ratnim zločinima, odredba članka 3. stavak 1. Protokola II. kaže: *"Ne može se pozivati ni na jednu odredbu ovog protokola da bi se ugrozio suverenitet države ili odgovornost vlade da svim zakonitim*

sredstvima održava ili ponovno uspostavi zakon i red u državi ili da brani nacionalno jedinstvo i teritorijalni integritet države!"

Nasuprot tome, EU je kaznio Hrvatsku ukidanjem Phare programa već drugog dana oslobodilačke operacije "Oluja", pozivajući se na lažne tvrdnje o prekomjernom granatiranju Knina. Na tome tragu Tužiteljstvo haaškoga suda optužilo je hrvatske generale i iskonstruiralo pravnu normu o "zajedničkom zločinačkom pothvatu" kako bi moglo optužiti čitave civilne i vojne strukture.

Nakon takvih blasfemičnih optužaba hrvatski je narod javno i otvoreno postavio pitanja, na koja nikada nije dobio odgovor: Je li bilo prekomjerna granatiranja Vukovara, Dubrovnika, Osijeka, Vinkovaca, Karlovca, Siska, Sl. Broda, Zadra, Šibenika i tolikih drugih gradova i mjesta? Je li "zajednički zločinački pothvat" planirana i provedena agresija od strane JNA i srpskih paravojnih snaga na Hrvatsku, nakon što su se njezini građani plebiscitarno odlučili za samostalnost i samoopredjeljenje, koju je bio još prije Pariške mirovne konferencije usadio kao misao vodilju tolikim potlačenim narodima američki predsjednik Woodrow Wilson? Je li tko odgovarao za prvo spaljeno mjesto, pravi holokaust na početku srpske agresije na Hrvatsku – istočnoslavonsko mjesto Ćelije, koje se našlo na putu barbarogenijima? Je li bilo prekomjerno granatirano Sarajevo…? Po sadržaju optužnica i presudama kao da je u tim gradovima 90-tih godina vladao mir, a građani uživali u baroknoj glazbi. Takvo ponašanje Europe može se nazvati povijesnim primjerom beščašća i licemjerja, gaženjem svih kršćanskih vrijednosti na kojima se Europa stoljećima održala. Čini se da su, ipak, naše moralne vrijednosti u korijenima jedne druge Europe, koju su stvarali njezini najbolji umovi, nadasve kršćanski mislioci. Izjednačivanje žrtve i agresora dogodilo se prvi put u povijesti, kao što se dogodilo prvi put da glavni protagonisti rata – agresije na Hrvatsku, nisu osuđeni. Time je u Europi visoko podignuta sramna zastava – zastava rata, a ne zastava mira, koju su donijeli hrvatski branitelji. Nismo mogli ni vjerovati koliko je francuski premijer Georges Clemenceau svojedobno bio u pravu kad je tvrdio da je dobiti mir teže nego rat. U konačnici sve to govori koliko je Europi stalo do slobode i prava naroda koji su stoljećima bili imperijalnim žrtvama.

Poštovanje i prilagođavanje Hrvatske odlukama Haaškoga suda bio je stalan zahtjev EU-a i ostao je do danas, iako se sve vrijeme taj "sud" odnosio rasistički prema pojedinim narodima. To se konstatira i u nedavnom pismu 20 hrvatskih akademika, biskupa i nadbiskupa Vijeću sigurnosti UN-a, koje je supotpisalo 2300 građana (230 sveučilišnih profesora i doktora znanosti). Spomenimo samo jednu konstataciju iz toga pisma: "Zatočili ste ih i zato što su umjesto vas spasili sto tisuća muslimana (nesrba) u vašoj navodno zaštićenoj zoni Bihaću, a poslije pokolja u također vašoj zaštićenoj zoni Srebrenici." Slično upozorenje dao je i tadašnji američki vojni ataše u Hrvatskoj, tvrdeći da su general Gotovina i Hrvatska vojska tada spriječili *genocid takvih razmjera kakav je bio samo u Drugome svjetskom ratu.*

Haaški su tužitelji prešli preko tolikih zlodjela. Nisu nikoga optužili za tolika silovanja... Žrtve svakodnevno gledaju silovatelje na ulicama hrvatskih gradova, posebice na ulicama Vukovara. To najednom nije zločin, možda zato što je to radio agresor, a njega su od mnogo čega amnestirali.

Sve su hrvatske vlasti od 2000., zbog navodno viših ciljeva, poslušno prihvaćale nakaradne poglede na osnovne vrjednote koje su u suprotnosti s civilizacijskim vrjednotama o kojima je tako upečatljivo govorio francuski vojni biskup, i ne samo on. Ako ih koji put i nisu prihvaćale, nisu to ničim pokazale.

Ulaskom u EU pod takvim uvjetima Hrvatska ne će moći pomoći EU-u da spozna koje su stvarne vrjednote, *bez kojih ona ne može opstati*. Zato pozivamo hrvatske vlasti da promijene odluku o nadnevku referenduma i *odgode je sve dok se ne objavi konačna presuda Haaškoga suda hrvatskim generalima.*

Želimo se još jednom uvjeriti u njihovu vjerodostojnost, želimo vidjeti je li Europa prepoznala žrtvu, razlikuje li vrijednosti slatke i drage slobode od sužanjstva. Zato trebamo izići na referendum o EU-u tek nakon što vidimo konačnu presudu našim generalima.

Time želimo dati priliku članicama EU-a da se izjasne – smatraju li oni i dalje da postoje više i manje vrijedni narodi. I da pokažu je li im i dalje nebitno hoće li netko pobiti i 100 000 pripadnika nekog – po njima – manje vrijednog naroda. Uvjereni smo da bi njihovi generali zaslužni za spašavanje tako velikog broja ljudi dobili

Nobelovu nagradu za mir, bili bi slavljeni, a hrvatski su generali u prvostupanjskoj presudi drakonski osuđeni!

Ako hrvatske vlasti ne bi željele odgoditi referendum, time bi bitno umanjile plebiscitarni izlazak na referendum o EU-u i pokazale da nas vode u EU jer ne znaju što s hrvatskom državom, kao što nisu znale ni 1918. pa su, nasuprot jasnim upozorenjima, odveli narod kao guske u maglu. U magli isprepletenom raznim protuhrvatskim ideologijama ostali smo gotovo jedno stoljeće, plativši neizmjernom žrtvom. I tada se naše pretke uvjeravalo kako nemaju alternative. Slobodan građanin i slobodan narod uvijek imaju alternativu, a to su sloboda i samostalnost, poput Norveške i Švicarske. Ne možete nas stoga zaplašiti ni s eventualnim balkanskim parlamentima, jer jednostavno tamo ne pripadamo.

Ne bude li se odgodio referendum to će biti dokaz da hrvatske vlasti ne žele pomoći članicama EU-a, pa pozivamo hrvatske građane da na referendumu pokažu i jednima i drugima da, slično francuskom vojnom biskupu, puno više cijene hrvatske vrjednote od onih koje nam propagiraju iz EU-a, a slijepo podržavaju hrvatske vlasti od 2000. misleći na svoje fotelje, a ne na dobrobit naroda.

Hrvatski fokus, 26. prosinca 2011.

akademik Smiljko Ašperger
akademik Andrej Dujella
dr. sc. Zvonimir Janko, Prof. Emeritus der Universitaet Heidelberg, dopisni član HAZU-a
akademik Dubravko Jelčić
mons. Ante Jurić, nadbiskup u miru (+ 20. 03. 2012.)
mons. Vlado Košić, sisački biskup
prof. dr. sc. Stjepan Marčelja, dopisni član HAZU, full member of Australian Academy of Science, Australia
akademik Josip Pečarić
Ante Glibota, redovni član Europske Akademije Umjetnosti Znanosti i Literature (EASL), Paris
dr. Zvonimir Šeparović, profesor emeritus Sveučilišta u Zagrebu, član Europske akademije znanosti i umjetnosti

prof. dr. sc. Ivica Veža, član Europske akademije industrijskog managementa, FESB, Split
mr. sc. Željko Sačić, general u miru
dr. sc. Maja Andrić
dr. sc. Mato Artuković
prof. dr. sc Vanda Babić, Sveučilište u Zadru
prof. dr. sc. Ivan Bakran, Zagreb
dr. sc. Mladen Bandić, dipl. ing. građ.
doc. dr. sc. Senka Banić
doc. dr. sc. Josipa Barić
doc. dr. sc. Zlatko Begonja
dr. sc. Ivana Benzon
prof. dr. sc. Mihovil Biočić, KBC Split, Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu
dr. sc. Srećko Botrić, Sveučilište u Splitu
prof. dr. sc. Zdravka Božikov, Split
doc. dr. sc. Snjezana Braić, Prirodoslovno matematički fakultet, Split
dr. sc. Morana Brkljačić Žagrović, dr. med.
dr. sc. Miljenko Buljac
dr. sc. Krešimir Bušić
prof. dr. sc. Marin Čikeš, Sveučilište u Zagrebu
dr. sc. Ambroz Čivljak, predavač i znanstveni suradnik
doc. dr. sc. Alojzije Čondić, Split
prof. dr. sc. don Josip Čorić
prof. dr. sc. Vera Čuljak
prof. Ante Čuvalo, Ph. D.
prof. dr. sc. Vladimir Ćepulić
prof. dr. sc. Alojz Ćubelić, Katolički bogoslovni fakultet
prof. dr. sc. Borislav Dadić
prof. dr. sc. Vlado Dadić
doc. dr. sc. Antun-Ante Delić, dragovoljac Domovinsakog rata, Grubišno Polje
dr. sc. Ivo Derado, Max-Planck-Institut fuer Physik, Munchen, Germany
doc. dr. sc. Pero Draganić, dr. med.
prof. dr. sc. Boris Dželalija
prof. dr. sc. Neven Elezović, FER, Zagreb

prof. dr. sc. Rea Fulgosi- Masnjak, redovita profesorica Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
prof. dr. sc. Danica Galešić Ljubanović, patolog, Zagreb
dr. sc. Nikša Glavić
doc. dr. sci. Martinia Ira Glogar
prof. dr. sc. Ana Marija Grancarić
prof. dr. Vinko Grubišić, professor emeritus, Sveučilište Waterloo, Germanski i slavenski studiji (Germanic and Slavic Studies), Kanada
dr. sc. Željko Hanjš
prof. dr. Ivan Ilić, professor emeritus, FER, Sveučilište u Zagrebu, bivši veleposlanik
prof. dr. sc. Borka Jadrijević
dr. sc. Julije Jakšetić
dr. sc. Domagoj Jamičić, znanstveni savjetnik
dr.sc. Zvonimir Janović, sveučilišni profesor u mirovini
dr. Milan Jelić, dipl. ekonomist, Argentina
prof. dr. sc. Branko Jeren, Sveučilište u Zagrebu
prof. dr. Hrvoje Kačić
dr. sc. Držislav Kalafatić
prof. dr. sc. Damir Kalpić
prof. dr. sc. Ivan Karlić
prof. dr. sc. Vladimir Katović, Wright State University, Dayton, OH USA
doc. dr. sc. Marijan Kirin
prof. dr. sc. Milica Klaričić Bakula
prof. dr. sc. Srećko Kovač
prof. dr. Slavko Kovačić, Split
dr. sc. fra Smiljan - Dragan Kožul, O. F. M., Duhovni ravnatelj Pokreta Krunice za obraćenje i mir
dr. sc. Jadranka Kraljević, viša asistentica
prof. dr. sc. Šimun Križanac
prof. dr. sc. Mario Krnić
dr. sc. Nikša Krstulović
prof. dr. sc. Marija Šiško Kuliš, Split
prof. dr. sc. Stipe Kutleša
prof. dr. sc. Slobodan Lang
prof. dr. sc. Ante Lauc

prof. dr. sc. Velimir Laznibat, redovni prof. Filozofskog fakulteta u Mostaru u miru
doc. dr. sc. Inga Lisac
Maja Lukac-Stier, doktor filozofije i sveučilišni profesor, Buenos Aires, Argentina
prof. dr. sc. iur. Branimir Lukšić
dr. sc. Mislav E. Lukšić, Zadar
Marko Magdalenić, prof. - dirigent, KBF Zagreb
prof. dr. sci. Ivan Malčić
dr. sc. Ljubo Marangunić, sveuč.profesor u mirovini
dr. sc. Ivica Martinjak
prof. dr. sc. Marko Matić, Split
dr. sc. Tomislav Matić, Canberra, Australia
dr. sc. Josip Matjan, die
dr. sc. Bruno Mayer, dipl. ing. tehnologije
dr.sc. Zvonimir Medvedović
dr. sc. Miroslav Međimorec, redatelj, hrvatski branitelj, diplomat
dr. sc. Zlatko Miliša, red. prof.
prof. dr. fra Andrija Nikić, predsjednik Hrvatskog kulturnog društva Napredak u Mostaru sa 1263 člana
prof. dr. sc. Milan Nosić
prof. dr. sc. Zarko Nozica
prof. dr. Dubravka Oraić Tolić
dr. ing. Marijan Papić, Vancouver, Canada
dr. sc. Đurđica Parac-Osterman, redoviti profesor u trajnom zvanju
prof. dr. sc. Davor Pavuna
prof. dr. sc. Ivan Perić
prof. dr. sc. Nedjeljko Perić
doc. dr. sc. Ante Periša
dr. sc. Damir Pešorda, kolumnist i profesor
prof. dr. sc. Mladen Petravić, Sveučilište u Rijeci
prof. dr. sc. Ivan Petrović
dr.sc. Dora Pokaz
prof. dr. sc. Tanja Pušić
dr. sc. Stjepan Razum, povjesničar i archivist
prim. dr. sc. Darko Richter, Zagreb
prof. dr. sc. Dubravka Sesar, Zagreb
dr. sc. Drago Šimundža

prim. dr. sc. Tatjana Šimurina, dr. med., anesteziologinja
Đuro Tikvica, pijanist, profesor Muzičke akademije u Zagrebu
prof. dr. sc. Kosta Urumović, Zagreb
prof. dr. sc. Zdravko Tomac
dr. sc. Hrvoje Valpotić, dr. med. vet., Veterinarski fakultet, Zagreb
dr. sc. Mislav Vedriš, dipl. ing. šumarstva
dr. Mile Vidović
dr. sc. Petar Vučić
dr. sc. Zlatko Vučić
dr. sc. Vida Vukoja, lingvist
dr.sc. s. Lucila (Anica) Zovak, Švicarska
prof. dr. sc. Tomislav Živković
prof. dr. sc. Darko Žubrinić
dr. Antonio Žuvela, pravnik, Buenos Aires, Argentina
(…)

APEL HRVATSKOJ JAVNOSTI: SUPROTSTAVIMO SE MEDIJSKIM MANIPULACIJAMA!

Mediji su snaga iznad hrvatskog društva. Ne polažu nikomu račune osim profitu i nevidljivim političkim centrima moći. U tu svrhu sve im je dopušteno, od gaženja ljudskog dostojanstva, do raznih oblika manipulacije i potkopavanja hrvatske države. U medijima najmanje prostora ima za argumente. S poluinformacijama i dezinformacijama hrani se publika bez odgovornosti za napisanu riječ. Vještim manipulacijama inficiraju se sve skupine. Ali dok za razne infekcije postoje službe koje o tome skrbe, za psihičke napade putem medija na osobni integritet nema ni posljedica ni sankcija. Sve je dopušteno kad su mediji u pitanju, jer oni su sila i moć, svi ih se boje. Tako nešto je trebalo da bi se lakše upravljalo hrvatskim društvom. Najprije su se okomili na vrijednosti Domovinskog rata, zatim su isključili iseljenike, koji su se bili spremni vraćati u Hrvatsku, hrvatske nacionalne institucije, koje se raznim montiranim aferama podvojilo, a što se nije podvojilo, to se "ocrnilo", zatim obitelj, a u završnom činu hoće lažima kompromitirati Katoličku crkvu, zapravo kršćanstvo koje je održalo hrvatski narod na ovim prostorima punih trinaest stoljeća.

Preko medija se vlada Hrvatskom. Mediji se izdašno koriste za upravljanje hrvatskim društvom. Skrivenim centrima moći oni su učinkovitiji od demokratskih putova, jer protivnika eliminiraju odmah, a istodobno pridobivaju javnost za svoja stajališta, koja ne trebaju objašnjavati. Društveni pravobranitelj u posljednjih dvadeset godina nije nijednom intervenirao i pokušao zaštititi pojedince ili društvene skupine od medijskih nasrtaja? Javna stručna analiza medija, koja je napravljena u jednoj znanstvenoj instituciji, nikada nije objavljena. Koji je razlog tomu? Medijski je prostor u Hrvatskoj danas kao jednosmjerna ulica u kojoj publika bezglavo bježi pred "razjarenim bikom". Što više "krvi i spektakla", to mediji zadovoljnije trljaju ruke. Na taj način najdirektnije se ugrožavaju demokratski korijeni i potiču najniže strasti. Za nasilje u društvu stoga su u određenoj mjeri odgovorni i mediji. Bez medija i

velikosrpski projekt izgledao bi puno drukčije. Te stvari se ne žele uzeti u obzir.

Medijska pristranost postala opasnost za državu i društvo. U dvadeset godina samostalnosti mediji su bili u funkciji promidžbe, uglavnom neskloni hrvatskoj državi, nagnuti najčešće lijevim dioptrijama. Oni ne mogu shvatiti da za medije nema ni lijeve ni desne strane, nego kritička prosudba i istina. Ali što njima znači istina? Mediji su ti koji su "kadili" bivšem hrvatskom premijeru, pravili s njime izmišljene interviewe, oni su ga pokopali, ne radi toga da kritički upozore na njegove nedostatke i štete za nacionalne interese, nego da instrumentaliziraju borbu za vlast i pokušaju ubiti svaki pluralitet stajališta i razmišljanja u hrvatskom društvu. Eliminiranje intelektualaca iz hrvatskih medija, osim onih koji misle kao i stranački vođe, jasan je znak da se u hrvatskom društvu ne razvijaju zdravi odnosi, nego da se društvo mijesi, po mjeri moćnika, koji se vješto skrivaju iza zavjesa.

Državni odvjetnik i mediji. U spregu s medijima ušao je i državni odvjetnik, koji selektivno pušta predmete u optjecaj, narušavajući demokratske stečevine i pretvarajući se u moć kojoj se treba pokoravati. Stalna stigmatizacija i kriminalizacija koja se događa svakodnevno u medijskom prostoru stvara dojam u običnih ljudi da u hrvatskom društvu ništa ne valja. Ali, ne će biti tako, jer da je tako, ono bi već davno nestalo. U hrvatskom društvu ima pozitivnih događaja, znanstvenih uspjeha i dostignuća, gospodarskih proboja, ali ti sadržaji nemaju mjesta u medijima, budući da su odredili pokazivati domaćoj i inozemnoj javnosti kako je hrvatska država nemoguća. Na tom tragu ima onih koji već javno govore kako "nismo u stanju držati, stvarati, oblikovati i voditi državu". Koja je poruka – treba nas vratiti u balkansku tamnicu ili rastaliti u Europskoj uniji.

Perfidna igra medija uoči izbora. Stalnim napadima na jednu političku opciju, podilaženjem drugima, želi se biračima sugerirati komu treba vjerovati, tko su nacionalni spasitelji. Ni u jednoj europskoj državi danas nisu posloženi mediji da više manje pušu u jedan rog. Čovjek dobije dojam kao da su još u crvenoj košulji s titovkom na glavi. Ali već je rečeno kako će Hrvatska biti crvena i kako je to lijepa kapa. Pojedinačni disonatni tonovi samo potvrđuju

tezu o uniformiranosti medija, kojima se ravna iz jednog mjesta, pa se i afere, crne kronike prelijevaju kao po zakonu spojenih posuda.

U Hrvatskoj nema slobodnog novinstva. Novine su strogo zatvoren i kontroliran prostor koji ima zadatak stvarati određen tip mišljenja i ponašanja, pohlepan za potrošnjom i ideološki obojen, da stalno mrzi svoje, preferira i divi se tuđem. Ankete kojima pribjegavaju elektronički mediji samo su način provjere kako napreduje određen projekt, kakve rezultate polučuje "pranje mozga". Ono što je početkom prošlog stoljeća jasno uočio njemački znanstvenik K. Buecher, u Hrvatskoj je ostalo na snazi do danas, a on je tada ustvrdio kako su se "novine iz ustanove za objavljivanje vijesti pretvorile u nositelje i vođe javnog mnijenja, u borbeno sredstvo partijske politike". Hrvatske novine to nikada nisu prestale biti – one su danas najočitije sredstvo partijske politike kojima su strane nacionalne vrijednosti i nacionalni interesi.

Zbog svega rečenog smatramo:

- **Potreban je jači i kritičniji glas intelektualaca u postojećim oazama slobode.**
- **Dok se ne dosegne medijski prostor za pluralitet mišljenja, potrebno je koristiti se i osnivati alternativne medijske prostore.**
- **Tražiti od javnog pravobranitelja da stane u obranu dostojanstva pojedinaca i skupina koje su izložene nasrtajima medija, da zaštiti djecu i mladež, koja je podvrgnuta perfidnim medijskim manipulacijama.**
- **Budući da se javni mediji financiraju iz proračunskih sredstava, nije dovoljno tražiti da budu servis javnosti, nego da budu pod svakodnevnim nadzorom javnosti.**
- **Privatni mediji moraju jednako služiti općim interesima i vrijednostima. Oni ne mogu biti suprotstavljeni općem i nacionalnom interesu.**
- **Intelektualci i nacionalne institucije trebaju odlučno braniti nacionalne interese i nacionalne stečevine.**
- **Građani, koji svaki dan kupuju razne tiskovine, moraju biti načisto koga sa svojim novcem podupiru - lošom hranom čovjek zatruje želudac, a poluinformacijama i dezinformacijama truje svoju dušu i dušu djece i obitelji.**

- **Glede parlamentarnih izbora upozoravamo građane da ne nasjedaju manipulacijama, već da se kritički, s obzirom na svoj sustav vrijednosti stečen školovanjem i životom, odluče, ne emocionalno, nego vrlo promišljeno, za kandidate koji će hrvatsku državu, voditi odgovorno i uravnoteženo.**
- **Naše je temeljno opredjeljenje slobodno i kritičko novinstvo, zasnovano na općeljudskim vrijednostima, koje će otvarati demokratska obzorja, a ne stvarati uvjete za interesne i partijske pobjede.**

Zagreb, 27. studenoga 2011.

akademik Ivan Aralica
akademik Slaven Barišić
dr. sc. Zvonimir Janko, Prof. Emeritus der Universitaet Heidelberg, dopisni član HAZU-a
akademik Dubravko Jelčić
dr. sc. Henrik Heger Juričan, Sveučilšte Pariz-Sorbona, dopisni član HAZU-a
akademik Andrija Kaštelan
akademik Josip Pečarić
akademik Stanko Popović
dr. sc. Ivana Benzon
prof. dr. sc. Mihovil Biočić, KBC Split, Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu
dr. sc. Srećko Botrić, Sveučilište u Splitu
prof. dr. sc. Zdravka Božikov, Split
doc. dr. Ivica Čatić, KBF Đakovo
prof. dr. Valentin Pozaić, pomoćni biskup zagrebački
akademik Nenad Trinajstić
dr. sc. Mato Artuković
prof. dr. sc. Vanda Babić, izv. prof.
prof. dr. sc. Ivan Bakran
dr. sc. Mladen Bandić, dipl. ing. građ.
doc. dr. sc. Josipa Barić, Split
dr. sc. Osor Barišić
dr. sc. Zlatko Begonja

dr. sc. Mirko Belak, geolog
prof. dr. sc. Marin Čikeš
dr. sc. Ambroz Čivljak, predavač i znanstveni suradnik
doc. dr. sc. Alojzije Čondić, KBF Split
prof. dr. sc. don Josip Čorić
prof. dr. sc. Vera Čuljak
prof. dr. Ante Čuvalo
prof. dr. sc. Vladimir Ćepulić
prof. dr. fra Šimun Šito Ćorić
prof. dr. dr. h. c. Nikola Debelić
dr. Josip Delić, sveuč. prof. u m., Split
prof. dr. sc. Slavica Dodig, Zagreb
prof. dr. sc. Danica Galešić Ljubanović, patolog, Zagreb
doc, dr. sc. Martinia Ira Glogar,
prof. dr. sc. Ana Marija Grancarić
doc. dr. sc. Mario Grčević
prof. dr. sc. Damir Grgičević
prof. dr. Vinko Grubišić
prof. dr. sc. Stjepan Hranjec, Čakovec
prof. dr. sc. Vlado Jukić
prof. dr. sc. Ivan Karlić, KBF Sveučilišta u Zagrebu
prof. dr. sc. Damir Kalpić
prof. dr. sc. Vladimir Katović, Wright State University, Dayton, OH, USA
prof. dr. sc. Milica Klaričić Bakula
prof. dr. sc. Ivan Kordić
dr. Slavko Kovačić, sveuč. prof. u m., Split
dr. sc. fra Smiljan - Dragan Kožul, duhovni ravnatelj Pokreta Krunice za obraćenje i mir
prof. dr. sc. Šimun Križanac
prof. dr. sc. Mario Krnić
dr. sc. Nikša Krstulović, Institute of Physics, Zagreb
prof. dr. sc. Stipe Kutleša
dr. sc. Ante Lauc, sveuč. profesor u mirovini
dr. sc. Srećko Listeš, Split, viši savjetnik AZOO
prof. dr. Maja Lukac-Stier, sveučilišni professor, Buenos Aires, Argentina
prof. dr. sc. Serđo Dokoza, Zadar

dr. sc. Žarko Domljan
prof. don Ilija Drmić
prof. dr. sc. Andrej Dujella
prof. dr. sc. Krešimir Galešić, Zagreb
doc. dr. sc. Zdeslav Hrepić
dr. sc. Slavica Ivelić Bradanović
dr. sc. Borka Jadrijević, izv. prof.
dr. sc. Julije Jakšetić
dr. sc. Zvonimir Janović, umirovljeni sveučilišni profesor
dr. sc. Dubravko Jelić, znan. sur., Galapagos istraživački centar, Zagreb
prof..dr. sc. Mate Ljubičić
prof. mr. Ivanka Madunic-Kuzmanović
prof. dr. sc. Ivan Malčić
dr. sc. Ljubo Marangunić, sveučilišni profesor u mirovini
dr. sc. Zvonimir Marić, sveučilišni profesor, Zagreb
dr. sc. Ivica Martinjak, Zagreb
prof. dr. sc. Marko Matić, Split
dr. sc. Josip Matjan, die
dr. sc. Miroslav Međimorec, redatelj, hrvatski branitelj, diplomat
dr. sc. Stijepo Mijović Kočan, književnik
prof. dr. don Josip Mužić, KBF Split
prof. dr fra Andrija Nikić, predsjednik Hrvatskog kulturnog društva Napredak u Mostaru
dr. sc. Tado Oršolić, Zadar
dr. ing. Marijan Papić
prof. dr. sc. Mladen Parlov, KBF, Split
prof. dr. sc. Davor Pavelić
prof. dr. sc. Davor Pavuna
prof. dr. sc. Ivan Perić
prof. dr. sc. Nedjeljko Perić
doc. dr. sc. Ante Periša
prof. dr. sc. Mladen Petravić, Sveučilište u Rijeci
prof. dr. sc. Ivan Petričević, liječnik
prof. dr. sc. Ivan Petrović
dr. sc. Dora Pokaz
prof. dr. Andjelko Simic, HELP University Kuala Lumpur

dr. sc. Zvonimir Šeparović, profesor emeritus, član Europske akademije znanosti i umjetnosti, predsjednik Hrvatskog žrtvoslovnog društva
dr. sc. Drago Šimundža, Split
prim. dr. sc. Tatjana Šimurina, dr. med., Županijska bolnica Zadar
Đuro Tikvica, pijanist, sveučilišni profesor
prof. dr. sc. Zdravko Tomac
prof. dr. sc. Miroslav Tuđman
prof. dr. sc. Nikica Uglešić
prof. dr. sc. Darko Ujević
prof. dr. sc. Kosta Urumović
prof. dr. sc. Mirko Valentić, znanstvenik emeritus
dr. sc. Hrvoje Valpotić, dr. med. vet.
dr. don Mile Vidović, Split
dr. sc. Petar Vučić
dr. sc. Zlatko Vučić, Zagreb
prof. dr. sc. Tomislav Živković
prof. dr. sc. Darko Žubrinić
(...)

VIJEĆU SIGURNOSTI UJEDINJENIH NARODA O HRVATIMA BIH

U našem pismu povodom rasističkih Haaških presuda od 15. travnja 2011. napisali smo vam kako "znamo da je za vas braniti svoj Dom, svoj Narod i svoju Državu samo PLANIRANI UROTNIČKI ZLOČIN!" To se odnosi i na Hrvate u BiH, a i njima se sudi i sudilo se u vašemu Den Haagu na isti sramotni način.

Ovih dana smo svjedoci kako se i Vatikan pribojava da bi katolici u Bosni i Hercegovini za koje desetljeće mogli posve nestati. Od oko 800 000 katolika u 1991. godini danas ih je ostalo 440 000. Eliminiranje Hrvata iz BiH, što vojnim što nevojnim sredstvima, zapravo je eklatantan primjer genocida.

Za čiji račun želite očistiti BiH od Hrvata? U što namjeravate pretvoriti tu državu?

Hrvatski narod se ponosi i uvijek će se ponositi onima kojima vaš "Sud" određuje drakonske kazne pa čak i zbog spašavanja stotinjak tisuća ljudi – samo zato što su muslimani. Jedan od onih koji će zauvijek biti među ponajboljim sinovima hrvatskog naroda, haaški optuženik, ovako govori o ratu između žrtava velikosrpske agresije, muslimana i Hrvata BiH:

***

Završni govor generala Praljka

I.

Obuka policajaca iz BiH u Hrvatskoj, a koje šalje SDA još 1991. god.
Obuka pilota A BiH u Republici Hrvatskoj.
Obuka i opremanje čitavih postrojba A BiH u Hrvatskoj.
Zbrinjavanje stotina tisuća muslimanskih izbjeglica u RH.
Organiziranje eksteritorijalnog školstva za muslimane izbjeglice u RH i to na, tada još nepostojećem, bosanskom jeziku.
Vremenski neprekinuto naoružavanje A BiH.
Municija, nafta, lijekovi, hrana i ostala potrebna logistika A BiH za vođenje rata.

Liječenje više od 10 000 ranjenih boraca A BiH u hrvatskim bolnicama.
Omogućavanje dolaska više tisuća mudžahedina u A BiH.
Regularni logistički centri A BiH u Zagrebu, Rijeci, Splitu, Samoboru, tijekom cijelog rata.
Itd., itd.
I sve to besplatno.
Nikada u povijesti ratovanja jedan narod – (Hrvati) – nije tako i toliko pomogao drugi narod – (Bošnjaci-Muslimani) – i onda kada su potonji okrenuli svoju vojsku – (A BiH) – protiv Hrvata – (HVO) – u BiH.
Nikada u povijesti ratovanja zapovjednik jedne vojske (HVO-a) nije propuštao konvoje oružja (i ostalog) drugoj vojsci (A BiH) i onda kada je ta vojska (A BiH) to oružje (i ostalo) koristila za napade na one koji su joj to propustili.

a) A što je s referendumom Hrvata za BiH, koji je preduvjet za postojanje te države?
b) Priznanje BiH od RH.
c) Imenovanje veleposlanika RH u BiH.
d) Potpisivanje svih prijedloga međunarodne zajednice o unutarnjem uređenju BiH a prvi koji su potpisivali bili su predstavnici HZ HB i RH.

To je bila politika dr. Franje Tuđmana, predsjednika RH, to je bila politika Vlade RH i Sabora RH i MORH-a, to je bila politika HVO-a.
To su za tužiteljstvo ovog suda elementi UZP-a.
Takva optužnica služi se logikom koja je uvredljiva i za kognitivni sustav patogenog virusa.

I-1.

Kakvo mišljenje i koji stavovi prethode ovakvoj optužnici?

1. Simon Leach, bivši kvartovski policajac u Velikoj Britaniji, član tužiteljskog tima koji je istraživao zločine Hrvata u Lašvanskoj dolini, na jednom sastanku u tužiteljstvu 1996. godine izvadio je papir na kojem su pisala imena: Franjo Tuđman, Gojko Šušak, Vice Vukojević. Tumačio je i objašnjavao da su to ciljevi do kojih će dovesti njegova istraga.

2. Citiram iz knjige Williama Montgomeryja *Kad ovacije utihnu*. (Struggling with democratic transition; After the cheering stops, 2010), stranica 114:

> A. Specijalni ambasador SAD-a za ratne zločine Pierre Prosper pozvao je trojicu američkih ambasadora iz regiona (iz Srbije, Hrvatske i Bosne) da dođu u Haag kako bi se sastali s predstavnicima MKSJ. Dve uspomene naročito su upečatljive. Prva se odnosi na to da smo direktno od Carle del Ponte čuli da se zvaničan pristup njene kancelarije temelji na stavu da su svi ratni lideri svih strana krivi za ratne zločine, a da zatim razmatra koji su to određeni zločini i kako da dokaže njihovu krivicu. Takvo gledište tada mi se učinilo – i još mi se čini – pogrešnim po mnogim osnovama.

Je li gospodin Montgomery vjerodostojan svjedok?

Kakva je reakcija ostale trojice?

Stavovi Carle del Ponte nisu "pogrešni po mnogim osnovama", to je imperijalna bahatost, degradacija prava na komunističke čistke i nacističke pogrome.

3. U svojoj knjizi *La Caccia – Io E I Criminali di Guerra,* u 10. poglavlju "Zagabria, dal 1999 al 2001", na stranici 254. piše:

> Jedan od tužitelja Suda, Kanađanin dobro poznat u krugu po svojoj duhovitosti i dosjetkama, služio se aforizmom kojim je dobro isticao razliku između Srba i Hrvata koji su pokušavali ometati rad Suda: *Srbi su kopilad,* govorio je, *dok su Hrvati podmukla kopilad.*

1. Taj tužitelj suda, Kanađanin, služi se govorom mržnje.

1.1. Del Ponte upotrebljava trajni glagol "služiti" (upotrebljavati). To znači da to nije bila "dosjetka" jednom upotrjebljena, već uobičajeni način šovinističkog i rasističkog karakteriziranja HRVATA – *podmukla kopilad*.

1.2. Carla del Ponte prenosi riječi jednog od tužitelja suda bez ikakvih ograda, a to znači da se ona s takvim mišljenjem u cijelosti slaže. I to trajno u skladu sa značenjem glagola "služiti" (upotrebljavati).

2. Potpuno mi je nejasan izostanak bilo kakve reakcije na takav profašistički način govora o jednom narodu. Mene interesira da li je u ozračju takvog mišljenja napisana optužnica protiv mene.

Da sam, kojim slučajem, ja, Slobodan Praljak, napisao ili izrekao takvu kvalifikaciju bilo kada, u bilo kojoj formi prema bilo kom narodu ili skupini u vrijeme rata na prostorima bivše Jugoslavije, dobio bih samo zbog toga 5 godina zatvora. Želim saznati da li na sudu u Haagu vrijedi: *Quid licet Iovi, non licet bovi*. Želim saznati da li međunarodne organizacije koje su osnovale sud i koje se brinu o njegovoj pravičnosti, podržavaju taj stav, izrečen u spomenutoj knjizi.

II.

Tužiteljstvo me uspoređuje s nacistima a moje djelovanje s holokaustom.

Pa da opišem ulogu Goeringa s kojim likom bi, po tužiteljstvu, ja trebao biti sukladan.

- Taj je Goering smjestio svoje Židove (Muslimane) u svoju vikendicu i brinuo se o njima.
- Smjestio je svoje Židove u stan u Zagrebu, hranio ih i liječio.
- Išao je na snajpersku vatru kod vojarne JNA u Grabovini kako bi spasio žene svojih neprijatelja.
- Tijelom zaštitio zarobljene vojnike JNA i brinuo se da sretno stignu svojim kućama.
- Izvukao zarobljene civile Srbe iz logora u Dretelju prijetnjom oružja. Ne sam. Logor su držali pripadnici HOS-a – pretežito Muslimani.
- Izvlačio ranjene Židove – Muslimane iz bolnice u istočnom Mostaru. Ne sam.
- Organizirao izvlačenje, prebacivanje i smještaj 15 000 Židova – Muslimana iz Stoca i Dubravske Visoravni splavom preko Neretve
+ 3 000 automobila. Ne sam.
- Prevezao ranjenu Muslimanku – Židovku helikopterom iz istočnog Mostara u Split. Ne sam.
- Židovsku (muslimansku) obitelj s djetetom oboljelim od leukemije preuzeo kod Uskoplja i prebacio u Split na liječenje. Omogućio im stjecanje hrvatskog državljanstva kako bi na teret hrvatskog proračuna mogli otputovati u Švicarsku na liječenje. Ne sam.
- Organizira gradnju ceste spasa za Židove – Muslimane kako bi mogli otići u drugu domovinu. Goeringovu, u Hrvatsku. Ne sam.

- Vodio ih i borio se sa Židovima – Muslimanima braneći i oslobađajući Mostar, Čapljinu, Travnik i Konjic, itd. Ne sam.
- Pustio na svoju ruku zarobljene Židove – Muslimane, zarobljene poslije sukoba u Rami – Prozoru.
- Spriječio osvetu nakon što su Židovi – Muslimani počinili zločin u Uzdolu. Ne sam.
- Isto to vrijedi i za Doljane i Grabovicu. Ne sam.
- Kad je trebalo i osobno provodio konvoje s hranom za Muslimane – Židove i konvoje s oružjem i onda kada su 3. K A BiH i 4. K A BiH i 6. K A BiH i dijelovi K A BiH krenuli protiv Goeringa na zapadne granice BiH i u luku Ploče. Nakon što su potpisali primirje sa Srbima. Ne sam.
- Itd. Itd.
- Goering – Praljkovo ponašanje u Sunji ću preskočiti.
- Takvim se ponašanjem postaje ratni zločinac sukladno logici tužiteljstva.

Tužitelj citira Goetheova "Fausta" – o zrcalu u koje se moramo pogledati. Moji su actus reus moje ogledalo, moj smisao i moja bit, jer proizlaze iz mens rea onoga što nazivamo Slobodan Praljak.
Nažalost, suci Prandler i Trechsel odbili su prihvatiti mojih 150 svjedoka, koji svjedoče o činu i aktu i djelu optuženog Praljka, svjedoče istodobno i o općoj situaciji u kojoj su takva djela nužna, nažalost ne uvijek i dovoljna.
A nikako ne razumijem pravnu proceduru koja mi zabranjuje svjedočiti o Mladićevim dnevnicima.

III.

ŽALIM LI ŽRTVE?

Da, žalim sve nevine žrtve svih ratova.
Posebno žalim žrtve onih petstotinjak ratova poslije 1945. a dogodili su se i događaju se usprkos svim moralističkim filipikama koje svakodnevno slušamo.
Posebno žalim za svakim onim djetetom koje umre od gladi svake 4 sekunde ovoga našeg realnog vremena.
Mir u diktaturi je priprema za rat. Što duža i gora diktatura, to je više akumulirane negativne energije, to je više krvi i zla poslije.
Radilo se o Titu ili Sadamu, isto je.

I nisu krivi oni koji sruše diktatora i poslije se trude umanjiti zlo koje se javlja snagom fizičkih zakona, nego oni koji su omogućili i šutnjom produžili trajnost diktatoru.
Isto vrijedi i za Jugoslaviju poslije Tita i za Irak poslije Sadama.

Ono sto tužitelj naziva nacionalizmom, kod Hrvata je bila potreba za slobodom, i nacionalnom i građanskom.
U tom smislu ja sam hrvatski nacionalist.
Ne odričem se nacionalne politike dr. Franje Tuđmana jer je ta politika stvorila RH i omogućila opstanak BiH kao države.
Ne odričem se smisla i pravnog utemeljenja HZ-HB, izraza volje Hrvata u BiH, suverenog i konstitutivnog naroda u toj državi.
HZ HB, krhkom organiziranošću, omogućila je stvaranje HVO-a koji je 1992. obranio BiH i jug Hrvatske, a 1993. spriječio ostvarenje agresivnih planova A BiH.
A) Muslimanska politika i A BiH, nemoćni da vrate od JNA i VRS-a zauzete teritorije (dobrim dijelom i zbog moralnom ljudskom umu neshvatljivog embarga na oružje) krenula je u ofenzivu prema HVO-u. Oslobađajući BiH od Hrvata počinili su zločine – Konjic, Čapljina, Doljani, Bugojno, Grabovica, Uzdol, itd., itd.
Činjenice su na raspolaganju i za ubijene i za protjerane i za zatvorene Hrvate.
Društveni su odnosi uzročno-posljedični a pokrenuta spirala zla ne opravdava zločin, ali bitno smanjuje mogućnost provedbe prava. Ma tko god, na papiru, bio zadužen to raditi.
Svugdje i uvijek je tako.
HVO se branio od agresije i 1992. i 1993. i 1994. a dužnost zapovjednika je ne izgubiti rat.
Moja savjest je čista.

IV.

Sudski je proces tumačenje zakona i interpretacija činjenica.
Sudski proces je retorički i kao takav ne traži apsolutnu istinu, već istinu koja je vrlo vjerojatna (izvan svake razumne sumnje), kojoj se teško ili nikako ne može proturječiti.
U iznalaženju takve istine nije dovoljno znanje, već je potrebno umovanje, potreban je *logos* – racionalno i logično argumentiranje.
Podatci i činjenice, izjave, statistike…u argumentaciji ne znače ništa ako nisu logičnim zaključivanjem dovedeni u vezu s tvrdnjama.
Tek povezivanjem različitih znanja možemo se približiti istini.

U ovom procesu potrebna su znanja iz sociologije, sociologije rata, znanja o društvima u kojima je potpuno razorena i državna i društvena struktura, u kojima se pojedinci vraćaju u prirodno stanje, potrebna su znanja iz ratne psihologije, znanja ratnih vještina, oruđa, stvarnog sadržaja pojma vojske, itd., itd.

Moguće pogreške u interpretaciji činjenica su i vjerojatne i kobne.

a) Pretjerana i kriva redukcija pojmovnog aparata i logične povezanosti.
b) Zaključivanje na osnovu krivih pretpostavki.
c) Izbjegavanje usporedbe sličnih sustava i fenomena.
d) Lagodno (intelektualcima tako drago) izjednačavanje pojma "moći" i pojma "htjeti" "željeti", i
e) Lagodno upiranje prstom u krivce što svijet nije skladan njihovoj volji i predodžbi.

Sve su to polja logičkih mogućih grešaka u konačnoj prosudbi.

Nadati je se da će se časni suci pridržavati strogih znanstvenih metoda i spoznaja.

IV. -1

U prošlom stoljeću, da ne spominjem daleku prošlost, u sudskim je procesima osuđeno više desetina milijuna ljudi.

Po zakonima rasnim (SAD, Pretorija), diktatorskim, vjerskim, nacističkim (Njemačka, Srbija, Slovačka, NDH), fašističkim (Italija), komunističkim (SSSR, Jugoslavija, Mađarska, Kina) itd. i tome slično.

Sudska retorika predugo je bila pod utjecajem nerazumnih društvenih i političkih sila i zbog toga je i sama osuđivana.

Nažalost, nedovoljno.

Kako ne bi završila u moralnom beznađu, krajnje je vrijeme da postane ono što mora biti – razuman i uman proces.

Imam li se prava nadati?

IV-2

Kakvi god da jesu zakoni ovog suda, oni ne vrijede za Amerikance.

Za ostale narode vrijede zakoni stalnog suda (ICC – Međunarodni krivični sud) a ti se opet zakoni razlikuju od ovih ovdje (ICTY – Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju), po kojima se meni sudi.

Time je ukinut važan uvjet sudske retorike a taj jest "Princip ravnopravnosti sudionika u sudskom procesu".

Citiram PERELMANA:

"U odnosu u kojem je nejednakost bitno obilježje odnosa među ljudima, nema osnove za razuman i uman proces".

V.

Nisam kriv!

I ne mislim pritom na osjećaj krivnje.

Hladno, racionalno, logikom koja je kritički provjeravana desetine puta – znam da nisam kriv.

Časni suče Antonetti; ako vaša presuda bude suprotna mom zaključku, ja ću, poštujući opće načelo opovrgljivosti svakog mišljenja, zaključka ili stava, otvoreno i hrabro preispitati svoj stav o vlastitoj odgovornosti.

Ako spoznam pogrešku, izdržavat ću kaznu jer ste vi pravični.

Znat ću što sam mogao bolje, kako sam mogao bolje, gdje sam mogao bolje i kada sam mogao bolje; i to mišlju, riječju, djelom i propustom.

Ako me ne uvjerite, ako vaše tumačenje činjenica bude nedovoljno dobra ili pogrešno primijenjena spoznaja neke od društvenih znanosti:

Pa postane moguće ono što nije bilo moguće,

Pa postane jednostavno ono što nije jednostavno,

Pa moć da se nešto učini postane prosta zamjena za želju ili htijenje,

Onda ću ja biti u zatvoru samo zato jer je sud sila.

A to zbilja ne bi bilo ništa novo.

Mojih pola sata je isteklo.

***

Zato mi ponovno tražimo od vas:

Vratite nam naše branitelje i iz Bosne i Hercegovine, koje ste vi zatočili ili već i osudili bez dokazane krivnje! Oslobodite i generala Praljka i njegove suborce Jadranka Prljića, Brunu Stojića, Milivoja Petkovića, Valentina Ćorića i Berislava Pušića, jer njihovom presudom samo pokazujete želju za definitivnim

eliminiranjem Hrvata iz BiH. Tako ćete spasiti svoju čast i čast svih vas, jer po tome koliko ste bili pravedni i časni sudit će vam povijest.

Mi, Hrvati, samo to od vas tražimo …

akademik Smiljko Ašperger
akademik Slaven Barišić
akademik Boris Bućan
akademik Andrej Dujella
dr. sc. Zvonimir Janko, Prof. Emeritus der Universitaet Heidelberg, dopisni član HAZU-a
akademik Dubravko Jelčić
dr. sc. Henrik Heger Juričan, Sveučilište Pariz-Sorbona, dopisni član HAZU-a
Ante Jurić, nadbiskup (+ 20. 03. 2012.)
akademik Andrija Kaštelan
hrvatski književnik Slobodan Novak, akademik
akademik Josip Pečarić
akademik Stanko Popović
prof. dr. Valentin Pozaić, pomoćni biskup zagrebački
akademik Dario Vretenar
Ante Glibota, redovni član, de l'Académie Européenne des Sciences, des Arts et des Lettres
dr. sc. Zvonimir Šeparović, profesor emeritus Sveučilišta u Zagrebu, član Europske akademije znanosti i umjetnosti
prof. Kuzma Kovačić, član suradnik HAZU-a, akademski kipar, Split
prof. dr. sc. Ivica Veža, član Europske akademije industrijskog management, FESB, Split
prof. dr. sc. Miroslav Akmadža, povjesničar
dr. sc. Maja Andrić
dr. sc. Mato Artuković
prof. dr. cc. Vanda Babić
prof. dr. sc. Ivan Bakran
doc. dr. sc. Senka Banić
doc. dr. sc. Josipa Barić, Split
dr. sc. Osor Barišić

doc. dr. sc. Zlatko Begonja
dr. sc. Ivana Benzon
dr. Charles Billich, umjetnik
prof. dr. sc. Mihovil Biočić
dr. sc. Vjekoslav Boban, prof., Zagreb
dr.sc. Srećko Botrić, Sveučilište u Splitu
prof. dr. sc. Zdravka Božikov
dr. sc. Miljenko Buljac, profesor i književnik
dr. sc. Krešimir Bušić, Vukovar
prof. dr. sc. Zvonko Čapko, Rijeka
doc. dr. Ivica Čatić, Katolički Bogoslovni Fakultet, Đakovo
prof. dr. sc. Marin Čikeš
dr. sc. Ambroz Čivljak
prof. dr. sc. don Josip Čorić
prof. dr. sc. Vera Čuljak
prof. dr. sc. Ante Čuvalo
prof. dr. sc. Vladimir Ćepulić, Zagreb
prof. dr. sc. Vlado Dadić
prof. dr. dr. h. c. Nikola Debelić
doc. dr. sc. Antun-Ante Delić, dragovoljac Domovinskog rata, Grubišno Polje
prof. dr. Josip Delić, umirovljeni profesor KB fakulteta Sveučilišta u Splitu
prof. dr. sc. Slavica Dodig
prof. dr. Serđo Dokoza
dr. sc. Žarko Domljan, prvi predsjednik Hrvatskog sabora
doc. dr. sc. Pero Draganić, dr. med.
prof. don Ilija Drmić, Vinica
prof. dr. sc. Boris Dželalija, infektolog, Medicinski fakultet Split
prof. dr. sc. Neven Elezović
prof. dr. sc. Danica Galešić Ljubanović
dr. sc. Nikša Glavić
prof. dr. sc. Vinko Grubišić
dr. sc. Željko Hanjš
prof. dr. sc. Andrija Hebrang
dr. sc. Zdeslav Hrepić, izv. prof.
prof. emer. dr. sc. Ivan Ilić, FER, Sveučilište u Zagrebu
prof. dr. sc. Krešimir Jakić

dr. sc. Julije Jakšetić
dr. sc. Domagoj Jamičić, znanstv. savjet.
dr. sc. Zvonimir Janović, redoviti sveučilišni profesor u mirovini
prof. dr. sc. Branko Jeren
prof. dr. sc. Vlado Jukić
dr. sc. Držislav Kalafatić
prof. dr. sc. Damir Kalpić
prof.. dr. sc. Duško Kardum
prof. dr. sc. Ivan Karlić, KBF Sveučilišta u Zagrebu
Vladimir Katović, Professor of Chemistry, Wright State University, Dayton, OH
prof. dr. sc. Milica Klaričić Bakula
prof. dr. sc. Ivan Kordić
dr. sc. Mirna Koscec
prof. dr. sc. Srećko Kovač, Zagreb
prof. dr. Slavko Kovačić, Split
dr. sc. Goran Kozina, Varaždin
dr. sc. fra Smiljan - Dragan Kožul, Duhovni ravnatelj Pokreta krunice za obraćenje i mir
prof. dr. sc. Šimun Križanac, Sesvete
prof. dr. sc. Mario Krnić
dr. sc. Nikša Krstulović
prof. dr. sc. Stipe Kutleša, Zagreb
prof. dr. sc. Ante Lauc
doc. dr. sc. Inga Lisac
dr. sc. Neda Lovričević
prof. dr. sc. Branimir Lukšić
Marko Magdalenić, prof., dirigent – Katolički bogoslovni fakultet, Zagreb
prof. dr. sc. Ivan Malčić, predstojnik Klinike za pedijatriju Medicinskog fakulteta
Zvonimir Marić, profesor u trajnom zvanju na Građevinskom fakultetu u Osijeku, bivši generalni konzul RH u Pečuhu
dr. sc. Ivan Marcelić, Split
prof. dr. Jozo Marević
dr. sc. Ivica Martinjak, Zagreb
prof. dr. sc. Marko Matić, Sveučiliste u Splitu
prof. dr. sc. Božidar Matijević

dr. sc. Miroslav Međimorec, redatelj, hrvatski branitelj, diplomat
prof. dr. sc. Vine Mihaljević
dr. sc. Mario Mikolić, veleposlanik u m.
prof. dr. sc. Vladimir Mikuličić, Fakultet elektrotehnike i računarstva, Zagreb
prof. dr. fra Andrija Nikić, predsjednik Hrvatskog kulturnog društva Napredak u Mostaru u ime 1275 mostarskih Napretkovaca
prof. dr. sc. Milan Nosić
prof. dr. Dubravka Oraić Tolić
doc. dr. sc. Tado Oršolić
dr. ing. Marijan Papich, Vancouver, Canada
prof. dr. Mladen Parlov, redoviti profesor na KBF- u Splitu
prof. dr. sc. Davor Pavelić
dr. sc. Ivan Perić, red. prof.
prof. dr. sc. Nedjeljko Perić
prof. dr. sc. Marijana Peruzović
prof. dr. sc. Ivan Petrović
prof. dr. sc. Franjo Plavšić
prof. dr. sc. Ružica Pšihistal, Filozofski fakultet u Osijeku
dr. sc. Dragutin Raguž, lingvist, Zagreb
dr. sc. Stjepan Razum, arhivist i povjesničar
prof. dr. Adalbert Rebić, sveučilišni profesor u mirovini
Prim. dr. sc. Darko Richter, Zagreb
dr. sc. Mirko Ruščić, Split
prof. dr. sc. Dubravka Sesar, FFZG
prof. dr. sc. Sven Seiwerth
dr. sc. Ivo Soljačić, prof. emeritus
Mirko Strabić
dr. sc. vlč. Mirko Šimić,, ravnatelj, Caritas Vrhbosanske Nadbiskupije, Sarajevo
prim. dr. sc. Tatjana Šimurina, dr. med., anesteziolog, Zadar
dr. sc. Igor Šipić, književnik
prof. dr. sc. Marija Šiško Kuliš, dipl. ing. str.
Đuro Tikvica, profesor Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu
prof. dr. sc. Dubravka Tolić
prof. dr. sc. Zdravko Tomac
prof. dr. sc. Miroslav Tuđman, saborski zastupnik
prof. dr. sc. Kosta Urumović

dr. sc. Trpimir Vedriš, viši asist., FFZG
dr. Mile Vidović, svećenik, Split
dr. sc. Zlatko Vučić
prof. dr. sc. Tomislav Živković
dr. sc. Darko Žubrinić, red. prof.
dr. Edward Slavko Yambrušić, Washington, D.C. USA
(...)

MOJIH STO KNJIGA, ZAGREB, 2020.

JOSIP PEČARIĆ

PREDSTAVLJANJE KNJIGE „VJENCESLAV ČIŽEK“

GOVOR NA POČETKU PREDSTAVLJANJA
Dopustite mi da vas sve lijepo pozdravim i zahvalim vam na dolasku na predstavljanje knjige o hrvatskom domoljubu, književniku, filozofu i uzniku Vjenceslavu Čižeku. Zahvaljujem se autoru korica g, Branku Hrkaču i zagrebačkoj HVIDRI koja nam je omogućila ovo predstavljanje:
Knjige je sastavljena uglavnom od objavljenih tekstova gđe Dugeč i mojih i nadamo se da može biti pomoć nekom povjesničaru književnosti za daljnja istraživanja. A bit će ih. Prof. dr. sc. Vanda Babić sa Zadarskog sveučilišta uz ispriku što ne može doći na ovo predstavljanje o Čižeku piše:
Radosna sam što o njegovu životu, domoljublju i pjesništvu uče moji studenti u okviru kolegija Hrvatska književnost i kultura Boke.
U najavi predstavljanja na portalu *narod.hr* pišu:
Vjenceslav Čižek bio je hrvatski pjesnik, publicist i filozof, a zbog njegovih stihova beogradski okružni sud proglasio ga je neprijateljem

naroda i države te je zbog verbalnoga delikta u SFRJ odrobijao 12 godina.
"Bio sam antikomunist kroz cijeli svoj život. Desetljećima rugalački sam naviještao sramno raspadnuće strahovlade. Nisam to činio zastupajući neko drugo ideološko, političko ili ratničko stajalište. Komunistički društveni sustav doživljavao sam kao izravni i posvemašnji napad na ljudsku bit. Stoga je ishodište moje oporbe bila pobuna savjesti. (Nikada nisam mogao povjerovati u budućnost društva koje bi se temeljilo na agnosticizmu i ateizmu, na prisilnome radu i klasnoj mržnji, na nasilju i zatomljenom prirodnom pravu na slobodu pojedinca i naroda. . malo proširujem navod iz narod.hr, JP) Komunizam, eto, ždere i rastače samoga sebe. Nisu ga rušile ni srušile nikakve vanjske sile, nego u njegovim njedrima odgojeni »mangupi«.
https://narod.hr/kultura/predstavljanje-knjige-malkice-dugec-i-akademika-josipa-pecarica-26-studenoga-o-hrvatskom-uzniku-vjenceslavu-cizeku
Evo još nekih Čižekovih misli:

- Da sam mogao opozicijski djelovati, nikada ne bih napustio domovinu, jer domovinu ljubim iznad svega. (na sudu, u „svoju obranu“)
- Tito je genij, ali ja mu želim smrt kao i svakom diktatoru. (na sudu, upitan što misli o „drugu Titu“)
- Nema časnije zgode ni prilike nego kad pred pojedincem stane čitava država sa svojim nasilničkim aparatom, kad vas želi poniziti, uništiti, a vi stojite smireno i samouvjereno. To je doista čast. (Borba za istinu).
- Zenički zatvor zapravo je logor, ludnica, stočna farma i škola kriminala istodobno. (U raljama zloduha).
- Teže je u duši čovjeka biti slobodan bez domovine, nego biti u domovini bez slobode
- "Opet će, za dvadesetak godina, ispostaviti račun hrvatskim nacionalistima. Mene tada neće biti među živima da bih mogao dočekati još jedno Hrvatsko proljeće". (22. 2. 2000.)

O Vjenceslavu Čižeku danas će vam govoriti tri hrvatska književnika predsjednik DHK-a prof. Đuro Vidmarović, naš poznati kolumnist

Mate Kovačević i dr. sc. Stijepo Mijović Kočan, Njima veliko HVALA na tome.
Kako je knjiga tiskana povodom 19. obljetnice smrti našega Vjenceslava napomenut ću da se od njega u Dortmundu oprostila gđa Dugeč, a tim govorom i završavamo ovu knjigu, a u Sinju smo našeg prijatelja ispratili i Stijepo Mijović Kočan i ja.

GOVOR NA KRAJU PREDSTAVLJANJA
Kako su hrvatski književnica i prof. Vidmarović, i g. Kovačević i dr. Mijović Kočan mnogo pozvaniji govoriti o Čižeku od mene, a oni su to sjajno i učinili, ja ću na kraju samo pročitati dvije pjesme.
Prva je Čižekova o njegovoj i mojoj Boki kotorskoj, a druga hrvatske pjesnikinje Marije Dubravac. Zapravo često se na Internetu kada pišu o Čižeku mogu naći dijelovi ovih pjesama, pa je dobro čuti ih u cijelosti:

Boka

Boko moja anđele nebesni
Ti svetačka grudo mila
Blaženika zemni raju
Zipko draga predaka mi iz davnina.
Boko moja zvijezdo sjajna
Hridi tvoje more grli
U srcu mi Jadran jeca
Tko te gazi tko te ne da
Boko moja predaleka

Po tuđini vazda lutam
Prognaničke suze gutam
Maske mijenjam srce trošim
Varam sebe glumim njima
Kamo god krenem tebe stižem
al' života nigdje nemam
bez tebe sam pustoš tuga
Boko moja grudo nježna.

Kada putu konac dođe

Podari mi makar groba
Posve moru okrenuta
Da valove uvijek slušam
Ljepotice Boko mila hridi moje željo pusta.

Il' pozovi Boko majko
Sve vjetrove sa daljina
Nek' raznesu praha moga
Iznad mora Jadranskoga
Boko moja majko cvilna.
O Jadrane tajno mojih tajni
Kad na konac putu stanem
Primi tada ljubav moju
U modra ti njedra silna.

Oteli te Boko moja
Zvijezdo sjajna i visoka
Oteli te zemljo rodna
Vilo morska Boko lijepa
Rano moja neprebolna
Tko te gazi tko te ne da.

Oko vrata uvijek nosim
Grumen tvoje zemlje svete
Idem bliže Stvoritelju
Pjevajuć ti Uskrsnuće.

Iznenada ako umrijem
Na pločniku ovog grada
Prepoznat će mene stranca
Po svetačkoj zemlji mojoj
Iz vrećice oko vrata
Zapjevat će prah tvoj Boko
Da si zemlja nas Hrvata.

Vjenceslav Čižek

https://biramdobro.com/pobuna-savjesti-vjenceslav-cizek/

VJENCESLAVU ČIŽEKU

Boko mila, Boko stara,
Hrvatskoga roda diko,
Dala si nam divnog dara:
Iz krila ti pjesnik niko -
Slavan sinak, oca zamet,
Umom, rukom, nikad mlitav,
Djelo krijepi zdrava pamet,
Od kolijevke sabran, čitav.
Pa ko njegvi pradjedovi
Zakiti se stijegom, Krstom,
Što mu jezik mudri slovi
Podupire vjerom čvrstom.
Smjeloga li Hrvatine,
Al' mu đavo poslu smeta.
Cestom žića sred doline
Bere trnje mjesto cvijeta.

Crven đavo, sluga strasti,
Komunista grešnih klica,
Čuvar carstva jugovlasti
Baš ko zmija otrovnica
Puzi, vreba i napada -
Žrtvu bjednu guši, steže...
Plamsa u njem želja, nada,
Da Hrvatu meso reže.
Bode trnje, žulja kamen,
Junak klone pa ustane,
To j' Hrvatu kobni znamen
U mukama da izda'ne.
Bokeljskoga sinak kraja
Domoljublja zarad svetog
Natrpje se teških vaja -
Slika Krista razapetog.
Čelenku mu vrazi biju,
Pamet, mozak nek ishlapi,
Mjesto svjetla, sred očiju

Stravna tama, stravno zjapi.
Sila grozna kad prevrla
Dušmanskoga jugobijesa,
Duša borca nije mrla,
Dizala se put Nebesa.
Uda bolna, polomljena
Gmižu, mriju, no uskrsnu,
Sa jezika izranjena
Domoljublja riječi prsnu.

Prolazila ljeta mnoga
Vrag satir'o biće krasno,
Al' Bokeljac snagom Boga
Odrobova za Dom časno.
Umom, dušom, miso vrvi -
Propasti će jugosila!
Zar je zalud rijeka krvi
Kroaciju natopila?
--
Sred njemačke domovine
Čovjek - slijepac Boga moli,
Nek Hrvata obasine
Zvijezda iznad suzne doli -
Slobodica ta presveta
Suzom vrelom oplakana,
Neka buja i procvjeta
Sloga Zrinskih, Frankopana.
Možda će u slijepom oku
Oživjeti mrtva zjena
Da ne bude tek na Boku
U duši mu uspomena.
Umom zadnja želja tinja -
Išao bi kući djeda,
Rodni kraj se ko svetinja
Iz sjećanja zbrisat ne da.

Patnik čeko i dočeko
Proročanstvu došla hora,

Robijajuć davno rek'o
- Zarudit će naša zora.
Slobodice danak svanu
Blagoslovom sazri žrtva,
Radov'o se sretnom danu,
Al' ostade zjena mrtva.
Zalud čari Dalmacije
I jadranska sva ljepota,
Pjesnikovo oko nije
Ugledalo kras života.
Čeznući za vida darom
Patio je tihu muku,
Ubavome Sinju starom
Vratio se u sanduku.
Međ' junačkim Alkarima
Grijan svojeg sunca zrakom,
Svjedočit će Hrvatima
O režimu naopakom;
O dušmanu izdajici,
O Brozovoj petokraki
O mukama i tamnici –
O zlokobnoj jugoraki...

Mirno snivaj Vjenceslave
Dosta ti je tuge, bola,
Izranjene oko glave
Nek ti zasja a'reola;
Nek ti sinjski galebovi
Iznad groba poju odu,
More neka šumeć slovi
Tvoju prošlost u narodu.
Herceg Novi, rodna Boka,
Nek te vijekom pamti, ljubi,
Književnika slijepog oka,
Neka štuju domoljubi.

Oj slobodo slatka, mila,
Gundulića draga seko,

Krv hrvatska kad god lila,
Hrvat nije vragu klek'o.
Dok je srca, stare slave,
Stijega, Križa kraj međaša,
Dok imamo Vjenceslave,
Postojat će Lijepa naša.

Marija Dubravac

https://www.dragovoljac.com/index.php/obavijesti/19152-predstavljanje-knjige-vjenceslav-cizek

MARKO FRANOVIĆ, DRAGOVOLJAC.COM

BOKA U SYDNEYU: SVATKO IMA PRAVO NA SVOJU GRUDU ZEMLJE!

9 lis, 2019

Od 19. do 21. rujna u Sydneyu se održala znanstvena konferencija kojom se proslavila 35. obljetnica Zaklade hrvatskih studija na Sveučilištu Macquarie. S jedne strane poštujući važnost Zaklade, a s druge želeći se zahvaliti dugogodišnjem i upornom radu prof. Luke Budaka okupio se veći broj hrvatskih znanstvenika sa gotovo svih hrvatskih Sveučilišta i značajnijih Instituta. Tako je prof. dr. sc. Vanda Babić u Sydneyu predstavljala svoje Zadarsko sveučilište i to s temom Pregled hrvatske kulture Boke te važnost izbornog kolegija Hrvatska kulturna i književna baština Boke kotorske na zadarskoj Kroatistici koja u sebi promovira kako matičnu kuću tako i usko područje hrvatske kulture s kojim se bavi, ali i HKD Napredak Zadar čija je dugogodišnja dopredsjednica. Ujedno je na Sveučilištu predstavljena njezina nova knjiga o Boki te održana posebna Večer Hrvata Boke.

Prof. Babić, mediji prenose da ste Boku predstavili Australcima?

BABIĆ: Pa moglo bi se i tako reći jer se prvi puta na Sveučilištu Macquarie govorilo o hrvatskom kulturnom kodu Boke. Konferencija je okupila znanstvenike iz Australije, ali i iz cijelog svijeta kao i iz svih sveučilišnih centara u Hrvatskoj tako da je to bila prilika pokazati im hrvatski biser, Boku u svojoj posebnosti, ali i Crnu Goru na svom putu prema Europskoj uniji. Prvi puta se dokumentirano i jasno govorilo o položaju Hrvata u Boki kotorskoj za vrijeme Domovinskog rata što je malo poznato, ali važno. Naša hrvatska zajednica u Australiji me je oduševila i sretna sam što sam imala priliku upoznati ih osobno i predstaviti im Boku kao vrijedan mozaik hrvatske kulture u Crnoj Gori.

Foto: Dražen Zetić

Tema Vam problematizira kolegij koji od 2011. predajete kao izborni i preko kojeg promičete hrvatsku kulturni kod Boke, crnogorsko-hrvatska kulturološka preplitanja no i suvremeno stanje i situaciju u pogledu kulturološke slike prostora.

BABIĆ: Jako važnim gotovo krucijalnim držim prenošenje priče o Boki kotorskoj, zaljevu svetaca i hrvatske kulture. Samo na taj način naša kultura neće ostati nijema unutar kamenih palaca, marijanskih svetišta, uskih ulica i knjižnica. Iako, ma koliko se trudili nitko nikome ne može oduzeti identitet otisnut u zemlji praotaca važnije od svih svojih knjiga smatram održavanje kolegija i promicanje znanja mladim ljudima. Vrhunac doživljaja smatram putovanje u Boku gdje nakon odslušanih predavanja održanih seminara studenti imaju priliku doživjeti sve ono o čemu su učili iz knjiga. Na tom putu osim Boke kotorske je obvezatno Cetinje, crnogorska prijestolnica i u tom suzvučju kultura svi se vraćamo doma obogaćeni spoznajom vlastitosti, ali i boljim poznavanjem onog drugog i drugačijeg, prijateljskog i bliskog u čuvanju kultura o kojima skrbe dvije države.

Jeste li se susreli i s Hrvatima iz Boke. Ima li ih tamo i koliko?

BABIĆ: O, da. Nema nas puno, ali u Sydneyu više od 57 godina živi Marko Franović, jedan od najvećih dobrotvora i domoljuba koji je na razne načine pomagao Hrvatsku kada je najviše trebalo, a to čini danas prema osobnoj procjeni. Susret s njim mi je značio puno. Prvo, jezik kojim on govori danas se malo i rijetko može čut na ulicama Boke. Njime je govorila moja baka, a on ga je zadržao i svaka njegova riječ me je vratila u djetinjstvo i oživjela moje stare i drage. Drugo taj čovjek zrcali sve ono što Hrvat Boke jest. Skromnost, radišnost, tvrdoglavost. I ranjivost. Skrivena, ali sveprisutna. Dobrota u je u svakom pokretu. A, iako je prešao sedamdeset i petu, žvelat je, znači okretan i brz i svaki dan disciplinirano djelatan. Njemu sam posvetila večer Hrvata Boke jer nas je svih zadužio i to onda kada su mnogi bježali glavom bez obzira ili naprosto živjeli daleko od užasa rata iz kojeg smo izašli kao pobjednici i satkali ovu našu Hrvatsku. Drugi razlog je što sam ponukana mnogim tragovima naših Hrvata Boke poput Marka Franovića ili Viktora Vide željela osjetit kako je to biti daleko do svoje Domovine. I to ne svojom voljom. Doduše, svojom sam voljom došla u Sydney no uspjela sam osjetiti tu daljinu, taj neopisiv osjećaj straha i nemoći koji traje kratko, ali je snažan i ostavlja brazdu koju kad god je dotaknete možete osvijestiti važnost naše dijaspore, njihovu žrtvu, njihov napor da pomognu. I ovo nije patetika. Naprosto ti ljudi iz ma kojih razloga su otišli sa svog kućnog praga, nose ga sa sobom i žive ga bez obzira što ih dijeli ocean, kilometri ničega. I onaj tko to osjeti zna i ne postavlja pitanja zašto ni treba li dijaspora ovo ili ono. Naprosto zna, svi oni imaju pravo na grudu svoje zemlje. I treće, baš njima sam željela pokazati Zaljev koji svatko od nas Hrvata ma od kuda bili trebamo posjetiti, hodočastiti najjužnijim marijanskim svetištima Crkve u Hrvata i najstarijom romaničkom katedralom koja je starija od otkrića Amerike. Moja je misija govoriti i širiti istinu i znanje, a što će svatko do toga baštiniti ostaje na pojedincu.

Foto: Dražen Zetić

Za Vas kažu da ste prijatelj i pobornik crnogorske države kao i autokefalne Crnogorske pravoslavne crkve.

BABIĆ: Jesam. Dovoljno sam stara da znam kako je i što se događalo u Jugoslaviji, što za Domovinskog rata, a što od 2006. kada je Crna Gora vratila samostalnost. Svaki moj korak ide u suglasju očuvanja hrvatske kulture i Hrvata Boke unutar Crne Gore koja je na par koraka od ulaska u Europsku uniju. Na tom putu držim da sam transparentna kako u nedvojbenosti nekih pitanja tako i u pokušajima skretanja s puta korektnosti koja su gotovo uvijek produkt onih koji ne podržavaju ovakvu Crnu Goru, a Hrvate ni ne priznaju, a nekmoli da o njima brinu tako da kada govorimo o tim pitanjima treba imati puno spoznaja, znanja, hrabrosti, ali i ludosti što kad je ljubav u pitanju je neizostavno. A Boka je moja ljubav koju rado dijelim s onima koji imaju pijeteta prema njezinoj posebnost, ljepoti i veličanstvenosti. Crnogorska pravoslavna crkva je nešto sasvim naravno ako znamo da je Pravoslavna crkva nacionalna i u vjerničkom smislu ne vidim nikakve štete. No, političkim okom gledano druga je i duga priča…

Autor: Dražen Zetić

Članica ste i HKD Napredak Kotor, dopredsjednica ste HKD Napredak Zadar, jeste li u Sydneyu pronašli Napretkovce?

BABIĆ: Povijest Napretka u Boki je duga i značajna i uvijek sam na raspolaganju kako Napretku tako i svima koji u Crnoj Gori njeguju svoj osobni nacionalni kod. U Sydneyu nisam tražila Napretkovce, ali sam pronašla ljude koji imaju slična načela i da su neka druga vremena sigurna sam da bismo mogli i tamo oživjeti jednu našu podružnicu. Nažalost, sada je vrijeme kada Napredak treba održati kulturnim gigantom, oživjeti ga u Hrvatskoj i ne dopustiti pad na razinu folklornog društva. Nadam se da se to neće dogoditi i da će nova uprava na čelu s mladim predsjednikom znati izvući najbolje iz prošlosti i krenuti dalje hrabro ka novim izazovima. Nije lako nastaviti putem prof. Franje Topića koji je kamen po kamen gradio Društvo no svako vrijeme traži svoje. Ostaje sačuvati izgrađeno u cjelini. Možda negdje treba i rušiti no svako vrijeme traži svoje načine. Ako je gledati po širini i kvaliteti rada mostarske Glavne podružnice imamo moderan i snažan Napredak, no kada osnažimo Napretkove udruge u Hrvatskoj onda tek možemo dalje. Ili se

zadovoljiti granicama Bosne i Hercegovine iz kojih je HKD Napredak davno izašao svojim kulturnim programom i djelovanjem.

I za kraj, jesu li vas australski Hrvati nečemu naučili?

BABIĆ: Svaki dan naučimo nešto novo. Hvala Bogu da je tako. Podebljali su mi slova onom što su me naučili moji Hrvati Boke ili Hrvati Bosne i Hercegovine. A to je, svaki čovjek ima pravo na svoju grudu zemlje. I kada se usudimo prozivati, osuđivati ili zbrajati ne smijemo zaboraviti kako i oni tamo daleko i ovi tu blizu ali iza granice imaju pravo na svoj komadić vlastitosti. I tu staje svaki razgovor.

Razgovarao: Miroslav Landeka

NAPOMENA: Tekst je objavljen i na portalu**:**
https://ezadar.net.hr/kultura/3578435/prof-vanda-babic-australcima-predstavila-boku-kotorsku/
https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/boka-kotorska-u-sydneyju-prof-babic-predstavila-mozaik-hrvatske-kulture-u-crnoj-gori-svatko-ima-pravo-na-svoju-grudu-zemlje-9468968
Evo još nekih fotografija:
ž

SATURDAY
PLEASE
COME BACK

CARDINAL STEPINAC HALL

ALOJZIJE KARDINAL STEPINAC
adidas

MARKO FRANOVIĆ PROSLAVIO 80. ROĐENDAN S OBITELJI, PRIJATELJIMA I SURADNICIMA

(Domovina) - U subotu 8. svibnja 2021. obitelj Marka, Bože, Marije i Milene Franović obradovala je brojne goste u Hrvatskom klubu Punchbowl u Sydneyu na proslavi Markovog 80. rođendana. Bio je to događaj koji je obilježio i naš veliki ponos što hrvatsko iseljeništvo u svojim redovima ima čovjeka, hrvatskog domoljuba, poput Marka Franovića.
Ovo nije bila puka proslava rođendana, ovo je također bila prilika kada su australska zajednica i hrvatska zajednica raširene svijetom prepoznale i proslavile izvanredno ljudsko biće u Marku, što se posebno vidi kroz njegovu filantropiju, pružanje ruke pomoći koja se prostire po kontinentima u naporima za bolju demokraciju i život za sve.

Marko Franović (peti s desna) s čelnicima hrvatskih klubova i institucija u Australiji

Tim u vezi, Marku je 8. svibnja dodijeljena nagrada za Životno djelo Blaženi Alojzije Stepinac. Također, te je večeri Marku poklonjena i knjiga o njegovom životu "Marko Franović:
Nikada ne zaboravi svoju prošlost", čija je glavna autorica Ina Vukić, a pomoćni su autori Branko Miletić i Vanda Babić Galić.

“Ništa me neće prisiliti da prestanem ljubiti pravdu, ništa me neće prisiliti da prestanem mrziti nepravdu, a u ljubavi prema svome narodu na dam se ni od koga natkriliti.”
I danas nam Marko Franović pokazuje koliko puno ove riječi mogu značiti u životu mnogih ljudi kad se pretoče u djela.

Gospođa Jadranka Rukavina drži pozdravni govor

Marko Franović iz Sydneya, zbog ugnjetavanja i surovog života pobjegao je iz komunističke Jugoslavije 1961. godine, a preko izbjegličkih kampova u Italiji stigao je do obala Australije –odlučan

da život učini boljim ne samo za svoju obitelj, već i za svoju hrvatsku zajednicu i australsku zajednicu.
Njegov je život blistavi dokaz uspjeha u svemu čega se dotakao svojim marljivim radom i predanošću. Ovaj tihi, skromni čovjek pružio je ogroman pozitivan utjecaj na stvaranje neovisne Države Hrvatske i u obrani hrvatskog naroda u Domovinskom ratu, a njegovo je čovjekoljublje doseglo u svaki čošak Australije i Hrvatske gdje je pomoć bila potrebna. Mnogi ugledni gosti slavili su Marka i njegova postignuća u Sydneyu 8. svibnja, a mnogi iz Hrvatske poslali su video snimke pozdrava i zahvale koje je snimila Laudato TV.
Dok je velika dvorana u klubu Punchbowl bila ispunjena veseljem Hrvata, Hrvatica i Australaca, vrijedi spomenuti neke goste večeri čija nazočnost puno govori o Marku i o tome koliko se cijene njegova životnih djela.
Ovu večer, čiji je program vodila naša poznata Josipa Kosanović, a unutar kojeg su pozdravni govor dale Anita Paulić i Jadranka Rukavina, osobito su uveličali bivši premijer Australije Tony Abbott, potom voditelj postave za Etničko poslovanje u Australiji Joseph Assaf, kao i naš svjetski poznati slikar Charles Billich, te australski slikar Tony Stewart.
Bili su tu i istaknuti liječnici: Dr. Andrew Ng i doktori Robert i Ron Bezić.
Nazočili su i bivši počasni generalni konzul RH u Sydneyu Dr. Konstantin Bosnić, zatim generalni konzul RH Ivica Glasnović sa konzulicom Nives Frochlich, te predsjednici hrvatskih klubova diljem Australije: Sydney Punchbowl, Gold Coast, O'Connor Canberra, Geelong, Melbourne i predstavnici kluba Dalmacija Sydney.
Nagradu za životno djelo Blaženi Alojzije Stepinac i imenovanje Marka Franovića Hrvatom godine prenio je u ime hrvatskih zajednica diljem svijeta i domovine gospodin Ante Mihaljević (naslovna fotografija) iz udruge Knights of the Precious Blood (Vitezovi dragocjene krvi).

Marko Franović s voditeljicom programa Josipom Kosanović

Predstavljajući svoju knjigu o Marku i njegovom radu u svom je govoru Ina Vukić rekla:
"Naše obitelji hrvatskog podrijetla dijele zajedničku strast, a to je sloboda od ugnjetavanja i ljubav prema demokraciji i nacionalnom identitetu. Mi hrvatskog podrijetla koji živimo u Australiji dugi niz godina, osjećamo se posebno sretnima jer nam je ova zemlja ponudila dostojanstvo njegovanja ljubavi i sna o slobodnoj Hrvatskoj, podržavajući je u nevolji i boreći se za neovisnost od jugoslavenskog komunističkog režima kada je to bilo najpotrebnije, dok smo rasli i njegovali našu ljubav prema samoj Australiji. A Marko je svijetli primjer onoga koliko sjajna sinergija ljubavi za dvije države može biti. U konačnici je pobjeda za sve.

Direktor kluba Sydney United 58, Mark Ivančić predaje poklon Marku Franoviću

Što se tiče toga kolike smo sreće mi, čije su uže obitelji pobjegle u strane zemlje i odabrale Australiju u koju ćemo pobjeći iz komunističke Jugoslavije, poput Marka, uvijek se pozivam na govor

najdugovječnijeg premijera Australije u povijesti, Sir Roberta Menziesa, kojeg je dao u parlamentu 27. kolovoza 1964. godine, a u kojem je između ostalog rekao:

Fra Ivo Tadić ,ravnatelj inozemne pastve u Australiji i Zvonimir Kurtović, direktor kluba Sydney, predaju svoj poklon Marku Franoviću

‘(...) Ljudima koji dolaze u Australiju teško je zaboraviti svoje povijesno podrijetlo. Od rata su se brojne organizacije suprotstavljene sadašnjoj Vladi Jugoslavije razvile širom svijeta među izbjeglicama i migrantima iz te zemlje. Razumljivo je da bi se neki jugoslavenski migranti hrvatskog
podrijetla trebali i dalje nadati uspostavi neovisne Hrvatske i u demokraciji poput Australije imaju pravo zastupati svoje stavove sve dok to čine legitimnim sredstvima. Želim da bude potpuno jasno

svima da se velika većina migranata iz svih dijelova Jugoslavije koji su se nastanili u Australiji pokazala poštovateljima zakona, vrijednim građanima i stvarno su bogatstvo ove zemlje.(...)'
Sir Robert Menzies stavio je vjetar pod krila naše ljubavi prema našoj prvoj domovini, Hrvatskoj.
Ova situacija obostrane pobjede koja svoje temelje nosi na ljubavi i odanosti prvoj i drugoj domovini nešto je što trebamo slaviti, a večeras slavimo njezinu personifikaciju u liku Marka Franovića. Trebalo je to zapisati u knjigu i čast mi je predstaviti vam knjigu 'Marko Franović: Nikada ne zaboravi svoju prošlost'.
To je knjiga, nakon što me je gospodin Petar Mamić iz novine 'Domovina' kontaktirao s tom idejom, pisanje koje sam preuzela uz suradnju i doprinos mnogih ljudi kao i suradnika Branka Miletića i Vande Babić Galić. To je rođendanski poklon Marku od svih nas. Neki od vas ovdje večeras koji su mi rado slali svoje izjave o Marku za knjigu, znajte da ste sjajno doprinijeli ovom Markovom daru, ali i daru australske i hrvatske zajednice. Puno vam hvala i ispričavam se ako su povremeno moji zahtjevi za doprinos dolazili u vrijeme kada ste trebali raditi nešto hitnije. Ali isporučili ste za Marka i na tome sam duboko zahvalna, baš kao i mnogima koji su mi slali svoje priloge za knjigu o Marku iz Hrvatske.
Poruke za Marka za ovu knjigu iz Australije, Hrvatske, Slovenije i SAD-a poslali su Tony Abbott, Ksenija Antonija Abramović (Laudato TV), Arhipieskop Aleksandar (HPC), Joseph Assaf, Dr Esther Gitman, general HV-a i HVO-a Željko Glasnović, Roman Leljak, Petar Mamić, Pater Ike Mandurić, Hamish McDonald, Vladimir Milinović, Stipo Mlinarić Ćipe, Jadranka Rukavina, Jakov Sedlar, The Hon Zed Seselja, Višnja Starešina, Dr Josip Stjepandić, Dr Željko Tanjić (Hrvatsko katoličko sveučilište), Igor Vukić i Hrvoje Zekanović.
Hvala svima još jednom.

Charles Billich portretira Marka Franovića

Ponosno i s dubokim divljenjem možemo reći da su protekla najmanje četiri desetljeća života Marka Franovića obilježila izvanredne geste velikodušnosti prema australskoj i hrvatskoj zajednici. Marko je filantrop koji svojom izdašnom dobrotvornošću personificira definiciju upravo ove riječi: osoba koja osjeća duboku ljubav prema čovječanstvu, koja se vlada praktičnom ljubaznošću uslužnošću prema čovječanstvu.

Marka ne poštujemo samo kroz njegovu filantropiju. S očitom i izvanrednom lakoćom integrirao je svoje poslovne, filantropske i građanske obveze i slijedio je standard za individualno i korporacijsko

građanstvo koji odražavaju veliku mjeru onoga što tražimo u društvu i na koje se oslanjamo kako bismo održali očuvanje velikodušnosti i dobrote prema drugima .

Tri generacije Franovića kraj slavljeničke torte: Marko, njegov sin Mark (u sredini) i unuk Nick (Nikola)

S lijeva na desno: Paul Šarić, predsjednik HK u Geellongu sa suprugom, Marko Franović i Ante Jurić, predsjednik AHD Melourna sa suprugom

Marko Franović u društvu Petra Puljića (desno), predsjednik hrvatskog kluba iz Gold Coasta

Jedan od stolova Markovih prijatelja

Jadranka Rukavina s obitelji

Iako više voli hodati nesebično, tiho, ispod radara svijetla pozornice i reflektora, Marko je čovjek od neizmjerne važnosti. Njega nije briga za slavu ili priznanje, jer je čovjek koji voli podržati i pružiti najviše što može, a ne primati. Njegov čvrsti iskorak kroz društveni krajolik domovine Hrvatske i Australije, brojne javne uloge, doprinos socijalnoj, političkoj i kulturnoj skrbi i dostignuća o kojima se često govorilo i analiziralo tijekom mnogih godina, kolosalni su. Marko je živio i živi život koji drugi vole nazivati životom dobrog čovjeka.

Knjigom 'Marko Franović: Nikada ne zaboravi svoju prošlost', na engleskom je i hrvatskom jeziku i njome smo željeli pokazati kako je Marko svojim djelima izuzetno ljudsko biće. S tim u vezi, knjiga prikazuje ne samo surov životni put koji je Marko morao proći da bi postao ono što je danas, već pruža i primjere njegove plodne filantropije te kako ga drugi istaknuti ljudi zajednica vide. U ovoj je knjizi
tako i dokaz kako ljubav prema prvoj domovini spojena s ljubavlju prema drugoj može stvarati čuda. Čuda koja su tiha, često

nezapažena, ali za mnoge imaju značaj blagostanja koje nadahnjuje kreativnost i napredak.”

Uredništvo tjednika Domovina

G. MARKO FRANOVIC – INTERVJU
povodom njegovog 80-tog rođendana.

https://www.youtube.com/watch?v=3bcSgo7jdKk
https://www.youtube.com/watch?v=n3FFBvHqVMw

PROF. DR. SC. VANDA BABIĆ U AUSTRALIJI PREDSTAVILA SVOJU NOVU KNJIGU O BOKI KOTORSKOJ

30/09/2019
Anto Pranjkić

Prije 57 godina u Australiju je stigao poznati Bokelj **Marko Franović,** koji je svojim radom proslavio ne samo Boku Kotorsku nego i svoju pradomovinu Hrvatsku. Upravo je Franoviću posvećena **Večer Hrvata Boke** koja je održana u Sydneyu 27. rujna, a u okviru projekta Putevima bokeljskih Hrvata.
U programu je predstavljena knjiga **prof. dr. sc. Vande Babić**, koja obnaša i dužnost dopredsjednice Podružnice HKD Napredak u Zadru, inače vrsne poznavateljice svojih bokeljskih korijena i znanstvenice svjetskoga glasa. Knjigu je predstavio poznati znanstveni kvartet: **prof. dr. sc. Diana Stolac, prof. dr. sc. Sanja Vulić , dr. sc. Marijana Borić** te autorica.
Autorica knjige iskoristila je prigodu te je u ime Hrvatskog narodnog vijeća Crne Gore na svečanoj večeri u Sydneyu sidnejskim Hrvatima uručila pretisak Kotorskog misala.
https://kamenjar.com/prof-dr-sc-vanda-babic-u-australiji-predstavila-svoju-novu-knjigu-o-boki-kotorskoj/

PUŠTAMO LI DA VELIKA SRBIJA GALOPIRA? 2.
(PISMO STIJEPU MIJOVIĆU KOČANU)

Dragi Stijepo,
Hvala na Tvom komentaru o srpskom fašizmu iz mog članka *Puštamo li da Velika Srbija galopira?:*
Kolega Milorad Popović, crnogorski književnik i dragi naš prijatelj, kada aktualno govori o srbskom fašizmu u jednomu je detalju NEPRECIZAN, znači NETOČAN! Naime, nisu srbski okupatori Hrvatske prema Hrvatima samo šovinisti, nego su jednako i fašisti, kao i prema Crnoj Gori i Crnogorcima. U oba slučaja cilj je isti. Zauzeti Jadransku obalu. Dokaza je napretek!
Hvala Ti i na pojašnjenu što misliš pod ono „okupatori“:
Ja kažem ono što uočavam: da je istočnjački aneksoidni fašizam neprekinuti proces od 1918. do danas i da je danas u naletu više nego ikada. Na žalost velikosrbi su posvuda u svim diplomacijama, kod nas u svim ministarstvima prisutni i rovare, koriste sve mogućnosti, sve pukotine ... a naši nespretni, ma, sve znamo! Dakle, to je sve na djelu SADA! Prezent!
Da srpski fašizam prema nama Hrvatima je fašizam okupatora od 1918., a postojao je i ranije. Sjetimo se samo najave genocida tj. onog Stojanovićevog „Do istrage naše ili vaše“ iz 2002. itd.
Inače da sam ja i ranije upozoravao da je i prva Jugoslavija bila fašistička država govori i to da sam o ZDS kao ustaškom pozdravu iz 1932.g. govorio kao o antifašističkom pozdravu što je posebno došlo do izražaja kada sam se Predsjedniku Ustavnog suda narugao o tome da tvrdi da je NDH i postojala te godine.
Meni je zato bilo mnogo važnije da raste uvjerenje i kod drugih o tom fašističkom ponašanju srpskog nacionalizma u kontinuitetu. A naš prijatelj Milorad Popović sjajno dovodi stvari na pravo mjesto kad o SPC govori kao klero-fašistima. Zapravo ponovno se pokazuje da napadi komunista na Crkvu u Hrvata kao klero-fašističku je standardni obrazac kojim se oni stalno služe – optuži Hrvate za ono što rade ili su uradili Srbi (tu mislim i na komuniste bez obzira na nacionalnost jer su oni zapravo provodili srpski interes).
I moji Bokelji iz Hrvatske su komentirali događaje u Hrvatskoj.

Izaslanstvo ZBH, Srečko Đuranović predsjednik i Marijan Banelli, izvršni tajnik primio je u službeni posjet ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske gospodin Gordan Grlić Radman sa suradnicima.
https://zbh.hr/2020/09/11/izaslanstvo-zbh-kod-ministra-gordana-grlic-radmana-2/
Itekako je zanimljiva raščlamba Iva Škanate, predsjednik Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809 Zagreb jer govori o ulozi Hrvata iz Boke koji su odigrali glavne uloge u onome što se dogodilo u Crnoj Gori. Pri tome je on Tivčanin pa itekako dobro zna i ljude o kojima piše.
Izdvojio bih ipak ovaj dio iz tog teksta;
Nećemo trošiti riječi, posebno opisivati te okolnosti, s obzirom da nam je teško zamisliti da danas postoji žitelj Crne Gore, dakle, i Hrvat, a napose Crnogorac, kojemu nisu poznate osnove crnogorske povijesti iz razdoblja neposredno prije stvaranja Kraljevine SHS 1918. godine i nakon toga. Iz toga razdoblja je i proglas, kojega citiramo prema knjizi crnogorskog povjesničara Šerba Rastodera „Skrivena strana istorije“, uz napomenu da je šteta da nije objavljen barem sedam godina ranije, možda bi se izbjegla neka moralna posrnuća iz 90-tih godina prošloga stoljeća, a možda i spasio koji život. Među 1.759 dokumenata koji su, kako naslov knjige kaže, bili „skriveni“, pronašli smo ovaj sljedećeg sadržaja:
„HRVATSKI NARODE!
Crna Gora plamti: Osamnaest hiljada junačkih Crnogoraca diglo se proti srbijanski nasilnoj upravi koja hoće da batinom i tamnicom uništi slobodu i samostalnost crnogorskog naroda.
Crna Gora ustade i puškom brani svoj ponos i svoje pravo. Dvije trećine Crne Gore, slavna Brda, Pivska župa, Rudina, cijela krajina od Pljevlja preko Kolašina do plavskog jezera, oko Podgorice, Rumije planina, Sutorman i Virpazar, a i istočna Hercegovina, Gacko polje, Morinje i Nevesinjsko polje su u rukama junačkih ustaša. Četiri srbijanske divizije muče se, ubijaju i pale, da ustanak uguše. Neopisiva nasilja, grozna umorstva, tisuće popaljenih kuća su jedini uspjeh srbijanske uprave u jadnoj zemlji, koja nakon sedmogodišnjeg rata i nečuvenih žrtava žudi za mirom i poretkom.
Nesretna sudbina junačkog crnogorskog naroda gotovo premašuje tvoju nevolju hrvatski narode.

Šta hoće Crnogorac?
On želi da je sam gazda u svom domu i da kao jedan sa susjednim, jugoslovenskim srodnicima u prijateljskoj i samoodređenoj vezi živi. To isto i Ti želiš Hrvatski narode!
Protiv čega se bori Crnogorac?
Bori se protiv narinute mu srbijanske uprave, koja ne vodi računa ni o tradiciji, ni o običajima a najmanje o slobodnom razvitku naroda. Bori se jer ga bezdušno muči u tamnici i sramno batina srbijanska vojska. Bori se jer ga Srbijanac za podjarmljena roba smatra. Isti jadi Tebe tište Hrvatski narode!
Čujte Hrvati i Crnogorska borba i naša je borba. Zato je sveta dužnost svakog Hrvata da pomogne gđe i kako može junačkom Crnogorcu jer se on i za nas bori.
Hrvat koji nesrećom u srbijanskoj vojsci služi a stigne u Crnu Goru ima će prilike da pomogne ustaši. Propusti li to izrod je i srbijanski plaćenik. Onaj hrvatski sin pak, koji oružje digne protiv Crnogorca taj se bori protiv naše hrvatske slobode, taj nek bude proklet, kao izdajica Hrvatskog naroda.
Pamti to hrvatski sine i širi misao da se junački brat Crnogorac za svoju a i za našu slobodu bije. Tebi hrvatski narode srbijanski zločinac zatajuje crnogorski ustanak i njegov uspjeh. Cenzura i laži srbijanske sakrivaju tragediju crnogorsku, jer se silnik boji. Tebe može zavaravat ali inozemstvo ne. Zato čuj!
Komisija velevlasti koja je bila poslata da crnogorske tužbe izvidi predložila je jednoglasan zaključak, da se ima Crna Gora od Srbijanaca riješit i da joj se dade samouprava. Tim predlogom komisije, koju su vodili engleski general Filips i grof Salis, osigurana je sloboda crnogorskog naroda, jer je bez dvojbe da će konferencija mira i ovaj predlog uvažiti.
Ponosan i junački Crnogorac dokazao je svijetu da za slobodu mrijeti znade. Zato je i dostojan slobode. On nepušta prije oružja dok mu sloboda nije zajamčena i dok srbijanska okupacija sa svim grozotama traje, on se bori i dalje.
Čujte Hrvati! Crnogorci se nadaju pomoći naše, da zajednički srušimo srbijansku hegemoniju i stvorimo savez slobodnih država slavenskog juga.
Zato radi i spremaj se Hrvatski narode da te odsutan čas nađe spremna.

U mjesecu rujnu 1919.
Zastupnici hrvatskih pučkih stranaka u tuđini“
https://biramdobro.com/ivo-skanata-analiza-izbora-u-crnoj-gori-hrs-je-a-ne-hgi-buducnost-hrvata-u-crnoj-gori/
Za sam kraj ostavio sam prof. dr. sc. Vandu Babić, Bokeljku sa zadarskom adresom koja je upravo poznata po svom radu na promicanju Hrvata i hrvatske baštine Boke, a koja je dala intervju portalu centralna.ba. Ona je i na zanimljiv način komentira ulogu SPC pa mi zapravo to daje poveznicu s onim što je govorio Milorad Popović. Naime dok Popović govori o klero-fašizmu prof. Babić govori o zločinu i silovanju::
Dogodili su se parlamentarni i lokalni izbori (Kotor, Tivat) u ozračju
pandemije i litija koje su osam mjeseci svakodnevno doslovno silovale državu. Ne pamtim i ne poznam ni jedan slučaj da neka vjerska organizacija dobije toliku slobodu da svojim ponašanjem ugrožava druge. To je SPC u Crnoj Gori radila ne od jučer nego od Osmanlijskih vremena do danas. Tko god se bavi poviješću znade o čemu govorim tako da neću posebno pojašnjavat nešto što ulazi u okviri opće kulture.
Da svaki dan ponavljate da je nebo zeleno ono bi vrlo brzo i pozelenjelo tako da su litije oslabile ionako do tada labilan crnogorski identitet- Labilan upravo zato što se SPC svojski trudila u prošlosti (pročitajte Erdeljanovića ili Nakićenovića) svakog Crnogorca ako ne preobući onda makar obojiti svojim nacionalnim imenom. Najlakši put velikosrpskoj politici je napraviti to baš preko SPC koja u svom nazivu ima ono što Crnogorcima prema njihovi mjerilima i zamislima nedostaje. Dovoljno je doći u Kotor i na crkvi sv. Nikole vidjet desetmetarsku srpsku zastavu. U ni jednoj zemlji na svijetu osim u Srbiji nećete naći zastave na pravoslavnim crkvama. Kako je to nacionalna crkva zastava u pravilu stoji unutar iste. Takvo ponašanje nije vjera, to je izazivanje. Nije dobro već iskra zla koja zbunjuje svađa, unosi nemir i razdor. A kršćanski nauk je sve suprotno od rečenog i viđenog!
Dakle, u Crnoj Gori dogodilo se silovanje i to svakodnevno, pred našim očima, očima europskih susjeda. Nijekanje toga značilo bi sudjelovanje u istom tako da smo svi dužni podići svoj glas.

Litije znače: veliki broj vjernika SPC naoružanih srpskim nacionalnim zastavama koji su koračali ulicama ili čak i brodicama pokušavajući svoje nečasne namjere uokviriti tradicijom i usporedit se s Peraškim ceremonijalima koji u Boki žive od 15. st. neprestano. Dakle, u Crnoj Gori, u Boki dogodio se zločin i silovanje.

Naši ljudi u toj priči su oni koji su osam mjeseci prije izbora scenografijom SPC napajani strahom tražili miran način rješavanja Zakona o vjerskim slobodama pa su neki podlegli i pomislili kako je država zakinula SPC, drugi su prepoznali obrazac devedesetih, treći nisu prepoznali krucijalni trenutak i nažalost izdigli su vlastite frustracije iznad općih interesa svog naroda i svoje države. Na kraju, rezultat je poznat.

Svjedoci smo velikih skupova podrške u Crnoj Gori. U Podgorici je bilo 50. 000 ljudi. Gotovo nadrealno zvuči da se u Cetinju bodrilo uz zvuke i riječi Thompsonovih i Škorinih domoljubnih pjesama . Što se to dogodilo u Crnog Gori?

Crnogorci su se podigli na noge i to je dobro. Nikad to nije bilo potrebnije, pa čak i 2006. je bio slabiji nacionalni zanos. Crna Gora treba narodni preporod, jer su ih u novijoj povijesti uvijek zakidali i potiskivali. Crna Gora mora konačno ispisati svoju iskaznicu, domovnicu, svoje ime kako bi stala na kraj svima koji je žele vratiti u srednji vijek. I sad je taj trenutak. Kao netko tko pripada crnogorskoj dijaspori osjećam dužnost stajati uz bok i svojim znanjem i srcem pomoći. Čavoglave je pjesma koja je nastala kad smo se mi u Hrvatskoj borili s istima koji danas napadaju Crnu Goru. Narod je to prepoznao. Ta pjesma je imala svoj smisao i svoj cilj. Crnogorci su je pravilno upotrijebili. To je uzvik, vapaj, glas, to je odluka i spremnost reći NE!

https://centralna.ba/u-crnoj-gori-i-boki-se-dogodio-zlo-i-svi-smo-duzni-reagirati/

https://zbh.hr/2020/09/16/u-crnoj-gori-i-boki-se-dogodio-zlo-i-svi-smo-duzni-reagirati/

Zapravo meni je posebno bila zanimljiva Popovićeva rečenica: „*Dakle, ne Amfilohije Radović, koji uz sve marifetluke i primitivizam i klerofašizam ne bi mogao srušiti tu prozapadnu građansku strukturu, da nije bilo Miodraga Perovića i Žarka Rakčevića. Oni su danas glavni kreatori, a Dritan Abazović je tu efemerna osoba koja,*

vjerojatno i kad bi htjela nešto, jednostavno mislim da nema sposobnosti."

Zašto? Zato što spominje mog kolegu matematičara prof. dr. Miodraga Perovića iz Podgorice. O njemu je Popović posebno govorio i u svom razgovoru na TV Crne Gore tj. o tom velikom obratu kod mog kolege Perovića. Popović je govorio o zajedničkom stvaraju tjednika „Monotor" koji je bilo glavno glasilo onih koji su se borili za neovisnost Crne Gore. To se lijepo može vidjeti i iz mog starog članka *Vukovar i Galipolje* koji dajem u prilogu. Članak je dan u mojoj knjizi *Borba za Boku kotorsku / U Boki kotorskoj svaki kamen govori – Hrvatski*, Element, Zagreb, 1999., u kojoj su dana još tri članka u kojima se spominje monitor (*Sv. Sava uljez na Prevlaci*, Nedjeljna Dalmacija, 16. veljače 1996.; *Povratak Hrvata u Crnu Goru (Gdje su nestali Hrvati iz Bara?),* Hrvatski Obzor, 2. rujna 1996.; *Meta je bila Hrvatska***,** Matica, časopis Hrvatske matice iseljenika, broj 3, 1997.**)**

Napominjem da je Popović spomenuo i Mladena Lompara kao jednog od tih osnivača „Monitora".

Popović je spomenuo današnje obiteljsko bogatstvo Perovićeve obitelji. Mene je zainteresirala njegova znanstvena karijera – ipak mi je kolega matematičar. Na MathSciNetu se vidi da je objavio 7 (sedam) znanstvenih radova s kojima u RH ne bi mogao biti više od docenta, a on je bio redoviti profesor u Crnoj Gori. Svojih šest istraživačkih radova objavio u razdoblju od 1976-1986, a zadnji pregledni u meni nepoznatom crnogorskom časopisu 1993. To je vrijeme kada sam i ja počeo s radom u matematici pa me podsjetilo na moj pokušaj vraćanja u Crnu Goru. Javio sam se na natječaj Pomorskog fakulteta u Kotoru i bio jedini kandidat. Rekli su mi da ne mogu biti izabran jer sam u Beogradu bio asistent. Kao magistar elektrotehnike i nisam mogao biti više od asistenta iz Fizike, ali na taj natječaj je bio za matematiku i ja sam se javio kao doktor matematičkih znanosti. Upitao sam ih: *A da sam radio kao vratar na Glazbenoj akademiji znači li to da bih kod vas mogao biti samo vratar iako sam doktor matematike?* Zahvaljujući ovoj spoznaji o kolegi Peroviću i činjenici da je imao desetak puta manje radova od mene u to vrijeme i dogurao je do redovitog profesora sve mi je mnogo jasnije. Naime u odgovoru mi je rečeno da bih po znanstvenom radu mogao biti docent! Drugim riječima tamo je

izgleda vrijedilo pravilo što više znanstvenih radova to manje zvanje. Naravno sve mi je bilo jasno i došao sam u Zagreb gdje su mi odmah rekli da imam uvjete za redovitog profesora, ali pošto nisam radio kao matematičar birat će me prvo za izvanrednog profesora, a onda prije vremena i za redovitog. Tako je i bilo.

Josip Pečarić

U CRNOJ GORI I BOKI SE DOGODIO ZLO I SVI SMO DUŽNI REAGIRATI

14.09.2020.

Hrvati Boke nakon nedavnih izbora ostali su bez mandata i mogućnosti sudjelovanja u Parlamentu i kao Đukanovićevi koalicijski partneri bili su onaj glas koji je prema nekim medijskim napisima bio odlučujući. Je li to baš tako pitamo **prof. dr. sc. Vandu Babić**, Bokeljku sa zadarskom adresom koja je upravo poznata po svom radu promicanja Hrvata i hrvatske baštine Boke unutar građanske Crne Gore koja je od 2006. svojom politikom Crnu Goru dovela u predvorje EU.

O Hrvatima Boke pišete tridesetak godina pa je prilika pitati Vaše mišljenje o izborima u Crnog Gori. Što se događa i gdje su naši ljudi u toj priči?

Dogodili su se parlamentarni i lokalni izbori (Kotor, Tivat) u ozračju **pandemije** i **litija** koje su osam mjeseci svakodnevno doslovno silovale državu. Ne pamtim i ne poznam ni jedan slučaj da neka vjerska organizacija dobije toliku slobodu da svojim ponašanjem ugrožava druge. To je SPC u Crnoj Gori radila ne od jučer nego od Osmanlijskih vremena do danas. Tko god se bavi poviješću znade o čemu govorim tako da neću posebno pojašnjavat nešto što ulazi u okviri opće kulture.

Da svaki dan ponavljate da je nebo zeleno ono bi vrlo brzo i pozelenjelo tako da su litije oslabile ionako do tada labilan crnogorski identitet- Labilan upravo zato što se SPC svojski trudila u prošlosti (pročitajte Erdeljanovića ili Nakićenovića) svakog Crnogorca ako ne preobući onda makar obojiti svojim nacionalnim imenom. Najlakši put velikosrpskoj politici je napraviti to baš preko SPC koja u svom nazivu ima ono što Crnogorcima prema njihovi mjerilima i zamislima nedostaje. Dovoljno je doći u Kotor i na crkvi sv. Nikole vidjet desetmetarsku srpsku zastavu. U ni jednoj zemlji na svijetu osim u Srbiji nećete naći zastave na pravoslavnim crkvama. Kako je to nacionalna crkva zastava u pravilu stoji unutar iste. Takvo ponašanje nije vjera, to je izazivanje. Nije dobro već iskra

zla koja zbunjuje svađa, unosi nemir i razdor. A kršćanski nauk je sve suprotno od rečenog i viđenog!
Dakle, u Crnoj Gori dogodilo se **silovanje** i to svakodnevno, pred našim očima, očima europskih susjeda. Nijekanje toga značilo bi sudjelovanje u istom tako da smo svi dužni podići svoj glas.
Litije znače: veliki broj vjernika SPC naoružanih srpskim nacionalnim zastavama koji su koračali ulicama ili čak i brodicama pokušavajući svoje nečasne namjere uokviriti tradicijom i usporedit se s Peraškim ceremonijalima koji u Boki žive od 15. st. neprestano. Dakle, u Crnoj Gori, u Boki dogodio se **zločin** i **silovanje**.
Naši ljudi u toj priči su oni koji su osam mjeseci prije izbora scenografijom SPC napajani strahom tražili miran način rješavanja Zakona o vjerskim slobodama pa su neki podlegli i pomislili kako je država zakinula SPC, drugi su prepoznali obrazac devedesetih, treći nisu prepoznali krucijalni trenutak i nažalost izdigli su vlastite frustracije iznad općih interesa svog naroda i svoje države. Na kraju, rezultat je poznat.
Svjedoci smo velikih skupova podrške u Crnoj Gori. U Podgorici je bilo 50. 000 ljudi. Gotovo nadrealno zvuči da se u Cetinju bodrilo uz zvuke i riječi Thompsonovih i Škorinih domoljubnih pjesama . Što se to dogodilo u Crnog Gori?
Crnogorci su se podigli na noge i to je dobro. Nikad to nije bilo potrebnije, pa čak i 2006. je bio slabiji nacionalni zanos. Crna Gora treba narodni preporod, jer su ih u novijoj povijesti uvijek zakidali i potiskivali. Crna Gora mora konačno ispisati svoju iskaznicu, domovnicu, svoje ime kako bi stala na kraj svima koji je žele vratiti u srednji vijek. I sad je taj trenutak. Kao netko tko pripada crnogorskoj dijaspori osjećam dužnost stajati uz bok i svojim znanjem i srcem pomoći.
Čavoglave je pjesma koja je nastala kad smo se mi u Hrvatskoj borili s istima koji danas napadaju Crnu Goru. Narod je to prepoznao. Ta pjesma je imala svoj smisao i svoj cilj. Crnogorci su je pravilno upotrijebili. To je uzvik, vapaj, glas, to je odluka i spremnost reći NE!
S druge strane Hrvati koji su autohtoni puk Boke, esencija, ono nešto što ulazi u vrh svjetske baštine i daje joj posebnost i prepoznatljivost našli su se nakon izborne noći u 90.-im. Spoznali su da ne treba nikakav vremeplov već samo jedan nepromišljeni trenutak da se

nađeš pred zidom. Jedan naš čovjek je jasno napisao da je pogriješio jer je glas dao jednoj od opozicijskih vjerujući da je građanska opcija, ali da je zažalio jer su mu pod prozorom vikali da je ustaša, najavljivali progone i klanja.

Našem se narodu dakle dogodila 1990. To se rezultat nepromišljenosti svakog pojedinačno. Krivi smo svi. Pali smo na maturalnom ispitu i valja se reorganizirati, povezati i podignuti. Mi to možemo!

A, glavne propuste je vrlo jasno i precizno objasnila po meni jedna od najboljih hrvatskih novinarki za vanjsku politiku **Ivana Petrović**. Krivi smo i za taj propust jer on nije nešto što nismo znali, vidjeli, prepoznali. No, nismo reagirali makar ne onako kako je trebalo. Zato sada nemamo više prava na pogreške!

U Hrvatskoj djeluje pet Odreda Bokeljske mornarice 809. i Zajednica bokeljskih Hrvata, jesu li oni svojim radom mogli učiniti više?

Svi smo mogli bolje i više. U Hrvatskoj smo organizirani tako da kroz Odrede i zajednicu čuvamo svoj hrvatski bokeljski kod i pokušavamo na sve načine promicati Zaljev svetaca kao veliki mozaik u crnogorskoj i kulturi Hrvata. No, kada su ove druge stvari u pitanju onda prednost dajem **Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan R Hrvatske** koji je koordinator i poveznica te do sada vrlo aktivno sudjelovao u društvenopolitičkom životu Hrvata Crne Gore, kao i našem **MVP** i **veleposlaniku** u Crnoj Gori koji sa svoje strane štite, skrbe i rade sve ono što im je i zadatak. Danas kao malo kad je potreban jači angažman kako svakog od nas u Boki i Crnoj Gori tako i naših gore navedenih institucija da iz ove priče izađemo bolji i jači.

Što to konkretno znači?

Hrvati Boke trebaju izdići glavu iznad vlastitih frustracija i pogledati u budućnost. Trebaju se povezati karikama kojim su se vezali naši preci. Postoje neke stvari koje su iznad nas samih i koje treba znati prepoznati i nikada ih ne dovesti u pitanje. To konkretno znači podržati svoje a potom unutar kuće rješavati nesporazume.

S druge strane to znači i poziv odgovornima da imenuju **biskupa** kako bi **Kotorska biskupija** mogla kao i puno puta do sada svojim kozmopolitizmom ali i svojim čvrstim tradicijskim odrednicama okupit narod i biti mu primjer a ne poruga.

I u konačnici to znači da svi mi u Hrvatskoj ne smijemo okretati glavu pred zločinom.
Crna Gora i Hrvati Boke trebaju naš glas i našu potporu i to nas kao ljudi i nas kao države. Sigurna sam da će hrvatska Vlada nastaviti s potporom i suradnjom i još jače pritisnuti tamo gdje treba kako bismo svi skupa mogli u mirnije sutra.

Uskoro će izbori i u Bosni i Hercegovini. Hrvati u Vojvodini su prošli svoj križni put. Kako izbjeći slično, jer Hrvatima se prijeti ukidanjem konstitutivnosti i nametanjem novih nelegalnih političkih predstavnika?

Hrvati u Bosni i Hercegovini imaju dovoljno iskustva i primjera da se neće dati nasanjkati mada i oni u svojim redovima imaju one koji pod parolom gradnje ruše vlastiti identitet i narod. Takvi se nalaze u novinarskim krugovima pa se onome tko zna razliku, dade prepoznati isti potpis. No, sigurna sam da ćemo se okupiti i izboriti, svatko na svom ognjištu, u Boki, u Hercegovini, u Bosni i znat ćemo ostati svoji na svome. Jasno kao netko tko dobro poznaje situaciju u Crnoj Gori mogu reći da ćemo zajedno s Crnogorcima vratiti pramac broda ka Europi i o tomu će ovisiti i svi drugi *vijađi.(plovidbe/putevi)*

U HAZU O BOKI I CRNOJ GORI

Naslov: Re: Poziv na sjednicu II. Razreda_15. lipanj 2021.
Datum: Thu, 10 Jun 2021 06:52:35 +0200
Šalje: Josip Pecaric <pecaric@element.hr>
Prima: Snježana Ivčić <sivcic@hazu.hr>, Andrej Dujella (duje@math.hr) <duje@math.hr>, Dario Vretenar (vretenar@phy.hr) <vretenar@phy.hr>, Goran Muiæ (goran.muic@math.hr) <goran.muic@math.hr>, Goran Pichler (pichler@ifs.hr) <pichler@ifs.hr>, Ivo Šlaus (slaus@irb.hr) <slaus@irb.hr>, Ksenofont Ilakovac (ilakovac@phy.hr) <ilakovac@phy.hr>, Marko Tadić_2r (tadic@math.hr) <tadic@math.hr>, Milko Jakšić (jaksic@irb.hr) <jaksic@irb.hr>, Mladen Žinić (mladen.zinic@irb.hr) <mladen.zinic@irb.hr>, Nenad Trinajstić (trina@irb.hr) <trina@irb.hr>, Svetozar Musiæ (Svetozar.Music@irb.hr) <Svetozar.Music@irb.hr>, Tomislav Cvitaš (Tomislav.Cvitas@chem.pmf.hr) <Tomislav.Cvitas@chem.pmf.hr>, Vitomir Šunjić <vsunjic@hazu.hr>, Vladimir Paar <vpaar@hazu.hr>, Žarko Dadić (zarko.dadic@zg.t-com.hr) <zarko.dadic@zg.t-com.hr>
CC: Kabinet Predsjednika <kabpred@hazu.hr>, Gordan Grlić-Radman <Gordan.Grlic-Radman@mvep.hr>, Zvonko Dekovic <zvonimird@t-com.me>, Adrijan Vuksanović <adrvuk@gmail.com>

Poštovani članovi Razreda za matematičke, fizičke i kemijske znanosti,

Prema informacijama koje imam jedino naš razred nije odgovorio na upit oko dopisa Uprave tj. davanja sugestija za dopis Akademije Vladi RH o odnosima RH i Crne Gore.
Sigurno je Upravi to malo neobično s obzirom da smo u našem razredu kolega Musić i ja.
Ne znam što o tome misli kolega Musić ali moje mišljenje je da bi Hrvatima u Crnoj Gori Hrvatska najviše pomogla kada bi učinila ono

što bi pomoglo i samoj Crnoj Gori i Crnogorcima, a što je pokušao njihov predsjednik Milo Đukanović. Naime, svjestan pogubnog djelovanja SPC on je pokušao vratiti svojoj državi vlasništvo koje je ona imala prije nastanka prve zajedničke države. Nešto slično je pokrenuo u RH general Prkačin. Vidjet ćemo ima li hrabrosti u RH za tako nešto.

Ne vjerujem da tako nešto i u našoj Akademiji može proći. A ne znam ni što o tome misli kolega Musić.

Zato ću ja sugerirati da naš razred predloži za taj dokument nekoliko prijedloga za koje vjerujem da ih podržava i Ministarstvo vanjskih poslova i sam ministar g. Gordan Grlić-Radman.

S obzirom na iskustvo s nedavnih parlamentarnih izbora u Crnoj Gori kada su tamošnji Hrvati izgubili svog predstavnika u Crnogorskom parlamentu, a s obzirom na ogromni udio njihove kulturne baštine u ukupnoj kulturnoj baštini Crne Gore Hrvatska bi trebala tražiti zagarantirani mandat Hrvatima u Parlamentu Crne Gore. Nešto slično u RH postoji.

Sigurno ne bi bilo loše da u takav dopis uđe i naša potpora prijedlogu UNESCO-u za zajedničku nominaciju Bokeljke mornarice kao nematerijalno kulturno dobro Crne Gore i hrvatskog naroda.

Zapravo bi Akademija trebala podržati Zaključke znanstvenog skupa "Identitet Hrvata Boke kotorske" koji je nedavno održan u Zagrebu i Tivtu. Njih su *u Zaljevu hrvatskih svetaca potpisali jedna od začetnica inicijative prof. dr. sc. Vanda Babić Galić i predsjednik programsko-organizacijskog odbora prof. dr. sc. Željko Holjevac, ravnatelj Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar. Zaključci su potpisani u prisutnosti ministra vanjskih i europskih poslova RH Gordana Grlića Radmana i kotorskog biskupa Ivana Štironje, prenosi HRT.*

https://hrvatskonebo.org/2021/05/11/bastina-kultura-i-tradicija-zakljucci-znanstvenog-skupa-identitet-hrvata-boke-kotorske

U prilogu vam šaljem i draft moje knjige „Zaljev hrvatskih svetaca"

Sve vas lijepo pozdravlja,
Josip Pečarić

PISMO PREDSJEDNICIMA, 20.

Poštovani Predsjedniče RH,
Poštovani Predsjedniče Hrvatskog sabora,
Poštovani Predsjedniče Hrvatske vlade,
Poštovani Predsjedniče HAZU,

Jedna lijepa vijest:

NAJBOLJA KNJIGA VLADE KOŠIĆA I IVANA TOLJA

12/09/2021

Na tradicionalni natječaj za najbolju knjigu na temu Domovinskog rata – „Bili smo prvi kad je trebalo“-, koji tradicionalno, pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva hrvatskih branitelja, organizira Udruga hrvatskih branitelja Domovinskog rata91. (UHBDR91.) ove je godine pristiglo 18 naslova.
Prosudbeni sud u sastavu: Josip Palada, Marijan Ivančan i Mladen Pavković, najboljom je proglasio knjigu „Junačka i sveta Hrvatska“, autora Vlade Košića, sisačkog biskupa i Ivana Tolja, generala HV u miru, koju je objavila Sisačka biskupija.

Poglavito su pohvaljene knjige Tanje Belobrajdić „Nisu zaboravljeni – grad heroja“ (Vukovar) i „Rat prije rata“ Viktora Stojkića (Mostar) te knjige „Mama, ne vidim nebo“ Ani Galović (Zagreb) i „Anđeo“ Katarine Pejaković (Kanada).
Knjiga „Junačka i sveta Hrvatska“ podijeljena je u 7 cjelina i bogato ilustrirana dokumentarnim prilozima. Autori su odlično obradili težišta naslovljena Junačka Hrvatska, Sveta Hrvatska i Domovinski rat. U zasebnom poglavlju s pravom se pitaju: zbog čega današnja Hrvatska još nije razriješila glavna pitanja agresije na Republiku Hrvatsku te s tim u svezi navode i rak rane današnjeg hrvatskog društva.
Sve u svemu, Košić i Tolj na najbolji mogući način podsjećaju na najvažnije događaje naše nedavne prošlosti, da se ne zaborave i da se ispravno interpretiraju.
Priznanje, koje se sastoji od Velike zlatne plakete- Bili smo prvi kad je trebalo, laureatima će biti svečano uručeno sredinom listopada u Sisku.
Natječaj se organizira od 2000. godine, s ciljem da se što više piše i objavljuje o Domovinskome ratu, odnosno stvaranju hrvatske države.
Za Prosudbeni sud:
Mladen Pavković, novinar i publicist i predsjednik UHBDR91.
https://kamenjar.com/najbolja-knjiga-vlade-kosica-i-ivana-tolja/
Podsjetit ću vas na nedavno pismo koje su uz nas dva akademika potpisali upravo biskup Košić i general i književnik Tolj:

OTVORENO PISMO PREDSJEDNICIMA DRŽAVE, SABORA I VLADE RH

Poštovani g. Predsjedniče RH,
Poštovani g. Predsjedniče Hrvatskog sabora,
Poštovani g. Predsjedniče Vlade RH,
Željeli bismo Vas upozoriti na besmisao današnjeg obilježavanja “antifašističkog ustanka” u Srbu. To je na žalost postao službeni događaj u RH jer tu predstavu u Srbu svakog 27. srpnja podupire i plaća naša država, a na njoj sudjeluju i predstavnici Vlade RH i Hrvatskog sabora. Naime prije točno 80 godina u Srbu, Boićevcu, Brotnji i okolnim selima u Lici, a onda i u Drvaru i Grahovu u BIH,

isključivo Srbi pobili su najmanje 400 isključivo Hrvata civila. Ubojice su bili četnici i komunisti koji su trebali u dogovoru s talijanskim fašistima "očistiti" te krajeve od hrvatskog stanovništva. Ubili su i dva katolička svećenika Waldemara Maksilijana Nestora i Jurja Gospodnetića, a poznato je da su u tom krvavom pohodu stradali i svi članovi obitelji Ivezić, među kojima i mala djeca. I kako se to može nazvati antifašizmom? Pa to je bio doslovno pravi fašistički pokolj. I zar to treba slaviti?
Poštovani, učinite nešto da se zabrani ovo veličanje zločina.
Ovim potpisivanjem zajedničkog pisma na najviše adrese u državi u tu svrhu želimo svrnuti pozornost odgovornih i sveukupne naše javnosti na besmisao ovog okupljanja u Srbu. Mislimo da je došlo vrijeme da se stane na kraj svim lažima i konačno sva naša hrvatska tragična povijest istinito predstavi sadašnjim i budućim naraštajima.
S poštovanjem
Ivan Aralica, akademik
Josip Pečarić, akademik
Vlado Košić, sisački biskup
Ivan Tolj, general HV
Supotpisali su ga npčr.:
Andrej Dujella, akademik
Kuzma Kovačić, akademik
dr. sc. Vinko Grubišić, Dopisni član HAZU
dr. sc. Mato Artuković, povjesničar
prof. dr. sc. Marin Čikeš
dr. sc. Ante Čuvalo
prof. dr. sc. Neven Elezović
dr. sc. Slavko Kovačić, umir. sveuč. prof.
dr. sc. Stipe Kutleša
dr. sc. Davor Pećnjak, Institut za filozofiju, Zagreb
prof. dr. sc. Ivan Petrović
dr. sc. Stjepan Razum, arhivist i povjestničar
dr. sc. Darko Richter, Donji Laduč
dr. sc. Josip Stjepandić, predsjednik HAZUDD-a
prof. emer. Dr. sc. Zvonimir Šeparović
dr. art. Ivana Tanovitski
red. prof. art. Đuro Tikvica
dr.sc. Ivica Veža, professor emeritus

Stjepan Tuđman
Ive Livljanić, veleposlanik u miru

Da, doista se nadam da je ta vijest i vama o nagrađenoj knjizi lijepa i vama, mada će oni koji su svjesni da vi podržavate politiku srpskih laži tvrditi da je vama draža vijest:

PORFIRIJE SUTRA U JASENOVCU – MOŽDA NAM I ZAPJEVA?
https://kamenjar.com/porfirije-sutra-u-jasenovcu-mozda-nam-i-zapjeva/
U desetom pismu poslao sam vam moju knjigu BRANILI SMO STEPINCA u kojoj u posljednjem poglavlju vidimo kako na vašoj televizziji Porfirije jest važniji od Stepinca, a vi niste reagirali na Pismo koje je potpisalo preko 3000 Hrvata. Zato vas podsjećam na taj dio iz Kazala:

'SRPSKI SVET' I HRVATSKA ……. 200
PORFIRIJEVA DALEKOVIDNICA ……. 200
ZAHTJEV ZA KADROVSKIM SMJENAMA NA HTV-u ……203
MEMORANDUM 2 („SRPSKI SVET“) NA DJELU ……..217
MOGUĆNOST POTPISIVANJA PETICIJE ZA ODGOVORNOST NA HTVU …….. 220
GRAĐANSKA (DRŽAVLJANSKA) INICIJATIVA ZA UTVRĐIVANJE ODGOVORNOSTI NA HRT-U ……223
PREDSTAVKA O HRVATSKOJ RADIOTELEVIZIJI I HINI SMIJEŠNI STANKOVIĆ …….229
ZDRAVKO GAVRAN: DESET PITANJA O KATOLIČKIM MEDIJIMA I CRKVI MEĐU HRVATIMA DANAS ……233
EKSKLUZIVNO: ESTHER GITMAN TRAŽI ODGOVOR OD PATRIJARHA PORFIRIJA: ZAŠTO VAM JE JEDAN OD PRVIH ZADATAKA BIO NAPAD NA BLAŽENOG STEPINCA ……239
STEPINAC: “PRAVI MUŽEVI NE SAGIBLJU KOLJENA PRED LAŽNIM DUHOM VREMENA.” ……...244

O ulozi generala Tolja i biskupa Košića i u tom otvorenom pismu možete vidjeti u samoj knjizi, na koju sam vas podsjetio u jedanaestom i trinaestom pismu vama.

Naravno da ne možete zamjeriti onima koji vjeruju da vam je draži Porfirije i zbog činjenice koliko su vašoj politici bliži oni iz Porfirijevog kružoka o kojima i danas piše Zvonimir Hodak poslije Porfirijevog 'desanta' na Crnu Goru:
https://direktno.hr/kolumne/jugo-nostalgicari-vec-su-trebali-shvatiti-da-nista-od-velike-srbije-kosova-i-crne-gore-244175/
Pročitajte i Davora Dijanovića:
https://direktno.hr/kolumne/nedavna-dogadanja-na-cetinju-samo-su-uvertira-u-pokusaj-utapanja-crne-gore-u-srpski-svet-244119/
Ali vratimo se književnicima.
O Crnoj Gori u Srpskom svetu danas, kao i devedesetih, u Hrvatskoj nam svjedoči crnogorski književnik Milorad Popović:
http://www.dragovoljac.com/index.php/razno/27725-milorad-popovic-u-prvoj-bujici-nove-sezone-spc-je-paravojna-formacija-a-porfirije-je-gori-od-amfilohija
https://narod.hr/svijet/popovic-ako-u-crnoj-gori-dode-do-gradanskog-rata-izbjeglice-ce-ici-u-dubrovnik

Ja ću ipak ovo pismo završiti s tekstom hrvatske književnice, moje Bokeljke:

PROF. VANDA BABIĆ GALIĆ: S CETINJA SE BRANI BOKA! BRANIO SE I DUBROVNIK, ALI NISMO ČULI…

-

12. rujna 2021. u 20:59
Čini mi se sanjam, piše Vanda Babić Galić za Antena M:
– Hodam, tako Trgom sv. Nikole, uppps, pardon Pravoslavnim trgom u Kotoru i odem na rakijicu u Srpski palac ili Vladičanski dom koji je krajem 19. stoljeća, piše u nedavno nagrađenoj knjizi "Otac Momo", izgradila srpska kotorska gospoda, a danas je eto glazbena

škola.
Potom obiđem još nekoliko sličnih srpskijeh kuća iz tog vremena, pa se vratim na Pravoslavni trg do najstarije srpske bogomolje u Kotoru crkvice sv. Luke ne bi li se pred ikonom sv. Barbare, koja su tu slučajno našla, pomolila za svoju i njihovu zdravu pamet.
Potom shvatim da je crkva sv. Nikole, iako iz 20. stoljeća, nazvana tako jer je najčešća srpska slava upravo taj zaštitnik djece i

pomoraca, a i stojimo na zgarištu koje je spalilo štošta pa i činjenicu da je na tom mjestu, u ona davna vremena, tu stajao dominikanski samostan, a kasnije na glavnim gradskim vratima kočoperio se mletački lav kojeg su 1945. uredno zamijenili i nedavno obnovili dražesnim jugoslavenskim grbom.

Potom čujem kako su braća iz Perasta pronašli kip na hridi, škrpjelu ili stijeni pa je jedan ozdravio i tu su Mlečani sagradili otok, danas svetište koje je zasigurno prvo trebalo biti pravoslavna crkva, no eto nekim čudom preokrenulo se.

A u toj peraškoj ljepoti kočopere se naše kuće, u Kotoru naši palaci, dok je najvažnije ipak od svega otići u Miholjsku Prevlaku i kako kaže voditelj Kamberizma u TV emisiji Kotor, 2021.: Ovo mora vidit što više ljudi, odite naučit o kulturi ovog kraja gdje najsnažniji dojam ostavlja krstionica koju upravo završavaju. …

Posebni trenutci novog naraštaja djece – ističe na kraju oduševljeni Zadranin vjerojatno ne znajući što gazi ovom lagano razigranom, turističkom emisijom kojoj je pretpostavljam cilj privući što više turista bez obzira na provjerenost činjenica koje iznosi.

To što su najljepši dragulji Kotora jedva spomenuti, preskočeni ili stidljivo istaknuti i što je potpis SPC u Crnoj Gori vidljiv svakomu tko išta zna o Bokokotorskom zaljevu i što je ovo još jedan podmukli bratski pokušaj brisanja autohtone hrvatske kulture i to najjačom olovkom ispisano hrvatskom rukom neinformiranog, naivnog i nespretnog autora koji je imao mentorstvo Turističke zajednice Kotor, nije nam se za čuditi.

Kulturizam je srpska emisija slične namjere no puno bolja, temeljitija i u njoj ćete u sličnom uratku svakako više čuti o otoku Gospe od Škrpjela ili pak katedrali sv. Tripuna iz 1166. Jer, oni čitaju pa iščitano uklapaju u svoju priču kojom svaki dan jedna ulica dobije novo slovo i novo ime. Tako, se ulica sv. Amfilohija i popa Mome križaju tik pred Pravoslavni trgom. I tako, sanjam:

– Dok hodam po Boki punoj srpskih starina tražim knjigu iz 21. st. koja bi me p(r)ovela po Zaljevu no ne mogu takvu naći! Ima Šantićeva Nevjesta Jadrana, ima Velimirovićev traktat o srpskoj Boki, ima priča o ubijenim monasima na Prevlaci, ima i našeg mora, naših kuća, naše Mornarice, naše zemlje, ima o dobrom ocu Momi, ima o svemu no o hrvatskom kodu Boke u crnogorskoj Crnoj Gori ni slova. Je li Crna Gora u Crnoj Gori? Gdje stanuje danas? I zašto

Njegoš plače? I gdje je tu Boka, Bokelji? Putuju ili su otputovali? Skončali kao Viktori Vida, oslijepili kao Čižek? Budi me horda tenkova. Onih iz 1991. Ne pucaju. Proklinju. Bacaju kletve i krmače straha. Pa kradu.

I opet Cetinje. Kao jež se napuhalo i ne da na sebe! Budim se i pitam: – Kako bih ja prosječnom hrvatskom čitatelju mogla objasnit napisano? Kad on nema gdje pročitat o svojoj kulturi u Zaljevu svetaca i narodu koji opstaje između prkosa i straha. Kad u namjenskom hrvatskom turističkom filmu naputak je otići u manastir na Prevlaci i upoznati kulturu Boke!? Kome izvući uho, otvorit oko, glavu?

Kome viknuti, heeej, Crna Gora je uznik. Cetinje je okruženo mrakom. Hrvati Boke kao autohtoni nositelji europske kulture uokvireni su u kutijicama ustaštva i Bokeštva, ovisno podižu li glavu ili s njom brišu vlastitu zemlju koju sada svim načinima uklapaju u „srpski svet." Kako bi vladajući zbrajali i dokazali da je Crna Gora ništa doli ono što od 17. stoljeća neprekidno govore: srpska zemlja, srpski čo'ek, srpska Boka, srpska crkva, srpsko more, a nama da prostite srpska čuna, jer naše, pogađate, nema.

Sve ono s čime se dični Hrvat Boke mogao ponositi danas nosi tuđe ime. I nisu došli Talibani, nisu došli Afganistanci, već jednom davno došli su Vlasi i zauzeli bokeljske, dalmatinske i bosanske gore. Potom se polako spustili na more. I bila bi to zgodna pjesmica da nije otužna stvarnost pred kojom svi nemoćno stoljećima širimo ruke. Ako zucneš, neprijatelj si multikulturalnosti, različitosti i mrzitelj si Srba. Ako šutiš, nestaješ. Ako zineš nisi s planeta Boka koja ne pozna naciju, samo umjetnost u svim njezinim bojama i golog čovjeka. Bez obilježja. Esenciju umjetnosti. Čovjeka duha. Duha.

Ako samo otvoriš usta, neprijatelj si braći u Kristu. Mrziš ih dok te oni uče tvojoj povijesti, jer ti je ne poznaš. Ti nisi Ti. Ti si on, oni i dok to ne priznaš razapet si ispod kotorskog gradskog sata na onom stupiću sramote. Dok ne priznaš kako sva ta ljepota, svi otoci, svetišta i sve Gospe, sve mornarice, pomorci i amfore, sve gore i planine, crkve i oltari, imena i slova su njihova svojina.

I dok tako visiš na Trgu od oružja, zazivaš sve svece Zaljeva no ona koja bi Ti pomogla, kažu monasi s otoka Gospe od Žanjica koju su 2001. presveštali ne može doći jer su je Orebićani okovali pa je tako tamo u lancima drže.

Budim se… Idem na Cetinje. S Cetinja se brani Boka! Branio se i Dubrovnik, no nismo čuli. Da ne bi i danas bili gluhi, vičem: I od braće da je, braćo previše je!

Piše: Vanda Babić Galić

Prof. dr. sc. Vanda Babić Galić, rođena u Kotoru 1967. Osnovnu i srednju školu završila je u Splitu, dodiplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zadru, a poslijediplomski studij, smjer Književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.
Na Sveučilištu radi od 1992. kao znanstvena novakinja. Magistrirala 1997. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu s temom Hrvatska srednjovjekovna tradicija u bokokotorskim pasionskim tekstovima. Doktorirala 2003. na Sveučilištu u Zagrebu disertacijom Kulturno-povijesne vrijednosti djelovanja Vicka Zmajevića u Boki kotorskoj i Zadru. Danas (od 2017.) u zvanju redovite profesorice.
Bila je vanjski suradnik na Odsjeku za kulturu i turizam gdje je predavala kolegij Metodika interpretacije prirodne i kulturne baštine. Do ukidanja svih projekata krajem 2013. bila je voditeljica projekta Usmeno-književna baština zadarskog područja i suradnica na projektu: Kulture u doticaju: Stoljetni hrvatski i crnogorski književni identiteti glavnog istraživača Milorada Nikčevića. Objavila je desetak stručnih i znanstvenih knjiga. Suradnica je u mnogim znanstvenim i stručnim časopisima. Urednica je prvog zbornika Zadarskih filoloških dana te nekoliko knjiga. Suautorica je i scenaristica dokumentarnog filma S Hrvatima Boke, u produkciji HTV, proizvedenog 2001. Od 2007. predsjednica je Vijeća za kulturu Zadarske županije. Od 2016. članica je Upravnog vijeća Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. U prosincu 2011. je sudjelovala u Erasmus programu razmjene profesora na Sveučilištu u Bambergu.
Dobitnica je Godišnje nagrade Zadarske županije (2006.), Plakete HKD Napredak, Središnjice Sarajevo, za pisanu književnu i znanstvenu riječ i nakladništvo (2008.) te Srebrnu povelju Matice hrvatske za knjigu Berta K. Balabanića Radovan i Ljudmila (2008.) i poticaja za izvrsnost u znanosti od Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (2009.).

https://narod.hr/kultura/prof-vanda-babic-galic-s-cetinja-se-brani-boka-branio-se-i-dubrovnik-ali-nismo-culi

S poštovanjem,
Akademik Josip Pečarić

ZALJEV HRVATSKIH SVETACA, DRAGOVOLJAC.COM, 2022.

ZAVRŠNI TEKST

Knjiga sam posvetio svom prijatelju Krstu Papiću mom crvenom Hrvatu. Zato kao završni tekst dajem tekst u kojem govorim o drugom svom prijatelju iz Kotora prof. dr. sc. Danilu Đuroviću čiji je život povezan i sa sv. Leopoldom Bogdanom Mandićem i s blž. Ozanom a koji je Crnogorac – katolik.

NEZAVISNA I EVROPSKA CRNA GORA ILI VELIKA SRBIJA

U Uvodu knjige NEZAVISNA I EVROPSKA CRNA GORA ILI VELIKA SRBIJA Borislav Cimeša o izglasavanju „Zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica piše:

Bio je to direktni okidač i povod da Srpska pravoslavna crkva u Crnoj Gori pređe iz permanentno neprijateljskog, destruktivnog i devastatorskog stanja u „ratno“ stanje tzv. Hibridnog rata protiv

nezavisne, suverene i međunarodno priznate države Crne Gore i svih njenih istorijskih i aktuelnih vrijednosti, a prije svega protiv Vlade, crnogorskog naroda, nacije, crkve, istorije, kulture, jezika…
Osnovu … taktike i strategije i svojega *svetosavsko-pravoslavnog fundamentalizma, SPC je našla u sintezi i jedinstvu sa svim srpskim, prosrpskim i velikosrpskim političkim partijama i snagama u Crnoj Gori i vlastitoj dijaspori (posrbicama).*

Davno sam o mnogima iz svog hrvatskog naroda govorio kao o posrbicama: *Posrbica gori od Srbina*. Kasnije mi je, ovdje nazočan, hrvatski književnik Mile Pešorda rekao da je to još prije mene koristio on sam. Danas o njima govorim kao o srpskim slugama. Oni se danas uklapaju u aktuelnu politiku „srpskog sveta“ o kojoj zapravo i piše Cimeša.

U Hrvatskoj vlast ništa ne će uraditi ako to ne odobri Milorad Pupovac. Zapravo to je sve u službi ostvarenja ciljeva svjetskih moćnika koji su podržavali – mogli bi reći i organizirali – naci-fašističku agresiju Srbije na Hrvatsku. Poraženi su ali sada se ona nastavlja i ostvaruje mirnim putem. Da nije tako i da Hrvatska ne sudjeluje u sprovođenju politike 'srpskog sveta' ne bi ni došlo ni do agresije na Crnu Goru. Tako dok su u Crnoj Gori imali hrabrosti donijeti spomenuti zakon, u Hrvatskoj se izdašno financira SPC, nelegalno im se poklanja sve i svašta, samo da bi se opravdali svjetskim moćnicima što ih je Tuđman pobijedio, pa se moraju koristi njima da bi uspjeli u svojim nakanama. Na pitanje saborskog zastupnika i generala Anta Prkačina glavnom Pupovčevom suradniku Predsjedniku Vlade o tome još nismo čuli odgovor.

Spomenut ću samo i nedavnu hrvatsku sramotu kada je na HRT-u za blagdan zaštitnika hrvatskog naroda i hrvatske države emitiran intervju s patrijarhom SPC Porfirijem, a znamo da je jednu od glavnih uloga u naci-fašističkoj srpskoj agresiji na Hrvatsku imala SPC. Tada smo pišući o politici 'srpskog sveta' generali Ivan Tolj i Ivan Kapular, admiral Davor Domazet Lošo, prof. dr. sc. i pričuvni general Andrija Hebrang, prof. dr. sc. Slobodan Prosperov Novak, književnik Zdravko Gavran, i akademici Ivan Aralica bezuspješno tažili smjene na HTV-u iako je bilo više od 3000 potpisnika. Slično je prošlo i pismo o zabrani slavljenja četničkih pokolja nad Hrvatima u RH koje smo uputili Akademik Ivan Aralica, biskup dr. Vlado Košić, general Ivan Tolj i ja.

Sigurno je da je Cimeša u pravu kada Crnogorce koji se bore za srpske interese naziva posrbicama, jer mnogi od njih doista se i izjašnjavaju kao Srbi. Pogotovo oni u Srbiji. S jednim od njih dr. Milanom Bulajićem još 1998. godine imao sam sučeljavanje na radiju „Slobodna Europa“. Samo sučeljavanje dano je u nekoliko mojih knjiga i na hrvatskom i na engleskom jeziku, a nedavno sam mu posvetio i knjigu:
J. Pečarić, *O sučeljavanju Bulajić vs. Pečarić*, Portal dragovoljac.com:
http://www.dragovoljac.com/images/minifp/suceljavanje_hazu.pdf
U tom razgovoru sam mu rekao o crnogorskim posrbicama:
I tu se otvara pitanje razlike između doktora Bulajića i ostalih koji su pripremali zločin stvarajući jasenovački mit, i koji ga i dan danas stvaraju, od onih koji su ubijali. Mi danas sudimo nekim čuvarima logora, a ne sudimo ovima koji su ih pripremali za te zločine. I tek sad, došli smo do toga da se poslije toliko godina da se stidljivo spominje kao zločinac Milošević u izjavi američkog senata. Čini mi se da je to više zbog političkog pritiska, mada je velikosrpska politika s rasporedom Crnogoraca na sva ključna mjesta i predvidjela da će do toga eventualno i doći. Za svaki slučaj - bolje da se sudi Crnogorcima, kao što je meni svojevremeno rekao jedan moj prijatelj Crnogorac, kad je došao tu u Zagreb: “Znate Srbi nas Crnogorce doživljavaju kao krpu. Upotrijebi pa baci.
Polemika je organizirana povodom tiskanja moje knjige:
J. Pečarić, *Srpski mit o Jasenovcu / Skrivanje istine o beogradskim konc-logorima*, Hrvatski povijesni institut, Zagreb, 1998.
Knjiga je bila odgovor na knjigu „Tuđmanov Jasenovački mit“ ovog beogradskog posrbice, ali i danas je u RH svim srpskim slugama, a ima ih doista puno i vladaju Hrvatskom draži Bulajić koji je osnivač Beogradskog instituta o žrtvama genocida koji radi s hrvatskim SP Jasenovac na očuvanju lažnog mita o Radnom logoru Jasenovac.
Možda se nekome čini da je sastav parlamenata u Crnoj Gori i Hrvatskoj isti jer većine su po jedan glas. Međutim situacija je mnogo bolja u Crnoj Gori jer su navodno u opoziciji u Hrvatskom saboru i dva kluba SDP-ovaca i klub Možemo tako da oni koji sprovode politiku koju diktiraju svjetski moćnici kojima je danas u interesu da to bude podrška velikosrpskoj politici Memoranduma SANU 2. – zapravo – čine dominantnu većinu u Hrvatskom Saboru.

Dakle pro-srpska vlast u RH je stabilna i u svakom trenutku može se napraviti i formalno velika koalicija i nema mogućnosti da u RH neće i dalje materijalno i na svake druge načine ne nastavi pomagati ostvarenje velikosrpskih interesa. A to u Crnoj Gori doista nije tako. Zato se meni čini da trebam danas govoriti o nekim ljudima koji su svojim djelovanjem puno pomogli stvaranju crnogorske države a koje sam poznavao pa i surađivao u ostvarivanju tog cilja.
Danas je ovo okupljanje posvećeno prof, dr. sc. Miloradu Nikčeviću koji nas je nedavno napustio. Spomenut ću samo slijedeće:
Osnivač je i potpredsjednik Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" (1990), Nacionalne zajednice Crnogoraca (1993), predsjednik Crnogorskog kulturnog društava "Montenegro – Montenegrina" u Zagrebu (1995 – 1997) i u Osijeku (1997). Sada je potpredsjednik Hrvatsko-crnogorskog društva prijateljstva "Croatica Montenegrina" RH (2000), Saveza crnogorskih udruženja Republike Hrvatske (2002). U najnovije vrijeme, s blagoslovom poglavara Crnogorske autokefalne pravoslavne crkve i Punomoćjem njegova Preosvještenstva Arhiepiskopa cetinjskog i Mitropolita crnogorskog Mihaila (Miraša Dedeića), prof. Nikčević je imenovan povjerenikom i opunomoćnikom u Republici Hrvatskoj. Kao takav on je inicijator, pokretač i realizator osnivanja Crnogorske pravoslavne crkve u Republici Hrvatskoj (2005).
http://dhk.hr/preminuli-clanovi/detaljnije/preminuo-dr.-sc.-milorad-nikcevic
Kako sam bio i sam kao Hrvat iz Boke kotorske potpresjednik Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" i prvi predsjednik Crnogorskog kulturnog društava "Montenegro – Montenegrina" u Zagrebu Čini mi se da upravo ja trebam govoriti i o takvim zaslužnim ljudima borcima za nezavisnu Crnu Goru.
Recimo naš veliki redatelj Veljko Bulajić je želio da budem dio delegacije Crnogoraca iz Hrvatske u HNK kada je Zagreb posjetio Papa Benedikt XVI. Mjesta su dobili iz MVP-a, ali ispostavilo se da je Ministarstvo to mjesto već popunilo. Ispričao sam to biskupu Pozaiću pa sam ipak išao.
Prošle godine sam napisao tekst O SRPSKOM FAŠIZMU U CRNOJ GORI kao komentar teksta Milorada Popovića:
https://bezcenzure.hr/vlad/o-srpskom-fasizmu-u-crnoj-gori/

http://dragovoljac.com/index.php/razno/22918-o-srpskom-fasizmu-u-crnoj-gori
U tekstu sam pisao o velikom crnogorskom domoljubi i mom dragom prijatelju Mladenu Lomparu koji je odigrao važnu ulogu u mom izboru za Izvanjskog člana DANU.
Urednik "Hrvatskog tjednika" Tomislav Držić mi je tada napisao:
Josipe, zaboravio si dodati velikog pok. novinara, mojeg prijatelja, kolege i kuma Dragu Kastratovića koji sve to u svojim kolumnama u VUS-u naviještavao i uz svoju borbu za slobodnu Hrvatsku tražio slobodu i za Crnu Goru.
Naravno u odgovoru sam mu napisao puno i o Kastratoviću, pa i tekst koji je pročitan na njegovoj komemoraciji, a i TV CG:
SKUPU "SJEĆANJA NA DRAGU KASTRATOVIĆA"
Nisam u mogućnosti biti nazočan među vama danas kada se sjećamo dragog nam prijatelja g. Draga Kastratovića.
Imam jedino moguće opravdanje za tako nešto: danas je u Trogiru međunarodna konferencija posvećena meni.
Nisam siguran ni da među Hrvatima ima puno onih koji Hrvatsku toliko vole kako ju je volio Drago.
Tome sam osobno svjedokom jer smo u najtežim danima velikosrpske agresije zajedno djelovali.
A jednako toliko je volio i svoju prvu domovinu Crnu Goru.
Dobri Bog ga je nagradio time što je dočekao neovisnost i Hrvatske i Crne Gore.
Vjerujem da će mu se i Crna Gora odužiti na sličan način kao što to čini Hrvatska.
Sve vas skupa srdačno pozdravlja,
Akademik Josip Pečarić
Trogir, 10. srpnja 2008.

Od mojih Hrvata iz Boke izuzetnu ulogu odigrali su Adrijan Vuksanović i Zvonko Deković a i bili su 'desna ruka' Lomparu prilikom mog izbora u DANU. O njima sam i sam često pisao, a sigurno znate da su Vuksanoviću prijetili i poznatim srpskim specijalitetom koji i danas slave u RH - ražnjem. S njima sam se i konzultirao kada sam predložio mojoj Akademiji, što je i usvojeno, za dopis Akademije Vladi RH o odnosima RH i Crne Gore:

S obzirom na iskustvo s nedavnih parlamentarnih izbora u Crnoj Gori kada su tamošnji Hrvati izgubili svog predstavnika u Crnogorskom parlamentu, a s obzirom na ogromni udio njihove kulturne baštine u ukupnoj kulturnoj baštini Crne Gore Hrvatska bi trebala tražiti zagarantirani mandat Hrvatima u Parlamentu Crne Gore. Nešto slično u RH postoji.

Sigurno ne bi bilo loše da u takav dopis uđe i naša potpora prijedlogu UNESCO-u za zajedničku nominaciju Bokeljke mornarice kao nematerijalno kulturno dobro Crne Gore i hrvatskog naroda.

Zapravo bi Akademija trebala podržati Zaključke znanstvenog skupa "Identitet Hrvata Boke kotorske" koji je nedavno održan u Zagrebu i Tivtu. Njih su u Zaljevu hrvatskih svetaca potpisali jedna od začetnica inicijative prof. dr. sc. Vanda Babić Galić i predsjednik programsko-organizacijskog odbora prof. dr. sc. Željko Holjevac, ravnatelj Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar. Zaključci su potpisani u prisutnosti ministra vanjskih i europskih poslova RH Gordana Grlića Radmana i kotorskog biskupa Ivana Štironje, prenosi HRT.

https://hrvatskonebo.org/2021/05/11/bastina-kultura-i-tradicija-zakljucci-znanstvenog-skupa-identitet-hrvata-boke-kotorske

Nadam se da će i moja druga akademija DANU podržati te zahtjeve!

Napominjem i da je danas objavljeno

REAGIRANJE ZAJEDNICA BOKELJSKIH HRVATA NA POKUŠAJ CRNE GORE DA OTME BOKELJSKU MORNARICU KAO NEMATERIJALNO DOBRO BOKELJSKIH HRVATA

https://biramdobro.com/reagiranje-zajednica-bokeljskih-hrvata-na-pokusaj-crne-gore-da-otme-bokeljsku-mornaricu-kao-nematerijalno-dobro-bokeljskih-hrvat/

https://hrvatskonebo.org/2021/11/25/reagiranje-zajednica-bokeljskih-hrvata-na-pokusaj-crne-gore-da-otme-bokeljsku-mornaricu-kao-nematerijalno-dobro-bokeljskih-hrvata/

Međutim u ovoj knjizi prilog je dao jedan od izuzetnih Kotorana prof. dr. Danilo Đurović moj vršnjak i prijatelj iz Kotora.

U monografiji su dani kratki životopisi svih autora. Njegov je najkraći. On i jeste samozatajan i na Internetu možete naći samo tekstove o njegovom humanitarnom radu.

Izuzetno mi je bilo drago vidjeti u ovoj monografiji i njegov prilog, tj. vidjeti da se i on bori za nezavisnu Crnu Goru.
Uspio sam pronaći njegov životopis u knjizi: POMORSKI FAKULTET KOTOR MONOGRAFIJA 2011 – 2017.
Evo što pišu o svom redovitom profesoru:

PROF. DR DANILO ĐUROVIĆ PROFESOR

Prof. dr sci. Danilo A. Đurović je redovni profesor Pomorskog fakulteta Kotor u penziji. Potiče iz tradicionalne pomorske porodice. Rođen je 18. februara 1949. godine na Cetinju. Osnovno obrazovanje stiče u školama u Prčanju i Kotoru, zatim u školi učenika u privredi u Kotoru, srednju tehničku školu završava u Borovu (SR Hrvatska) 1969. godine. Višu pomorsku školu izučio je u Kotoru (1979. godine), Fakultet za pomorstvo Kotor (diplomirao na pomorskom brodarstvu u junu 1986. godine, a na odsjeku pomorske luke u julu, 1986. godine). Magistrirao je u januaru 1989. godine na Fakultetu zaštite na radu u Nišu (Srbija), a 24. maja 1995. godine stekao zvanje doktora nauka na istom Fakultetu. Na Fakultetu za pomorstvo Kotor uradio (drugi) doktorat 30. januara 1995. godine (br: 06/46). Radio je u fabrici „Bokeljka" Kotor na radnim mjestima: laborant pripreme gumiranih smješa, lanser proizvodnje, šef pogona pripreme, poslovođa proizvodnih pogona, šef kontrole i obrade gotovih proizvoda, planer proizvodnje. Zatim u bankarstvu: „Invensticiona banka" - Kotor (rukovodilac obezbjeđenja, rukovodilac dinarsko-deviznog sektora), koja prelazi u „Bokeljska osnovna banka"- Kotor, (rukovodilac kredita za zemljotres), koja potom prelazi u A.D. „Jugobanka" Beograd, poslovna jedinica Kotor (glavni referent kredita dinarsko-deviznih). U međuvremenu, volonterski stalno angažovan na Fakultetu za pomorstvo Kotor gdje započinje nastavnu aktivnost (1986. godine) kao saradnik-asistent na predmetu Socijalna psihologija pomoraca i zaštita na radu. Učestvuje na domaćim i međunarodnim skupovima iz oblasti psihosocijalne zaštite pomoraca i ekologije, sa preko 40 objavljenih stručnih radova. Na Fakultetu za pomorstvo uvodi nove nastavne predmete: Pomorska ergosofologija, Ekološki menadžment, Osnovi zaštite morskog prostora, Urbana ekologija luka. Izdao je 15 naučnih publikacija koje se koriste u nastavi. Mentor je na 274 diplomskih i

završnih radova, mentor kandidata-magistara i član doktorskih odbrana. Učesnik u međunarodnim i domaćim naučnoistraživačkim projektima. Plovio je na brodovima „Jugooceanije" Kotor. Dana 05. jula 1993. godine imenovan je za pomoćnika generalnog sekretara International Association for Urban Ecology – „IAUE- Ekoman" sa sjedištem u Moskvi, gdje dobija priznanje za uvođenje Humane ekologije. Na Univerzitetu Crne Gore izabran je u zvanje docenta 1998. godine, vanrednog profesora 2002. godine, a u zvanje redovnog profesora 2007. godine. Društveno-humane aktivnosti: vatrogasni oficir (dobrovoljac u DVD Kotor od 1962. godine do danas). Formira Aktive (21) i Klub dobrovoljnih davalaca krvi pri OO Crvenog krsta Kotor. Kao aktivista DDK do sada je darovao svoju krv 120 puta o čemu svjedoče „Bronzana plaketa" za 50 puta, „Srebrna plaketa" za 75 i „Zlatna Plaketa" za 100 puta koje mu je dodijelio Crveni krst Crne Gore. Za posebne zasluge u humanim aktivnostima odlikovan je Zlatnom plaketom Ministarstva zdravlja Crne Gore u dva navrata (1999. i 2014. godine). Donator je svojih organa od 2012. godine. Između ostalog završio kurs-edukaciju iz „Ranog Krišćanstva" i „Apokalipse" i stekao adekvatne diplome-edukator (1990/92. godine). Bavio se amaterskim sportom: bokserski klub „Školski centar" Borovo (1967/69. godine) i karate klub „Partizan" Kotor (1970/76. godine). Dobitnik je najvišeg opštinskog priznanja, nagrade „21. Novembar" (1990. godine). U više navrata postiže udarničke značke na lokalnom (Kotor) i jugoslovenskom nivou (Letenka, Fruška gora). Za humane aktivnosti dobija priznanja od „Sestara majke Terezije"-Zagreb, „Oca Anta Gabrića"- Zagreb, „Primasa Poljskog Jozefa Glempa". Za publikaciju pod naslovom „Ekologija i religija neizbrisivo jedinstvo životnog smisla" (1999. godine) u Vatikanu-Segreteria Di Stato-Prima sezone-Affari Generali, (18. januar 2003. godine) dobio je pismenu zahvalnicu od predsjednika za opšte poslove Državnog tajništva pape Ivana Pavla II., mnsg. Gabriele Caccia. Mentor je mnogih humanih projekata koji su rađeni na Fakultetu za pomorstvo Kotor sa studentima („Romi i Eškalini", „Štićenici Grabovac Risan", „Đeca sa posebnim potrebama-Cetinje", „Druženje sa distrofičarima Crne Gore"(2006. godine), „Dvodnevno druženje distrofičara regiona" (2007. godine), „Montenegro Regionem Oecumenismo - 2013. godine, Kotor Cetinje" i drugih). Oženjen, otac petoro đece.

https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/c6fe4482-d6c1-4a77-9ef6-835fef6c0627/Monography_PFKOTOR_2017_v42.pdf

Zamolio sam svog da dopuni svoj životopis, a posebno da mi pojasni činjenicu da je 'prvi' doktorat u tekstu poslije 'drugog'.
Evo što mi je odgovorio:
Dragi moj prijatelju Josipe-Joško Pečariću, dragi moj kotoranine, veoma sam iznenađen, a posebno srećan da si mi se javio. Hvala Ti jer mi smo stari prijatelji i kotorani. Što se tiče moje dopune biografije ima prilično toga. Do 2018 godine sam izdao 20. publikacija. Možeš o jednoj vidjeti na internetu - sajt pod naslovom HFZ. BUGARI I HOR MEDRESE NA PROMOCIJI U STAROM GRADU KOTORU. Bilo je to još 2018. god 09 .maja. Na Fakultetu za pomorstvo Kotor predao sam doktorat i od Komisije Univerziteta Crne Gore odobren za odbranu, ali obrana je prolongirana od strane tadašnjeg Direktora za doktorate prof. dr Bora Ivoševića, pod izgovorom kako je planiramo da prvo doktorira Mr A.L, i M.R. koji su ranije od mene angažovani na Fakultetu. Navodi o doktoratima su tačni. Datum drugog (odnosno da ga nazovemo "prvi") doktorata je 30. januara 1995. godine (br: 06/46).
Bio sam mentor do penzionisanja na 394 diplomska rada, krv sam donirao 149 puta - poslijednji put u Draču drugog dana kada je bio potres. Dana 11. maja 2020. ponovo dobijam najviše priznanje Ministarstva Zdravlja Crne Gore za humanost i edukativni rad i promociju važnosti doniranja krvi. Posijedujem 87 Priznanja i Zahvalnica i povelje za humanost i doniranje krvi (tadašnje Jugoslavije i tada i sadašnje Crne Gore). Krv sam donirao u Vukovaru-Borovu, Lurdu, Francuska ....
Šaljem Ti slike iz Herceg Novog pored svetog Tijela Sv. Leopolda Bogdana Mandića. i jednu sliku đe sam prije 19 godina na Ivanovim koritima nosio, sa suprugom i kćerkom Danielom, zajedno-spojene zastave Republike Hrvatske i Crne Gore koja još tada nije zvanično imala ovu svoju zastavu.

Takođe Ti šaljem iz jedne svoje publikacije skeniram fotografiju đe sam vodio studente-zvanično kod Vladike Mihaila u Cetinje koji nas je primio. Vodio sam studente katolike, pravoslavne srpske crkve, pravoslavne crnogorske Crkve i Islamske vijernike. Naravno samo njih kao predstavnike, koji su pred Vladikom molili, svak posebno po jednu molitvu. To je bio zvanično Ekumenski pohod Vladici i Mitropolitu Cetinjskom gospodinu Mihailu!

Sl. Sarajevski Svetog Leopolda Bogdana Mandića 15-16-septembar 2017. Godine Novi Igrenji varkoliga
ocrnogodišnjeg života Sv. Leopolda

Fotografija br: 1. ***ISTINSKI EKUMENIZAM PO ZAGOVORU SV. L. B. MANDIĆA*** Fotografija br: 2

Fotografija br:1. S lijeva na desno Dominikanac iz Padove?, Sveštenik Srpske Pravoslavne Crkve u Boki gospodin Nikola Urošević, Sveštenik Srpske pravoslavne Crkve u Boki, gospodin dr. Gojko Mrđenović, pomoćnik Slage Bogoljuba Blaženog i Svetog Sv.Leopolda Bogdana Mandića prof. dr sci. Danilo A. Đurović, don Ivo Corić, don Mile Zanjić.

Fotografija br:2. S lijeva na desno Dominikanac iz Padove?, Sveštenik Srpske Pravoslavne Crkve u Boki gospodin Nikola Urošević, Sveštenik Srpske pravoslavne Crkve u Boki, gospodin dr. Gojko Mrđenović, pomoćnik Slage Bogoljuba, sutim Blaženog i Svetog Sv.Leopolda Bogdana Mandića prof. dr sci. Danilo A.

A za kraj moje Biografije gdje piše da sam otac petoro đece: Imam i petoro unučadi.

U vrijeme dok smo se družili po kotorskim ulicama nisam ga pitao ali mi je bilo neobično da je on Crnogorac-katolik. Kako je moj veliki prijatelj pok. Krsto Papić rodom iz Crne Gore bio Hrvat i katolik (volio je reći kako je Crveni Hrvat iz Duklje tj. Crvene Hrvatske, a moj članak MOJ PRIJATELJ CRVENI HRVAT KRSTO PAPIĆ objavljen je na pet portala) želio sam danas čuti od Danila i o tome:

Dragi moj Josipe, moja porodica nije hrvatska, mi smo stari Dukljani rimokatolici Crnogorci, prvi rod sa porodicom Blažene Ozane (Vidjeti životopis Bl. Ozane strana pet, drugi pasus od dna. autora don Nika Luikovica. Sto ne znaci da mi kao Dukljani (rimokatolici) Crnogorci ne poštujemo Hrvate i druge narode. O tome sam diskutovao sa primarijusom Josipom Gjurovićem, mojim rođakom, kome sam rekao da je njegov pokojni brat Vinko Djurović, uvijek govorio da su Biokelji-Crnogorci katolici. Eto dva brata a bio je i treći brat Radovan koji je govorio da je katolik Bokelj. Giurovich pa kasnije Gjurović, pa kasnije Djurović pisalo se zato sto nije bilo u tehnici- mašinskom pismu Đ. O svemu ovom ima faktografija. Posebno u opisu grba sa lijeve strane u gornjem dijelu piše, Gjurovich-Minich i grba Gjurovic pise da su iz Duklje-Montenegro. Dakle, svi moji su se pisali kao Giurovich, pa Gjurovich, pa Gjurović, pa Djurović i na kraju sa Đurović.

Mislim da nije na odmet znati.

prvi vladika Crnogorske pravoslavne Crkve i Mitropolit Cetinski pok. Antonije Abramović je rođak mog brata rođenog po mojoj majci koja je bila udata za Jova Abramovića koji je ubijen 1943.god. sa njim je moja majka imala sina Janka koji se družio u osnovnoj i srednjoj školi sa tvojim bratom Đildom i Baćom Ivanovićem, Ivicom Županovićem, Stefkom Borojem ,... Janko, moj brat je umro u Kotoru 07.09. 2012. god. i sahranjen u Škaljarima.

Aktuelni Vladika Crnogorske pravoslavne Crkve i Mitropolit Cetinjski gdin. Mihailo Dedeić je kum moje djece kćerke Daniele i sina Daniel-Antonia. Moja djeca su krštena u Crkvi Bl. Gracije (crkva Pomocnice kršćana na Muo) đe sam ja i moja braća i svo moje petoro djece Krsteni.

Vladika Mihailo je držao na križ moju djecu: kćerku Danielu u junu 2001., a sina Daniel-Antonia u maju 2003. godine. Tada su bili i sveštenici Crnogorske pravoslavne Crkve sa Vladikom Mihailom i mnogo naroda i naravno katoličkim sveštenikom koji je držao obred krštenja.

Meni je posebno u sjećanju priča o njegovom snu koji je bio prijelomni trenutak kada se okrenuo Bogu i pomaganju bližnjima:

"San" 25.08.1976.god.

U snu me oko 03. sata ujutro 25/26 četvrtak probudio šapat Svetog Leopolda Bogdana Mandića koji mi je par puta - gledajući njegove usne - rekao "Željko je umro" Željko je moj najmlađi brat, prof. hemije i biologije, a radio je u osnovnoj školi u Radanovićima kod Kotora. Rođen je 1951.god. u Cetinje. Probudio sam tadašnju suprugu i rekao joj da je Željko umro. Ona je mislila da se samnom nešto dešava i smatrala je da treba pozvati ljekara. Međutim, ja sam otišao u komšiluk kod svog tetka Đura Jankovića i rekao mu sto sam doživio ne kao san nego već kao stvarno viđenje. Ni on mi nije vijerovao. U toj nevijerici dok je u mene sumnjao, pojavio se moj brat Garsija-Gaga, koji nam je u suzama prišao, a ja sam ga prekinuo i rekao "znam Željko je umro". A Zeljko je imao 25 punih godina, sportista i aktvni član VK Primorac iz Kotora, predsijednik mladih izviđaca Kotora i dr.

Meni je draga moja fotografija pored tijela sv. Leopolda kada je bio u Zagrebu:

A Danilo o sv. Leopoldu ima izuzetnu vezu. Ne samo u tom snu:

Prvi doživljaj-misteriozno saznanje-veliki regal

Na proglašenje Blaženog Leopolda Bogdana Mandića za Sveca, bio sam sa svojoj porodicom privatno u Padovu par dana. Dan prije tog zvaničnog proglašenja u Rimu, u prostorijama đe se nalazila odjeća i papuče (pantofule) Sveca koje su stojale u staklenoj vitrini pod ključem, ja sam otvorio vrata od te vitrine i uzeo papuče Sv. Leopolda i zagrlio ih. Tada sam osijetio Njegov miris. Dok sam držao papuče prigrljene osijetio sam da me neko od prisutnih (a bilo je mnogo naroda) tapka po desnom ramenu. Okrenuo sam se i viđeo jednog omalog fratra koji me je gledao i rekao na italijanski. Bravo amico, bravo, andiamo,...” Ja sam se uplašio da će me pred sav taj narod osuditi što sam izvadio iz vitrine papuče Sveca i držao ih zagrljene. Vratio sam papuče na svoje mijesto. Fratar je zaključao vitrinu i rekao da je ona i prije bila zaključana i upitao me kako sam došao do papuča i uzeo ih kada je vitrina bila zaključana. Ja sam u strahu od neke kazne rekao istinu, zaista istinu da sam nekako čudno vidio papuče koje sam nesmetano mogao uzeti-dohvatiti. Taj pater, mislim da se zvao pater Pijetro Valdipore(!?), pokazao mi je rukom pred svim prisutnim narodom da idem za Njim. Iskreno bio sam preplašen, a moja porodica ostala je nijema, čekajući da se vratim,. Izašli smo iz prostorija koje su u prizemlje, pošli smo dvorištem i jednim stepenicama popeli se na sprat. U prostoriji na spratu uzeo je neke ključeve i sa dva ili tri (tačno se ne sijećam) brava otvorio jednu “kasu” i iz nje izvadio zamotuljak i jedan papir. Rekao mi je da je to regal od Sveca jer je vidio da zaista volim Svetog Leopolda. Plakao sam od sreće, a On-pater bio je potresen kada sam mu rekao da sam iz Boke-Jugoslavije. U rotondo medaljici nalazi se dio tijela, tačnije “čestica” od desne ruke Svetog Leopolda, što je i danas u mojem privatnom vlasništvu. Dobio sam i certifikat koji svijedoči da je corpo-dio Svečevog tijela. Od 1976.godine dok fratri u Kotoru nijesu dobili mošti svećeve (mislim 2010.god.), svakog 12. maja Svečeve mosti koje su u moje vlasnistvo bile su postavljene na Oltaru u crkvi Sv. Klare, Crkva zvana Sv. Anton u starom gradu Kotoru i nakon svetih misa date vijernicima na cijelivanje.

Prve moći svetog Leopolda u Boki

Nakon euharistijskog slavlja u parku Boka, prišao nam je Koloranin prof. dr. sc. Danilo A. Đurović i iz jednoga savežljaja izvukao neobični predmet za koji nam je rekao da su moći svetog Leopolda, koje su njegovo privatno vlasništvo. Zapitali smo ga kako su moći došle u njegov posjed. Evo što nam je ispričao:

„Krajem travnja 1976. godine, u vrijeme beatifikacije Leopolda Bogdana Mandića, posjetio sam Padovu. Dana 2. svibnja, izašavši iz ispovjedaonice svetog Leopolda, zaustavio sam se pokraj jedne staklene vitrine koja je bila otvorena, u kojoj su bili izloženi osobni predmeti sv. Leopolda, točnije njegova odjeća i obuća. Kleknuo sam pokraj nje moleći se za zdravlje svoje obitelji. Kad sam završio molitvu, podigao sam glavu i vidio da su jedna vrata vitrine otvorena. Bio sam iznenađen jer sam bio uvjeren da su bila zaključana prije moje molitve. S nekim strahopoštovanjem otvorio sam vitrinu i iz nje uzeo papuču, primaknuo sam ih licu i sa suzama u očima ih poljubio, a vratio vratio nazad u vitrinu. U tom momentu osjetio sam kako me je netko dodirnuo rukom po ramenu i rekao mi - Bravo! Podigao sam pogled i vidio ugnjetenog fratra kapucina koji je u desnoj ruci držao ključ vitrine. Zamolio me je da nakon molitve pođem sa njim. Dok je on zaključavao vitrinu ponašao sam da sam nešto pogriješio, mislio sam da ćemi reći da sam ja otvorio vitrinu koja je zatata prije tog bila otvorena, da ćemi reći da ne smijem dirati i da ćemi zato tog puta oprostiti. Odveo me je do gotovog dijela svedšta. Predstavio mi

Sertifikat Corpo di San Leopoldo

se. Mislim da je rekao da se zove Pio (Pietro) Bernardi de Valcipiero. Otvorio je sef i izvukao jedno staro lutiju i jedan papir utrošan i poveznu bijelim vrpcom. Prišao mi je rekavši na talijanskom - Beato Leopoldo desidera che vi do una parte del suo corpo (Blaženi Leopold želi da Vam udijelim jedan dio njegovog tijela). U daljem razgovoru rekao mi je da mu je pratio i da je vidio da sam pobožan. Kad sam mu rekao da sam iz Kotora, iz Boke, bio je zatim vrlo ljubazan i upravo u razgovoru blaženog Leopolda prepoznao da sam iz njegove domovine. Vratio sam se zadovoljan u Kotor. Kasnije sam doznao od padre Nikole Stanka Newaka, koji je bio zagovornik beatifikacije, kao i od don Viktora Kalučira, koji je bio zapisnik u Hercegu Novome, da su moći svetog Leopolda tada prvi put došle u SFRJ. Ove moći od tada su bile izlagane na cijeljivanje svake godine 12. svibnja, u župnoj crkvi svetog Leopolda u Hercegu Novome, sve dok crkva nije dobila moći, a nakon toga su moći svake godine bile stavljane na oltar u kotorskoj crkvi svete Klare, u narodu zvane sveti Antun. O ovome svjedoče padre Anselmo Štulić, padre Frano, padre Andrija, padre Venko i pokojni padre Dinko. Ove godine, na dan 16. rujna, na par minuta sam postavio moći na sarkofag s nerasपadnutim tijelom sveto Leopolda Bogdana Mandića u spomenutom parku Boka u Hercegu Novome."

Ekumenski portret

Ove godine navršilo se 50 godina od nastanka prvoga umjetničkog portreta u Kotorskoj biskupiji, danas svetoga Leopolda Bogdana Mandića.

Portret je naslikan 25 godina nakon njegove smrti. Naručio ga je don Niko Luković od slikara Đurđa Teodorovića (*1907. - † 1986.), profesora Akademije likovnih umjetnosti u Beogradu, koji je često boravio na Prčanju. Na poleđini slike čita se sljedeća poveta, napisana rukom autora.

Prčanj, godine 1967.

Ovaj lik časnog Leopolda Bogdana Mandića načinjen je na želju don Nika Lukovića u znak bratstva, a u spomen svojoj majci Olgi i ocu Nikoli protojereju Obrovačkom (Bačkuj.

Đurđe Teodorović slikar

Kao što vidimo slikar je sin pravoslavnoga svećenika, što genezi portreta i poruke koje on u sebi nosi daje ekumensku dimenziju. Ideal je to kojemu je sveti Leopold Bogdan Mandić posvetio cijeli svoj život. Portret je nastao prije beatifikacije i kanonizacije Leopolda Bogdana Mandića, ali i površan pogled govori nam o svetačkom liku. Nisu nam potrebni svetački atributi da bi tu svetost i prepoznali. Na slici dominiraju svjetlost i tama, lik izranja iz tamne pozadine u kojoj se utapa i tamna redovnička odjeća, koja se samo naslućuje iz bijeleg franjevačkog pojasa (Pascem).

Lik je okrenut za tri četvrtine udesno u odnosu na promatrača. Zagledan je u neku nedefiniranu točku. Tri su boje dominantne: tamna, bijela i naglašeno istaknuta ljubičasta, koja insinuira svećeničku službu u dijelu liturgijske odjeće (Stola) prijeko potrebne za sakramenat pomirenja, po kojemu je u Crkvi prepoznat u herujskom stupnju. Zato je i prozvan herujem ispovjedaonice. Ljude je iz tame grijeha privodio k svjetlu života. Taj sakrament - tajna, simboliziran je u tri dominantne boje na portretu. Đurđe Teodorović slika o. Lepolda s neke fotografije više puta, kojom se koristilo više umjetnika. Sasvim sigurno slika i uz neke sugestije don Nika, koji je o. Leopolda osobno poznavao i s njim se susretao u Padovi, a godine 1927. i u Kotoru kada je o. Leopold posjetio biskupa Frana Uccellinija. Slikar slika vrlo specifičnim likovnim jezikom. Riječ je o izvrsnom psihološkom portretu i karakterizaciji lika. Što najviše uočavamo na ovome portretu? Oči! Oči koje su prozori duše. In interiore homine habitet veritas (U nutrini čovjekovoj stanuje istina). Ona progovara kroz oči čovjekove. U očima o. Leopolda ogleda se svjetlost onostranog života, oči su pod lukom naglašenih obrva koje u kontrastu s bijelim inkarnatom lica podsjećaju na još izraženu vitalnost i odaju dva svijeta – svijet patnje, žalosti i sveopće tuge dok na rubovima zenica u donjem dijelu zrači svjetlo neugasive nade i radosti. Ispod očiju su dva niza zelenomasne boje. Ogledaju se podočnjaci, simboli neprospavanih noći, patnje, prolaznosti i uvedosti svakoga ljudskog bića. Bijeli inkarnat lica i brade nije samo odraz božanskog duha kojim je bio obasjan. On je simbol nevinosti i bjeline koju nalazimo u Ivanovoj Apokalipsi kod Sina Čovječjega. Caput autem eius et capilli erant candidi, tamquam lana alba. (Apocalypsis Joannis 1:14-16).

24.maj.2003.godine (subota)

Dan Krštenja našeg sina Daniel-Antonia Đurovića, neka bude prepoznatljiv po zagovoru Bokeljskih Svetaca- *DA SE NAROD VJEROM UJEDINI !!!*

Činjenica je da su Njihove molitve, želje, vjera, nada i sva druga pobožna djela tvorena na ognjištu Izvorne Stvoriteljeve Spoznaje, koja nesmetano nastavlja da grije snagom Isusovog darivanja, toplinom Marijine ljubavi i iskrenošću Josipove vjere.

Zato iskreno molimo Pomočnica Krščana, sve Svece i Svetice, Blažene i Blaženice kao i ugodnike Božje da na ovaj Sveti Dan, kao i nadalje, svim ljudima na ovoj Planeti, udijele Svjetlo spoznanja koje će obasjati razum i ogrijati, moguće, već ohlađena ljudska srca. Amen!

Roditelji- majka Sanja i otac Danilo
Kum: gosp. Miluško Dedeić, Vladika Crnogorske pravoslavne Crkve-Cetinje

Kotor-Muo, 24 maja.2003 god. na Dan Pomočnice Krščana-crkva Bl Gracije

ПОВОДИ 11

СУВЕРЕНИСТИЧКА КАМПАЊА У ПРОЈЕКТУ СТУДЕНАТА МЕНАЏМЕНТА НА ФАКУЛТЕТУ ЗА ПОМОРСТВО У КОТОРУ

Додатни бодови за промоцију независности

Бирачки: Без присиле

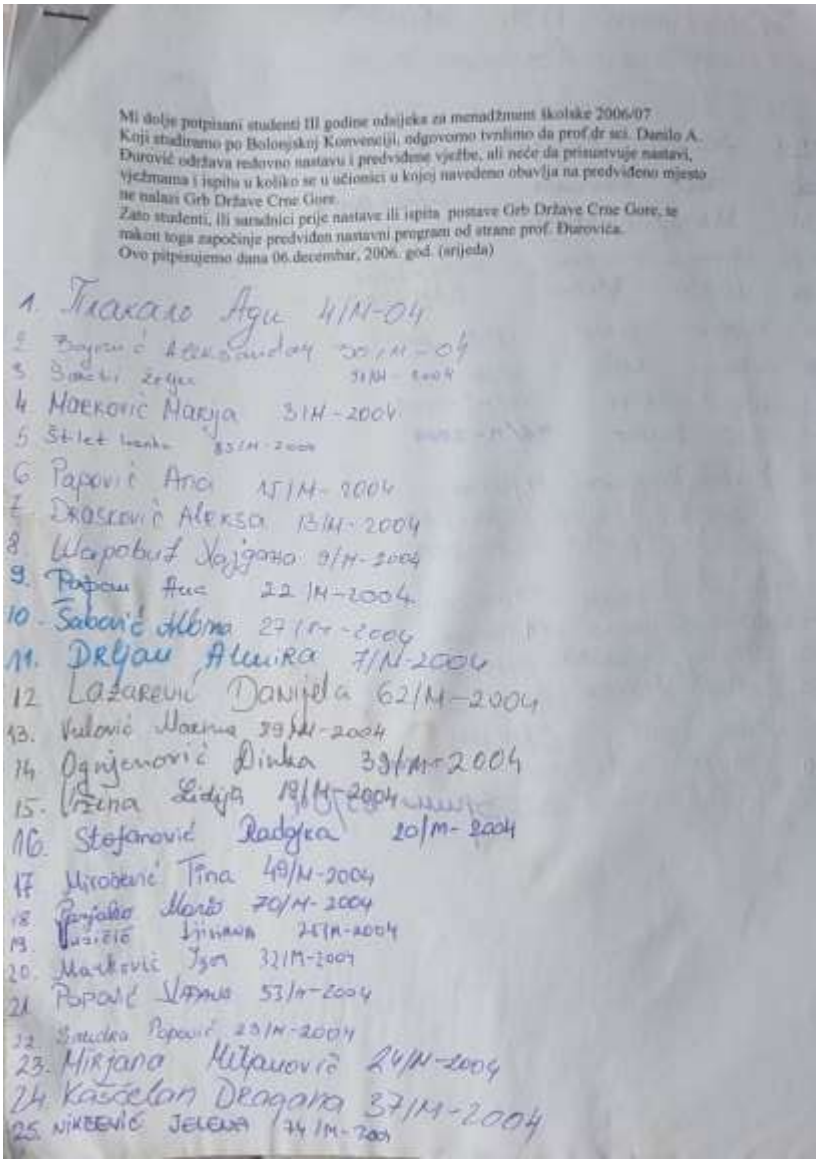

Mi dolje potpisani studenti III godine odsjeka za menadžment školske 2006/07
Koji studiramo po Bolonjskoj Konvenciji, odgovorno tvrdimo da prof.dr sci. Danilo A.
Đurović održava redovno nastavu i predviđene vježbe, ili neće da prisustvuje nastavi,
vježbama i ispitu u koliko se u učionici u kojoj navedeno obavlja na predviđeno mjesto
ne nalazi Grb Države Crne Gore.
Zato studenti, ili saradnici prije nastave ili ispita postave Grb Države Crne Gore, te
nakon toga započinje predviđen nastavni program od strane prof. Đurovića.
Ovo pitpisujemo dana 06.decembar, 2006. god. (srijeda)

1. Tiakaro Agu 4/M-04
2. Bojović Aleksandra 50/M-04
3. Šćekić Zorica 31M-2004
4. Maeković Marija 31M-2004
5. Stlet Ivana 83/M-2004
6. Papović Ana 15/M-2004
7. Drobnjak Aleksa 13/M-2004
8. Wapobuf Najgana 9/M-2004
9. Rajan Ana 22/M-2004
10. Šabović Albina 27/M-2004
11. Drljan Almira 7/M-2004
12. Lazarević Danijela 62/M-2004
13. Vulović Marina 39/M-2004
14. Ognjenović Dinka 33/M-2004
15. Vrzina Lidija 19/M-2004
16. Stojanović Radojka 20/M-2004
17. Mirodević Tina 49/M-2004
18. Ranjelić Marko 70/M-2004
19. Vujičić Ljiljana 25/M-2004
20. Marković Iva 32/M-2004
21. Popović Vanja 53/M-2004
22. Sandra Popović 23/M-2004
23. Mirjana Mitrović 24/M-2004
24. Kaščelan Dragana 37/M-2004
25. NIKEBIĆ JELENA 74/M-200

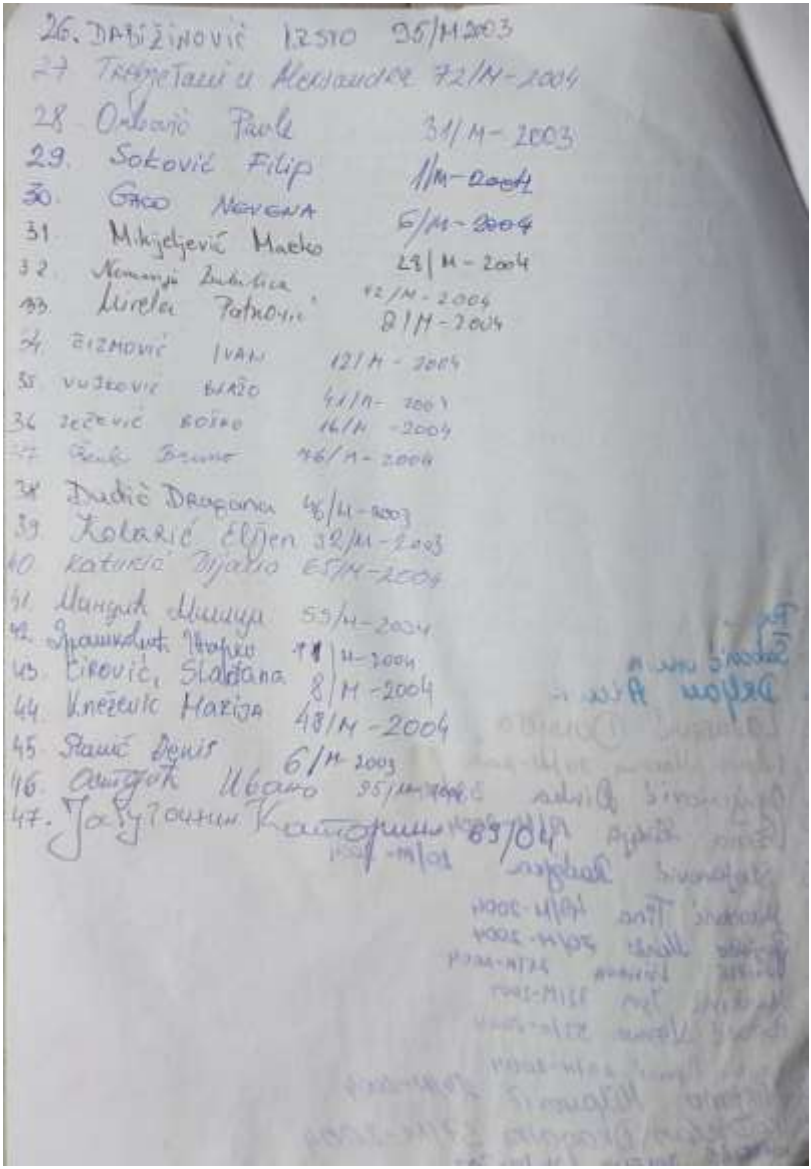
26. DABIŽINOVIĆ IZSTO 35/M 2003
27 Trapetani u Alessandria 72/M-2004
28. Orbanić Paolo 31/M-2003
29. Soković Filip 1/M-2004
30. GACO NEVENA 6/M-2004
31. Mikijeljević Marko 23/M-2004
32. Nemanja Zubilica 12/M-2004
33. Mirela Patković 8/M-2004
34. ŽIZMOVIĆ IVAN 121/M-2004
35. VUJKOVIĆ BRAŠO 41/M-2003
36. ZEČEVIĆ BOŠKO 16/M-2004
37. Čeliš Bruno 46/M-2004
38. Dudić Dragana 46/M-2003
39. Kolarić Eljen 32/M-2003
40. Katušić Mjalio 65/M-2004
41. Mungoh Mimuya 55/M-2004
42. Spaniolat Trafeo 11/M-2004
43. Čirović, Stadana 8/M-2004
44. Knežević Marija 48/M-2004
45. Stanić Denis 6/M-2003
46. Antić Ivano 35/M-2004
47. Jakytowicz Katarina 63/04

Na Svečevom susreto u Njegovom rodnom Herceg Novom bilo je prisutno i dio Njegovog tijela-medaljica koju sam dobio u Padovi, o

čemu je pisano u Hrvatskom časopisu - pisao je Tripo Šubert i lično svijedočio i fotogafisao.

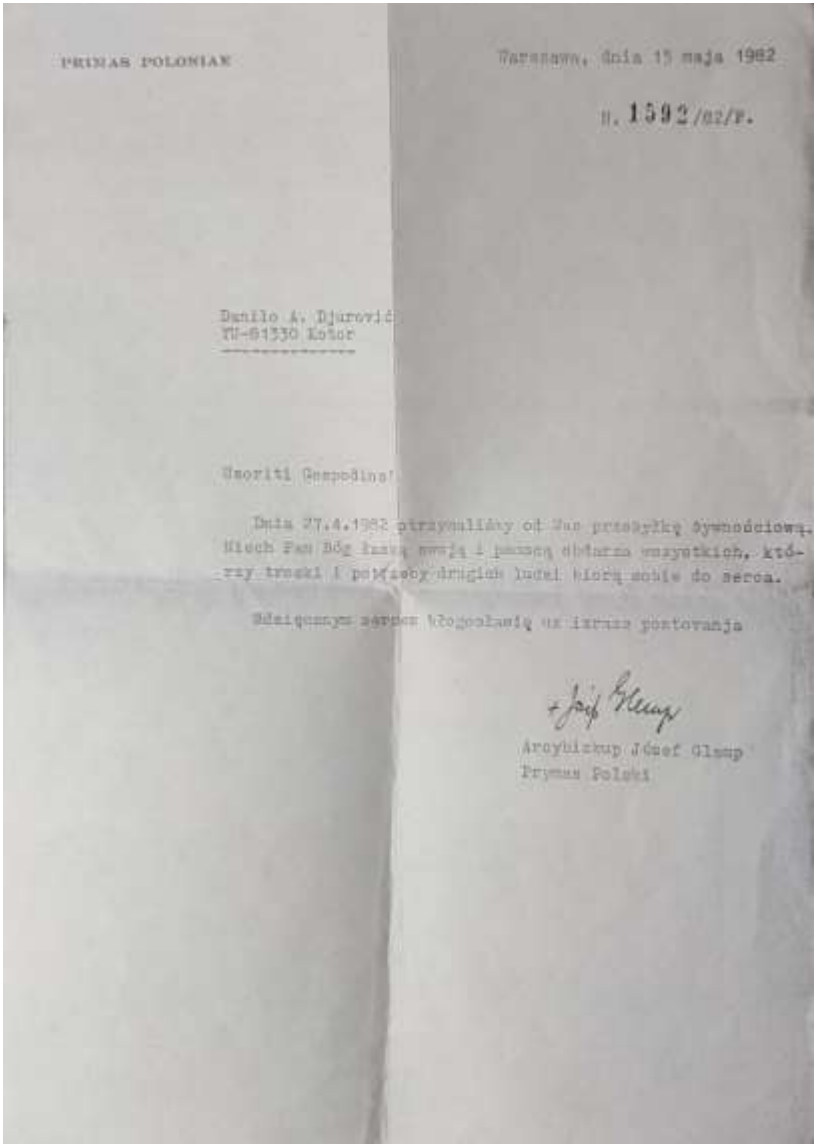

PRIMAS POLONIAE

Warszawa, dnia 15 maja 1982

N. 1592/82/P.

Danilo A. Djurović
YU-61330 Kotor

Uvaženi Gospodine!

Dnia 27.4.1982 otrzymaliśmy od Pana przesyłkę żywnościową. Niech Pan Bóg łaską swoją i pomocą obfitą wszystkich, którzy troski i potrzeby drugich ludzi biorą sobie do serca.

Udzielonym sercem błogosławię na izraz postovanja

+Józef Glemp

Arcybiskup Józef Glemp
Prymas Polski

Pisao mi je Danilo o još jednom snu:

U snu mi je Gospa rekla , tačnije jedna žena koju sam ja prihvatio kao Gospu, da je potrebno popraviti krov od Crkve Gospe od Zdravlja koja se nalazi iznad starog grada Kotora, jer je Crkva prokišnjavala. O tome su bili obaviješteni zvanično don Gracija Brajković, padre Dinko Vlašić, padre Venko, časne sestre milosrdnice (sve u Kotoru), kao i don Ilija. San sam sanjao - subota na nedjelju u maju mjesecu 30/31.

Otišao sam poslije Svete mise i uzeo ključ od fratara jer sam im sve ispričao.

Popeo sam se na krov i kako sam gazio tako sam sve više rušio štetio krov. Odlučio sam da cijeli krov obnovim, kao i one 4-kapelice. Sve sam to odradio od juna do oktobra mijeseca i doveo prvo svijetlo u Crkvu i kapelicama. Ja sam uradio sa radnicima i omladincima pravoslavne vijere, muslimana (mi kažemo šiptara) i sa dva katolika, tri betonske ploče na Crkvu i 4-male betonske ploče i zidove na kapelicama. prve orgulje su svirale na struju nakon uvođenja svijetla uoči Dana Gospe od Zdravlja 20 novembra, svirala je časna Dragica.

Josip Pečarić

VANDA BABIĆ GALIĆ NA RADIJU DUX

ODRŽANA PROMOCIJA KNJIGE „KULTURALNO PAMĆENJE - OGLEDI O HRVATSKOJ KULTURI I KNJIŽEVNOSTI BOKE" U TIVTU

30. listopada 2016.

Promocija knjige „Kulturalno pamćenje - ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke", autorice prof. dr. Vande Babić, Zadranke podrijetlom iz Boke, održana je sinoć u prepunoj Multimedijalnoj dvorani Općine Tivat. Organizator ove večeri je Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore, uz generalno pokroviteljstvo Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore i uz sponzorstvo CEKUM-a i Općine.

Uvodnu riječ dao je Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore, koji se u ime organizatora zahvalio svima koji su pomogli u realizaciji ove promocije.
Nazočnima se obratio akademik Milorad Nikčević, koji je izjavio da je ova knjiga jedno vrijedno književno-povijesno djelo koje preko novih književnih teorija donosi nove spoznaje i saznanja, ali i temeljne postavke za daljnji rad i studiju bokeljske književnosti upravo aparatom kulturalnog pamćenja. „Bokokotorska kulturna i književna baština rasadište je interliteralnosti i interkulturalnosti , gdje nalazimo pisce i djela izvorno vezane za različite književne i kulturalne tradicije. Ova knjiga je nesumnjiv doprinos kroatistici, montenegristici kao most satkan od finih niti i poveznica koje metodom kulturalnog pamćenja otvaraju nove mogućnosti promatranja, kako hrvatske tako i crnogorske književnosti i kulture, pritom ne umanjujući jedna druga, već upravo suprotno isprepletićući ih u svojim sličnosti, ali i posebnostima koje predstavljaju duhovno i kulturološko bogatstvo oba naroda“, istakao je Nikčević.

Prof. dr. Sanjin Kodrić se osvrnuo na multikulturalnost u ovoj knjizi, napominjući da je ovaj prostor oduvijek bio prostor kretanja i povezivanja različitih kultura. Za njega, kako kaže, su posebno bila inspirativna poglavlja koja govore o Boki kotorskoj u „Danici ilirskoj“ i „Zori dalmatinskoj“. „Vanda se seli u to davno vrijeme 19. stoljeća, gdje su otpočeli neki procesi koji i dan danas traju, pa i to pitanje čija je Boka. Vanda e bavi onim što je slika Boke koju stvara hrvatska preporodna književnost i kultura u tom važnom 19. stoljeću. Ona nama time omogućuje da odgovorimo na neka vrlo važna pitanja. Ovu knjigu je kolegica Babić je počela pisati kao kroatistica, a iz knjige je izašla kao historičarka interliteralnosti i interkulturalnosti. To ne umanjuje kroatistički karakter ove knjige, ali ova knjiga istovremeno integrira i montenegristiku“, ističe prof. dr. Kodrić.

Na kraju se nazočnima obratila i sama autorica knjige, prof. dr. Vanda Babić, koja je izrazila zahvalnost svima koji su s njom surađivali i davali potporu u stvaranju ovog djela. „Boka i Crna Gora srasle su u ljubavi i međusobnom uvažavanju, no uvijek postoje oni kojima sklad i razumijevanje, pravo na osobnost nisu rješenje. Sloboda nam s obje strane dopušta pravo na mišljenje, ali ono sa sobom donosi odgovornost da naša razmišljanja ne smiju vrijeđati

drugoga. Ovu knjigu sam rado tiskala u Crnoj Gori; tiskana je na Cetinju, nakladnik je iz Tivta. S velikim uvjerenjem da ona u sebi ima potencijala i dobrovoljnosti, i prije svega svijesti na zajedničkom radu i promicanju kulture dobra, što je vidljivo u nizu aktivnosti Dukljanske akademije nauka i umjetnosti i niza vladinih i nevladinih institucija, posebno onih koji čuvaju autohtonost hrvatskog puka na tlu Crne Gore“, naglasila je u svom govoru prof. dr. Babić, posebno se zahvalivši gospodinu Zvonimiru Dekoviću, koji je, po njezinim riječima, čuvar nacionalne hrvatske baštine, te promicatelj dijaloga i kulture spajanja i jedinstva u okviru moderne crnogorske države.

Večer je svojim glazbenim nastupom upotpunila sopranistica Nada Baldić, uz korepetitora profesora Dejana Krivokapića.
Večeri su, između ostalih, nazočili: poznati crnogorski književnik Mladen Lompar, poglavar „CPC“ Mihailo, mitropolit crnogorski, Marija Vučinović, ministrica u Vladi Crne Gore, Adrijan Vuksanović, predsjednik HKZ „Dux Croatorum“, predstavnici Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore, kao i predstavnici Konzulata RH u Kotoru.

Fond za zaštitu i ostvarivanje
manjinskih prava Crne Gore

http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/odrzana-promocija-knjige-kulturalno-pamcenje-ogledi-o-hrvatskoj-kulturi-i

VANDA BABIĆ, JUTARNJI LIST – RAZGOVOR

28. studenog 2016.

VANDA BABIĆ AUTORICA JE KNJIGE OGLEDA O HRVATSKOJ KULTURI I KNJIŽEVNOSTI BOKE

"Nikomu ne bi trebalo smetati što hrvatska baština Boke kotorske pripada i Crnoj Gori"

Povod za naš razgovor je Vaša nova knjiga. No, prelistavajući je stječem dojam da se dugo bavite Bokom pa je ona logičan rezultat…

Istina je. Boka je jednostavno dio mene, nešto što uvijek „hoda“ i „diše“ u suglasju sa mnom. Malo komu nije znana moja duboka povezanost s rodnim krajem, Bokom, koja je umnogome odredila i pravac moga znanstveno-književnog rada. Zapravo, nikada se nisam potpuno odvojila od prostora koji me je iznjedrio, prostora u kojem sam izgovorila svoje prve riječi i učinila prve korake. Možda se čini da prve tri godine života u Boki i ne ostavljaju brojna sjećanja u životu odrasle osobe, no u mom slučaju niti poveznice su jačale i postale uže koje se samo više rastezalo i postajalo sve čvršće i jače. Istina je da me je Split oblikovao, a od početka studija do danas Zadar je grad u kojemu živim, djelujem i stvaram. Ako povežemo taj prostor, vidjet ćemo da je on zapravo nedjeljiv, jedinstven i cjelovit. I takvu sliku nosim sa sobom i dijelim je ne samo s brojnim

Bokeljima već sa svima koje zanima Boka kao zaljev satkan od najfinijih niti hrvatske kulture, ali jednako tako i Zaljev u kojemu se isprepliću i susreću različite kulture te čine jedan posebno lijep i bogat prostor u kojemu ono naše, ono što pripada hrvatskoj kulturnoj sferi dobiva još više na svojoj posebnosti i draži.
Ova knjiga je rezultat dvadesetogodišnjeg bavljenja Bokom, ona je proizišla iz mojih znanstvenih, ali i širih kulturoloških i kulturnih izričaja, poezije, priča, dobrotvornih akcija, filma.. i to naravno u okviru vremena u kojem smo se nalazili.
Kako to mislite?
Pa u prilog teoriji kulturalnog pamćenja ići će moje sjećanje na prvu antologiju književnosti Boke naziva *Stara književnost Boke* koja je izišla 1993. i koju mi je kolegica donijela na dar iz Zagreba. Zadar je tada bio bez struje, bez vode, pod granatama. Boka je tada bila ubijena hordama onih koji su je gazili žureći na Dubrovnik, a Hrvati Boke prolazili su svoj malo znani križ. Između poruka koje su stizale gotovo „golubom pismonošom“, jer su sve veze bile prekinute, i ratne svakodnevice ta je antologija bila svjetlo u mraku. Dah moje žive Boke. Pet godina kasnije priredila sam svoju antologiju *Hrvatska književnost Boke do preporoda*. Ta mi je knjižica moj nadraži uradak iako spada u priređivački, a ne izvorno znanstveni rad. O njoj su pisali mnogi, pisma kardinala Kuharića koji je volio tu knjižicu i danas su mi potpora i uspomena. Određenjem te i takve književne baštine Boke željela sam pokazati ono što je danas možda već jasno, a to je da u Boki postoji velika, važna i malo poznata hrvatska književnost i kultura, baština koja je dio hrvatske nematerijalne baštine i da kao takva nikome ne bi smjela i ne treba smetati. Ta komponenta proteže se kroz sve moje radove i djela, od knjiga do projekata koja su u različita vremena različito promatrana. Iste te godine (1998.) pokrenuli smo akciju *Hrvatski gradovi za Hrvate Boke*, i od Pule do Dubrovnika govorili o hrvatskoj baštini i Hrvatima Boke. Tada oni u Crnoj Gori nisu imali gotovo nikakva prava, a i onda sam govorila da je njihovo osnovno pravo učiti u školi svoj hrvatski jezik što je nedugo iza toga i uvedeno, a danas je sasvim normalno.
Ta 1998. godina čini se važna u okvirima Vašeg rada na promicanju hrvatske kulture Boke.

Vrlo važna je meni osobno, ali i Hrvatima Boke. Mislim da se još i danas sjećaju obnavljanja bokeljske područnice HKD-a Napredak kada su u travnju 1998., u Tivtu prvi put nakon 50 godina otpjevali hrvatsku himnu i plakali. Da, svi su plakali, baš kao i ja gledajući snimku. Ima nešto posebno i drugačije u spoznajama onih koji su autohtoni Hrvati, a ne pripadaju današnjim hrvatskim političkim granicama. To nešto i ja osjećam iako ne živim na tim prostorima. To nešto najbolje se vidi u nesebičnom radu HKD-a Napredak za koji bi većina rekla da se bavi hrvatskom baštinom Hrvata u BiH. Ali to je samo dio istine. Ono veže sva ta područja i sva ta sjećanja i sve emocije u priču koja je puno šira od bilo kojih granica. Jedan moj rad se zove *Od Olova do Škrpjela*, koji želi reći upravo to da je kulturalno pamćenje nešto što svatko od nas nosi sa sobom i određuje nas. Upravo se to može iščitati u knjizi razgovora prof. Franje Topića, predsjednika HKD-a Napredak, čiji sam član i dopredsjednica zadarske područnice. Njegova stajališta i poglede dijelim kada govorimo o bilo kojem autohtonom hrvatskom području, bilo da je riječ o srednjoj Bosni, Hercegovini, Srijemu ili Boki. S tim da u okvirima izrečenoga uvijek započinjem i završavam s Bokom.

Što je to nešto posebno u osjećaju?

S jedne strane to je sasvim drugačije poimanje pripadnosti kulturi i narodu, to je slika o samom sebi unutar nacionalnog koda, to je i radost i patnja u istoj odrednici, to je posebnost u različitosti i prihvaćanju drugoga i drugačijega. Ali to je i jedna spoznaja, tužno iskustvo koje možemo nazvati bokeljska, bosanska ili hrvatska posla, a da pri tom mislimo na isto.

Što to?

Ono što mene uvijek jednako i nanovo boli. Hrvatsko nejedinstvo, jal, nezainteresiranost, ono nešto što možemo u svim razdobljima našeg postojanja secirati i pokazati na žalost u svim segmentima našeg života. Smatram da iznad svih osobnih interesa treba biti nešto nedodirljivo, nešto nam sveto i temeljno oko čega bismo trebali biti suglasni bez obzira na to kojoj političkoj ili vjerskoj grupaciji pripadamo. S takve pozicije možemo nastupati dalje i dijeliti se na bezbroj kolaža, no bez toga samo smo kamenčići koji ne čine mozaik. Ništa više ne boli Hrvata u Boki ili Bosni i Hercegovini nego kad se na njega gleda kao problem, kao žulj, kao proračunsku stavku,

a on je svoj na svome, unatoč i usprkos svemu i pridonosi prostorima kojima pripada.

Nastupili ste na 66. Dubrovačkim ljetnim igrama u okviru Noćnih serenata s *Bokeljskim akordom*? Pokrovitelji su bili Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore, HKD Napredak i Hrvatska građanska inicijativa.

Ideja nije bila moja, nego gospođe Mani Gotovac kojoj sam i danas zahvalna na tomu. Ona je na moje oduševljenje željela uključiti Boku i Bokelje u program Igara, oživiti stare bokeljske priče, palace i vratiti ih u našu svijest. Hrvatska kulturna baština na tom području nije ni mala ni beznačajna. Iz takve ideje krenula je suradnja i dovela do toga da se u okviru Noćnih serenata našao i Bokeljski akord. Oživili smo jednu staru hrvatsku legendu gdje sam bila scenarist i narator. Dopustila sam si malo slobode i kroz tu priču pokušala prikazati sudbinu Boke, te kroz tri slike: žena, ljubav i rat izvući ono čega smo se gotovo odrekli. Ljubav, koja je glavna okosnica ove priče i samog događaja, ne dopušta nam, ma u kojim i kakvim okolnostima bili, ostaviti i zaboraviti na Zaljev u kojemu se kriju i blaga i ljepota i mogućnosti da suradnjom s Crnom Gorom izmjenjujemo, brinemo se, cirkuliramo oko hrvatske baštine u Boki, ali i baštine Crne Gore, koja nam je bliska u svom mediteranskom krugu.

Upravo na tom tragu je, čini mi se i Vaša nova knjiga *Kulturalno pamćenje – ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke.* Možete li nam pojam 'kulturalno pamćenje' objasniti na primjeru Hrvata iz Boke kotorske, njihova kulturalnog pamćenja? Zašto ta sintagma u naslovu vaše knjige?

Tko god iščita knjigu dobit će odgovore na sva Vaša postavljenja pitanja. Neću govoriti o teorijama kulturalnog pamćenja već odavno prisutnima u znanosti o književnosti. Uostalom sve je objašnjeno u samoj knjizi, a sve je jasno iz same naslovnice, naslova i izdavača. Naime, naslovnicu krase djela hrvatskog i crnogorskog slikara Dimitrija Popovića, tematika je hrvatska književnost i kultura Boke usustavljena u povijestima hrvatske književnosti i književnosti Crne Gore. Znači odredili smo temeljno polazište u svakoj od navedenih studija koja će biti dio novog istraživanja koje će iscrtati novu i drugačiju književnu povijest Boke koja se kao takva ničim neće ogriješiti o tradicionalno nacionalni diskurs i njezino mjesto unutar

hrvatske književnosti, kao i sveukupne književne i kulturne baštine Crne Gore. U jednom poglavlju knjige teorija kulturalnog pamćenja promatra se kroz dva reprezentativna primjera kulture, ali i književnosti Boke, Bokeljskoj mornarici koja datira iz 809. godine i glasovitom Peraškom boju od 15. svibnja 1654. Te dvije, prije svega kulturalne komponente neodvojive su od osobnosti današnjeg Bokelja i utkane u njegov srž i bitak kako u Boki tako i u prostorima gdje žive Bokelji. Ovdje se radi i o kolektivnom identitetu koji se ne može otkazati iseljenjem, što pokazuju brojni Odredi Bokeljske mornarice u Hrvatskoj koji obredne rituale izvode svake godine u okviru svojih bratovština koje su u Hrvatskoj, u Zagrebu, Rijeci, Puli, Splitu i Dubrovniku osnovane početkom 20 stoljeća.

Što želite ovim naglasiti?

To da su danas Bokeljska mornarica i Peraški boj dio kulture Crne Gore, ali su prije svega neprijeporno i hrvatska kulturna baština. Bokeljska je mornarica neodvojiva cjelina Tripundanskih svečanosti, kao što je sjećanje na Peraški boj dio jedne ceremonije štovanja Bogorodice u Perastu. Dio su i nematerijalne kulturne baštine i dobara u obje države. Ono što još nije zaštićeno treba žurno uključiti u hrvatsku nematerijalnu baštinu, primjerice Fašinadu, dobrotsku čipku, legende i priče, sve ono što je jasno inkorporirano u hrvatsku i crnogorsku interkultralnomemorijsku matricu. I mislim da ne treba čekati zaštititi nešto što jest naše i što obogaćuje naš kulturni korpus, a isprepleće se s drugim i drugačijim. Opet smo kod slike i dijeljenja, kolaža i mozaika. Što se hrvatske baštine Boke tiče nikomu ne treba smetati što ona pripada hrvatskoj kulturnoj baštini i baštini Crne Gore. To je jednostavno činjenica koju treba prihvatiti i koja ne umanjuje vrijednost, važnost i veličinu hrvatske baštine i hrvatske tradicije Boke.

Zašto to do sada nije zaštićeno?

Pa ova knjiga za cilj ima pokrenuti i potaknuti dosadašnje pokušaje u procesu zaštite hrvatskih nematerijalnih dobara u Crnoj Gori. Popis je duži, a o tome skrbe Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809 u Zagrebu, Rijeci i drugdje kao i Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore koja je krovna organizacija Hrvata Crne Gore. Zajedničkim radom i rezultatima, od kojih je samo jedna nit ova knjiga radi se na promicanju vlastite kulture, ali i na povezivanju, dijeljenju, množenju i stvaranju kulture dobra koja počiva na

zdravim temeljima. Zdrav temelj je upravo to: zaštićena nematerijalna hrvatska baština u Boki kao baština dviju država koje o njoj skrbe. Kulturalno pamćenje jasno pokazuje mjesta spajanja i razdvajanja, preplitanja i mimoilaženja. Tako burne procese 19. stoljeća možemo promatrati kroz bokeljski izraz *Dobra Ti sreća!* koji je Ivanu Trnskome bio jednako domaći i u Boki i u Crnoj Gori, a danas je jednako živ u Hrvata Boke, ali i u cijeloj Crnoj Gori. Tekstovi o Boki u preporodnoj periodici zrcale jedinstvo bokokotorskog prostora s ostatkom Dalmacije u političkoj, kulturnoj, književnoj i umjetničkoj tradiciji, ali i odaju živu komunikaciju s prostorom Crne Gore koja je često bila vruća crta spajanja i razdvajanja kada je o ovom stoljeću riječ.

Imate cijelo poglavlje o Boki u 19 stoljeću.

Imam dva. Posebno mi je drag osvrt na političku studiju don Srećka Vulovića *Tko su bili starosjedioci Boke kotorske* koja se ovdje daje iščitana i analizirana u duhu vremena u kojem je nastala, uspoređena s Erdeljanovićevom i Nakićenovićevom studijom o Boki, stavljena u ispravan kontekst dobiva na svojoj važnosti i vrijednosti uostalom kako to don Srećko Vulović odavno zaslužuje.

Knjiga je bogata poglavljima, literaturom, podatcima, navodima. Koliko ste dugo radili na njoj, što vas je posebno motiviralo i biste li što posebno istaknuli.

Knjiga je rezultat dugogodišnjeg proučavanja hrvatskog kulturnog koda Boke. Motivaciju sam pronašla u dosadašnjim radovima kolege Kodrića o kulturalnom pamćenju te sam pokušala neke njegove spoznaje primijeniti na književnost i kulturu Boke. Iz toga se rodila ljubav prema takvom načinu promatranja i iščitavanja, što me je natjeralo da dosadašnja istraživanja prečitam i vidim mijenja li se moja dosadašnja spoznaja. Svaka nova teorija nosi i nešto novo, nepoznato, zanimljivo. Tako mi je ova otkrila da sam odrastala uz dva velika čovjeka, znanstvenika, enciklopedista kojima sam posvetila ovu knjigu i time pokušala zahvaliti za sva znanja koja su mi prenijeli ili pokušali prenijeti. Potom sam otkrila i druge stvari koje se tiču hrvatske književnosti i kulture Boke. Tko je koliko proučavao, s kojim ciljem i nakanom te sad mogu reći da imam malo drugačiju sliku, ali sasvim sigurno i čvrst temelj kojem je kulturalno pamćenje poslužilo kao cement. Konačno smo bokokotorsku književnost i kulturu usustavili kao hrvatsku. Ujedno smo je tradirali

kao književnost i kulturu Crne Gore i sad nam je zajedno, bez postavljanja uvijek istih pitanja čije je što, skrbiti o velikoj baštini koja jest dijamant hrvatske kulture općenito, ali je dragulj kulture Crne Gore, Mediterana i Europe. Ovo sam ljeto intenzivno radila na završnoj inačici. Ljeto i nije baš idealno vrijeme za ovakav rad, ali sam željela ispuniti zadani rok. S druge strane, namjerno ne navodim imena onih kojima je knjiga posvećena ni koga sam posebno istaknula jer knjiga još nije predstavljena u Hrvatskoj pa želim da čitatelji otkriju sami ili doznaju na predstavljanju. No, svakako, uvijek sam zahvalna svakome tko spomene Boku, tko o njoj piše i tko se njome bavi bilo znanstvenim bilo književnim bilo kulturnim radom.

Kako je danas biti Hrvat u Boki? I kakva je recepcija hrvatske kulturne baštine Boke kod nas i u Crnoj Gori.

Prema službenom popisu iz 2011. u Crnoj Gori danas živi 6021 izjašnjeni Hrvat. Mnogi će reći da je to mali broj. I jest! Ali, to ne znači da ne trebamo skrbiti o našim ljudima, tradiciji, naslijeđu i baštini. Posebno jer smo dobro organizirani, što se vidi kroz rad i djelovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore. U Hrvatskoj treba uvijek ponavljati iznova. Već sam i dosadna, jer stalno ponavljam isto. Mislim da je Boka kotorska važna, mislim da je hrvatska baština u njoj prevelika i mislim da smo dužni brinuti se o njoj. Ne govorim o nekim nerazumnim težnjama ili političkim žudnjama, jednostavno govorim o prostoru, o baštini i o čovjeku. Znam da danas nije popularno spominjati pridjev hrvatski, no i jučer i danas i sutra govorim i govorit ću isto: gradimo sebe uz drugoga i drukčijega, ali ne kradimo od sebe, ne sramimo se svoga... Ostaviti Boku i ne brinuti se o njoj isto je kao tražiti od majke da napusti svoje dijete. U tom smislu govorim o Boki, Hrvatima Boke, Bokeljima, ali isto tako i o jednom skladnom odnosu dviju država, Hrvatske i Crne Gore, ali i o Hrvatima Boke danas, koji unutar crnogorske države aktivno sudjeluju i u političkom životu.

I za kraj, načuli smo da radite na romanu čija se radnja odvija u Boki.

Ima istine u tome što ste čuli. No, neka to ostane tema za neko drugo vrijeme kada ćemo razgovarati o Boki iz neke druge perspektive.

http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/vanda-babic-jutarnji-list-razgovor

PREDSTAVLJENA KNJIGA VANDE BABIĆ "KULTURALNO PAMĆENJE - OGLEDI O HRVATSKOJ KULTURI I KNJIŽEVNOSTI BOKE" U ZAGREBU

24. veljače 2017.

Knjiga profesorice Filozofskog fakulteta u Zadru Vande Babić "Kulturalno pamćenje - ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke", u nakladništvu Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore, predstavljena je u četvrtak navečer u Hrvatskome kulturnom društvu "Napredak" u Zagrebu.
O knjizi su govorili akademik Josip Bratulić, jezikoslovac Josip Lisac i autorica knjige Vanda Babić.
Po riječima akademika Bratulića, Boka je svojom kulturom neizostavno povezana s cijelom istočnom obalom Jadrana, što tu kulturu čini sastavnim dijelom jedinstvene i cjelovite hrvatske kulture.
Prof. Lisac je istaknuo ovisnost hrvatske književnosti u Boki o hrvatskoj književnosti u Dubrovniku.
Autorica Babić zavičajno je sljubljena s Bokom, a u istraživanju polazi od bokeljske baštine ne zanemarujući veliku dubrovačku i ostalu hrvatsku baštinu od srednjeg vijeka do danas, rekao je Lisac i dodao kako autorica nastoji potvrditi hrvatsku dionicu bokokotorske književnosti.

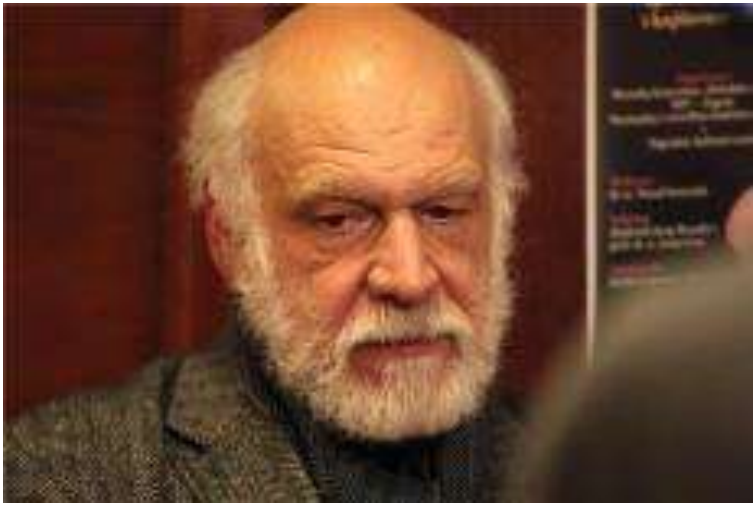

Istaknuo je kako ona tu hrvatsku dionicu nastoji usustaviti unutar književnosti i kulture Crne Gore.
U svemu tomu, kako je rekao, koristi se tradicionalnim filološkim metodama i naukom kulturalnog pamćenja.
Knjiga "Kulturalno pamćenje - ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke" (343 str.) podijeljena je na dva poglavlja - kulturalno pamćenje i pogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke te poglavlje o pasionskoj baštini Boke.
Vanda Babić rodila se 1967. u Kotoru. Profesorica je na Filozofskom fakultetu u Zadru.

KULTURALNO
PAMĆENJE

http://www.radiodux.me/vijesti/hrvatska/predstavljena-knjiga-vande-babic-kulturalno-pamcenje-ogledi-o-hrvatskoj-kulturi-i

V. BABIĆ: SVE U MOM ŽIVOTU IMA VEZE S BOKOM

22. svibnja 2017.

Povodom treće po redu promocije knjige “Kulturalno pamćenje - ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke” u Zadru, autorice prof.dr. Vande Babić, tiskane u nakladništvu Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore, s autoricom knjige razgovarao je g. Miraš Martinović, čiji intervju za DN "Vijesti" prenosimo u cijelosti:
"Vanda Babić je poznata i cijenjena hrvatsko- crnogorska naučnica, rođena u Kotoru, a živi i radi u Zadru, autorka nekoliko zapaženih naučnih knjiga i brojnih studija objavljenih u naučnim časopisima i publikacijama. Pažnju naučne i šire javnosti je privukla prošle godine objavljena knjiga “Kulturalno pamćenje - ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke”, pa je ona i bila povod za ovaj razgovor.
*Knlturalno pamćenje - ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke" naslov je Vaše knjige objavljene u Crnoj Gori. O ovoj knjizi na osoben način pristupate Boki, njenoj duhovnoj i kulturnoj baštini, sagledavajući je u svjetlu preplitanja i međusobnih zbližavanja

hrvatskog i crnogorskog kulturnog areala, kao sjajnu poveznicu, prostor u kome raznolike duhovne stenje stvaraju jedinstven kulturi uzorak. Šta Vas je motivisalo da se bavite ovom temom?

Raduje me da je ova knjiga izazvala veliko zanimanje svojom temom i pristupom. Iako su moje teze i postavke o ovom pitanju više manje iste od početaka mog znanstvenog rada, a tomu ima već podosta godina.

Prvo i osnovno rođena sam u Boki, točnije odrastala sam po njezinim uvalama i obroncima i vjerojatno je to bitno utjecalo na moj znanstveno-književni rad u kojemu se najviše govori upravo o Boki. Već preko dvadeset godina proučavam hrvatsku kulturu baštinu Boke kotorske, ali i hrvatsko-crnogorske književne odnose i dodire dvaju naroda kroz povijest, njihova prožimanja, razilaženja, spajanja. Ova knjiga je rezultat dugogodišnjeg istraživanja, propitivanja i naprosto je proizašla kao kruna dvadesetpetogodišnjega znanstvenog rada. Već moj magistarski i doktorski rad vezani su za bokokotorske teme, a možda meni najdraže djelo jest antologija hrvatske književnosti Boke iz 1998. koja nije izvorni znanstveni rad, ali meni je svijetla točka u nekim lošim vremenima. Malo je znano da je tijekom 1998. promovirana u deset gradova uključujući i Kotor. Ako znamo da tada državne granice nisu bile posve otvorene onda ćete shvatiti posebnost i važnost tog trenutka kako za crnogorski tako i hrvatski puk, posebno onaj autohtoni, u Boki. I ovaj podatak ide u prilog teoriji kulturalnog pamćenja.

Drugo, Boka je prostor suzvučja kultura i umjetnosti u svim njezinim nijansama. Ona je čaroban Zaljev koji naprosto očara svojim začinima koji nisu samo ponikli u njemu već su donošeni s raznih drugih mora i kultura. Moje promišljanje Boke je drugačije iz osnovnog polazišta njezine doživljajnosti.

Naime,ona je naprosto dio mene, nešto što uvijek „hoda“ i „diše“ u suglasju sa mnom. Ona je moj korijen, početak užeta koji se rasteže mojim putovima no uvijek me vraća doma. Malo je znano da me je Split oblikovao, a da je Zadar grad u kojemu živim i stvaram no u cijelosti to je jedan nedjeljiv prostor koji u svojim kulturološkim okvirima stvara jedinstvenu sliku u svom bogatom izričaju. S druge strane sasvim prirodna je povezanosti i isprepletenost s crnogorskim kulturnim ozračjem i to u svako vrijeme na drugačiji način. Ako

svedemo priču na trenutak koji jedini imamo, a to je ono sada onda povezanost i jedinstvo Boke s Crnom Gorom razumljiva je sama po sebi. No, ona je rezultat upravo tih ruko pleta dvaju bliskih prostora koja su iskristalizirala zajedničku kulturu, ali nisu napustila svoje posebnosti, varijetete koji ih obostrano nadograđuju. Takvu sliku nosim sa sobom i dijelim je ne samo s brojnim Bokeljima već sa svima koje zanima Boka kao zaljev satkan od najfinijih niti hrvatske kulture, ali jednako tako zaljev u kojemu se isprepliću i susreću različite kulture te čine jedan posebno lijep i bogat prostor u kojemu ono što pripada hrvatskoj kulturnoj sferi dobiva još više na svojoj posebnosti i draži. Kao takav, prostor je izbušeni dragulj koji izvorno krasi mozaik hrvatske kulture i baštine kao i mozaik kulture i baštine Crne Gore i samo se u tim okvirima može o njemu razgovarati.

Kulturalno pamćenje, zanimljiva je sintagma, ili tačnije naučna metoda koju primjenjujete na Boku koja je osoben kulturalni prostor i koja ne slučajno podrazumijeva takav naučni pristup i kulturološki tretman koji Vi prvi primjenjujete, naučno.

Knjiga je rezultat dugogodišnjeg proučavanja hrvatskog kulturnog koda Boke. Motivaciju sam pronašla u dosadašnjim radovima kolege Sanjina Kodrića o kulturalnom pamćenju te sam pokušala neke njegove spoznaje koje je on iznio na primjerima književnosti i kulture BiH primijeniti na književnost i kulturu Boke. Iz toga se rodila ljubav prema takvom načinu promatranja i iščitavanja, što me je natjeralo da dosadašnja istraživanja pročitam i vidim mijenja li se moja dosadašnja spoznaja. Svaka nova teorija nosi i nešto novo, nepoznato, zanimljivo. Tako sam otkrila i neke stvari koje se tiču hrvatske književnosti i kulture Boke. Tko je koliko proučavao, s kojim ciljem i nakanom te sad mogu reći da imam malo drugačiju sliku, ali sasvim sigurno i čvrst temelj kojem je kulturalno pamćenje poslužilo kao cement. Konačno smo bokokotorsku književnost i kulturu usustavili kao hrvatsku. Ujedno smo je gradirali kao književnost i kulturu Crne Gore i sad nam je zajedno, bez postavljanja uvijek istih pitanja čije je što, skrbiti o velikoj baštini koja jest dijamant hrvatske kulture općenito, ali je dragulj kulture Crne Gore, Mediterana i Europe.

Da bi bilo jasnije reći ću Vam ukratko o knjizi kojoj sam naslov govori o onome što se nalazi unutar njezinih korica. Knjiga sadrži dvije cjeline. „Vrh pisanja" (Kulturalno pamćenje i (p)ogledi o

hrvatskoj kulturi i književnosti Boke) i „Plačnim glasom svih vas molju" (Ili nešto malo više o pasionskoj baštini Boke). Prva cjelina sadrži osam, a druga šest poglavlja i na neki način ona je uvod u studiju kulturalnomemorijske povijesti književnosti zasnovane na temeljnim postavkama teorije kulturalnog pamćenja. Uostalom sve je objašnjeno u samoj knjizi, a sve je jasno iz same naslovnice, naslova i izdavača. Naime, naslovnicu krase djela hrvatskog i crnogorskog slikara Dimitrija Popovića, tematika je hrvatska književnost i kultura Boke usustavljena u povijestima hrvatske književnosti i književnosti Crne Gore.

Taj devedeset i devet kilometara dug zaljev osoben je po mnogo cemu i nigdje, čini se, nema u svijeta tako malog prostora, sa toliko različitosti. Može se govoriti i o svojevrsnom kulturnom uzorkk, cak svojevrsnom kulturnom krugu?

Ako govorimo o zaljevu koji nalikuje fjordu i koji se zbog brojnosti blaženika i svetaca koji su iz njega ponikli često naziva Zaljevom svetaca onda zasigurno govorimo o posebnom prostoru koji svakoga dotakne na drugačiji način. Nitko iz Boke ne odlazi nedirnut njezinim posebnostima. Prostor koji u sebi sadrži snagu visokih planina, dubinu mora koje se rasporedilo u čarobne bazene s Kotorom kao pečatom na samom dnu kojega su oslikavajući Zaljev stari Dobroćani isprovocirani francuskim novotarijama u doba Napoleona znali nazivati „grlom pakla" u sebi nosi razne priče i sjećanja koja su svojevrsni izvor teoriji kulturalnog pamćenja. Gdje god taknemo otvara nam se novi izvor. Možemo govoriti o kićenju mađa ili tzv Peraškim ceremonijalima, sjećanju na glasoviti Peraški boj ili o Bokeljskoj mornarici njezinom značenju, posebnosti njezina odijela, oružja ili kola, kultu sv. Tripuna i bl. Ozane, sve to promatrano okularom teorije kulturalnog pamćenja stvara drugačiju, posebnu sliku bokokotorskog kulturnog kruga koji je tijekom vremena doživljavao i doživljava kulturološke transformacije. Ovakva teorija može se provoditi samo onda kada ste razriješili izvorišnu točku polazišta o kojoj sam već govorila. Ovaj Zaljev u kojem se susreću razni svjetovi nije pao s neba takav. On se izgrađivao vremenima koja su često puta bila vrlo okrutna. Potvrdu tome ne treba nažalost tražiti u dalekoj povijesti. No, ono važno jest da je Boka stoljećima uljudbena, s uređenim bontonom svojih plemića, kulturom svojih starosjedilaca uspjela ostati kraljica sa

svim svojim finim manirima dame koja zna pravila dobrog ponašanja, ali i pravila reda i dostojanstva. Tako ovaj dragulj autohtone hrvatske kulture i kulture Crne Gore treba promatrati. Branko Sbutega je ovaj jedinstven fjord u srcu Mediterana nazivao i posebnim planetom, što uistinu jeste.

I toj misli možemo pridodati sve gore navedeno. Boka jest posebna. Da nije ne bi se onoj toliko govorilo. Ne bi se za nju toliko otimalo. Ne bi je se prekrajalo, podkradalo i iskradalo. Pjesnički rečeno možda je Boka upravo ono što je Branko Sbutega > u svom prekratkom život na ovome svijetu svojim djelovanjem i životom pokazao: amalgam hrvatske kulture u crnogorskoj samobitnosti, zvuk orgulja, barokmu kićenost, vrsnu retoriku, ekumensku širinu i poeziju punu topline i ljubavi. S druge strane nije sve tako prpošno. Slika Boke jest i olovno nebo koje bez prestanka kiši stvarajući maglu i memlu, puste ulice uz najzvučnije olujne gromove.

Interliteramost, kulturalno pamćenje i književni identitet, tri su koordinate kojima se krećete, otkrivajući Boku u svoj njenoj osobenosti.

Sve književnosti i kulture južnoslavenske interliterame i interkulturalne zajednice po prirodi stvari posebno karakteriziraju, između ostalog, upravo njihovi brojni međusobni dodiri, suodnosi i preplitanja. Ta pojava ni u kojem slučaju ne poništava posebnosti i specifičnosti nijedne od književnosti i kultura južnoslavenskih prostora, već ih, naprotiv, u potpunosti uvažava, ali istovremeno uvažava i povijesnu realnost njihovih nerijetko vrlo bliskih veza i odnosa. Upravo ovakvo što jest ključni koncept na kojem se temelji moja nova knjiga. Ovdje je nositelj bokeljski Hrvat, čovjek koji je autohton, samosvojan i određen samim svojim bitkom, ali i povijesnim prilikama u kojima se oblikovao, mijenjao, prilagođavao mijenjajući svoje temeljne odrednice. Pri tom je slučaj kulturalnog pamćenja i pitanje interkulturalnih preplitanja u bokokotorskoj književnosti i kulturi složeniji i izazovniji utoliko što će se upravo na suženom prostom bokokotorskog zaljeva, u vrtlogu povijesnih preokreta, umrežavati razne identitetame granice s čitavim nizom diskursa, kulturnog uključivanja i isključivanja, najviše prilagođavanja, stvarajući prvenstveno književnost kultum pamćenja, zapamćivanja i zaboravljanja, prisjećanja i potiskivanja.

O Boki su pisane brojne studije i njome su se bavili mnogi naučnici iz srpskog i hrvatskog naučnog korpusa, jedni dokazuju kako je Boka srpska, a drugi hrvatska... Vi Boki pristupate drugačije. Prilika je da taj pristup i konkretno iznesete.

Nikako ne bih izjednačavala posezanja za Bokom. U knjizi sam iznijela polazišta tri studije s kraja 19 i početkom 20. stoljeća. Iščitavala sam ih iz kuta vremena u kojima su nastajala i dala određene zaključke koje mogu stati u glasovitu Kurelčevu rečenicu koju je prenio Srećko Vulović, a glasi: “Ja Dubrovnika, Boke ni Crne Gore za Srblje priznati ne mogu!" Što se hrvatskih znanstvenika tiče mogu reći da su manje pisali o Boki a više isticali posebnost crnogorskog identiteta, jezika i naroda. Uskoro će se na Cetinju održati Prvi cetinjski filološki dani koji jednu od tema imaju rad i djelovanje rekla bih doajena crnogorskog jezikoslovlja Vojislava Nikčevića koji je živio svoju Crnu Goru i s kojim su u najtežim trenucima hrvatske i crnogorske prošlosti surađivala najznačajnija imena hrvatske filologije. S druge strane srpski su znanstvenici od Vuka pa naovamo često prisvajali ne samo Boku nego i Crnu Gom u cijelosti pa i šire. Milorad Pavić je začetak srpske drame vidio u bokokotorskim pasionskim tekstovima, a suvremena događanja govore o nepriznavanju crnogorske samosvojnosti unatoč svim logičnim povijesnim, znanstvenim i naprosto ljudskim odrednicama. Ova knjiga je koristeći se upravo teorijom kulturalnog pamćenja imala za cilj razriješiti upravo ta temeljna pitanja. Autohtonu hrvatsku kulturu usustavili smo u kolorit kulture Crne Gore i zatvorih Pandorinu kutiju. Kulturalno pamćenje iznutra promatra i detaljizira lepezu umjetničke izražajnosti, dakle i kroz književnost i kulturu stvarajući nove pomake i nove sadržaje no ne po cijenu vlastite osobnosti. Najveći problem pojedinim Hrvatima Boke jesu oni sami sebi. Jednako je i s onim dijelom crnogorskog puka koji sebe smatra granom nekog tuđeg stabla. Moramo prihvatiti svoja naslijeđa i zajedno skrbiti o njima. Biti autohton Hrvat Boke jest nositi slavnu kulturu svojih pradjedova na slabašnim leđima, ali uspravno u neovisnoj i samostalnoj državi Crnoj Gori koja nije ničija grana već je ponosno stablo tisućljetnog državotvorstva. Pričati priču o Bokelju samom za sebe, otoku bez karika je prazna priča, bježanje od odgovornosti i strah od bitka ili naprosto modni izričaj ciljanog interesnog koda. Konačno, danas je svakom dobronamjernom jasno

da se Crna Gora voli i u srcima autohtonih Hrvata Boke. Tu i sebe ubrajam svim srcem. I možda niste primijetili no ova knjiga je posvećena i tiskana 2016. u prigodi 10. obljetnice modeme crnogorske države.

Jedno poglavlje meni posebno zanimljivo zvuči: Čovjek na palubi Boke - bokeljska arabeska kuluralnog pamćenja. Kakav je taj čovjek, Bokelj, kakva arabeska?

Iako je knjiga u cijelosti zahvala tom za mene velikom čovjeku i učitelju, Hrvatu, Bokelju jedno malo poglavlje je tek uvod u proučavanje njegova djela kroz okular teorije kulturalnog pamćenja čiji je on na neki način prethodnik odnosno možemo ga nazvati pretečom u proučavanju bokokotorske književne baštine kao ideje o kulturalnom pamćenju i uspostavljanju kulturalnomemorijske povijesti književnosti gdje se traga isključivo za specifično lokalnim značajkama, za lokalnom književnom poviješću u njezinoj partikularnosti, na karakterističan način, mikropovijesti koja otkrivajući autohtonu drugost i različitost u ukupnosti općih književno-kulturalnih okvira distingvira prepoznatljive literame identitete. Svi koji smo se očešali o bokokotorsku književnu baštinu dugujemo Milošu Miloševiću zahvalnost na znanju koje nam je prenio kao i djelima koje nam je ostavio i koja nam ovom književnom teorijom iscrtavaju njegovim bojama sliku Zaljeva.

U svom obraćanju na početku knjige zapisali ste: “Pripadam crnogorskoj dijaspori i hrvatskom autohtonom puku u Boki. Te dvije činjenice su odredile moj odnos prema matičnoj domovini Hrvatskoj, rodnoj Boki i Crnoj Gori." Taj odnos se možda najbolje reflektuje u Vašoj vezanosti za rad Dimitrija Popoviča, čiji radovi krase ovu knjigu, što i naglašavate u uvodnoj riječi Vaše studije.

Doista je tomu tako. Prve tri godine sam živjela u Boki. Ostalo sam joj se neprestano vraćala. U stvari vraćala sam se obitelji koja me je umnogome oformila i odredila. I prijateljima s kojima i uz koje sam rasla. U predgovor sam kao prilog teoriji kulturalnog pamćenja istaknula autotransport Taru s kojom sam često iz Splita putovala put Boke. Danas imam tetu koja je samo sedam godina starija od mene i s kojom sam de facto odrastala tako da mi je njezina obitelj najbliža rodbina uz još nekoliko bliskih mi i dragih rođaka. Nikako ne bih izostavila nekoliko bliskih prijatelja koje ne odvajam od vlastite rodbine. Dimitrija Popovića sam prvo upoznala preko njegovih djela

koja sam još kao studentica upila i brižljivo čuvala. Njegovi radovi na naslovnici ove knjige odredili su i kvalitetu sadržaja odnosno pokušala sam pratiti tog genijalnog čovjeka, majstora kista i pera. Sudeći po njegovim dojmovima o knjizi, uspjela sam i to me čini jako ponosnom. Ujedno i Dimitrije i ja pripadamo istom podneblju i svojim radom pokušavamo istaknuti vrijednosti naših sličnosti i ljepotu razlika u okvirima prostora u kojima živimo i koje baštinimo".

http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/v-babic-sve-u-mom-zivotu-ima-veze-s-bokom

„KULTURALNO PAMĆENJE- (P) OGLEDI O HRVATSKOJ KULTURI I KNJIŽEVNOSTI BOKE“ PROF. DR. BABIĆ PROMOVIRANO I U SARAJEVU

12. prosinca 2017.

Protekle je subote Hrvatsko kulturno društvo „ Napredak“ u sklopu tradicionalne manifestacije Božićni dani 2017. u sarajevskom Kamernom teatru promoviralo knjigu „Kulturalno pamćenje- (p) ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke“ prof. dr. Vande Babić .

Osim što je afirmirana znanstvenica i književnica ovjenčana brojnim nagradama, među kojima i Srebrnom poveljom Matice hrvatske, prof. dr. Vanda Babić je i dopredsjednica Napretkove podružnice u Zadru i redovna profesorica na Odsjeku za kroatistiku i slavistiku Sveučilišta u Zadru.

O ovom kapitalnom djelu za bokeljske Hrvate i Boku u književno-povijesnom smislu su vrlo nadahnuto govorili jedan od recenzenata knjige prof. dr. Sanjin Kodrić, predsjednik KHD-a „ Napredak“ prof. dr. Franjo Topić, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore i nakladnik ovoga djela Zvonimir Deković i sama autorica, koja je publiku osobito ganula svojom pjesmom „Sarajevo koja je nedavno objavljena i u zbirci „Versi kamena i mora – poezija suvremenih hrvatskih pjesnika Crne Gore“.
Promociji su, između ostalih, nazočili i veleposlanik Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini, NJ. E. mr. sc. Ivan Del Vechio i savjetnik člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine Bakira Izetbegovića Amel Suljović, inače i sam pjesnik.
Napredak je ovom prilikom predstavio i izložbu „ Napretkova izdanja 1990. – 2015. godine“, kojom HKD „ Napredak“ obilježava 115. godišnjicu utemeljenja.

http://www.radiodux.me/vijesti/kultura/kulturalno-pamcenje-p-ogledi-o-hrvatskoj-kulturi-i-knjizevnosti-boke-prof-dr-babic

POSJET PREDSJEDNIKA HNV-A ZADARSKOM ŽUPANU

19. listopada 2018.

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković posjetio je zadarskog župana Božidara Longina, kojem je predstavio rad Vijeća, kulturne projekte te probleme s kojima se susreće hrvatska nacionalna manjina u Crnoj Gori. Sastanku je nazočila i prof. dr. sc. Vanda Babić sa Sveučilišta u Zadru.
Dogovorena je buduća suradnja, uzvratni posjet župana Longina Boki kotorskoj te se razgovaralo i o projektima koji će biti realizirani u skorijoj budućnosti. U sklopu posjeta, razmijenjeni su prigodni darovi.

Tijekom boravka u Hrvatskoj, predsjednik HNV-a i prof. Babić će sudjelovati na 16. Pulskim danima eseja. Deković će izlagati na temu "Hrvati Boke danas: stanje i perspektive", dok će Babić govoriti o temi "Bokeljska muka – crtice o kulturi, identitetu i vjeri bokeljskih Hrvata od 1918. do danas".

http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/posjet-predsjednika-hnv-zadarskom-zupanu

U GRADSKOJ LOŽI PREDSTAVLJENA KNJIGA PROFESORICE VANDE BABIĆ

30. travnja 2019.

U Gradskoj loži održano je predstavljanje knjige „Boka kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture“ autorice prof.dr.sc. Vande Babić u organizaciji Odjela za kroatistiku Sveučilišta u Zadru i HKD Napredak Zadar, a sve u sklopu Županijskih dana 2019. – Putovima bokeljskih Hrvata – Boka u Zadru.
O knjizi su govorili Božo Vodopija, bivši generalni konzul RH U Crnoj Gori, akad. Pavle Goranović, direktor Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva CG i prof. dr. sc. Vanda Babić, autorica.
Moderator događanja bio je Ivica Antić, a u glazbenom djelu nastupila je klapa Maraška.
Od 1997. godine Boka kotorska je i službeno uvrštena u Asocijaciju 28 najljepših zaljeva svijeta.
Promociji knjige nazočili su i zastupnik HGI-ja u Skupštini Crne Gore Adrijan Vuksanović, kao i predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković.

http://www.radiodux.me/vijesti/hrvatska/u-gradskoj-lozi-predstavljena-knjiga-profesorice-vande-babic

PLOVEĆI ZALJEVOM HRVATSKIH SVETACA UZ POEZIJU VANDE BABIĆ

08. kolovoza 2019.

Promocija knjige „Crta na dlanu“, autorice prof. dr. sc. Vande Babić održana je sinoć na brodu „Katica“. Na početku večeri nazočne je pozdravio direktor tivatskog Centra za kulturu Neven Staničić izrazivši zadovoljstvo promocijom knjige u Tivtu.
Književnik Miraš Martinović je u svom obraćanju istakao: „Imao sam privilegiju da Vandinu poeziju čitam u rukopisu i ta poezija i njena jednostavnost postavila je zaista snažan i upečatljiv utisak. Najbolje su one pjesme, koje se pišu iz potrebe, koje su duboki proizvod trenutka, pa samim tim i garantovana vječnost. Vanda Babić je ovim pjesmama mjerila trenutke svog života, one najdublje i najupečatljivije, ali i one neobavezne, koje svi ljudi proživljavaju, ali ih ne osjete na način kako to čine pjesnici i ne ostave trag u njima. Pjesme Vande Babić su tragovi života, duboki tragovi, koji su

ostavili otiske na njenoj potpuno samosvjesnoj duši, pisane kao svakodnevnica – za vječnost“.

Pjesnik i direktor Radio Tivta Dragan Popadić je istakao nježnost u porukama poezije Vande Babić, koja je pogodila naše misli i želje: „U ovom surovom, grubom i hladnom svijetu svima je teško, pjesnicima ponajviše. Otuda ne može, a da vas ne uzbudi nježnost u poruci pjesnikinje Vande Babić. Cijela ova zbirka odiše ljubavlju, jer nakon svega ostaje vjera, nada i ljubav – to troje. Ali, najvažnija je ljubav – tako je pjevao Sveti Pavle, a to poručuje i ova zbirka. Cijeli jedan svijet i more duboko plavo. Kamen, školjka i sunce vrelo. Sve je stalo u jednu Vandinu riječ – ljubav. Kao šahista, moram reći da me je dirnula pjesma o šahu, jedna od najintrigantnijih, koja je napisana u ovoj čudesnoj igri. A, što tek reći za pjesmu „Bokeljska elegija“. O Boki su mnogi pisali i pjevali. Rijetko tko tom silinom, snagom i žestinom kao Vanda. Da je napisala samo prvi stih „Boku su moju ostavili da umre“, bila bi dobra pjesma. Ovako je veličanstvena. … I pisaće Vanda ponovo. Zapisivaće stihove u svom malom plavom rokovniku. Crtaće po dlanovima. Na naše veliko zadovoljstvo“.

Sama prisutnost velikog umjetnika kao što je Dimitrije Popović govori dovoljno o ovoj knjizi, a sudjelovanje u ovom projektu sigurno čast i ponos.

„Moja supruga i ja smo dobili „zadatak“, što smo sa zadovoljstvom prihvatili, da likovno obogatimo ovu zbirku. To je bio izazov, premda riječ „ ilustraciju“ ne volim, jer vi ne možete ilustrirati napisano. Dakle, postoji samo riječ, pjesma, stih, koji ostavljaju dojam na onoga koji čita i on stvara svoje slike. Razmišljajući kako likovno oblikovati, izraziti Vandine stihove, moja supruga i ja smo radili tako što smo likovno artikulirali ono što smo osjećali da ti stihovi govore i kako djeluje na nas“ – rekao je Dimitrije Popovi, koji je istakao značaj „crte na dlanu“, koja je za svakog čovjeka posebna, unikatna i vječna.

„Potpuno samosvjesna svoje proživljene intimnosti i naše opšte ravnodušnosti spram nje Vanda spaja ta dva svijeta u jedno postigavši svojim pjesmama i razmišljanjima upravo da taj spoj da taj spoj postane to što jeste“ – kazao je Neven Staničić pročitavši na kraju dvije pjesme iz zbirke.

Ljubav i privrženost Vande Babić prema Boki je neraskidiva. Upravo sve što stvara, imamo osjećaj da je posvećeno Boki i povezano neraskidivom niti, a i sama je na sinoćnjoj promociji rekla koliko joj znači Tivat i koliko je dolasci u Boku čine radosnom: „ Nikada se ne bih usudila objaviti ovu poeziju, da nije bilo nagovaranja Vladana Lalovića, Mirašove sjajne kritike i kista Jagode i Dimitrija, koji su me počastili svojim sudjelovanjem i slikama. Sama naslovnica jest zbirka u cijelosti viđena Dimitrijevim okom, dok je Jagoda oslušnula neke druge tonove moje duše i napravila sjajne slike. Umjetnost je ono što nas podsjeća koliko smo prolazni, koliko smo snažni i u tome i koliko nas ima kad nas nema i ne bude“. „Crta na dlanu“ svake osobe je posebna. Krije jednu bol, jednu radost, jedan život… U toj liniji je satkano sve proživljeno. Svoju „liniju“ Vanda Babić nam je dopustili pročitati te samim tim možda otkrila stvari, osobe, događaje, koje se ne bi svi usudili, jer kako „ogoliti“ dušu i dati je drugima? Ploveći Zaljevom hrvatskih svetaca i slušati o poeziji sinoć je bio poseban doživljaj, a sigurno i neponovljiv.

http://www.radiodux.me/vijesti/kultura/ploveci-zaljevom-hrvatskih-svetaca-uz-poeziju-vande-babic

PROF. DR. SC. VANDA BABIĆ SA STUDENTIMA NA STUDIJSKOM PUTOVANJU

20. listopada 2019.

Protekla četiri dana prof. dr. sc. Vanda Babić sa Sveučilišta u Zadru boravila je sa studentima kroatistike u studijskom posjetu Boki kotorskoj i Cetinju. Ovo studijsko putovanje je organizirano zahvaljujući Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Sveučilištu Zadar i Hrvatskom nacionalnom vijeću Crne Gore. Prof. Babić se osvrnula na posjet Cetinju i susretu s veleposlanikom Republike Hrvatske Veselkom Grubišićem. Pored Cetinja, obišli su Herceg Novi, Budvu i Kotor.

Danas su gosti iz Zadra posjetili Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore, gdje su se sastali s predsjednikom HNV-a Zvonimirom Dekovićem, koji im je ukratko približio rad hrvatske zajednice u Crnoj Gori, probleme s kojima se susreću te težnju za očuvanjem jezika, kulture i identiteta na ovim prostorima.

S prof. Vandom Babić, Vijeće je posjetio i Miroslav Landeka, dopredsjednik HKD „Napredak“ iz Mostara. Također, ovom prigodom uručio je don Ivu Ćoriću prigodne knjige za HKD „Napredak“ iz Kotora, što je još jedan dokaz dobre suradnje između ovih društava.
Prof. Vanda Babić se za naš Radio osvrnula na nedavni posjet Australiji, promociji njezine knjige, koja nas očekuje u utorak u Zagrebu te projekte koje planira realizirati u narednom periodu.
Naravno, studenti se vraćaju s predivnim dojmovima o Boki. U audio zapisu poslušajte prof. Vandu Babić, gospodina Landeku te dojmove studenata.

http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/prof-dr-sc-vanda-babic-sa-studentima-na-studijskom-putovanju

VANDA O MAJI: LINIJA PO MORU, LINIJA PO KRVI

10. siječnja 2020

Ove sedmice navršilo se pola godine od kako nas je napustila pjesnikinja Maja Perfiljeva. Divan tekst o Maji napisala je njena prijateljica i pjesnikinja iz Zadra dr. Vanda Babić.
Onoga srpanjskog dana kada nas je Maja napustila jedna nesretna djevojčica nije izdržala vrelinu i zaboravljena u automobilu, umrla je. Obje vijesti su bile teške i mučne no kao da me umirila pomisao kako je to malešno dijete srelo Maju i umotalo se u svilu njezine duše. Jer, ona je bila svilena, nježna pjesnikinja, slikarica, profesorica, pletilja riječi, rođena u mom rodnom grad Tivtu, tik na obali rive po kojoj smo obje trčkarale kao djevojčice, sanjale kao žene i iz plavetnila mora i neba tamo gdje najdalje pogled seže u modropoljinu crpile snagu za dalje. Svaka u svoje vrijeme, jer dijelile su nas godine. Maja je bila godište moga oca tako da su nam se putevi sreli tek zadnjih godina njezina života. No, dovoljno da ostane ono nešto što nas je povezalo kao dvije Bokeljke, zaljubljenice u Zaljev, more i sve što Boku čini posebnom.Izmijenile smo brojeve mobitela

i dogovorile kako ćemo…, ali nismo stigle, preteklo nas vrijeme. No, postoji i bezvremevlje, poezija koja odolijeva i to ona njezina pisana rodnoj Boki ili Indexima, po čemu je danas mnogi i prepoznaju,ali i stihovi koje maestralno pjevaju Radojka Šverko, Gabi Novak, Zdenka Kovačiček…i drugi.

Bokeljka noć himna je Boke i nema fešte ni Bokelja koji je nije zapjevao, ne pjeva i koji u njezinim stihovima nije prepoznao vlastitost u bokeljskoj životnoj lepezi.

A na uglazbljenim stihovima *Sanjam te* ili *Da sam ja netko* ljubilo se, sastajalo i rastajalo, pilo i radovalo se, točnije živjelo! Danas još uvijek rado slušane njezine pjesme žive su poput svile kojima je ukrašavala šešire ili na kojoj je slikala more kada do njega nije mogla.

Čak i brak s poznatim glazbenikom Hrvojem Hegedušićem povezan je s Bokom, jer mu je majka bila Bokeljka pa ju je sljubljenost sa zavičajem nekako prirodno pratila gdje god bi se našla. A živjela je u Zagrebu, dugo, plodno i nježno upravo onako kako je izgovarala svoje stihove, podučavala djecu ili bojala more. Uvijek volim reći kako je Boka stara dama kojoj treba prilaziti s pijetetom i poštovanjem. Maja je Perfiljeva bila pravo dijete te dame pa se u svojim životnim nedaćama uvijek vraćala majci, svojim uvalama i ocu koji je svojom životnom pričom i tragedijom na nju ostavio poseban pečat. Ruski emigrant, rođen na dalekom istoku te zemlje, otisnut u nepoznato brodom koji ga je doveo do Dubrovnika potom i do Tivta gdje je ugledao njezinu majku na istom onom prozoru s kojeg je kasnije Maja ispraćala sunce i upijala onu crtu gdje se spaja nebo s morem. Sve je to stihom isplela u pjesmi *Jedna lađa ide svijetom*i *Balada o mladiću i ruži* gdje je urezala svoju bol u stihove: *Ode on da nikad, nikad se ne vrati, ode on i dugo će ga majka zvati, ode on, zbog čega, nikad neće znati…*, gdje je pokušala shvatiti očevu bol i očevu bolest koja ga je shrvala baš u godinama kad joj je bio najpotrebniji, što je prema njezinim riječima na nju ostavilo duboka traga.

Maja Perfiljeva, po moru i po krvi bokeljska je diva, koja nas je napustila tek da zaokruži svoju putanju no pjesme, svila i ono more, uvale su gdje čujemo njezin glas. Nježan, dostojanstven i pun ljubavi kojom je voljela nas i svoju Boku. Zato ovdje neću citirati stihove poznate himne koju je nama Bokeljima poput žiga utisnula u srce

nego stihove iz pjesme *Moja zemlja* kao podsjetnik kako je samo *to malo* ono što nam treba da bismo bili isp*unjeni i mirni.*
To malo zemlje i to malo mora
Te gole stijene pokraj modrih voda
I sivi kamen nekog starog dvora –
Taj leptir s mape – to je zemlja moja… (Moja zemlja)
Nažalost, nismo uspjele graditi zajedno, no u mojim koracima dah je Perfiljeve, kao putokaz i nježna ruka u dobrim i onim lošim danima koje imamo pred sobom. Hrvatska kulturna scena ostala je bez velike umjetnice. Srećom da one žive u pjesmama svojim. Pa kad je više ne bude, napisala je, kad dođu drugi, ljubit će nas u pjesmama svojim. A mi nju u pjesmama našim:

MAJI P.
Djevojčica koju su zaboravili u automobilu
ugledala je poetesu
i pronašla mir na obrubu njezina šešira.
Srele su se slučajno u hodniku Sv. Duha
između stropa i čela dežurnog liječnika.
I kiše su se slile u latice svile
Djevojčica se osmjehne i pruži ruku
poetesi
Da sam ja netko – reče i namjesti sunce
Sanjam – reče i ugasi dan.
Vanda Babić
(Radio Tivat)

http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/vanda-o-maji-linija-po-moru-linija-po-krvi

KNJIGA „BOKA KOTORSKA – ZALJEV SVETACA I HRVATSKE KULTURE“ PREDSTAVLJENA U TIVTU

06. ožujka 2020.

Predstavljanje knjige prof. dr. sc. Vande Babić „Boka kotorska – Zaljev svetaca i hrvatske kulture“ održano je sinoć na Maloj sceni Centra za kulturu Tivat, u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore i Centra za kulturu Tivat.

U uvodnom dijelu ulomak iz knjige čitala je Ana Vuksanović, tajnica Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore.

Nazočnima se obratio Zvonimir Deković, predsjednik HNV-a: „Nakon 75 godina bonace i šutnje o prebogatoj kulturnoj baštini Hrvata Boke, počinje prvo polagano, stidljivo, a zatim sve snažnije otvaranje starih škrinja i javno pokazivanje svega onoga što su naši preci poklonili Boki i Crnoj Gori. Uz ogromno materijalno i nematerijalno dobro, u ovoj knjizi ćete naći i najznamenitije pisce i pjesnike Boke, koje autorica, kroz predmet Hrvatska književnost Boke, više od decenije predaje na sveučilištu u Zadru“. Deković nas

je upoznao s dosadašnjim radom autorice Babić te istakao kako ova knjiga predstavlja povijesni turistički vodič kroz Boku, a može se koristiti kao i udžbenik.

„Boka je dragulj Crne Gore sa kojim se ponosimo, ali i bogata hrvatska baština. Za dobronamjerne to nije apsurd i problem, već bogatstvo koje spaja, a ne razdvaja. O Boki se može govoriti na više načina i iz više uglova. Onaj ugao koji biraš, govori o tvojoj namjeri, a mi smo majstori da odaberemo pogrešan ugao. Najbolje je kad o Boki govorimo sa ljubavlju. I tu ne možemo pogriješiti. Jer Boka je porodica. A i u porodici se ne govori sve i ne potencira sve. Nešto se prećuti, nešto se podrazumijeva, i to nije znak slabosti no ljubavi i brige da nekoga člana porodice ne povrijedimo, iako smo možda i u pravu. Mijenjale su se države koje su vladale Bokom, da bi se smirila u savremenoj, nezavisnoj Crnoj Gori. Iskreno se nadam zauvijek. A to može biti samo ako uvažavamo razlike. Ako ih doživljavamo kao dragocjenost, kao što to radi Vanda u ovoj knjizi“, kazao je direktor Radio Tivta, Dragan Popadić, koji je na kraju izlaganja pročitao jednu strofu svoje pjesme posvećenu prof. Babić i Boki kotorskoj.

Direktor Centra za kulturu Neven Staničić je kazao da ova knjiga predstavlja jednu monografiju o Boki, a monografija posvećenih Boki nema mnogo. Staničić je spomenuo i don Nika Lukovića, koji je također pisao o Boki. On je ukazao i na problem zbog kojeg jedna ovakva knjiga nije dio nastavnog sistema Crne Gore i zašto današnja djeca u školama ne uče o podacima koji su sadržani u ovoj knjizi, a koji su jako značajni. „Da li to robujemo naučnim stereotipima? Civilizacijske tekovine Boke kotorske služe ili bi mogle služiti na čast svima. Definitivno da ih baštini hrvatska zajednica, hrvatski narod, Hrvatska država. Divna je stvar što je Crna Gora stala u zaštitu tih dobara. Žao mi je što ih ne baštini na bolji način. Ako nešto želimo da nam pripada, onda ga kao takvog moramo i priznati, prisvojiti i gajiti. Ako ne, onda je neumjesno ljutiti se na nekoga koji će Boku nazvati Zalivom hrvatskih svetaca i hrvatske kulture”, kazao je Staničić.

Na samom kraju, posjetiteljima se obratila prof. dr. sc. Vanda Babić, koja je istakla kako joj je uvijek poseban osjećaj govoriti u Tivtu, jer je tu njezin dom. „Pisala sam s puno emocije prema Zaljevu koji smatram svoji domom, svojom kućom i svojim izvorom. Upravo to svoje, to naše, podijelila sam sa svima drugima koji isto to baštine

dotiču, oblikuju i dišu, jer razglednica naših predaka je ozbiljni dokument koji nas obvezuje biti onakvima kakvima su na naši stari ili. Biti svoj, na usluzi svima. Biti snažan, a pristupačan,. Biti oplemenjen i plemenit. Biti bogat i dijeliti, uklapati, osnaživati prostor u kojemu jesmo. Ako je bilo što od ovoga navedenog ova knjiga učinila, moje je srce ponosno, a zalog mojih predaka miran. Jer Hrvat Boke je uljuđen, uljudan i stojeća to pokazuju, nikad nje onaj koji uzima, uvijek onaj koji daje, nikad onaj koji napada, uvijek onaj koji brani. Povijest nas tome uči, iako ljudi smo i ima nas različitih. Boka je dragulj Crne Gore i hrvatske baštine. To raduje sve nas Bokelje, Hrvate, Crnogorce sve druge koji su dali svoje zrno znoja da bi slobodno i ponosno mogli biti ono što jesmo“, kazala je prof. Babić, ističući da je ovu knjigu napisala iz dva razloga. Prvi je taj što turistički vodič s kojim se susrela prilikom studijskog putovanja u Boki sa studentima, nije znao toliko toga o Boki, što nju čini posebnom i vrijednom. Drugi razlog je taj što nema novijeg izdanja knjige, koja u sebi sadrži sve potrebne podatke o Boki, njezinim crkvama, trgovima i svecima…

http://www.radiodux.me/vijesti/kultura/knjiga-boka-kotorska-zaljev-svetaca-i-hrvatske-kulture-predstavljena-u-tivtu

SNAŽNA PORUKA HRVATA IZ BOKE KOTORSKE

09. svibnja 2021.

Jučer se, nakon drugog dijela Znanstvenog skupa „Identitet Hrvata Boke kotorske", održanog u Tivtu, delegacija RH s domaćinima iz Crne Gore uputila ka otoku Gospe od Škrpjela, gdje su potpisani Zaključci spomenutog Znanstvenog skupa.
Zaključke Znanstvenog skupa „Identitet Hrvata Boke kotorske" potpisali su jedna od začetnica inicijative prof. dr. Vanda Babić i predsjednik programsko-organizacijskog odbora prof. dr. sc. Željko Holjevac, ravnatelj Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar. Zaključci su potpisani u prisustvu ministra vanjskih i europskih poslova RH Gordana Grlić Radmana i Kotorskog biskupa Ivana Štironje.
“Ono što je vrlo važno, a što je i jedan od ciljeva ovog znanstvenog skupa jest da Republika Hrvatska u predmetnu nastavu i kurikulum uvrsti obrazovanje o Boki kotorskoj kako bismo još više približili

sunarodnjake o kojima zapravo vrlo malo znamo. U potpisanoj deklaraciji također su zamoljene vlasti Crne Gore da u turističkim publikacijama preciznije istaknu hrvatsku kulturnu baštinu. Obje države moraju pridonijeti tome da čuvamo ovo blago koje imamo" - izjavio je Gordan Grlić Radman, ministar vanjskih i europskih poslova RH.

"Znanstveni skup je odlično prošao kao i potpisivanje zaključaka s preporukama da spoznaje o Bokeljskim Hrvatima do kojih smo došli na ovom skupu uđu u nacionalni kurikulum u važne predmete. Oni su kruna naših nastojanja da se ovaj znanstveni skup ne plasira u javnost samo na akademski način već da bude masovno populariziran u smislu da dugoročnu korist od njega imaju Bokeljski Hrvati kao i svaki obrazovani građanin Hrvatske te Crne Gore" - izjavio je prof.dr.sc. Željko Holjevac, ravnatelj Instituta Ivo Pilar.

U zaključcima je predloženo dopuna kurikularnih dokumenata o ključnim sastavnicama pojma hrvatski nacionalni identitet u kojima će se naći i Hrvati izvan Domovine što jasno uključuje Hrvate Boke kotorske, da se hrvatska baština Boke primjereno ugradi u nastavne sadržaje, uključivanje identitetskih obilježja i stvaralaštva bokeljskih Hrvata u pojedine segmente kurikula, potpora obnovi sakralne baštine Kotorske biskupije kao i institucijska, stručna i znanstvena suradnja s Biskupijskim arhivom. Nadalje, traži se od nadležnih ministarstava u Crnoj Gori da se knjiga Vande Babić, *Boka kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture* uključi u obveznu literaturu za obrazovanje turističkih vodiča u Crnoj Gori, predlaže se da *rogramsko organizacijski odbor* s *Pokroviteljima* skupa *Identitet Hrvata Boke* budu inicijativni odbor koji će ove Zaključke provesti do njihova uključivanja u predmetni nacionalni kurikul RH.

"Jako sam sretna što je ovaj skup u Zagrebu otvorio ministar Fuchs te isto tako što je ovdje u Boki ministar Grlić Radman potpisao zaključke koje ćemo uputiti Ministarstvu znanosti i obrazovanja. Organizacijski odbor ovim je zaključcima prešao u inicijativni odbor koji će učiniti sve da ciljevi budu ostvareni. Onog trenutka kada hrvatska kulturna baština Boke uđe u nacionalne predmete u RH naša zadaća će biti ispunjena. Isto tako čekamo da turistički vodiči u Crnoj Gori uključe hrvatsku baštinu i objave knjigu te je uvrste u obvezne udžbenike"- izjavila je prof. dr.Vanda Babić.

IDENTITET HRVATA BOKE KOTORSKE

Zagreb-Tivat / 6. - 9. svibnja 2021.

ORGANIZATORI

POKROVITELJI

Zaključci znanstvenog skupa *Identitet Hrvata Boke kotorske*

- **Predlažemo** dopunu kurikulnih dokumenata prove odredenim formulacijama o ključnim sastavnicama pojma hrvatski nacionalni identitet u kojima će se naći i Hrvati izvan matične domovine čto jasno uključuje Hrvate Boke kotorske.
- **Predlažemo** da se hrvatska baština Boke primjereno ugradi u nastavne sadržaje, posuđrije u predmete Hrvatski jezik, Povijest, Povijest umjetnosti, Geografija, predmeti iz likovne i glazbene kulture i Vjeronauk, u međupredmetne teme te izvannastavne i izvanškolske aktivnosti učenika. (obilasci, ekskurzije učenika u Boku)
- **Tražimo** uključivanje identitetskih obilježja i stvaralaštva bokeljskih Hrvata u pojedine segmente kurikula, npr. Bokeljska mornarica 809., katedrala sv. Tripuna u Kotoru, *Hrvatska Sikstina* otok Gospe od Škrpjela, Peraške ceremonijale, Dobrotsku čipku i druge hrvatske baštine u Boki, bokeljskih svetaca i blaženika (Zaljev svetaca) kao i književnike iz kotorskog humanističkog kruga pa do suvremenosti. Boka je u vrijeme humanizma, renesanse, baroka sve do početka 20. st. sastavni dio Dalmacije i na svim razinama se treba jednako tretirati unutar nastavnih kurikula. (Primjerice prva pomorska škola na istočno jadranskoj obali u Perastu s kraja 17. st., bogata pasionska baština, legende i priče, marijanska svetišta, hrvatska kulturna društva iz vremena Hrvatskog narodnog preporoda ne smiju biti izostavljena.
- **Podupiremo** potporu obnove sakralne baštine Kotorske biskupije kao i institucijsku stručnu i znanstvenu suradnju s Biskupijskim arhivom te zajedničkim publikacijama koje se bave pitanjima hrvatske baštine i identiteta Boke.
- **Predlažemo** da isti zajedno s HNVCG traže od nadležnih ministarstava u Crnoj Gori da se knjiga V. Babić, *Boka kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture* uključi u obveznu literaturu za obrazovanje turističkih vodiča u Crnoj Gori.
- **Predlažemo** da *Programsko organizacijski odbor* s *Pokroviteljima skupa Identitet Hrvata Boke* budu Inicijativni odbor koji će ove Zaključke provesti do njihova uključivanja u predmetni nacionalni kurikul RH.

Na otoku Gospe od Škrpjela, 8. svibnja 2021.

Za Programsko-organizacijski odbor:
Prof. dr. sc. Željke Holjevac

Za Inicijativni odbor:
Prof. dr. sc. Vanda Babić Galić

Znanstveni skup *Identitet Hrvata Boke kotorske* okupio je krucijalne znanstvene institucije na čelu s Institutom društvenih znanosti Ivo Pilar (HKS, HS, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje i Zavod za povijesne znanosti HAZU), a održao se uz pokroviteljstva nadležnih Ministarstava vanjskih i europskih poslova, znanosti i obrazovanja, kulture i medija te Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH.

"Drago mi je biti na ovom znanstvenom skupu i želio bih zahvaliti svima onima koji su se potrudili da se ovako nešto dogodi u Boki, upravo ovdje gdje je srž teme ovog skupa. Posebno bih želio zahvaliti studentima koji su se uključili u ovaj skup i dali svoj obol kao mladi ljudi koji su zavoljeli istinu o Boki, mjestu svetaca i blaženstva. To je poruka da i mi trebamo nešto učiniti da obilježimo ovo svoje vrijeme ljubavlju, nadom i vjerom. Pohvala i čestitke svima uključenima u ovaj projekt" - izjavio je novi kotorski biskup mons. Ivan Štironja.

Na završnim izlaganjima, kao i na plovidbi brodom *Katica* kroz bokokotorski zaljev nazočili su i: izaslanica predsjednika Hrvatskog sabora i saborska zastupnica Zdravka Bušić, Nj.E. veleposlanik RH u Crnoj Gori Veselko Grubišić, izaslanik Ministra vanjskih poslova Frano Matušić**,** generalna konzulica RH u Crnoj Gori Jasminka Lončarević, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatske građanske inicijative Adrijan Vuksanović, dekan Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu Darko Tomašević, ambasadorica projekta Putevima bokeljskih Hrvata Sanja Putica i nekadašnji vaterpolist, Bokelj Mirko Vičević.

http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/snazna-poruka-hrvata-iz-boke-kotorske

HOD PO CRVENOJ CRTI!

18. kolovoza 2021.

Hrvatski radio Dubrovnik preko dva desetljeća svakog ponedjeljka u okviru emisije S Hrvatima Boke prati aktualna događanja u Crnoj Gori. Urednik emisije Hrvoje Španić o trenutnoj situaciji u Crnog Gori, prijetnjama, učinku novoj vlasti, očekivanjima i propustima ovaj ponedjeljak, 9. kolovoza 2021. razgovarao je s prof. dr. sc. Vandom Babić Galić.

Na pitanje kako ocjenjuje rad Vlade CG u proteklih 12 mjeseci, istaknula je kako se ništa bolje nije moglo očekivati od onih koji su na vlast došli litijama i ispod maske građanske države provlače dugo sanjani, a neispunjeni nacionalni nacrtak koji briše ne samo hrvatski već i crnogorski identitet.

Mi smo naviknuti na negiranja, istaknula je dr.sc. Babić Galić i imamo snagu nositi se s tim no ovdje se briše i identitet Crnogoraca koji se negiraju u vlastitoj zemlji. Ova Vlada na puno načina ima priliku pokazati svoju prirodnu vezanost za zapadnoeuropski civilizacijski krug, i javni nastup i osuda prijetnji ministra Đorđa Radulovića ide ovoj misli u prilog no zasigurno to ne mogu postići

ovakvim odnosom prema najvažnijem događaju u suvremenoj povijesti R Hrvatske.
Istup Bečića ocijenila je nepodobnim i ključnim jer je to bila upaljena žigica koja je osokolila one koji bi rado vratili sat unatrag što opet zrcali poteze Vlade CG u cjelini.
Prijetnje Adrijanu Vuksanoviću slijed su učinka vladajuće politike koja se nije primjereno ogradila osim oporbe koja se i sama nalazi u problemu, a svjedoci su vremena kad su manjinskim narodima vratili dostojanstvo i mir koji se posljednjih 12 mjeseci nažalost gubi.

VANDA
BABIĆ
CRTA
NA DLANU

VANDA
BABIĆ
CRTA
NA DLANU
VANDA
BABIĆ

Nakon razgovora s čelnicima HGI-a i HNVCG poruke dr.sc. Gordana Grlića Radmana, ministra vanjskih i europskih poslova R Hrvatske jasne su! Vlada R Hrvatske neće dopustit vrijeđanje i omalovažavanje manjinskog hrvatskog naroda koji je unio nemalu baštinu u državotvornost Crne Gore kao ni izrugivanje ili difamiranje oslobodilačke akcije Oluje pa bi crnogorska vladajuća struktura trebala dobro razmisliti na koji način i kako će se dalje odnositi prema onima koji su joj do danas jedini put i ruka prijateljstva ka europskom putu. Crvena crta po kojoj možda nesvjesno hodaju jest i pokušaj mijenjanja imena bazena u Kotoru imenom čovjeka koji je prema svjedocima bio zapovjednik straže logora Morinj pa ako žele tim putem morat će se suočiti s posljedicama koje bi mogle ozbiljno utjecati na bilateralne odnose između dviju država.
Hrvatska Vlada nikad nije i neće dopustiti igranje s još uvijek otvorenim ranama te će na sve načine zaštititi svoj manjinski autohtoni narod u Crnoj Gori ali i svoje temeljne postulate i načela, Domovinski rat, ishod kojeg bi svi susjedi trebali poštivati i uvažavati, ako žele imati R Hrvatsku za prijatelja - zaključila je dr.sc. Vanda Babić Galić.
Izvor: centralna.ba/ Vanda Babić

http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/hod-po-crvenoj-crti

I OD BRAĆE DA JE, BRAĆO PREVIŠE JE!

30. kolovoza 2021.

Čini mi se sanjam:
- hodam, tako Trgom sv. Nikole, uppps, pardon Pravoslavnim trgom u Kotoru i odem na rakijicu u Srpski palac ili Vladičanski dom koji je krajem 19. stoljeća, piše u nedavno nagrađenoj knjizi "Otac Momo", izgradila srpska kotorska gospoda, a danas je eto glazbena škola.
Potom obiđem još nekoliko sličnih srpskijeh kuća iz tog vremena, pa se vratim na Pravoslavni trg do najstarije srpske bogomolje u Kotoru crkvice sv. Luke ne bi li se pred ikonom sv. Barbare, koja su tu slučajno našla, pomolila za svoju i njihovu zdravu pamet.
Potom shvatim da je crkva sv. Nikole, iako iz 20. stoljeća, nazvana tako jer je najčešća srpska slava upravo taj zaštitnik djece i pomoraca a i stojimo na zgarištu koje je spalio štošta pa i činjenicu da je na tom mjestu, u ona davna vremena, tu stajao dominikanski samostan, a kasnije na glavnim gradskim vratima kočoperio se mletački lav

kojeg su 1945. uredno zamijenili i nedavno obnovili dražesnim jugoslavenskim grbom.

Potom čujem kako su braća iz Perasta pronašli kip na hridi, škrpjelu ili stijeni pa je jedan ozdravio i tu su Mlečani sagradili otok, danas svetište koje je zasigurno prvo trebalo biti pravoslavna crkva, no eto nekim čudom preokrenulo se.

A u toj peraškoj ljepoti kočopere se naše kuće, u Kotoru naši palaci, dok je najvažnije ipak od svega otići u Miholjsku Prevlaku i kako kaže voditelj Kamberizma u tv emisiji Kotor, 2021.: Ovo mora vidit što više ljudi, odite naučit o kulturi ovog kraja gdje najsnažniji dojam ostavlja krstionica koju upravo završavaju. …

Posebni trenutci novog naraštaja djece – ističe na kraju oduševljeni Zadranin vjerojatno ne znajući što gazi ovom lagano razigranom, turističkom emisijom kojoj je pretpostavljam cilj privući što više turista bez obzira na provjerenost činjenica koje iznosi.

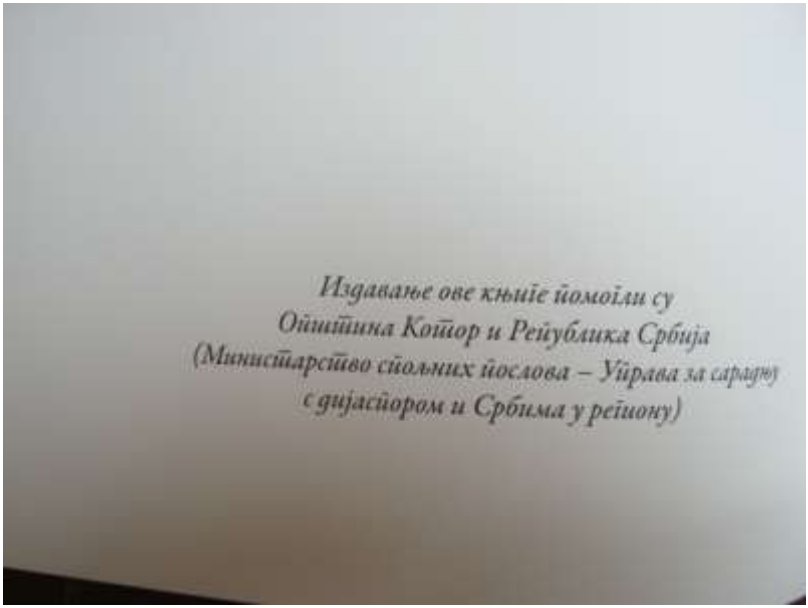

To što su najljepši dragulji Kotora jedva spomenuti, preskočeni ili stidljivo istaknuti i što je potpis SPC u Crnoj Gori vidljiv svakomu tko išta zna o Bokokotorskom zaljevu i što je ovo još jedan podmukli bratski pokušaj brisanja autohtone hrvatske kulture i to najjačom olovkom ispisano hrvatskom rukom neinformiranog, naivnog i nespretnog autora koji je imao mentorstvo Turističke zajednice Kotor, nije nam se za čuditi.

Kulturizam je srpska emisija slične namjere no puno bolja, temeljitija i u njoj ćete u sličnom uratku svakako više čuti o otoku Gospe od Škrpjela ili pak katedrali sv. Tripuna iz 1166. Jer, oni čitaju pa iščitano uklapaju u svoju priču kojom svaki dan jedna ulica dobije novo slovo i novo ime. Tako, se ulica sv. Amfilohija i popa Mome križaju tik pred Pravoslavni trgom. I tako, sanjam:

- dok hodam po Boki punoj srpskih starina tražim knjigu iz 21. st. koja bi me p(r)ovela po Zaljevu no ne mogu takvu naći! Ima Šantićeva Nevjesta Jadrana, ima Velimirovićev traktat o srpskoj Boki, ima priča o ubijenim monasima na Prevlaci, ima i našeg mora, naših kuća, naše Mornarice, naše zemlje, ima o dobrom ocu Momi, ima o svemu no o hrvatskom kodu Boke u crnogorskoj Crnoj Gori

ni slova. Je li Crna Gora u Crnoj Gori? Gdje stanuje danas? I zašto Njegoš plače? I gdje je tu Boka, Bokelji? Putuju ili su otputovali? Skončali kao Viktori Vida, oslijepili kao Čižek? Budi me horda tenkova. Onih iz 1991. Ne pucaju. Proklinju. Bacaju kletve i krmače straha. Pa kradu.

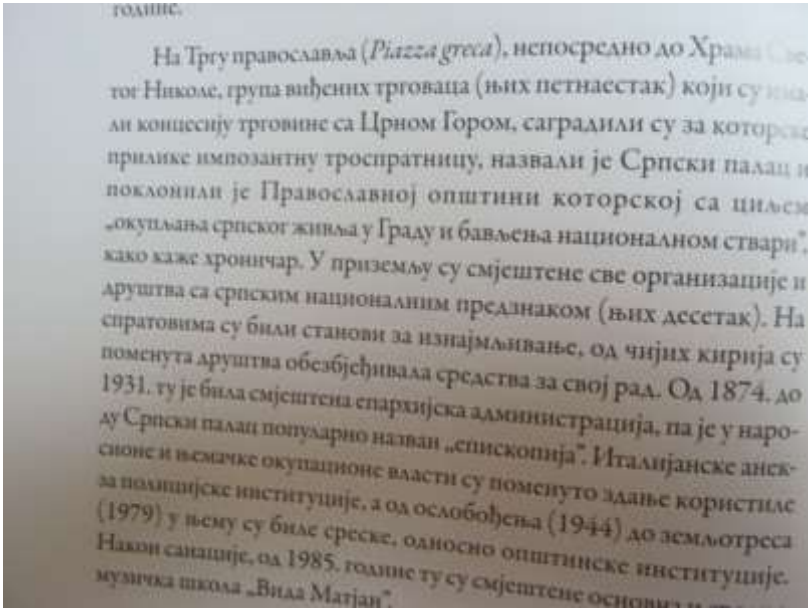
На Тргу православља (*Piazza greca*), непосредно до Хра
тог Николе, група виђених трговаца (њих петнаестак) који су
ли концесију трговине са Црном Гором, саградили су за которск
прилике импозантну троспратницу, назвали је Српски палац и
поклонили је Православној општини которској са циљем
„окупљања српског живља у Граду и бављења националном ствари",
како каже хроничар. У приземљу су смјештене све организације и
друштва са српским националним предзнаком (њих десетак). На
спратовима су били станови за изнајмљивање, од чијих кирија су
поменута друштва обезбјеђивала средства за свој рад. Од 1874. до
1931. ту је била смјештена епархијска администрација, па је у наро-
ду Српски палац популарно назван „епископија". Италијанске анек-
сионе и њемачке окупационе власти су поменуто зграде користиле
за полицијске институције, а од ослобођења (1944) до земљотреса
(1979) у њему су биле среске, односно општинске институције.
Након санације, од 1985. године ту су смјештене основна
музичка школа „Вида Матијан".

I opet Cetinje. Kao jež se napuhalo i ne da na sebe! Budim se i pitam: - kako bih ja prosječnom hrvatskom čitatelju mogla objasnit napisano? Kad on nema gdje pročitat o svojoj kulturi u Zaljevu svetaca i narodu koji opstaje između prkosa i straha. Kad u namjenskom hrvatskom turističkom filmu naputak je otići u manastir na Prevlaci i upoznati kulturu Boke!? Kome izvući uho, otvorit oko, glavu?

Kome viknuti, heeej, Crna Gora je uznik. Cetinje je okruženo mrakom. Hrvati Boke kao autohtoni nositelji europske kulture uokvireni su u kutijicama ustaštva i Bokeštva, ovisno podižu li glavu ili s njom brišu vlastitu zemlju koju sada svim načinima uklapaju u „srpski svet." Kako bi vladajući zbrajali i dokazali da je Crna Gora ništa doli ono što od 17. stoljeća neprekidno govore: srpska zemlja,

srpski čo'ek, srpska Boka, srpska crkva, srpsko more, a nama da prostite srpska čuna, jer naše pogađate nema.
Sve ono s čime se dični Hrvat Boke mogao ponositi danas nosi tuđe ime. I nisu došli Talibani, nisu došli Afganistanci, već jednom davno došli su Vlasi i zauzeli bokeljske, dalmatinske i bosanske gore. Potom se polako spustili na more. I bila bi to zgodna pjesmica da nije otužna stvarnost pred kojom svi nemoćno stoljećima širimo ruke.
Ako zucneš, neprijatelj si multikulturalnosti, različitosti i mrzitelj si Srba. Ako šutiš, nestaješ. Ako zineš nisi s planeta Boka koja ne pozna naciju, samo umjetnost u svim njezinim bojama i golog čovjeka. Bez obilježja. Esenciju umjetnosti. Čovjeka duha. Duha.

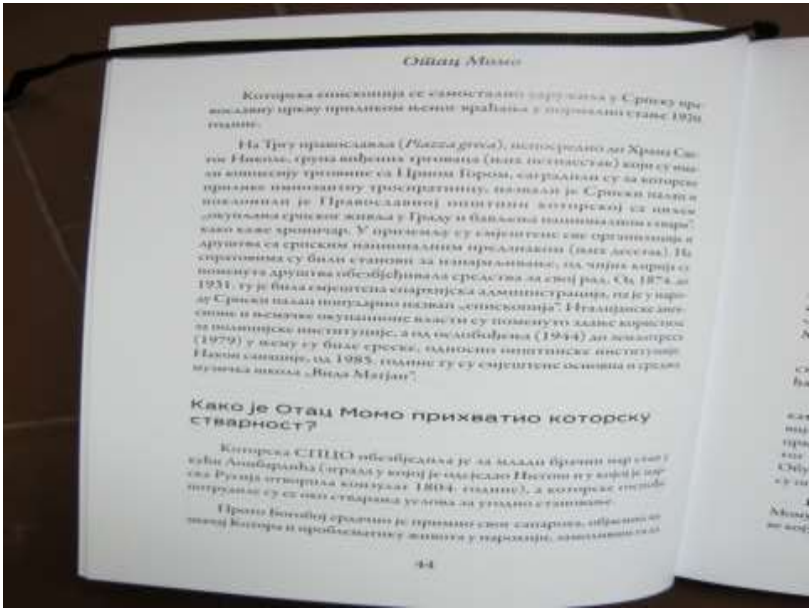

Ako samo otvoriš usta, neprijatelj si braći u Kristu. Mrziš ih dok te oni uče tvojoj povijesti, jer ti je ne poznaš. Ti nisi Ti. Ti si on, oni i dok to ne priznaš razapet si ispod kotorskog gradskog sata na onom stupiću sramote. Dok ne priznaš kako sva ta ljepota, svi otoci, svetišta i sve Gospe, sve mornarice, pomorci i amfore, sve gore i planine, crkve i oltari, imena i slova su njihova svojina.

I dok tako visiš na Trgu od oružja, zazivaš sve svece Zaljeva no ona koja bi Ti pomogla, kažu monasi s otoka Gospe od Žanjica koju su 2001. presveštali ne može doći jer su je Orebićani okovali pa je tako tamo u lancima drže.
Budim se… Idem na Cetinje. S Cetinja se brani Boka! Branio se i Dubrovnik, no nismo čuli. Da ne bi i danas bili gluhi, vičem: I od braće da je, braćo previše je!

http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/i-od-brace-da-je-braco-previse-je

INTERVJUI, PREDSTAVLJANJA,…

Hrvati u Boki i Crnoj Gori: „ČUJNOSTI“ IZ BOKE, ILI „VIDLJIVOSTI“ BOKE IZ ZAGREBA!

18.03.2017.

Piše: Darko Marinac

Nekako tradicionalno u veljači, Boke je u Zagrebu najviše, a poslije i prije toga gotovo ništa. Tako u okviru Tripundanskih svečanosti imamo gotovo seriju događanja, koje organizira poglavito Hrvatska bratovština Bokeljska mornarica 809 Zagreb i koji započinju Tripundanom.

Toga dana u predvečerje 3. veljače ispred crkve sv. Marije na Dolcu, plesano je kolo sv. Tripuna, poslije je slijedila misa, na početku koje je Mali admiral govorio pohvale Svecu. Ove godine to je bio Andrija Vidović, potomak kotorske obitelji Ciko. Andrija je tako u ovoj časnoj raboti naslijedio svoga djeda Trifuna koji je bio Mali admiral 1943. godine.

Postrojavanje i ples (balanje) bio je negdje s boka crkve na platou koji povezuje tržnicu Dolac i Tkalčićevu ulicu, pa je prolazilo dosta turista i grupa s dugih kontinenata, koji su sve oduševljeno slikali i promatrali. Iako znamo da su to i osnovne aktivnosti turista, treba razmisliti o snažnijem predstavljanju ovog zanimljivog i živopisnog događanja građanima grada Zagreba. Ovo nam može potvrditi i prošlogodišnji događaj kada je kolo Bokeljske mornarice izvođeno pred oduševljenim građanima, vjernicima u čast posjete tijela sv. Leopolda Mandića Hrvatskoj i njenom glavnom gradu.

Poslije mise, slijedilo je druženje Bokelja i prijatelja Boke u obližnjem Župnom dvoru. Ugodno i veselo druženje pokrenula su i sjećanja, čemu su pomogle fritule, kroštule, suhe smokve, ali i sokovi i vino. Tripundanske svečanosti u Zagrebu se slave već 93 godine. Bokelji su danas u Hrvatskoj organizirani kroz Hrvatske bratovštine *Bokeljske mornarice 809* koje su kao samostalne udruge ili Odredi organizirani i djeluju u Zagrebu, Rijeci, Splitu, Puli i Dubrovniku, pa u Hrvatskoj imaju oko 800 aktivnih članova. Sredinom veljače g. Ivo Škanata dao je intervju u Vijencu Matice Hrvatske i razložio temelje Tripundanskih svečanosti, te tijek tradicije i odnose u Boki i Crnoj Gori kao i aktualna pitanja bokeljskih Hrvata.

Nedugo zatim, 23. veljače, je u dvorani Hrvatskog kulturnog društva Napredak, a u organizaciji Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica

809 Zagreb, Nacionalne i sveučilišne Knjižnice u Zagrebu i Napretkovog kulturnog centra, održano predstavljanje knjige prof. dr. Vande Babić „Kulturalno pamćenje– ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke“. O knjizi je osim autorice govorio akademik Josip Bratulić i prof. dr. Josip Lisac sa zadarskog sveučilišta kao i autorica.

Bilo je dosta zainteresiranih, a posebno je bilo zanimljivo autoričino predstavljanje kao i čitanje njenog predgovora gdje ona živo opisuje svoj odnos prema Boki, prema Crnoj Gori i Hrvatskoj kroz djetinjstvo i kasniji život. Jednostavno nije moguće izbjeći njen opis i Boke te određenja Bokelja/ki. Poslije je svirana glazba iz Boke.

Idući dan, 24. veljače, prije podne, Veleposlanstvo Kraljevine Španjolske u RH, Hrvatska bratovština Bokeljska mornarica 809 Zagreb i Glas Koncila u Zlatnoj dvorani Hrvatskoga instituta za povijest, u neposrednoj blizini Markovog trga, gdje su Vlada i Sabor Republike Hrvatske, organiziralo je svečanost predstavljanja knjige „Služiti istini –Memoari, članci, ogledi i studije. Knjiga, koju je priredila mr. sc. Matilda Kolić Stanić, predstavlja dio života Luke Brajnovića hrvatskoga i španjolskoga pisca, sveučilišnog nastavnika i novinara.

Na svečanost su prisutvovali i svaki na svoj način nadahnuto govorili: Nj. E. Eduardo Aznar, veleposlanik Kraljevine Španjolske u RH; dr. sc. Elica Brajnović de Leahy, kći Luke Brajnovića i počasna hrvatska konzulica u Kraljevini Španjolskoj; prof. dr. sc. Norberto González Gaitano, student Luke Brajnovića sa Papinskog sveučilište svetoga Križa u Rimu; prof. dr. sc. Gordana Varošanec Škarić, sa Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; dr. sc. Vladimir Lončarević, urednik biblioteke *Hrvatska katolička baština 20. Stoljeća*; mr. sc. Matilda Kolić Stanić, priređivačica knjige, sa Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu; Ivo Škanata, predsjednik Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809 Zagreb i mons. Ivan Miklenić, v. d. direktora i glavni urednik Glasa Koncila.

Bilo je tu dosta ljudi iz društvenog života Zagreba i Hrvatske, Bokelja, potomaka Bokelja, prijatelja Boke kao i gostiju iz Boke npr. g. Zvonimir Deković i Adrijan Vuksanović, koje ne treba posebno predstavljati i drugi. Ovo ugodno druženje, koje je završilo i domjenkom, bilo je dodatno oplemenjeno glazbenim događanjem

koje su nam upriličili, sopranistica Marija Kuhar Šoša i pijanist Mario Šoša.

Događaj je popratio i znatan broj novinara od kojih treba istaknuti HINU, iz koje je došlo dvoje novinara. Poslije nekoliko dana u Večernjem listu izašla je reportaža od dvije stranice o knjizi i životu i djelu Luke Brajnovića, jedino što se u opsežnom tekstu može zamjeriti je činjenica, da se u njemu ne spominju organizatori promociju ove važne knjige, a što je vjerojatno i zbog slabo ambicioznih odnosa s javnošću organizatora. Luka Brajnović tih dana, spomenut je i na Hrvatskoj radioteleviziji.

Luka Brajnović, novinar i predavač, za kojeg su gosti iz Španjolske svjedočili kako je bio dio dubokih demokratskih promjena u Španjolskoj, u Hrvatskoj je gotovo nepoznat. Tome ima više razloga, od povijesnih i ideoloških ili drugih razloga, kao i povijesnih nedaća koje su zadesile ove krajeve u prošlom stoljeću. Njegov primjer može biti koristan za novinare, medije, pa time i društva, Crne Gore i Hrvatske.

Tripundanske svečanosti u Zagrebu tradicionalno završavaju Bokeljskom večeri koja se ove godine održala u subotu, 25. veljače 2017. u hotelu Sheraton. Na samom početku, predsjednik Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809 Zagreb Ivo Škanata u ime organizatora pozdravio je ove godine i preko 260 gostiju. Program večeri bio je iznimno sadržajan, a započeo je kolom sv. Tripuna i Lodama, nakon čega je uslijedio petnaestominutni umjetnički intermezzo u izvedbi tenora Nikše Radovanovića, solista opere HNK u Zagrebu

Nastavak večeri ispunila je plesna glazba, bogate lutrija i tombola, a da naše zadovoljstvo bude potpuno pobrinuli su se vrsni kuhari. Hotelska kuhinja imala je ove godine posebnu zadaću, napraviti glasovitu Dobrotsku tortu, pa je tako kako duhovito ističe Ivo Škanata kulturno dobro pojelo drugo kulturno drugo dobro. Naime Bokeljska mornarica je kulturno dobro Hrvata, koju je Crna Gora proglasila nematerijalnim kulturnim dobrom, kao i Dobrotsku tortu, a Tripundanske svečanosti i kolo svetog Tripuna uvršteni su na listu nematerijalne kulturne baštine Republike Hrvatske.

Bokeljsku večer, završetak Tripundanskih svečanosti u Zagrebu svojim prisustvom uveličali su i g. Mate Granić, izaslanik predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović,

izaslanik predsjednika Vlade RH, kontraadmiral Robert Hranj, pomoćnica ministrice kulture RH gđa. Iva Hraste Sočo, gradonačelnik grada Zagreba g. Milan Bandić sa suradnicima, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća CG, g. Zvonimir Deković, zastupnik hrvatske zajednice u crnogorskom Parlamentu, g. Adrijan Vuksanović i drugi važni i dragi uzvanici.

Tijekom večeri vodili su se razni ugodni razgovori prijatelja, poznanika zemljaka, ljudi koji su se tek upoznali, no prevladavajuća tema bila je Boka. Atmosferu je upotpunjavao kotorski sastav Poly Gjurgjević & Lungomare, a pjesme – Od Kvarnera pa do lijepe Boke i prelijepa -Bokeljska noć, jednostavno su tu noć pronijele Boku sve do Zagreba.

Na Bokeljskoj noći u Zagrebu mogli smo saznati i hvalevrijednu vijest, kako je Družba hrvatskog zmaja donirala 30.000 eura za modernizaciju jedinog hrvatskog radija u Crnoj Gori, Radija Dux iz Kotora. Tako smo na kraju došli do možda najvažnijeg problema Hrvata u Boki i Crnoj Gori, a to je problem njihove „čujnosti“ iz Boke, ili „vidljivosti“ Boke iz Zagreba. I to je motivacija ovoga autora iz Zagreba, a po materi i djetinjstvu iz Boke, s ambicijom kako u tome neće ostati usamljen.

https://www.politikaplus.com/novost/152778/-cujnosti-iz-boke-ili-vidljivosti-boke-iz-zagreba

RAZGOVOR- PROF. DR. SC. VANDA BABIĆ AUTORICA KNJIGA "KULTURALNO PAMĆENJE- OGLEDI O HRVATSKOJ KULTURI I KNJIŽEVNOSTI BOKE" I "BOKA KOTORSKA, ZALJEV SVETACA I HRVATSKE KULTURE"

4. lipnja 2019.

Hrvatsko kulturno društvo Napredak – Glavna podružnica Mostar organiziralo je u Hrvatskom domu hercega Stjepana Kosače u Mostaru predstavljanje knjiga prof. dr. Vande Babić "Kulturalno pamćenje – ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke" i "Boka kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture" .

Profesorice Babić kakvi su dojmovi iz Mostara?

Doista, na trenutak se činilo kao da smo prenijeli djelić ljepote Zaljeva i čarolija se pretvorila u puninu osjećaja koja se ne može naručiti nego je ima ili nema. Vrlo istančana organizacija **HKD Napredak Glavne podružnice Mostar** doprinijela je radosti otkrivanja nečeg našeg i vrijednog, radost zajedništva u autohtonim izvorištima kao čvrsta i neraskidiva sveza prostora koji se odvojeni razumiju šutke. Da, čudesno je to kako šutnja može reći puno više nego buka, uostalom ništa jače nije od tišine u pravom trenutku. Mi smo predstavili dvije knjige koje detaljno govore o hrvatskoj kulturi i tradiciji Boke i premijerno prikazali film koji je dirljivo prikazao jednu od mnogih bokeljskih priča no šutnja se osjećala u onim pregibima kada bismo inače bili najglasniji. Tada smo bili stopljeni u jedno i taj osjećaj je teško opisati ali svjesni su ga svi, posebno sudionici u predstavljanju, organizatori i predstavljači. Kao autorica dviju knjiga koja cijeli svoj radni vijek promovira i govori o Boki mogu jedino zahvaliti organizatorima na ljubavi s kojom su nas dočekali i primili. Razlika je između pristojnosti i iskrenog zauzimanja i zanimanja, a Mostar je pružio upravo iskrenost.

Je li ovo bilo Vaše prvo pojavljivanje u Mostaru ?

Ne, još 1998. sam u HD HSK predstavila svoju prvu knjigu, antologiju o hrvatskoj književnosti Boke i sjećam se pune dvorane, sreće i zajedništva. Jednako tako su nas dočekali i danas, nakon dvadeset i jedne godine.
Prvi put u Mostaru predstavili smo knjigu **„Kulturalno pamćenje ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke“** i to hrvatsko izdanje iz 2018. u Napretkovu sunakladništvu. Njoj je prethodilo crnogorsko izdanje u nakladi Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore i ono je jako dobro prihvaćeno u crnogorskim, ali i u hrvatskim akademskim i kulturnim krugovima.
Knjiga ima 334 stranice, čine je dvije velike cjeline. Dva poglavlja, odnosno *VRH PISANJA (Kulturalno pamćenje i (p)ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke*, te *PLAČNIM GLASOM SVIH VAS MOLJU (Ili nešto malo više o pasionskoj baštini Boke)*, prikazuju dva smjera interesa istraživanja koja se ujedinjuju u specifičnom okviru kulturnomemorijskog, književnopovijesnog i književnoteorijskog pogleda kojim se daje novi uvid u razumijevanju bokokotorske hrvatske književnosti i kulture u Boki kotorskoj kroz stoljeća. Hrvatsko izdanje je dopunjeno s prikazima koja su objavljena u znanstvenim časopisima HAZU i ANUBiH. Radi se o prikazu dr. sc. Tade Oršolića i dr. sc. Franje Topića koji su svatko na svoj način prikazali važnost ovakovom pristupu, raščlambi i jasnoći.
Naime, kulturalno pamćenje jasno pokazuje mjesta spajanja i razdvajanja, preplitanja i mimoilaženja i konačno smo bokokotorsku književnost i kulturu usustavili kao **hrvatsku**. Ujedno smo je tradirali kao **književnost i kulturu Crne Gore** i sad nam je zajedno, bez postavljanja uvijek istih pitanja čije je što, skrbiti o velikoj baštini koja jest dijamant hrvatske kulture općenito, ali je dragulj kulture Crne Gore, Mediterana i Europe.

Čini li Vam se praktično gledajući da ste uspjeli nacionalnu odrednicu pomiriti sa svima?

Nije mi nakana bila miriti ni svađati, naprosto je vrijeme neke stvari jasno i glasno nazvati svojim imenom, odrediti i krenuti zajedno

dalje. Kultura koju imamo na području Boke o kojoj smo mi u Hrvatskoj zajedno s Crnom Gorom dužni skrbiti velika je i važna za obje države i nema potrebe baviti se tričarijama i dječjim igrama, podvalama i natezanjima. Dovoljno je malo ljubavi i dobra volja. U praksi to znači da ja kao pripadnik crnogorske dijaspore činim sve da državi Crnoj Gori pridonesem svojim radom i djelom, no prije svega to znači da ja kao pripadnik autohtone hrvatske zajednice u Boki ponosno istaknem svaki detalj svoje posebnosti i kulture koju su naši pradjedovi ostavili nam na brigu i čuvanje. Ususlavljeno, jasno je i vrlo jednostavno i nikome na štetu. Kad se sve nazove pravim imenom stvari postaju lakše. Dakako, ima dosta onih kojima smeta mir i rad i koji radije žive od fatamorgana pa ih od nacionalne odrednice hvata jeza i strah no to je ona manjina koja još uvijek nema dovoljno ljubavi prema svojoj vlastitosti i dok se ne pronađu ne možemo očekivati ništa bolje.

Kako diše, stvara, živi hrvatska kultura i Hrvati u Boki?

Hrvatska kulture Boke i Hrvati Boke unutar crnogorske države organizirano djeluju kroz politički, kulturni i društveni kolosijek s jedne stane štiteći interese države u kojoj žive, a s druge čuvajući svoj osobni kod. Često nas se želi plašiti brojkama, negativnom demografijom i „nestajanjem“ no bilo je u Boki i težih vremena i manje naših ljudi pa su porazili Turke i tako se upisali u povjesnicu da ih je sam ban Petar Zrinski došao pozdraviti o čemu danas, četiri stoljeća kasnije svjedoči njegov mač koji im je darovao i čuva se u Muzeju grada Perasta. Vjerojatno da su kukali i prebrojavali se drugačije bismo danas razgovarali. Srećom nisu nego su predano radili, vjerovali i voljeli. To je moj odgovor na pitanje kad nas se prebrojava i pokušava prebrisati prije vremena. To kažem i onima koji jer nas je malo zanemaruju vrijednosti i važnost svetišta Gospe od Olova ili Kraljeve Sutjeske ili ranokršćanske bazilike u Gorici kod Sovića, temelje naše kulture.

Vaša druga knjiga je u nepuna dva mjeseca doživjela dva izdanja!

„Boka kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture“ knjiga je koja je uz Jutarnji list izašla krajem siječnja, uoči sv. Tripuna zaslugom glavnog urednika **Gorana Ogurlića** koji je na predstavljanjima ponosno istaknuo rad na knjizi koja se bavi našom poviješću i genetskim kodom. Drugo, dopunjeno izdanje uz sunakladništvo Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore tiskano je i promovirano prvi puta u Zadru krajem ožujka i prošli tjedan u Mostaru. Ona je s jedne strane vodič po Boki, ali i podsjetnik što Zaljev svetaca čuva u sebi, a nosi hrvatski pečat i kao takvo je oplemenilo okolinu s kojom danas čini koherentnu cjelinu. I tu svi koji dobronamjerno čitaju povijest i tradiciju nemaju što zamjeriti. Boka je izvor koji je napojio mnoga žedna grla koja su prolazila njezinim vrletima i dijeleći svoju ljepotu, život, Boka nije izgubila na svojoj vlastitosti i vrijednosti. Jasno, lijepu damu bi rado svi željeli zvati svojom no ona na svojoj haljini i prstenju, na oltarima i svetištima, ulicama i trgovima, časničkoj odori Bokeljske mornarice i dobrotskoj čipki svjedoči svoju pripadnost hrvatskoj i baštini Crne Gore.

Kazali ste kako je knjiga kratak podsjetnik na sve ono što Boka čuva i kolika je njezina važnost i vrijednost u svekolikoj hrvatskoj baštini kao i u mozaiku kulture Crne Gore.

Tako je. Ona je kao početnica svakom Hrvatu iz koje će upoznati Zaljev svetaca kako bi u nj mogao hodočastiti i pokloniti se hrvatskoj kulturi koja se na jednom mjestu stoljećima sabrala. Priča je to o Boki, njezinim gradovima, ulicama, trgovima i brojnim bogomoljama, o njezinim pjesnicima, plemićima i pomorcima, o brodovima, starim pomorskim školama i o najstarijoj mornarici na svijetu i ceremonijalima koji od 15. stoljeća do danas neprestano podsjećaju koliko je važno cijeniti svoju baštinu i između bokeljskih zvonika, baš ondje oko otoka ili u uskim kotorskim ulicama zahvaliti precima što su nam namrli i ostavili na čuvanje i ponos!

Ova knjiga nosi stanovitu poruku?

Ona je pisana prije svega s puno ljubavi i pijeteta prema onome što taj Zaljev jest i što predstavlja kao jedinstvena kulturološka cjelina u okviru svjetske baštine, pa dalje. Svaka knjiga nađe svoj put prema

čitateljima, a ova je sudeći prema zanimanju već pronašla. Njezina misije je: u duhu zajedništva čuvati sebe i svoje temelje utkane u kod hrvatske kulture i baštine koju stoljećima nesebično dijelimo sa svima koji danas žive Boku u svim nijansama njezine ljepote te da činjenice uključimo u udžbenike u Crnoj Gori, i to one koji obrazuju turističke vodiče i one druge koji uče opću povijest. To nam je zalog mira. Kao i poći u Boku!

Čini mi se da oko poimanja tradicijskog koda Bokeljske mornarice ima blago rečeno, nesuglasica?

To se može nazvati i nesuglasicama. No, prije su to balvani na cesti jako bliskih, dobrih odnosa dviju država i dva naroda koje ćemo kao i sve do sada sigurna sam preskočiti i umjesto straha od svojeg nacionalnog imena, podignuti glavu i istaknuti ga kao kvalitetu, a ne kao pogrdu što se povlači još iz vremena Drugog svjetskog rata pa naovamo. Napisala sam o toj temi podosta i ovdje ponavljam: Bokeljska mornarica kao i Peraški ceremonijali dio su kulture Crne Gore, ali su neprijeporno i prije svega hrvatska kulturna baština. Bokeljska mornarica neodvojiva je cjelina Tripundanskih svečanosti i samo kao takva predstavlja memorijski kod koji se ostvario u brojnim odredima izvan Boke. Oni baštine tradiciju te svojim nastupima i postojanjem čuvaju svoj nacionalni kod. Tim opet dolazimo do pitanja zašto najčešće našim ljudima takva odrednica smeta. Osim što je strah jedan od elemenata koji se slijedom burne povijesti zasigurno utkao u koloplet karakterne slike Bokelja ne nalazim drugog opravdanja negiranja pripadanja nacionalnoj odrednici koja je sama po sebi čista i jasna. Naime, nametanje identiteta jednako je tako okrutno kao njegovo oduzimanje te bi u tom smjeru trebalo konačno postaviti stvari i nazvati ih pravim imenom. Ako prihvatimo da je Bokeljska mornarica jedna od temeljnih prepoznatljivosti Hrvata Boke, nismo ništa oduzeli nikomu tko je želi baštiniti, no ona stoljećima egzistira unutar hrvatskog kulturnomemorijskog koda kao srži, a svi kolopleti pa i onaj koji je s pravom i vrlo blisko uključuje u crnogorsku kulturu prsten je koji se nadovezuje na osnovu.

Spominjali ste iskrivljavanja i prešućivanja činjenica o hrvatskoj kulturi Boke. Na što ste točno mislili?

Jedan od razloga koji su me ponukali napisati knjigu **Boka kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture,** bilo je često susretanje s namjernim i nenamjernim iskrivljavanjima ili prešućivanjima povijesnih činjenica. To se najčešće događa iz neznanja i kako su vodiči sami kazali iz nemogućnosti pronalaženja podataka koji govore o primjerice crkvi sv. Sabe u Budvi pa sam da ne bi dolazilo do nerazumijevanja koje najčešće dovodi do razmirica i svađa odlučila napisati jasnu, korektnu knjigu koja će Boku približiti svakome tko je želi otvorenog srca i bez fige u džepu upoznati. A, znate Boka je dama kojoj kad priđete s pijetetom koji ona zaslužuje dobijete posebnu sliku svekolike ljepote i sklada prostora, suzvučja kultura, prisutnosti božanskog, isprepletanja boja, kojeg samo mali, uski ljudi mogu pokvariti svojom pohlepom, nerealnim snovima i genetskim barbarizmom.

Dugogodišnja ste dopredsjednica HKD Napredak Zadar, a još od 1998. ste bili uključeni u rad bokokotorske Podružnice.

Kultura sjećanja ne dopušta zaboraviti obnoviteljsku Skupštinu HKD Napredak u Tivtu, 24. 4. 1998. koja i danas namami suzu u oko. Ako promotrimo rad HKD Napredak u cijelosti vidjet ćemo kako je ono bilo djelatno upravo onda kada je najviše trebalo, a najčešće je to bilo u neprihvatljivim uvjetima, poput rata u Sarajevu kada se razmišljalo kako i s čim prehraniti narod. Jednako, 1998. ono je donijelo u Boku tračak nade, ono nešto što je tada trebalo Hrvatima Boke koji su prošli svoju priču u Domovinskom ratu. O tome se malo govori, ali o tome i pišem u ovoj knjizi. Trebalo je osnažiti duh, vratiti sjaj u oku i upravo je to snaga i veličina Napretkova djela. Od tada do danas sam aktivan član HKD Napredak i ne doživljavam svoj rad lokalno omeđenim već ono što znam promičem u cijeloj Napretkovoj obitelji koja nije mala i nije svedena na područje R Hrvatske i Bosne i Hercegovine već je eto i postojana u Crnoj Gori. Svakako, gdje god postoji autohtona hrvatska kultura Napredak je ističe, dijeli i gradi mostove i to najčešće na nemogućim

prijevojima. U tome je čar i misija. To je pokazala Večer Boke u Mostaru. Ljepotu iskrenosti i privrženost bez puno buke.

Planovi…

Bez plana. Kao i do sada dijeliti se u tisuću slika kako bismo Boku približili sebi i kako bismo mi postali svjesni njezina značaja u kolopletu naše kulture i kultura koje se u njoj sastaju u okviru Crne Gore koja korača prema Europskoj zajednici u kojoj tek možemo ostvariti sve ono o čemu smo razgovarali. I jasno rad kroz HKD Napredak onoliko koliko Društvo prepozna, traži i treba. No, uvijek tu, blizu.

Miroslav Landeka/HMS

https://www.hkdnapredak.com/razgovor-prof-dr-sc-vanda-babic-autorica-knjiga-kulturalno-pamcenje-ogledi-o-hrvatskoj-kulturi-i-knjizevnosti-boke-i-boka-kotorska-zaljev-svetaca-i-hrvatske-kulture/

VANDA BABIĆ JE NAKON KNJIGE O BOKI KOTORSKOJ I STRUČNIH NASLOVA OBJAVILA ZBIRKU POEZIJE ‘CRTA NA DLANU‘ S LIKOVNOM OPREMOM JAGODE I DIMITRIJA POPOVIĆA

PIŠE: LENKA GOSPODNETIĆ

23. veljače 2020.

Galerija

Vanda Babić: Boka je moja misija, moje izvorište, moj osmijeh i moja suza. Podrijetlom sam Bokeljka i svi moji, osim najuže obitelji koja je u Splitu, žive u Tivtu Marko Todorov/hanza media

Profesorica Odjela za kroatistiku Sveučilišta u Zadru, dr. sc. Vanda Babić ovih je dana u Splitu promovirala dopunjeno izdanje publikacije “Boka kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture”. To je

tek jedna u nizu njezinih knjiga kojima neumorno, već desetljećima tka sponu između Boke i Hrvatske, dva podneblja ponikla iz zajedničke domovinske kolijevke koja – barem prema crkvenim knjigama – i danas egzistira kao jedna cjelina.
No, to nije jedino čime je **Vanda Babić** zadužila generacije pred nama. Ona je upravo objavila još jednu intrigantnu knjigu; poetski prvijenac "Crta na dlanu", kojim je objedinila neobjavljene stihove, ali i one objavljivane sporadično u književnim časopisima, a njezino je ukoričenje zaokruženo upravo reprezentativno!
Likovno su je, naime, poduprli supružnici **Jagoda** i **Dimitrije Popović**, glasoviti akademski slikari, koje je očigledno Vandin poetski izraz dirnuo ravno u dušu, što se – slikovito rečeno – kroz pinel i pastel pretočilo na stranice knjige. Nastalo je tako dvadesetak novih djela Popovića unutar tvrdih korica izdanja, što ipak nije zasjenilo samu poeziju. Štoviše, riječ je o divnoj fuziji, i o tome smo prozborili sa poetesom i profesoricom dr. Vandom Babić.

Kako je to držati u rukama svoje prvo "poetsko čedo", oslikano za poželjeti? Kad će biti službeno predstavljeno široj javnosti?
– Čudesno. Mislim da je nakladnik u tehničkom smislu napravio sjajan posao. Knjigu kakvu, kažu, rijetko viđamo i ta njezina vanjska ljepota zabilježena je u jednoj od nekoliko kritika koje su do sada objavljene u Hrvatskoj iako je ona do sada predstavljena jedino u "Mimari" u Zagrebu. Sunakladnik je Centar za kulturu Tivat pa je prvo predstavljanje bilo ljetos na brodu Katica. Uz saksofon, vino i poeziju brodili smo Bokokotorskim zaljevom i razgovarali o poeziji. Planirana su predstavljanja u Splitu, Zadru i Novalji, u prekrasnim Vrtovima lunskih maslina.

U zbirci ne prevladavaju zavičajni motivi, no ima tu fragmenata Boke, Bosne, Zagreba, kao i ljubavi prema čovjeku, Bogu, nerođenu djetetu, potom tu su duge, oblaci, rastanci... Koliko je dugo nastajao ovaj dojmljivi opus?
– Zbirka je podijeljena u četiri cjeline i sadrži 77 pjesama, koje su nastale od 1992. do danas. Točnije, napravila sam određeni izbor od onoga što sam od 1992. do 2019. napisala i to obraćajući se "Tebi", onom nekom ili nečem mističnom, energiji, Bogu ili kako god to netko zvao, što se zaokružilo u prvom poglavlju naziva "Akvarel".

Drugo poglavlje je “Tebi” kao onome koga volim, pa je tu splet ljubavnih pjesama, lirskih minijatura kao i ona po kojoj je zbirka i nazvana “Crta na dlanu”. Treće poglavlje je pisano “Tebi” kao određenoj osobi pa taj dio nosi naslov “Imam ja za Te”. Tu je pjesma mom ocu, osobama koje su obilježile moj život, ispreplele se i gdje god bile ostaju sa mnom. To poglavlje završava pjesmom “Samo treba ustati”, koja je posvećena zabludama koje su svima nama lekcije, učiteljice kojima smo dužni zahvaliti što smo i gdje smo, jer svaka zabluda uvijek ima svoj dar koji prepoznamo tek kad otvorimo oči.
I na kraju dio “Ti, ja i oci naši” je posvećeno “Tebi” kao prostoru koji me je doticao, i urezao se u moj memorijski kod, pa se tu nalazi “Bokeljska elegija”, “Boka 1996”, ali i “Zagreb, Sarajevo, Istra”. Dakle, radi se o intimističkoj, zavičajnoj, prostornoj, ljubavnoj poeziji kojoj je temeljno polazište ljubav i samo iz tog izvorišta promišlja, promatra i korespondira s okolinom rasipajući se u tisuću boja, koje se gotovo razlijevaju pred čitateljem.

Na meti Kritika

Nametnulo mi se “tehničko pitanje”: kako ste pridobili Popoviće za suradnju? Pretpostavljam da honorar nije bio motiv...
– Jagoda i Dimitrije Popović su moji dragi prijatelji, oni su bili onaj presudni okidač koji je odlučio s pjesmama izići vani. Nikada se ne bih usudila objaviti ovu poeziju da nije bilo nagovaranja, prije svega mojih prijatelja koji se većinom na ovaj ili onaj način nalaze u zbirci, a posebno kista Jagode i Dimitrija. Sama naslovnica jest zbirka u cijelosti, viđena Dimitrijevim okom, dok je Jagoda osluhnula neke druge tonove moje duše i napravila sjajne radove. Njima sam posebno zahvalna, jer ih osjećam kao vlastitu obitelj i držim ih poput blagoslova. Dakle, nije bilo nagovaranja niti honorara. Ova zbirka nastala je iz čiste ljubavi.

Otkud tolika ljubav prema Boki, koju ste kanalizirali kroz brojne objavljene publikacije i znanstvene radove, ali i scenarij dokumentarnog filma “S Hrvatima Boke” u produkciji HTV-a?
– Boka je moja misija, moje izvorište, moj osmijeh i moja suza. Podrijetlom sam Bokeljka i svi moji, osim najuže obitelji koja je u

Splitu, žive u Tivtu, bokokotorskom gradu koji je postao turistička meka. Moj znanstveni rad pretežito je vezan za hrvatsku kulturnu i književnu baštinu Boke. Magisterij i doktorat, te pet knjiga kao i kolegij koji deset godina držim kako bih svima koji ne znaju temelje svoje vlastitosti približila Zaljev svetaca kao dijamant hrvatske kulture i kulture Crne Gore u čijim se granicama Boka danas nalazi. Godinama ponavljam isto, od grada do grada. U rujnu 2019. sam o Boki govorila i u Sydneyju. Dugih 27 godina pišem, proučavam i govorim o Boki, a najvećim uspjehom držim upravo promicanje znanja o Boki mlađima.
Nedavno sam u Splitu u okviru "Tripundanskih svečanosti" predstavila najnoviju knjigu "Boka kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture", koja je prvotno izišla uz Jutarnji list, a potom kao knjiga zahvaljujući Hrvatskom nacionalnom vijeću Crne Gore. Knjiga je vrlo tražena, nema je u hrvatskoj nakladi, ali se nadam da će to uskoro promijeniti.

Koliko česte odlazite u Boku, s obzirom na to da ste poslom i adresom vezani uz Zadar?
– Sa studentima svake dvije godine organiziram studijsko putovanje pa obilazimo Herceg-Novi, Perast, Kotor, Tivat, Budvu i Cetinje, koje također ima važno mjesto u upoznavanju i preplitanju Svoga naspram onog Drugog i drugačijeg. Poseban je doživljaj vožnja brodom Zaljevom, obilazak dvaju najjužnijih svetišta Crkve u Hrvata Gospe od Škrpjela i Gospe od Milosti ispred Tivta kao i glasovitoga pomorskog mjesta Prčanja. Odlazim često, i uvijek se trudim dovesti sa sobom one koji u Boki nisu nikad bili i koji se vrate sa željom povratka u Zaljev čudesa. Jer dok ne vidite, ne možete prihvatiti da se iza svakog kamenčića nalazi neka priča koja je nezaobilazna u mozaiku sveopće hrvatske kulture i kulture Crne Gore.

Jeste li se ikad našli na meti kritika zbog promoviranja zajedništva hrvatskog naroda koji, prema novijim pokazateljima, na teritoriju Crne Gore sve više brojčano opada?
– Nije se teško naći na meti kritika ako nešto radite. Tako je i u ovoj priči. Kritizirali su me sa svih strana i iz različitih razloga i ne postoji pridjev koji nisam prikupila u bilježnici deskripta onih kojima je

smetala istina o Zaljevu svetaca, hrvatskoj baštini, Hrvatu Boke, Bokeljskoj mornarici kao jednoj od temeljnih prepoznatljivosti Hrvata Boke. Tim istinama nismo ništa oduzeli nikomu tko tu kulturu želi baštiniti, no ona stoljećima egzistira unutar hrvatskog kulturnomemorijskog koda.
Aktivno djelovanje HNV CG, koje okuplja sva hrvatska kulturna društva, te Hrvatske građanske inicijative CG možemo reći da u suvremenoj, modernoj državi Crnoj Gori imamo dovoljno prostora za djelovati i doprinijeti. Brojke i demografija nam ne idu u prilog, no to me ne smeta u promicanju onih naših vrijednosti koje ne dijele nego spajaju.
Dalmatinski temperament

Ovo što gorljivo promovirate, kao ni kultura općenito, nije osobito profitabilno. Čini li vam se nekad da radite Sizifov posao? Koji je vaš pokretač?
– Klonem, jasno kao i svaki drugi čovjek kad se nađem u labirintu između onih koji ne žele znati i onih koji znaju, ali ne poštuju i najčešće se prostituiraju s vlastitom baštinom. Tad mi bude najteže, no nekad je dovoljno sjećanje, nekad glas iz Boke, nekad i prkos da pokrenem sve motore kako bih odavde animirala i potaknula ljude da odu u Boku. Jer, Boka je izvor u koju bi svaki Hrvat trebao hodočastiti s posebnim pijetetom prema baštini koju taj zaljev čuva. To je naprosto naše kulturno blago kojim se trebamo ponositi. I Ako je prvi Hrvat koji je oplovio svijet Bokelj, ako je Sueski kanal gradio Prčanjanin **Anton Luković**, ako su dva otočića najjužnija marijanska svetišta Crkve u Hrvata u Boki, i ako je sam Petar Zrinski posjetio Boku u onim teškim vremenima, nama ne bi smjelo biti teško ni daleko otići i obogatiti sebe novim spoznajama i energijom koju Boka svakom dobronamjerniku podari.
No, poseban pokretač su mi oni koji aktivno djeluju na promicanju, zaštiti i prepoznatljivosti hrvatske kulture Boke u kojima nam ognjišta održavaju oni koji su u njoj ostali. Za to nema dovoljno velike riječi zahvale.

Kako rekoh, živite i radite u Zadru, čini se da ste sad u zenitu intelektualne plodnosti. Je li rano za pitanje gdje se vidite u

mirovini? Vuku li vas korijeni nizvodno, tamo gdje Jadran oplakuje još toplije obale?
- Imam još dosta posla, drznula sam se napisati i roman pa sad čekam procjenu urednika. Ako je u mirovinu ići kako su najavili, onda je rano o tom govoriti, a i nikako se ne vidim u miru, moj temperament je dalmatinski, a to znači krepat a ne molat.
A do tada đir do Boke, do Splita i u Zadru, gdje mi je temeljni posao. Ostalo je obletjeti svijet i upoznati ga sa Zaljevom svetaca i čudesa… Dok trajem….•

Stipendija za afričkoga dječaka
Vaše je, međutim, djelovanje interkontinentalno. Čula sam od zajedničkih poznanika da uzdržavate, stipendirate školovanje jednog dječaka u Africi. Kako je, pak, došlo do te plemenite ljubavi?
– Istina, mada se ne volim hvaliti time, no možda motiviram i druge da pomognu. Fra Miro Babić vodi školu internatskog tipa u Keniji i u sklopu projekta "Prijatelj Malog doma" imala sam radost postati kuma jednom dječaku i skrbiti o njemu. Mnogi su mi kazali kako i kod nas ima potrebite djece, no to na sreću nije tako. Radost te djece ne mjeri se bombonima jer su sretna ako dobiju jedan tjedno, no oni u svojoj materijalnoj neimaštini imaju radost života, energiju stvaranja, osmijeh i zahvalnost koje smo mi u labirintu konzumerizma poodavno izgubili. Osjećaj da ste usrećili jedno dijete, omogućili mu donekle normalan život i dali priliku neprocjenjiv je, i ako budem imala načina, za djecu Afrike činit ću još više.

https://zadarski.slobodnadalmacija.hr/zadar/4-kantuna/vanda-babic-je-nakon-knjige-o-boki-kotorskoj-i-strucnih-naslova-objavila-zbirku-poezije-crta-na-dlanu-s-likovnom-opremom-jagode-i-dimitrija-popovica-1005246

PROF. DR. SC. VANDA BABIĆ: SRŽ TOTALITARNIH REŽIMA JEST ZLOČIN I DUŽNI SMO SE POKLONITI ŽRTVAMA BLEIBURGA

18. svibnja 2020.

Prof. dr. sc. Vanda Babić je rođena u Kotoru 1967. Rođena u Kotoru 1967. Osnovnu i srednju školu završila je u Splitu, dodiplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zadru, a poslijediplomski studij, smjer Književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.
Na Sveučilištu radi od 1992. kao znanstvena novakinja. Magistrirala je i doktorirala na Sveučilištu u Zagrebu, a danas je u zvanju redovite profesorice.
Pokretač je brojnih kulturnih manifestacija s ciljem promicanja hrvatske kulturne baštine Boke, hrvatsko-crnogorskih književnih i kulturnih odnosa, predavanja u R Hrvatskoj i Crnoj Gori, te studijskih putovanja s ciljem približavanja i upoznavanja s kulturom i radom autohtone hrvatske zajednice u Crnoj Gori.
Dobitnica je Godišnje nagrade Zadarske županije (2006.), Plakete HKD Napredak, Središnjice Sarajevo, za pisanu književnu i znanstvenu riječ i nakladništvo (2008.), Srebrne povelje Matice hrvatske za knjigu Berta K. Balabanića Radovan i Ljudmila (2008.), poticaja za izvrsnost u znanosti od Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (2009.), Zahvalnice Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore za promicanje i očuvanje baštine Hrvata Boke kotorske (2019.) i Grba grada Zadra (2019.). Član je Matice hrvatske, a od 2008. je dopredsjednica HKD Napredak Zadar.

ČLAN JE MATICE HRVATSKE, A OD 2008. JE DOPREDSJEDNICA HKD NAPREDAK ZADAR.

Zahvaljujemo prof. dr. sc. Vandi Babić što je prihvatila razgovor za naš portal. Za početak pitanje, dosta često ste u Središnjoj Bosni, što za Vas znači ovaj prostor?
Meni je uvijek radost biti na prostoru Srednje Bosne pa makar i riječju. Nije nepoznato da je to moj omiljeni kraj u kojem punim baterije, nalazim novu snagu, ali i ono najvažnije mir. Ima nešto čarobno u toj zelenoj bašči, nešto što meni kao duhovnom biću odgovara. Primjerice, Rostovo, etno selo Babići koje volim zvati svojim iako nas povezuje samo isto prezime. Ili Travnik, Vlašić, Kraljeva Sutjeska, Guča Gora… Nije sramota reći da još u Busovači nisam bila, no ima dana…

Ono što trebaju naši čitatelji znati je činjenica kako ste rođeni u Boki, a praktično ste veliki dio svoga života proveli u Hrvatskoj. Što za Vas danas predstavlja Boka, a što Zadar u kojem živite dosta dugo?

Da, rođena sam u Boki i nikad iz nje nisam otišla iako pedeset godina živim u Hrvatskoj. Teško je opisati tu povezanost, no taj Zaljev je dio mene i odvojeno ne postojimo. Jasno da svatko voli svoj rodni kraj no Bokokotorski zaljev je oaza božanske energije koja svakog na poseban način dojmi i ispuni. Ujedno je to i autohtoni prostor Hrvata, riznica hrvatske i baštine Crne Gore i moj znanstveni, kulturni i društveni rad uokviren je pretežito tom temom. No, kako 34 godine živim u Zadru, a ono između u Splitu gdje mi i danas živi obitelj, smatram se Zadrankom. Grad je to koji je pred mojim očima iz ružnoga pačeta postao prekrasan labud. Na Sveučilištu radim od 1992. a danas držim nekoliko kolegija od kojih uvijek rado istaknem onaj koji se bavi hrvatskom kulturnom baštinom i književnošću Boke.

Dugogodišnja ste članica HKD Napredak i dopredsjednica HKD Napredak Zadar, kako Vi doživljavate ovo povijesno hrvatsko Društvo i njegov rad?

Član sam HKD Napredak od 1998. No, od 2008. aktivno sudjelujem u radu zadarske Napretkove udruge i to kao dopredsjednica u trećem mandatu. HKD Napredak je na ovim prostorima ostavio snažan trag promicanja svoje vlastitosti, dakle hrvatske kulture i tradicije, ali je je još veći napor učinio u približavanju Drugom i drugačijem, promicanju kulture suživota i to na temeljima različitosti koja ne treba voditi u razdor nego u približavanje, interferenciju i kvalitetu prostora. To je tek jedna od brojnih zadaća na kojem Društvo i danas aktivno radi. Ni jedan put nije lagan, pa tako ni naš. Obično što je plemenitija nakana, put je teži, no radost uspjeha slađa.

Kroz povijest HKD Napredak se susretalo s raznim pokušajima degradacije, Društvo je čak i zabranjeno od strane komunističkog režima nakon 2. Svjetskog rata, kako Vi gledate na konstantne pokušaje degradacije Društva, pa čak i danas?

Istina je da se HKD Napredak susretao s raznim pokušajima degradacije vlastitog rada no to je gotovo uvijek bilo jer se našao na

putu nečijim neostvarenim željama, a one su gotovo uvijek izvor negativne energije i zlih namjera koje su posebno žutom tisku zanimljivije od onog pozitivnog i dobro učinjenog. Tako se malo gdje može pročitati koliko je HKD Napredak podijelio stipendija, pomogao, nahranio, posredovao ili ako ćemo govoriti o kulturi, na koje je sve načine od manifestacija do naklada knjiga sudjelovao u oblikovanju društva. Zato smo danas prisiljeni braniti obraz koji su nam željeli okaljati. Jer, HKD Napredak kao i svako Društvo može unutar svojih redova imati i ima problema no njegov dugogodišnji rad i napor nisu zasigurno lopovluk, manipulacija i prevara kako se može iščitati iz niza napisa koji su se evo i prije nekoliko dana pojavili u medijima.

Rezultati pak Društva su impresivni i čak i u ovom trenutku podružnice HKD Napredak su još jednom pokazale koliko je ovo Društvo snažno i kompaktno Konstantno imamo pokušaje omalovažavanje Društva u cjelini od strane ljudi koji su nekada bili članovi tog Društva i kreirali rad istog, kako to komentirate?
HKD Napredak nije stao ni za vrijeme pandemije. Podružnice su naše načina pomoći potrebitima kao primjerice ona Banja Luci, ili ostvariti zamišljenu izložbu stećaka, što je Mostarska glavna podružnica virtualno napravila dostupno svima. I to je važno znati. Oko posljednjih događanja, mislim da se svatko od nas, a posebno članovi Središnje uprave kao i danas počasni predsjednik Franjo Topić našao prozvanima i ošamarenima. U konačnici i uvrijeđenima. Koliko je HKD Napredak od 1990, naovamo stekao i koliko mu je „težak račun“ ne treba znati čaršija nego oni koji ga vode i oni koji po unutarnjoj sistematizaciji rada o tome trebaju i vode brigu. To vam je kao da netko kopa po vašem novčaniku i broji na Trgu sve što imate i to samo zato što taj nesretnik nema ili drži da ima pravo na vaše. Jasno mač je uperen na danas počasnog predsjednika no odgovornost je na SU , ali i na svima nama. Gorak okus objede treba sprati i to koliko znam HKD Napredak sad pravnim putem i čini.

Vi dolazite iz jedne uspješne podružnice u Zadru, kako su se pojedini problemi odrazili na situaciju Društva u Republici Hrvatskoj?

Jasno da se sve to odrazilo na stanje i situaciju Društva u R Hrvatskoj Postoje Napretkove udruge koje rade i ne osvrću se na objede i to je dobro. No, trebat će dosta napora isprati blato i pročistiti redove, no to nužno nije zlo. Katarza uvijek ostavi ono esencijalno bez čega se ne može i ono poticajno s čim se treba, može i mora dalje.

HKD Napredak i njegova Središnja uprava bili su dosta jasni i „glasni“ kad su u pitanju ovotjedni pokušaji da se praktično zabrani Sveto Misno slavlje u Sarajevu za sve nevine žrtve Bleiburga, možete li nam komentirati cjelokupnu situaciju?
Kao i u ratu kad je NKD Napredak odigrao krucijalnu ulogu u pomaganju ljudima u opkoljenom Sarajevu tako je i godinama gradio suživot, često i na vlastitu štete, etiketiranja, prozivanja iz redova vlastitog naroda. Prof. Topić je možda to najčešće osjećao direktno ili preko medijskih napada. Upravo, ove subote, 16. svibnja mislim da je on kao i cijeli HKD Napredak doživio još jednu izdaju ili bolje reći udarac od onih koje smo smatrali prijateljima i pomagali im kada su bili žrtve. To je vrlo bolna spoznaja. Jer, prosvjedima u Sarajevu prozvani smo ustašama i to samo jer je netko pažljivo manipulirao neuk narod. I neka se ne ljuti nitko! Pravdanje zločina zločinom ni jednom vjerniku ne smije, a ni jednom čovjeku ne može biti misao vodilja. ***Srž totalitarnih režima jest zločin***. **I kada promatramo prošlost treba biti objektivan i pokloniti se žrtvama Bleiburga**. Jer nema razlike između opijenih zločinaca ustaške ili komunističke vlasti koje su ludilu svojih totalitarizama pobile većinom nedužne ljude, mahom mladež. Vrijeđa me i rastužuje ovaj sarajevski cirkus kao i hajka na kardinalovu glavu, Katoličku crkvu i ako baš hoćete i HKD Napredak čije je Sarajevo sjedište. Da je to dirigirana predizborna predstava govore i napori BKD Preporod i njegovog predsjednika prof. dr. sc. Sanjina Kodrića koji je iskazao na više načina svoju podršku.

Možete li nam prokomentirati i jučerašnje prosvjede u Sarajevu za vrijeme održavanja Svetog misnog slavlja?
Kada ranite čovjeka treba vrijeme, tako je važno da ljudi koji su jučer pozvali na linč shvate u što su se zapleli. Izvući kosture iz ormara i u ime njih ponosno koračati Ferhadijom jednako je opasno kao i ono dugo neshvaćanje kako iza trulih ovih i onih partijskih knjižica vreba

zlo. To zlo je Sarajevo dugo držalo u obruču pakla. No, oni koji su tada u njemu ostali, opstali i pomagali, danas su izvedeni pred stup srama. Osjećam se poniženo prije svega kao čovjek, kao Hrvat i kao netko tko je Sarajevo ljubio bez fige u džepu, onako čisto i iskreno kakva ljubav i jest.

Paralelno s ovim događanjima u Sarajevu imamo i događanja u Podgorici, imaju li kakve povezanosti?
Živimo u 21. stoljeću i vrijeme je reći dosta ili prihvatiti da smo dio ovčinjaka i čekati kad će doći red na našu glavu. Događanja u Sarajevu i u Podgorici čine se možda udaljenima ali su vrlo blisko povezani. Prije svega hrvatski autohtoni puk ako se i Bogu moli obilježen je imenom koji u nama izaziva nelagodu, ali i prkos. Ni jedna vlast ne smije to dopustiti. Ova u Bosni i Hercegovini ako ne zna, neka pročita, pogleda film, na brzinu se obrazuje i učini sve da se njihov narod osjeća sigurno na svojoj i u svojoj zemlji.

Možete nam malo približiti trenutnu situaciju u Crnoj Gori i svemu što se događalo i prije korona virusa?
U Crnoj Gori pak situacija je ponešto drugačija. SPC doslovno siluje državu, tako da je korona virus na neki način bila predah vlastima i narodu koji ne sudjeluje u bezumnom litijašenju i manipulaciji vjernika ili onih koji se tako zovu. Ne postoji kršćanska crkva koja proklinje, poziva na oružje, diže sjekire i precizno izaziva rat. Zlo. Krv. Crna Gora i svi mi koji možemo dužni smo učiniti sve da ta ludost prestane. Jer opet smo na neispunjenim željama koje su izvor zla. Zato, ako crnogorska vlast snažno ne zaštiti sebe i svoj crnogorski i sve druge narode u zemlji postoji velika opasnost da poklekne kao i 1991. Sigurna sam da će vladajući iznaći načina kao i da će uz pomoć susjeda i EU ostati postojana na svom putu. Ta mala građanska država učinila je velike korake i nije fraza kad kažemo kako je dala prostora svima da se ostvare unutar svog nacionalnog i građanskog korpusa poštujući jasno matičnu državu.

Kako je danas Hrvatima Boke?
Hrvati Boke su autohtoni puk koji je stoljećima svog življenja ostavio veliki kulturološki zalog. Materijalna baština Hrvata Boke je velika i važna objema državama jer je nedjeljiv dijamant ono nešto

što okuplja, spaja ali nas nositelje čini ponosnim. HNVCG i HGI uz brojna hrvatska društva promiču svoju vlastitost unutar i izvan države kojoj pripadaju uz puno poštovanje crnogorske države i vlasti. No, u Crnoj Gori danas nisu terorizirani samo Crnogorci, Hrvati i ostali nego prije svega ČOVJEK i njegova osnovna sloboda. Ako to promatramo iz te perspektive onda nam se pale svi alarmi i ne možemo ostati po strani promatrati zločin. Jer silovanje je zločin. A SPC radi upravo to! I to ne od jučer, već unazad stoljećima, samo nekad malo manje, nekad malo jače, a sad bezobzirno i bezočno s križem u ruci što je uvreda svim kršćanima.

Poruka našim čitateljima za kraj razgovora?
Nismo se prvi put našli pred preprekama. No, ono što je važno ne smijemo ostati nijemi. Ne smijemo gledati na zlo oko nas kao da nas se to ne tiče. Svaka suza kao i svaki zločin imaju istu težinu i na nama je brisati suze i svojim djelima vraćati radost i mir.

https://kerigma-pia.hr/prof-dr-sc-vanda-babic-srz-totalitarnih-rezima-jest-zlocin-i-duzni-smo-se-pokloniti-zrtvama-bleiburga/

PROF. DR. VANDA BABIĆ: "OVO JE NAŠE VRIJEME, DATI OD SEBE NAJBOLJE ŠTO MOŽEMO."

23 studenoga, 2020

Ni jedno vrijeme nije bilo dobro vrijeme, uvijek su ona iza bila bolja, a ona ispred nepoznata, strašnija. Ljudi smo, ne volimo promjene i uvijek smo skloniji trpjeti lošije nego riskirati, mijenjati. A, snaga je upravo u činjenju, a ne čekanju. Puno bi bilo boje kad bismo svi kao društvo u svom okružju i okviru rada više činili, a manje čekali i kritizirali ili iz vlastite nemoći i jala podmetali svojim kolegama, sugrađanima, vlasti. Vrijeme je smutljivaca koji iskaču kada je vrijeme rata, mraka ili pandemije. Dakle, živimo u teškom, ali dobrom vremenu. To je naše vrijeme i naš je zadatak, ali i dug dati od sebe najbolje što možemo.

Prof. dr. Vanda Babić rođena je u Kotoru, a osnovnu i srednju školu završila je u Splitu, dodiplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zadru, a poslijediplomski studij, smjer Književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Magistrirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu s temom Hrvatska srednjovjekovna tradicija u bokokotorskim pasionskim tekstovima, a doktorirala na Sveučilištu u Zagrebu disertacijom Kulturno-povijesne vrijednosti djelovanja Vicka Zmajevića u Boki kotorskoj i Zadru. Danas je u zvanju redovite profesorice. Objavila je desetak stručnih i znanstvenih knjiga, a suradnica je u mnogim znanstvenim i stručnim časopisima. Urednica je prvog zbornika Zadarskih filoloških dana te niza knjiga. Suautorica je i scenaristica dokumentarnog filma „S Hrvatima Boke“, u produkciji HTV-a, proizvedenog 2001. Dopredsjednica je HKD Napredak Zadar. Povod za razgovor s dr. Babić je nedavno predstavljanje zbirke pjesama, *Crta na dlanu* u Gradskoj loži Zadar.

Razgovarao: Miroslav Landeka

HG: Javnost Vas poznaje po brojnim knjigama i skrbi o hrvatskoj baštini Boke. Otkud sad poezija?

Babić: Da, nakon predstavljanja zbirke u Boki i Zagrebu, Zadru sam u povodu Dana Grada željela darovati ono nešto što me je i dovelo u ovaj grad. Dakle, pisanje je bio put na studij Kroatistike, a sve poslije je život koji me smjestio za sveučilišnom katedrom. U Zadru su o zbirci govorili prof. dr. Rafaela Božić i prof. dr. Pavuša Vežić, dok su glumci Ivica Antić i Gabrijela Meštrović Maštruko publiku proveli kroz pjesnički stih, a sve su to pjesmom pratile članice A:K.A Crescendo koje su otpjevale pjesme Arsena Dedića, L. Cohena i T. Ivčića. Kažu da je to bi čaroban sat suzvučja pjesme i riječi.

Zbirka se sastoji od četiri cjeline i 77 pjesama pisanih u razdoblju od 1992. do danas. Prate ih ilustracije akademskih slikara Jagode i Dimitrija Popovića, a poticaj da napravim to baš u listopadu je pjesma *Molitva za grad* koja je napisana u prizemlju Radićeve ulice gdje sam provela cijeli rat pa i taj listopad 1992. kada smo bili okruženi, neprestano bombardirani, bez struje, vode, sami, ali snažni i odlučni. Ta pjesma je moj dar gradu u kojemu sam od 1986. i koji nisam napuštala ni onda kad su mnogi pobjegli.

HG: Dakle, nema Boke u zbirci?

Babić: Ne, Boke uvijek ima, bez nje naprosto ne postojim. Četiri cjeline zbirke prikazuju moj odnos prema metafizičkom i to je prva cjelina nazvana *Akvarel*. Druga je *Cvrčak u rimi* koja je zbroj ljubavne lirike i lirskih minijatura. Treća cjelina *Imam ja* posvećena je osobama koje su me oblikovale, utjecale, bile i jesu uz mene i ovaj ciklus pjesama ima svoje vlasnike. Zadnja cjelina je upućena prostoru koji me dotakao, kojemu pripadam ili koji me je u određenom trenutku upotpunio pa taj ciklus započinje s dvije pjesme o Boki.

HG: Zašto *Crta na dlanu*?
Babić: Dlan je nešto što pružate drugom. Kad nekog volite držite ga *kao kap vode na dlanu*, kad molite sklapate dlanove ili ih okrećete prema nebu. A na dlanu su crte koje sviđale se vama ili ne postoje i ne možete ih nego nositi sa sobom. Tako i neke situacije i ljude nosite u srcu i ma što bilo ostaju u vama. Baš kao i crta na dlanu. Možete je grepsti no ona je tu. Svaki stih je proživljen no sretna sam što u percepcijama kolega koji su napisali nekoliko recenzija nigdje nisu vidjeli moje, već sebe i svoje crte spajanja i razdvajanja. Jer, crta može značiti put sastanka ili zid razlaza. Dakle, sloboda izbora ma što god bilo utisnuto na dlanu je osnova- Kako ćete se sa svojim izborom nositi vaša je stvar.

HG: Činjenica je da danas mnogi pišu, objavljuju i smatraju se pjesnikom?
Babić: Ne mislim o tome na takav način. Volim da ljudi pišu, slikaju, muziciraju, ostvaruju se u koloritima umjetnosti. Jasno, nemaju svi umjetničku snagu ali ljudima treba dati slobodu izražavanja a o tomu koliko je što vrijedno i ulazi u određene uzuse i vrednovanja pokazat će vrijeme. Važno je da poezija ima krug čitatelja, da živi, diše i da je prisuta u vremenima kada malošto duhovno opstaje. A, priznat ćete ako netko posegne za stihom kao izričajem on ipak u svojim mogućnostima pokušava učiniti ono nešto ljepše i bolje za svijet u kojemu jesmo.

HG: Reklo bi se da mislite kako ne živimo u dobrom vremenu?
Babić: Ni jedno vrijeme nije bilo dobro vrijeme, uvijek su ona iza bila bolja, a ona ispred nepoznata, strašnija. Ljudi smo, ne volimo

promjene i uvijek smo skloniji trpjeti lošije nego riskirati, mijenjati pa dobit gore. A, snaga je upravo u činjenju, a ne čekanju. Puno bi bilo boje kad bismo svi kao društvo u svom okružju i okviru rada više činili, a manje čekali i kritizirali ili iz vlastite nemoći i jala podmetali svojim kolegama, sugrađanima, vlasti. Vrijeme je smutljivaca koji iskaču kada je vrijeme rata, mraka ili pandemije. Dakle, živimo u teškom, ali dobrom vremenu. To je naše vrijeme i naš je zadatak, ali i dug dati od sebe najbolje što možemo.

HG: Priča se da vam uskoro izlazi roman?

Babić: Svašta se priča, ali najčešće to bude *fake* . Točno je da je moj prozni prvijenac za koji dan vani. Tiska se u Perastu, a nakladnici su iz Tivta. *Cesta i ptica i oblak* je psihološki roman s autobiografskim elementima posvećen Mani Gotovac koja mu je da je bilo sreće trebala biti urednicom, a povezala nas je ljubav prema Boki i ljubav u težini te riječi i svakog njezinog slova.

HG: Osim rada na Sveučilištu, pisanja znanstvenih knjiga, poezije i proze vrlo ste aktivni u HKD Napredak. Nedavno ste izabrani za člana Središnje uprave što je posebna čast.
Babić: Da, posebna čast ali i obveza. Imam sad priliku zahvalit se predsjedniku dr. Nikoli Čiči što me je predložio, ali i svima koji su me kandidirali na to mjesto od dopredsjednika i članova SU, svih Napretkovih udruga u Hrvatskoj do podružnica Srednje Bosne, Hercegovine i Crne Gore. HKD Napredak je spoj svega čime se bavim. On je više od kulturnog društva ali ima još puno gdje se može raditi i napredovati. Postoje neke napretkove podružnice koje se mogu izdvojiti, u posljednje vrijeme to su svakako HKD Napredak Glavna podružnica Mostar sa svojim kulturnim projektima, pa Banja Luka, do nekih koje imaju duži kontinuitet Tuzla, Vitez, Ljubuški, Jajce, Busovača, Knin A, ako govorimo o Hrvatskoj tu nas čeka puno posla. Krenuvši od Metropole, pa dalje… Ono što me raduje jest spoj kvalitete, dobre volje i nadasve entuzijazma bez kojeg je sve priznat ćete samo trula računica.

https://hrvatskiglasnik.ba/prof-dr-vanda-babic-ovo-je-nase-vrijeme-dati-od-sebe-najbolje-sto-mozemo/

30 OKT

DR VANDA BABIĆ: KULTURNO PAMĆENJE SE PREPLIĆE

Promocija knjige prof. dr Vande Babić pod nazivom „Kulturalno pamćenje – ogledi o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke“, koja je sinoć održana u Multimedijalnoj sali Opštine Tivat, izazvala je veliko interesovanje publike. U razgovoru za naš radio autorka kaže *“bez obzira u čijem sastavu se Boka nalazila, bokeljska književnost je uvijek susreće, uvijek je isprepletena, naslonjena je na književnost Crne Gore s jedne strane, i hrvatsku književnost s druge strane“.*

„Cijeli moj znanstveni rad je vezan za hrvatsku književnost i kulturu Boke, ali i hrvatsko-crnogorske književne odnose. Ova knjiga je plod dugogodišnjeg rada upravo na toj problematici, na pokušaju određivanja neke nove smjernice u pučavanju književnosti Boke. Morali smo stvaiti neke čvrste postavke , kao primjerice bokotorska

književnost, bokeljska književnost, hrvatska književnost Boke, crnogorska književnost Boke, gdje Boka i pripada. Onda sam tek mogla jednim novim kjiževno povijesnim iščitavanjem i teorijskom pristupom kulturalnog pamćenja, ići u dublje dijelove književnosti Boke, koja u sebi čuva što šta dobroga. Najbolje se to ogleda u mojoj knjizi kroz tzv. Peraške ceremonijale ili kroz Bokeljsku mornarice, gdje u stvari ona je sustavljena u nematerijalnu baštinu Crne Gore i nematerijalnu baštinu Republike Hrvatske. Kao takva donosi kroz drugačiji način proučavanja sasvim neku drugu sliku. Naravno, kulturalno pamćenje u sebi ima kulturu sjećanja, kulturu zaboravljanja i kroz stoljeća se to mijenja. I tako dolazimo do zanimljivih spoznaja. Miloša Miloševića smatram pretečom ovakvog načina proučavanja kulture i književnosti Boke.

Hoću reći hrvatska književnost Boke, književnost Boke koja spada u crnogorski književni krug, unatoč vremenskim neszrazmjerima. Metodama kulturalnog pamćenja, bez obzira u čijem sastavu se Boka nalazila, ona je uvijek susreće, uvijek je isprepletena, naslonjena je na književnost Crne Gore s jedne strane, i hrvatsku književnost s

druge strane. Znači s jedne strane imamo Dubrovnik, s druge strane Crnu Goru. I na jednoj i na drugoj strani je velika nit koja bi trebala spajati, a ne razdvajati. Obije države bi morale brinuti kako o hrvatskoj, tako i crnogorskoj kulturi i baštini Recimo, Držić, koji sma potiče iz Kotora, ima puno likova Bokelja u svojim komedijama. Većnom se ismijavaju. Međutim, kroz svaku novu predstavu Držićevu mi možemo išćitati nešto novo iz kulture i književnosti Boke, kroz likove Bokelja. Svaka nova predstava donosi novu sliku. Eto to je poanta kulturalnog pamćenja.

Sama knjiga štampana je na Cetinju, što mi je veoma drago. Nakladnik je Hrvatsko nacionalno vijeće, a na naslovnici je Dimtrije Popović. Dakle, kulturno pamćenje se prepliće, to je povezivanje, a ogleda se u samim okvirima knjige" – kaže dr Vanda Babić. Uspješnu promociju je organizovalo Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore uz generalno pokroviteljstvo Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore i podršku Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore i Opštine Tivat.

http://www.hnv.me/content/dr-vanda-babi%C4%87-kulturno-pam%C4%87enje-se-prepli%C4%87e

BOKA JE PRISUTNA U SVAKOM MOM DAHU - INTERVJU VANDA BABIĆ

03/01/2021

www.pobjeda.me:

Prvi roman „Cesta i ptica i oblak“ hrvatske spisateljice i profesorke Vande Babić, Tivćanke, rođene u Kotoru, prožimaju najmanje dvije opsesije: ljubav i snoviti pejzaži Boke Kotorske.

Roman je upravo objavljen u izdanju Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore i Kulturnog centra Tivat i nakon zbirke poezije „Crta na dlanu“ čini literarni odmak ove autorice od naučnih studija i esejistike o kulturno-istorijskom nasljeđu Boke. Babić je pripadnica crnogorske dijaspore i autohtonih Hrvata Boke, objavljuje na portalima i u renomiranim književnim časopisima, a radovi su joj zastupljeni u antologiji hrvatskih pjesnika Boke.

Nakon poezije i naučnih radova ušli ste u proznu naraciju prvog romana. I poezija i atmosfera romana prožeti su ozračjem Boke Kotorske. Da li je i roman na tragu motiva i tema kojima ste se bavili u poeziji i esejistici?

Roman i jest i nije na tragu motiva i tema kojima se bavim u poetskom ili pak u znanstvenom ciklusu. Radi se o psihološkom romanu, pisanom poetskim stilom gdje se duboko raščlanjuje životna priča i okolnosti koje je na trenutak čine i nadrealnom. Radnja se događa u zatvorenom prostoru bez prozora i sve se odigrava na jednom zidu koji je uz glavne protagoniste živi lik romana.

Jasno da se jedan dio priče događa u Boki, jer sam tamo i kad nisam, no to ovdje neće biti olakotna okolnost s obzirom da ovaj roman protresa i najučmalije sredine, kutove, institucije, ljude... Pisala sam ga meni do sada, u možda najtežim životnim trenucima i sasvim sigurno on je moj krik i moja molitva, moja opomena i oprost, moj obračun i moja igračka. Ono što je važno, on je onaj peti dio zbirke koja je objavljena godinu ranije i sadrži četiri cjeline. Roman i zbirka su, dakle, isprepletani gotovo nerazdvojivi i u velikoj mjeri proživljeni što daje jednu posebnu težinu i osjet rečenici i stihu.

„Svijet je tako grub / da jedino što želim je / potražiti tvoj dlan i / skutriti se u njemu“, kažete u zbirci „Crta na dlanu“. Da li poezija, danas, zaista može biti utočište pred naletima haotičnog i „grubog“ svijeta?

Meni se čini da imam sreću što sam se naučila skrivati u stihovima još kao mala djevojčica kad sam hvatala Vitezovo „drveće koje je hodalo…“ Velika je milost kada u stihu nađeš utjehu i mir, ali i kada možeš samo jednom strofom pomaknuti planinu, isplakati tugu ili podijeliti sunčevu zraku. Poezija je magija koju ako imaš sreće upoznaš i s njom živiš. Ona daje odgovore, postavlja pitanja, ruši i gradi i što je najvažnije hrani vas, jača, oblikuje. Svaka moja pjesma ima svoga vlasnika i to nije nužno osoba. Ono što me raduje, a u jednoj književnoj kritici je i napisano svatko se pronađe u nekom stihu pa pjesme postaju ogledalo onoga tko ih čita, a ja kao autor ostajem izvan tog kruga. To me čini jako sretnom jer nije poenta da netko iščitava moje radosti i boli nego da onaj tko čita pronađe sebe, ispuni i ostvari se kroz moj stih. A svaka pjesma u ovoj zbirci je moj autogram, fotografija nekog trenutka duboko urezanog u moju vlastitost.

Unutarnji, lirski pejzaži „Crte na dlanu“ čitaju se i kao katalozi elegičnih slika o ljubavi i prolaznosti života. Istovremeno, to je

Vaša intimna poetska hiromantija i traganje za vlastitim proročanstvima i sudbinom?

Sigurna sam da ste primijetili okosnicu oko koje su se okupile četiri cjeline Akvarel, Cvrčak u rimi, Imam ja i Ti, ja i oci naši. To je Ljubav prema Tebi, prema mističnom, onom nečem što osjećamo i zovemo Abba, potom prema Tebi koji mi pripadaš i kojemu pripadam. Treća, Imam ja sadrži pjesme koje su upućene Tebi imenom, a četvrta prostoru koji me je oplemenio, upotpunio, zaustavio. Dakle, Tebi ispisanom na mom dlanu. Ta crta spaja, ali i razdvaja. Ona je ucrtana, a mi možemo mijenjati sve osim njezine linije koju nismo crtali sami, ali sami odlučujemo gdje su nam granice i koji su nam koraci. Znate, svaki stih je otkinut iz vlastite nutrine i pušten u svijet. Tako sad dio mene luta. Toga sam se bojala. Lutanja djelića. Nije isto kao kad napišeš znanstvenu knjigu, ili objaviš pjesme i roman. Tamo se osiguraš bibliografijom i citatima, a ovdje si potpuno obnažen i sam. No, energija stiha, pjesme, zbirke putuje i donosi ti nove spoznaje. Samo to iskustvo ogoljenosti te mijenja… i tu počinje magija!

Zbirka je grafički raskošno opremljena i ilustrovana crtežima poznatih umjetnika Jagode i Dimitrija Popovića. Čini se da se Vaše pjesme i ilustracije u zbirci suptilno prožimaju i tvore jedan poseban estetski i semantički nivo?

Zbirka je stvarana kao hrvatsko-crnogorska priča koju smo kistom i riječju oslikali zajedno te mislim da je energija ove knjige čista nepatvorena ljubav koja kao takva sve uključuje, nikog ne izuzima i u toj našoj priči crta na dlanu postaje linija susreta. U recenziji je Pavle Goranović o tome napisao kako se Crta na dlanu dobro rimuje s linijama istinske umjetnosti, ili obrnuto, a zajedno čine jedinstven stvaralački trag ispisan po predjelima naših snova i umetnutih stvarnosti.

Gdje god zagrebete pronaći ćete dio sebe. A to ste vi, vaše srce, dom, domovina. Samo će netko iz Boke moći doživjeti pjesmu „Lovćen“ jer je pisana iz perspektive bosonoge djevojčice koja je protrčala Pinama i pila vodu s Češljara, odrastala u svojoj kulturi i upoznala drugu kroz ljude, život. Mislim da posebnu dimenziju čini čistoća

emocija i otvorenost srca kojom smo svi zajedno ispričali priču. Ja stihom. Jagoda i Dimitrije Popović kistom.

Boku su moju ostavili da umre, kažete u „Bokeljskoj elegiji“ u povodu 850. godina posvećenja Katedrale Sv. Tripuna. Što Vas je pokrenulo za ovakav stih i viziju o Boki Kotorskoj, čiji su gradovi i krajolici tema i vaše poezije i naučnih radova?

Boka je prisutna u svakom mom dahu. To nije samo moj izbor, već misija, poslanje. Biti rođen u biseru je privilegij, ali i obveza. Ako na razne načine pokušavaju oskrnaviti dragulj ne smijete ostati mirni. Jer Boka je stara dama kojoj treba poštovanje, pažnja i pijetet. Vremena su u kojima ništa od toga nije „in“ no to me ne priječi da glasno prozivam sve i svakoga tko na bilo koji način urušava bokeljske palace, narušava njezinu ljepotu, krade joj identitet, ponižava je i pljuje.

Na koji način će aktuelno stanje u Crnoj Gori uticati na dobru saradnju Crne Gore i Hrvatske u kulturi i drugim oblastima i na hrvatsko-crnogorske odnose uopšte?

Hrvatska će uvijek skrbiti o svom narodu u Crnoj Gori kao i biti oslonac i ispružena ruka Crnoj Gori na njezinu europskom putu. Jasno, neće podržavati ništa što vraća vrijeme unatrag. Jasno je da kulturna scena u Crnoj Gori prolazi kroz vrlo težak period. Problem je u zaustavljenom kotaču pa se ne razmišlja u okviru moderne i suvremene kulturne stvarnosti 21. stoljeća već se osporavaju temeljna načela, izvorišta i sve ono što se na polju kulture odigravalo u pozitivnim i naprednim vrijednostima u prošlosti. Poštovanje je zamijenilo negiranje. Kultura se trenutno nalazi u zamci između negiranja i dekoriranja. Usprkos takvoj situaciji, unutar okvira kulture i znanosti mogu reći da imamo puno projekata s HNVCG, ali i s Fakultetom za crnogorski jezik i književnost, Istorijskim institutom, Centrom za kulturu u Tivtu, Cetinjem te ostalim važnim kulturnim institucijama Crne Gore. I dalje ćemo raditi na onome što nas povezuje i pri tome nećemo šutjeti na provokacije, pokušaje prekrajanja i brisanja povijesti.

„Svjedoci smo nijeme okupacije Crne Gore, brisanja crnogorskog identiteta i svih koji su zajedno s Crnogorcima

2006. vratili Crnoj Gori dostojanstvo i nezavisnost“, napisali ste nedavno povodom protesta ispred CG parlamenta. Kakvu sudbinu predviđate Crnoj Gori pod vođstvom sadašnje Vlade?

Voljela bih da nisam nikad trebala tako nešto napisati. No, ako djeca u kotorskoj osnovnoj školi nužno moraju pisati o svetosavskim zvonima, ako im se u tivatskoj školi serviraju paketići od Bratstva srpske pravoslavne omladine i brišu posebnosti naroda kojem pripadaju, ako se 90-ta vratila na mala vrata makar i u šaptu dužni smo reći ne takvoj Vladi i ne takvom vladanju! Ono što se namjerno zaboravlja je mali čovjek. Hrvat. Crnogorac. Albanac. Srbin. Mali čovjek najčešće oboli od ovakvih igara velikih mudraca i u njemu se umjesto brazde ljubavi ucrtavaju brazde mržnje. Tomu valja stati na kraj jer tu je najveća opasnost. A da je čovjek malen ispod zvijezda, velik kad je najteže dokazuje i trenutak kada su nas pogodili potresi. Gradovi Crne Gore, ljudi, organizacije, stranke, Hrvati, Crnogorci i svi dobri ljudi zaboravili su na sve osim najvažnijeg. Srca. Zato vjerujem u snagu one Crne Gore koja je obnovljena 2006. upravo na tim postulatima.

Scenario iz devedesetih

Neprekidno svjedočimo sistematskim nasrtajima na kulturno-istorijski identitet Boke i Crne Gore. Nakon avgustovskih izbora hrvatska manjina je ostala bez predstavnika u CG parlamentu? Kako to komentarišete?

Istrošila sam puno riječi na ova pitanja. U „Živoj istini“ na TVCG kazala sam kako je Crna Gora litijama i opsjenama smišljeno i ciljano podvrgnuta devastaciji. Pred očima se rušila država i čovjek. Sve se to događalo iza bogobojaznih maski, kao brašnjava bijela vučja šapa. Nažalost mnogi nisu prepoznali krucijalni trenutak i pobijedili su ih vlastite sujete, a ne opće dobro i dobro svog naroda, ali i dobro svih naroda u građanskoj Crnoj Gori.

Hrvatski narod u Boki nije stavio budućnost svoje djece ispred vlastitih frustracija i pao je na najvažnijem ispitu. Ostao je bez predstavnika u parlamentu što nije beznačajno, ali sad ima priliku jednako kao i crnogorski presložit se, postavit čvrste ciljeve i stisnut redove. Vrijeme koje dolazi nije blago, no uvijek se treba sjetiti da

je zemlja na kojoj stojiš tvoje ognjište i nitko na svijetu nema pravo zvati je drugim imenom. Ta spoznaja svima treba dati potrebnu snagu da izdrže i odole nasrtajima koji nisu i prije u povijesti Boke i Crne Gore nepoznati, a na to nas podsjeća i scenarij 90-ih u Hrvatskoj, BiH, slični ovima danas u Crnoj Gori.

Izvor: www.pobjeda.me

http://www.hnv.me/content/boka-je-prisutna-u-svakom-mom-dahu-intervju-vanda-babi%C4%87

VANDA BABIĆ GALIĆ: 'SVJEDOCI SMO NIJEMOG BRISANJA IDENTITETA BOKELJSKIH HRVATA'

06. 03. 2021.
Autor: Kristina Olujić

Vanda Babić Galić, redovita profesorica na Sveučilištu u Zadru, svoj profesionalni put posvetila je spajanju dviju kultura – hrvatske i crnogorske. Pokrenula je kulturne manifestacije, predavanja i putovanja kako bi promicala hrvatsku baštinu Boke i hrvatsku zajednicu u Crnoj Gori

Kada netko u svom znanstvenom i intelektualnom radu djeluje tako da spaja dvije kulture, onda sigurno ima razloga osjećati smislenost svog poziva. Takav je profesionalni put Vande Babić Galić, koja je rođena u Kotoru, odrasla u Splitu, a studij hrvatskog jezika i književnosti završila u Zadru i Zagrebu. Doktorirala je 2003. na Sveučilištu u Zagrebu, a od 2017. je u zvanju redovite profesorice na Sveučilištu u Zadru. Objavila je desetak stručnih i znanstvenih

knjiga. Pokrenula je brojne kulturne manifestacije, predavanja i studijska putovanja kako bi promicala hrvatsku kulturnu baštinu Boke i autohtonu hrvatsku zajednicu u Crnoj Gori. Dobitnica je nagrada i priznanja kao što su Godišnja nagrada Zadarske županije, Grb grada Zadra, Zahvalnica Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore za promicanje i očuvanje baštine Hrvata Boke kotorske, Srebrena povelja Matice hrvatske, poticaj za izvrsnost u znanosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta i Plaketa HKD Napredak Sarajevo. O svojim istraživanjima bokokotorske baštine i neraskidivoj povezanosti Boke s Hrvatskom, govorila je u razgovoru za Nacional.

NACIONAL: Kako se sve kao znanstvenica bavite Bokom i kako ste sve s Bokom povezani?

Rođena sam Bokeljka i Boka mi je kolijevka, izvor i počelo. Netko bi rekao i opsesija! No da ne pretjerujem kada Boku nazivam dijamantom hrvatske kulture, potvrđuju mi studenti koji nakon odslušanog kolegija odu u Boku i vrate se ushićeni i obogaćeni. Ove 2021. obilježavamo 10. obljetnicu izbornog kolegija koji od 2011. držim na Odjelu za kroatistiku Sveučilišta u Zadru, dok sam ga prvotno predavala na Hrvatskim studijima, gdje sam 2003. i doktorirala s bokokotorskom temom, a prije toga sam magistrirala na bokokotorskoj pasionskoj tematici. Tada se, ne biste vjerovali, takva tema nije mogla na drugim fakultetima proučavati unutar hrvatske književnosti pa sam još zahvalnija mentoru akademiku Nikici Kolumbiću i njegovim kolegama poput profesora Tihomila Maštrovića, profesora Josipa Lisca i profesora Slobodana Prosperova Novaka, kojemu, između ostalog, kad je Boka u pitanju imamo zahvaliti uključenost hrvatskih književnika Boke u povijest hrvatske književnosti. Učila sam od mnogih poput akademika Radoslava Tomića, Ivane Prijatelj Pavičić, Lovorke Čoralić, Stijepe Obada… Od svojih knjiga priredila sam jednu antologiju i objavila pet znanstvenih knjiga iz književne povijesti Boke, od kojih su mi prva i posljednja srcu najdraže. Prva, jer se pojavila 1998. naziva „Hrvatska književnost Boke kotorske od najranijih vremena do preporoda“ i uz projekt koji sam tada vodila naziva Hrvatski gradovi za Hrvate Boke, predstavljena je od Pule do Kotora. Tada je to bio ushit umorne Boke koja je preživjela malo znani križni put tijekom

Domovinskog rata i prenijeli smo tračak njezina svjetla kroz domovinu. Posljednja, jer je pisana s ciljem i nakanom i sukus je hrvatskog kulturnog koda Boke ispisan s puno ljubavi i vođen znanstvenom metodologijom te predstavlja i monografiju, i vodič, i priču o Zaljevu u kojemu su se različite kulture susrele, ispreplele i nadogradile na temeljnu hrvatsku nit. Takva tapiserija je bila nacrtak obnovljene državotvornosti Crne Gore 2006. i na takvim zasadima je trebala izrasti u modernu proeuropsku državu. Kao takvu smo je i podržali, prepoznali, u takvoj smo i kao autohtona manjina dobili mjesto u parlamentu i vladi, no s obzirom na sadašnju situaciju nije se pazilo na temeljne odrednice koje su danas u Crnoj Gori ugrožene. Pravo na jezik, vjeru i naciju. Pravo na bitak!

'Pokušat ćemo znanstveno provjerene činjenice iz hrvatske kulture Boke kotorske uključiti u predmetne kurikule u Hrvatskoj te dati potporu Hrvatima Boke kotorske'

NACIONAL: Na čemu sada radite, što pišete?

Uvijek je vezano s Bokom, i kad nije. To je tako. Upravo su me inicijativa zagrebačke Bratovštine i spremnost Središnjeg državnog ureda pokrenule da pokušam okupiti vodeće znanstvene institucije u Hrvatskoj koje se bave bokokotorskom poviješću, kulturom, tradicijom i njezinom važnošću u mozaiku hrvatske kulturne baštine. U tijeku smo završnih dogovora oko detalja i uvezani pokušat ćemo znanstveno provjerene i utemeljene činjenice iz hrvatske kulture Boke kotorske uključiti u predmetne kurikule u Hrvatskoj, kao i dati potporu Hrvatima Boke i duhovnom prostoru u trenutcima kada su se našli između pandemije i turbulentnih promjena u Crnoj Gori. Čelnici Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Fakulteta Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Instituta Ivo Pilar, Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zavoda za povijesna istraživanja HAZU-a iz Zadra, sa mnom i s kolegicom sa Sveučilišta Vern, uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH i uz zamolbu pokroviteljstva ministarstvima koja su važna u ovom pitanju, pravimo precizni plan u kojemu ćemo o Boki govoriti iz sasvim novog kuta kako bismo je unutar našeg kurikula zaštitili i usustavili, a kao takvu i umrežili u obrazovni sustav Crne Gore gdje bi se hrvatski kôd Boke trebao naći makar u turističkim udžbenicima. Lijepo je znati da je naš čovjek

osnovao najstariju pomorsku školu na istočnom Jadranu, kao i da je Matija Zmajević formirao rusku mornaricu ili da je Petar Zrinski, ponosan na svoju subraću, osobno pohodio Perast i darovao im svoj mač. Ivo Visin je prvi Hrvat koji je oplovio svijet, a jedan njegov sumještanin Anton Luković sudjelovao je u izgradnji Sueskog kanala. Svetište Gospe od Škrpjela je hrvatska Sikstina, a Zaljev krije brojne legende poput one o nesretnim peraškim zaručnicima ili trima sestrama čija kuća svjedoči njihovom zavjetu i žrtvi.

NACIONAL: Rekli ste 2016. da je vaša knjiga "Boka kotorska: zaljev svetaca i hrvatske kulture" imala za cilj pokrenuti i potaknuti napore u procesu zaštite hrvatskih materijalnih dobara u Crnoj Gori?

Ona je pisana s nakanom da postane udžbenik vodičima koji se obrazuju u Crnoj Gori. Tijekom jednog studentskog putovanja na kojem smo imali domaćeg vodiča, njegove interpretacije bokokotorske kulturne baštine naprosto su me nagnale da napišem knjigu koja će biti zbroj fakata dostupnih i razumljivih svima, a i obvezna literatura u obrazovanju vodiča po Boki. No nismo uspjeli u toj nakani oko udžbenika, ali ne znači da nećemo. U Hrvatskoj VBZ sprema novo izdanje jer je knjiga tražena, a svi primjerci koje je Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore tiskalo, naprosto su razgrabljeni. Tako da ćemo novom nakladom animirati nas unutar Hrvatske da dademo svoj doprinos u očuvanju baštine Boke, ali i svijesti o tome da je bokokotorski fjord vlastito krvno zrnce o kojem moramo skrbiti s Crnom Gorom, kojoj Boka granično pripada. Ova knjiga je pisana upravo tim perom koje nikog ne isključuje, a uključuje sve relevantne čimbenike i narode koji su konstruktivni i koji nemaju potrebu brisati identitete drugih da bi ojačali svoj.

NACIONAL: Čini se da znate podosta o pokušajima prešućivanja, prekrajanja i otimanja hrvatske kulturne baštine Boke?

Ako pročitate dostupnu literaturu koja se bavi tim područjem od 17. stoljeća do danas, imat ćete odgovore na sva pitanja. Prekrajalo se i prešućivalo, brisalo i dopisivalo. Ako ćemo govoriti o sadašnjem trenutku, onda možemo reći da smo svjedoci nijeme okupacije Crne

Gore, brisanja crnogorskog i svih drugih identiteta koji su 2006. vratili Crnoj Gori dostojanstvo i neovisnost. Ako djeca u osnovnoj školi moraju pisati o svetosavskim zvonima, ako se legenda o nastanku otoka Gospe od Škrpjela mijenja i postaje pravoslavni manastir, ako se djeca izruguju Drugom i Drugačijem, ako u tivatskoj osnovnoj školi serviraju djeci paketiće Bratstva srpske pravoslavne omladine, ako si crn jer imaš drukčije ime i ne pripadaš privilegiranoj konfesiji, onda je ugrožen prije svega Čovjek i mi nemamo pravo ostati nijemi.

Vanda Babić Galić i njezini studenti s biskupom kotorskim u miru.
PHOTO: Denis Vekić, Vanda Babić Galić (privatna arhiva)

NACIONAL: Usporedili ste današnji položaj Hrvata u Crnoj Gori s onim iz devedesetih; što je za Hrvate značila zadnja promjena vlasti u Crnoj Gori, kakav je sada njihov položaj?
U „Živoj istini“ na prvom programu crnogorske televizije, u ožujku 2020. kazala sam da je Crna Gora litijama i opsjenama smišljeno i ciljano podvrgnuta devastaciji. Pred očima se rušila država. Sve se to događalo iza bogobojaznih maski, kao brašnjava bijela vučja šapa. Nažalost, mnogi nisu prepoznali krucijalni trenutak i pobijedile su ih vlastite sujete, a ne opće dobro i dobro svog naroda, ali i dobro svih

naroda u građanskoj Crnoj Gori. Hrvatski narod u Boki nije stavio budućnost svoje djece ispred vlastitih frustracija i pao je na najvažnijem ispitu. Ostao je bez predstavnika u parlamentu, što nije beznačajno, ali sad ima priliku, jednako kao i crnogorski, presložiti se, postaviti čvrste ciljeve i stisnuti redove. Vrijeme koje dolazi nije blago, no uvijek se treba sjetiti da je zemlja na kojoj stojiš tvoje ognjište i nitko na svijetu nema pravo zvati je drugim imenom.

NACIONAL: Koliko ima Hrvata danas u Boki? Kakva je specifičnost identiteta Hrvata Boke?

Prema posljednjem popisu, u Crnoj Gori živi 6021 Hrvat. Statistika nam ne ide u prilog, no isto je kad bismo tim okularom gledali na Europu. U Hrvatskoj nas ima oko 10.000. I to nije zanemarivo. Hrvat Boke blag je čovjek, pobožan, ponosan, radišan, miran i tih. Povijest ga nije mazila. Dapače, najmanje se govori o golgoti koju je prošao za Domovinskog rata. No žilav je to narod, prkosan, svoj. Pogledajte kako je posložio marijanska svetišta kroz Boku tako da vas Marijin zagovor prati od ulaska u Zaljev do dvaju najjužnijih svetišta Crkve u Hrvata, onog velebnog otoka Gospe od Škrpjela ispred Perasta i otoka Gospe od Milosti ispred Tivta. To nisu samo vjerski objekti, to su hramovi kulture koju je Hrvat Boke iznjedrio i podijelio. Toj kulturi se treba pokloniti. I tom Hrvatu Boke se treba zahvaliti, zaštititi ga i podržati.

Aktivnost Hrvata Boke ogleda se i u radu HNVCG-a, broju manifestacija i objavljenih knjiga koje su krucijalne za hrvatsku kulturu. U Hrvatskoj djeluju Hrvatska bratovština Bokeljska mornarica 809. i Zajednica bokeljskih Hrvata, a veliku skrb, podršku i poticaj daje Središnji državni ured za Hrvate izvan RH. Posebno je važno istaknuti kulturno edukativni projekt Putevima bokeljskih Hrvata koji od 2018. uspješno vodi Toni Dabinović. Naš jedini zadatak je posjetiti Boku kotorsku, ostaviti svoj trag i prenositi znanje o našoj baštini na mlađe generacije. Kada vidim razdragane studente i čujem njihove dojmove, srce mi ispune blagost i mir. Nema veće nagrade od toga.

'Hrvatski narod u Boki nije stavio budućnost svoje djece ispred vlastitih frustracija i pao je na najvažnijem ispitu – ostao je bez predstavnika u parlamentu'

NACIONAL: Kako ste uključeni u rad HKD-a Napredak i što, po vama, Napredak čini za položaj Hrvata u BiH? Kako biste usporedili položaj Hrvata u BiH s onim u Crnoj Gori?
HKD Napredak je u travnju 1998. obnovio svoj rad u Boki i to je događaj koji se pamti i dan-danas. Nakon punih pedeset godina u tivatskom Domu kulture okupio se hrvatski narod Boke i zapjevao svoju himnu. Nema instrumenta koji bi izdržao jačinu emocija koje su se slile potaknute obnovom Društva koje u osnovnom postulatu ima njegovanje svoje kulture, ali i približavanje Drugomu. Od tada pa do danas aktivno sudjelujem u radu HKD-a Napredak bilo kao dopredsjednica udruge u Zadru ili odnedavno kao članica Središnje uprave. Društvo vodi Nikola Čiča s dopredsjednicima Miroslavom Landekom, Josipom Križanovićem, Venkom Zorić i Draženom Vikićem Topićem koji je ujedno i predsjednik Napretkova kulturnog centra u Zagrebu. Radimo na jačanju podružnica i udruga, na povezivanju i podizanju svijesti o autohtonoj kulturi Hrvata i u tom smislu smo napravili Inicijativni odbor za osnivanje Instituta za hrvatsku kulturu i tradiciju Hrvata BiH koji bi djelovao pri HKD-u Napredak u Sarajevu. Svi autohtoni Hrvati izvan matične domovine imaju zajedničku bol koju ne možete opisati nekome tko nije osjetio težinu života na svom ognjištu, često osporavan i od vlastitog naroda s druge strane granice. Uvijek ponavljam da svaki čovjek ima pravo na grudu svoje zemlje, a ta gruda u ovom kontekstu često je zlatni kamen naše baštine. Oko tog pitanja bismo svi trebali biti jedinstveni. Postoje neki temeljni postulati oko kojih kao narod nikada ne bismo smjeli dvojiti i koji bi nam trebao stajati zaštićen i nedodirljiv iznad nas samih i društvenopolitičkih struktura kojima pripadamo. Kad bismo sami sebi bili najbliži, nikada se ne bismo doveli u neke situacije u kojima smo upravo opet mi najveći gubitnici.

NACIONAL: To se može preslikati i na stanje u akademskoj zajednici, čini mi se da ste negdje napisali da je akademska zajednica Pandorina kutija koju je najbolje ostaviti zatvorenu?
Govorila sam o odnosima unutar velike akademske zajednice kojoj pripadam i koju poznam po svojim iskustvima koja ne moraju biti prototip stanja. I ona mora, poput drugih zajednica, doživjeti svoju katarzu kako bi pročistila odnose, prepoznala dvostruka mjerila,

licemjerja i dosta iracionalnih prepreka koje nemaju racionalno rješenje. Ona, naprosto, barem kad govorim o humanističkim znanostima, treba zrcaliti postulate koje joj humanistika određuje. Nažalost, kod nas je odavno čovjek čovjeku vuk, ali i vuk je blaga zvijer u odnosu na ono što pojedinci proživljavaju. S jedne strane izloženi smo kritikama onih koji nas drže gotovo pa viškom u državnoj aparaturi, dok s druge unutar sebe sami sebe jedemo ne pomišljajući da ovisimo jedni o drugima i da samo zajedno možemo opstati. Ako te iracionalne odnose uokvirimo racionalnom stvarnošću pandemije, straha, nesigurnosti, shvaćamo da je jedino važno činiti dobro, i to ne opravdavajući svoje frustracije, nego prihvaćajući Drugog u svim njegovim slabostima i vrednotama uz svjesnost da jedino uz Drugog možemo i sami rasti. Jednako postupam kad je riječ o Boki, HKD-u Napredak i svemu u čemu aktivno sudjelujem.

https://www.nacional.hr/vanda-babic-galic-svjedoci-smo-nijemog-brisanja-identiteta-bokeljskih-hrvata/

INTERVJU: VANDA BABIĆ GALIĆ

Tomislav Šikić

24. kolovoz 2021.

Prof. dr. sc. Vanda Babić Galić
Foto: Facebook / snimka zaslona
Prof. dr. sc. Vanda Babić Galić sa Zadarskog sveučilišta, dopredsjednica Napretkova kulturnog centra u Zagrebu, članica Središnje uprave Hrvatskog kulturnog društva Napredak, s Josipom Križanovićem razgovarala je o događanjima na uzavreloj političkoj sceni u Crnoj Gori.
Odluka Skupštine općine Kotor o preimenovanju bazena vidno je uskomešala javnost, ali i zaoštrila odnose između RH i CG?

Tomu se ne treba čuditi. Kotorski vijećnici ostali su gluhi na sve zamolbe i upozorenja i s 22 glasa za i 1 suzdržanim dali pljusku svima: Kotoranima, Hrvatima, Crnogorcima, Republici Hrvatskoj, Europi, živim i stradalim logorašima. Potpuno bezobzirno, ne dajući mogućnost provjere niza navedenih činjenica oko uloge Z. Gopčevića u morinjskom stratištu vratili su sat trideset godina

unatrag i u konačnici ponukali su nas da preispitamo koliko je njihova europska opredijeljenost iskreni put ili samo krilatica kojom žele uskočiti u vlak za Bruxelles i to bez važeće karte. Za sve postoji vrijeme i znati odabrati pravi trenutak znak je zrelosti kako u životu tako i u politici. Ovaj čin je nesmotren, nezreo, uvredljiv i namjeran, jer nakon toliko potrošenih riječi od strane naših institucija, zamolbi i razgovora, uopće razmatranje točke a kamoli ovakav omjer glasovanja (22 za!) nisu ništa do pokušaj bacanja rukavice u lice.

Što po Vama slijedi nakon reakcije MVEP RH?

Uslijedio je niz osuda institucija u RH, ali i u CG, posebno čelnika grada Dubrovnika i Dubrovačko neretvanske županije, potom Vaterpolo saveza RH pa Udruga logoraša te svih nas koji smo iznijeli Domovinski rat na svojim plećima. S ovim se ne trguje i to vlastima u Kotoru i Crnoj Gori treba biti jasno.

Ministar Grlić Radman uputio je prosvjednu notu zbog krajnje neprihvatljive odluke kotorske Skupštine i naglasio kako ta odluka nikako nije u duhu dobrosusjedskih odnosa koje gradimo s Crnom Gorom, ne pomaže im na njihovu europskom putu te kako će zasigurno imati posljedice po naše buduće odnose. Crna Gora je naš susjed, istaknuo je nedavno u medijima, no nažalost uočene su političke sličnosti s onim godinama kada je iz Crne Gore pokrenuta agresija na Dubrovnik i jug Hrvatske.

Ovakva reakcija MVEP-a i angažiranost ministra Grlić Radmana govori kako Vlada RH ne propušta niti dopušta manipuliranje s temeljnim vrijednostima i ciljevima RH u zajednici EU koja štiti ljudsko dostojanstvo, slobodu, demokraciju te vladavinu prava, a posebno je osjetljiva na svoju manjinu koja je u suvremenu Crnu Goru utkala nemalu i vrijednu hrvatsku baštinu.

Dok razgovaramo prosvjedi su na Cetinju. Što se događa Crnoj Gori?

Dosta zbunjujuće je za sve one koji ne poznaju povijest Crne Gore, ali i nikad ostvaren zacrtan plan tzv. "srpskog sveta" koji neke srpske

kulturne i vjerske institucije imaju u svojim programima. Vrijeme im ne znači ništa do li čekanje trenutka u kojem će ga ostvariti. Nisu uspjeli 1991. kada su crtali granice kod Karlobaga. No, sve do sada učinjeno govori da to danas pokušavaju s Crnom Gorom, ususta viti je u svoju crtanku kao dio svoga korpusa i svesti je na njihovu plemensku zajednicu što je zastrašujuće ako smo svjesni stoljeća u kojem živimo i civilizacijskih vrednota koje crpimo.

Cetinje je prijestolnica, ono je glas potlačenog Crnogorca u vlastitoj državi i vrijeme je uspraviti se i reći dosta! Svaki Crnogorac ima dužnost prema svojoj državi, prema sebi i svojoj djeci obraniti svoje ime i djedovinu. Na koji način će to izboriti ne znam, ali imaju moju punu podršku. Davno sam rekla, brisanje identiteta je jednako okrutno kao i njegovo negiranje i to vrijedi za sve one kojima je bitak ugrožen. Katarza mora doći, a nakon nje sve se posloži i ima drukčiji sjaj.

(Centralna.ba)

https://glashrvatske.hrt.hr/hr/hrvatska/intervju-vanda-babic-galic-2741001

U MOSTARU PREDSTAVLJENA KNJIGA "BOKELJSKI ZAGOVORI"

Tomislav Šikić

04. svibanj 2022.

Predstavljanje knjige autorice prof. dr. **Vande Babić Galić** "Bokeljski zagovori“ upriličeno je u utorak 3. svibnja u Galeriji kraljice Katarine Kosača u organizaciji HKD Napredak Glavne podružnice Mostar.
O knjizi su uz autoricu govorili novinar HRT-a **Božo Vodopija**, bivši generalni konzul RH u Kotoru, **Gordan Grlić Radman**, ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske i **Dragan Čović**, predsjedatelj Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i predsjednik Hrvatskog narodnog sabora.

Predstavljanje u Mostaru
Foto: HKD Napredak / ustupljena fotografija

Moderator predstavljanja dopredsjednik HKD Napredak Miroslav Landeka, pozdravljajući na početku nazočne u ime Središnje uprave HKD Napredak i Glavne podružnice Napretka istaknuo je kako nije slučajno da je promocija organizirana u Mostaru pod okriljem Napretka jer činjenica je kako je upravo HKD Napredak bio prva udruga s hrvatskim predznakom koja je nakon Domovinskom rata obnovljena u Crnoj Gori.

Miroslav Landeka, dopredsjednik HKD Napredak i moderator predstavljanja

Podsjetio je kako je rad Napretka zabranjen 1949. godine, a u Boki još 1942. godine kada su ga ukinuli Talijani, da bi na poticaj Hrvata Kotora i Tivta i uz potporu Središnje uprave HKD Napredak bio obnovljen još 1998. godine, a nakon dugo vremena u Boki kotorskoj tada svirana hrvatska himna i himna Napretka. Naglasio je kako je tijekom svih proteklih godina Glavna podružnica Napretak u Mostaru i Središnja uprava nastojala konkretnim projektima očvrsnuti vezu s Bokom i promovirati kulturnu baštinu Hrvata Boke. – I večeras, kada smo se okupili ovdje u Hrvatskom domu hercega Stjepana Kosače na promociji knjige „Bokeljski zagovori“ autorice Vande Babić Galić, želimo naglasiti činjenicu kako je Boka kotorska – Zaljev hrvatskih svetaca neizostavan i vrijedan dio sveukupne hrvatske baštine. Važan dio kojeg se nikada ne smijemo odreći ni

zaboraviti ali i da ga želimo prenositi generacijama koje dolaze kao i kroz kulturu povezivati sve krajeve u kojima žive Hrvati - poručio je dopredsjednik HKD Napredak Miroslav Landeka.

– O Boki kotorskoj mogla bih pričati jako puno. To je velika hrvatska baština unutar Crne Gore, dragulj koji treba ugraditi u hrvatsku ogrlicu hrvatske kulture i s njom se treba dičiti – kazala je Vanda Babić Galić.

Dodala je kako se na kraju knjige na dvije stranice nalaze činjenice koje "svakoga od nas čine posebnim, jačim i ponosnijim na ono što su nam ostavili naši stari i čime se pred europskom zajednicom i cijelim svijetom možemo dičiti".

– Dovoljno smo snažni i dovoljno nas ima. Kada bismo se povezali, usustavili, nitko nam ne bi mogao brisati ime niti dolje u Boki, niti ovdje u Hercegovini, niti igdje gdje smo svoji na svome. Neka vam ne bude teško otići u Boku, upoznati kulturu koja se krije u Zaljevu svetaca. Generacijama koje nas prate dužni smo ostaviti svijest o vlastitosti kako bismo iz toga znali crpiti snagu u ljepoti posebnosti

i otvorenosti prema svima, ali svoji na svom – naglasila je Vanda Babić Galić.
– Kada promišljam o autohtonim hrvatskim zajednicama izvan RH i o njihovoj kulturi ne mogu skriti poseban emotivni naboj niti odgovornost koju pri tom osjećam kao ministar vanjskih i europskih poslova, ali prije svega kao čovjek koji poznaje temelje svoje kulture i na sve je načine pokušava promicati i zaštititi. Iz Hrvatskog doma Herceg Stjepana Kosače u Mostaru govoriti o Boki ima posebnu snagu, dubinu i poveznicu dvaju autohtonih hrvatskih ognjišta koja se stoljećima međusobno nadopunjuju, prelijevaju i komuniciraju te tako čine neraskidivu duhovnu cjelinu - kazao je Gordan Grlić Radman, ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske. Naglasio je činjenicu kako je Boka kolijevka hrvatske kulture i kulture Crne Gore, a Bokeljska je mornarica kulturna baština hrvatskog naroda.
- Da bi se to spoznalo u Boku treba poći, Boku treba vidjeti, i to je jedna od poruka ove knjige koja je napisana kako bi poučavala, promicala i štitila hrvatsku kulturu Boke i Hrvata Boke koji i danas ondje čuva svoj hrvatski kod - istaknuo je Grlić Radman.
- Knjiga "Bokeljski zagovori" su istodobno i monografija, i udžbenik i vodič, potvrđena jasnom znanstvenom metodologijom, a opet pisana popularno da i manje obrazovanim bude razumljiva. Knjiga bi trebala postati udžbenik u obrazovnom sustavu Crne Gore, posebno turističkim vodičima, ali i predmetima poput povijesti, povijesti umjetnosti i književnosti kako bi se kultura manjinskog naroda ispravno percipirala, i obogatila prostor kojem pripada, a da pri tom ne izgubi nacionalnu odrednicu. Podrška Vandi Babić Galić u njezinoj stalnoj borbi za istinu, a istina je da bez hrvatskog konca nema Bokeljske čipke - kazao je predstavljajući knjigu Božo Vodopija, novinar HRT-a.
Predsjednik HNS i predsjedatelj Doma naroda Parlamentarne Skupštine BiH dr. Dragan Čović u svom obraćanju naglasio je kako je velika i važna kulturna baština Boke kotorske koju treba čuvati, promovirati i obnavljati. Podsjetio je na njegove posjete Boki Kotorskoj gdje bosanskohercegovacki Hrvati imaju svog biskupa. Zahvalio je hrvatskom ministru Grlicu-Radmanu na posjetu i potpori koju Vlada Republike Hrvatske daje u političkom gospodarskom i

kulturnom obliku pozivajući na zajedništvo i sinergijsko djelovanje hrvatskoga na naroda na prostorima njegovih izvorišta.
U glazbenom dijelu predstavljanja nastupio je prof. Filip Milošević, član HKD Napredak, sa skladbama "Bokeljska noć" i "Moja Hercegovina". Na predstavljanju knjige, uz ostale, nazočni su bili i Mario Kordić, gradonačelnik Mostara, Josip Brkić, zamjenik ministra vanjskih poslova BiH, Ivan Sabolić, veleposlanik RH u BiH, Josip Grubeša, ministar pravde u VM BiH, Marko Babić, generalni konzul RH u Mostaru i drugi.
(HKD Napredak Glavna podružnica Mostar)

HRT: U Mostaru predstavljena knjiga "Bokeljski zagovori"
https://hrvatskonebo.org/2022/05/04/predstavljena-knjiga-bokeljski-zagovori-autorice-vande-babic-galic/

ANTE TADIĆ-ŠUTRA O SV. TRIPUNU U SPLITU

Hrvatski pjesnik Ante Tadić-Šutra mi piše

Šalje: **Ante tadić-šutra**
Date: ned, 13. velj 2022.
Subject: Fwd:
To: Josip Pecaric <josip.pecaric@yahoo.com>

Hvaljen Isus i Marija, dragi Josipe!
Ova ponosna hrvatska časnica (natporučnica) je Antonija Špoljarić, moja draga kćer. Bila je sinoć u Splitu na svečanosti povodom sv. Tripuna i upoznala se s našom dragom Vandom Babić Galić (zajedno su, nakon programa, sjedile na večeri)...
Božji blagoslov!
Tvoj Ante Nadomir

O toj proslavi 150-te obljetnice slavljenja Svetog Tripuna i Bokeljske mornarice u Splitu pisao sam i u tekstu povodom izlaska moje nove knjige 'BOJNA ČAVOGLAVE'/THOMPSONOFOBIJA: https://www.dragovoljac.com/index.php/razno/29585-knjiga-akademika-josip-pecarica-bojna-cavoglave-thompsonofobija

https://bezcenzure.hr/vlad/knjiga-bojna-cavoglave-thompsonofobija/

Mene je doista obradovalo što si mi poslao i sliku tvoje Antonije. Zapravo bilo mi je žao što i te slike nema u tekstu SVI SMO MI BOKELJI:
https://zbh.hr/svi-smo-mi-bokelji/
https://hrvatskonebo.org/2022/02/14/svi-smo-mi-bokelji/
Naime, gđa Mirjana iz Zadra mi piše:
Puno, puno hvala na ovim predivnim slikama sa ovog predivnog zbivanja uz pozdrave i puno zdravlja i svakog dobra.
Zato sam Šutrino pismo proslijedio i mojim Bokeljskim Hrvatima koji su najodgovorniji što se u posljednje vrijeme mnogo više u RH govori u Hrvatskoj.
Predsjednik Zajednice Bokeljskih Hrvata Srečko Đuranović mi komentira Tvoje pismo:
Ugodno me obradovao ovaj mail. To je još jedan dokaz da svi mi iz ZBH maksimalno profesionalno odrađujemo svoj dio posla.
Pohvalit ćemo je (Vandu Babić Galić, JP) *na sljedećem on line sastanku, jer nije jedina koja ovih dana prima pohvale. Ako nisi znao, naša draga Vanda je članica znanstvenog savjeta ZBH, koji*

broji 10-tak doktora znanosti, sveučilišnih profesora iz različitih područja: povijest, medicina, ekonomija, strojarstvo, pravo itd.)…

Inače radio.dux je prenio slijedeći tekst o proslavi, tako da o 150. obljetnici mogu čitati i u Boki kotorskoj:

ZAVRŠENO OBILJEŽAVANJE 150. OBLJETNICE PROSLAVE SV. TRIPUNA U SPLITU

IKA.HKM.HR

Foto: Silvana Burilović Crnov

Proslava obilježavanja 150. obljetnice proslave sv. Tripuna u Splitu nastavila se u nedjelju 13. veljače postrojavanjem odreda Bokeljske mornarice na Trgu Gaje Bulata, uz mimohod odreda do Peristila uz pratnju orkestra Hrvatske ratne mornarice.

Središnji je dio Tripundanskih svečanosti misno slavlje u čast sv. Tripuna. Euharistijsko slavlje u splitskoj prvostolnici sv. Dujma predvodio je splitsko-makarski nadbiskup i metropolit mons. Marin Barišić u suslavlju s kotorskim biskupom mons. Ivanom Štironjom, katedralnim župnikom mons. Antom Mateljanom, rektorom i odgojiteljima u splitskoj bogosloviji: vlč. Đulianom Trdić, don Franjom-Frankopanom Velić i don Matom Brečić. Misi su nazočili: izaslanik predsjednika RH Neven Pelicarić, izaslanik predsjednika Vlade ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Grlić Radman, splitski gradonačelnik Ivica Puljak i predsjednik Bratovštine Luka Perković.

Veliki jubilej u katedrali sv. Dujma, koja je nekoć bila mauzolej progonitelja kršćana

Mali admiral, dječak u dobi od 7 – 12 godina koji simbolizira prijenos tradicije na nove generacije Bokelja, prije misnog slavlja izgovorio je lode (pohvale) sv. Tripunu. U pozdravnom govoru nadbiskup Barišić pozdravio je nazočne: kotorskoga biskupa i sve Bokelje iz Hrvatske, predstavnike državne, županijske i gradske vlasti. „Drago mi je što slavimo ovaj veliki jubilej u našoj katedrali, koja je nekoć bila mauzolej progonitelja kršćana. U ono vrijeme nisu mogli zamisliti ni sv. Tripun ni sv. Dujam da će mjesto progona postati mjesto čašćenja Onoga za koga su oni dali život. Čudna je ta povijest i to kolo povijesti“, kazao je nadbiskup.

U svjetlu Kola sv. Tripuna – tradicije bokeljskih Hrvata nadbiskup Barišić je nastavio: „Ima različitih kola. Ima kola koja se vrte u krugu, ostaju na mjestu i ne pokreću povijest. Ima kola koja pokreću život i stvarnost naprijed. U jedno takvo kolo ušao je sv. Tripun i sv. Dujam. I mi danas slaveći ovaj jubilej želimo se uhvatiti za ruke, ući u to kolo pod onim geslom Bokeljske mornarice ‘Fides et honor’ (Vjera i čast). Prevedeno to u širem smislu: vjernost i dostojanstvo. Vjernost onomu komu je bio vjeran sv. Tripun, vjernost Bogu i dostojanstvo sinova i kćeri Božjih. Uđimo u kolo tradicije koja nosi budućnost jer je budućnost jedino moguća kroz tradiciju. Ono što nije u tradiciji ostaje u prošlosti, mrtvo je. Stvarnost živi jedino u tradiciji, tradicija ima budućnost Kristovu, Tripunovu, Dujmovu, našu. Zamolimo Gospodina da nas uključi u hod života i ojača našu vjernost i dostojanstvo.“

Mons. Ivan Štironja: Ima li ljepšega slavlja od zajedništva?

Na početku svoje propovijedi biskup Štironja pozdravio je sve nazočne, cijelu splitsko-makarsku Crkvu s njezinim pastirima, Hrvate iz Boke, Bokelje u Hrvatskoj te predstavnike državnih, županijskih i gradskih vlasti. Prenio je pozdrave kotorskoga biskupa u miru mons. Ilije Janjića. „Ima li ljepšega slavlja od zajedništva? Ima li uzvišenije proslave od euharistije koja je ponajprije zahvala, i ujedno dar neba, dolazak Gospodinov među nas koji nam danas poručuje: Blago vama! Isus Uvijek tješi i ulijeva nadu, donosi zraku svjetlosti u tamu, smiruje bure i oluje, donosi lahor osvježenja u trenutcima umora, straha, bezizlaznih situacija, pa i katastrofa. Njegovo „ne bojte se, ja sam s vama“ velika je utjeha. Osobitu blizinu osjećamo kad nam kaže: „Dođite k meni svi umorni i opterećeni, ja ću vas odmoriti“. Koliko je samo nade Isus ulio u srca naših pređa? Koliko je puta intervenirao u povijesti našega hrvatskog naroda u svim krajevima gdje živi hrvatski čovjek?“, upitao je kotorski biskup.

Podsjetio je na neke duhovne velikane poput sv. Leopolda, bl. Gracije, bl. Ozane, službenice Božje Ane Marije Marović.

„Sv. Tripun, kao i njegova obiteljska pozadina, osobito je značajan svjetionik za sve one koji traže orijentir u tami. Njegov život je primjer koliki utjecaj imaju roditelji i obiteljsko ozračje na putu vjere, nade i ljubavi.“ Razlomivši Božju riječ biskup je govorio o blaženstvima naglasivši da Isus naziva blaženima sve one koji misle na druge i koji rade za druge.

„Isusov program blaženstava nije program koji vodi u bijedu nego u bogatstvo zajedništva i dobrih međuljudskih odnosa, program koji donosi beskrajnu vječnu radost svima koji mu se žele pridružiti.“ Blaženstva, nastavio je biskup Štironja, nisu „tek neka pravila ponašanja i uredbe, nego je to opis Isusova života, to su Kristove osobine, Isusov identitet: siromaštvo, krotkost, milosrđe, blizina gladnima, žednima, uplakanima, prognanima, sužnjima… Sve su te Isusove osobine pohranjene u njegovu srcu koje neizmjerno ljubi.“

Svjedočanstvo kršćanskoga života sv. Tripuna kao putokaz

Budući da je duhovna baština Hrvata Boke, ujedno i beskrajna kulturna i materijalna baština koja se ne može istrgnuti iz okrilja Katoličke Crkve, važno je „naše duhovno opredjeljenje na koje nas

neprestance poziva sv. Tripun, s dugogodišnjim iskustvom od 1213 godina u gradu Kotoru i Kotorskoj biskupiji. Da, tu je od 809. godine. I danas zove, da se opredijelimo za tu divnu duhovnost čvrste vjere, i ponosa na svoje porijeklo: Ja sam kršćanin, iz Kampsade, a vi činite što hoćete. Pala je glava u jednom povijesnom trenutku, ali Bog je dao mnoštvo glava i živih ljudi koji svjedoče i žive logiku Krista Gospodina za kojega je mladi Tripun dao svoj život."

U nastavku propovijedi upozorio je da se i „u moderno vrijeme donose zakoni kojima se direktno ili indirektno nastoji zatirati kršćanstvo. Ne dopustimo da se to dogodi u našim obiteljima. Osobito našu mladež i djecu, mlade hrvatske katoličke obitelji prepuštam zagovoru sv. Tripuna koji je jasno znao što je svetost i temeljna vrijednost na životnom putu. Sv. Tripun je svjedok jer je ispred svoga 'ja' stavio Isusovo „ja", Isusu je dao prednost u svakoj situaciji pa i onda kad je u pitanju bio vlastiti život. U svom predstavljanju jasno je dao do znanja, da je Kristov, da je kršćanin iz Kampsade."

Hrvatski narod, nastavio je mons. Štironja, doživljavao je kroz povijest, a doživljava i danas „mržnju, izopćenja, pogrde, izbacivanje, progon, pogibao, mač… No, sve je to pobijedio u onomu koji nas uzljubi, u Isusu i njegovoj Majci, Gospi Velikoga zavjeta, Kraljici Hrvata, Gospi od Škrpjela, Gospi od Milosti, Gospi od Raca, Gospi od Rijeke. Zato je važno da ostanemo Božji, da nam ljubav prema Bogu i Božjim zapovijedima, otvorenost životu i svetost obitelji budu na prvom mjestu. Neka posebno vama dragi mladi Isus bude Put, Istina i Život. A bit će ako se budete hranili njegovom krvlju i osvježavali njegovom Riječi." Svoju je propovijed završio riječima: „Neka nam svjedočanstvo kršćanskoga života sv. Tripuna, i vjernost Kristu i Crkvi budu putokaz za nova stremljenja i putokaz prema ostvarenju vjere, nade i ljubavi."

Tripundanske svečanosti i Kolo svetog Tripuna tisućljetna su tradicija bokeljskih Hrvata

Nakon mise, koju je svojim pjevanjem uzveličao katedralni zbor pod ravnanjem don Ivana Urlića, pripadnici hrvatskih bratovština Bokeljska mornarica 809 iz Zagreba, Rijeke, Pule, Splita i Dubrovnika, uz pratnju Orkestra HRM-a, izveli su na Peristilu Kolo sv. Tripuna u tradicionalnim odorama mornara i časnika Bokeljske

mornarice. Tripundanske svečanosti i Kolo svetog Tripuna tisućljetna su tradicija bokeljskih Hrvata koja se brojnim iseljavanjem prenijela i ustalila na tlu Republike Hrvatske. Prva proslava svetog Tripuna na području Republike Hrvatske zabilježena je 1873. godine u Splitu. Tripundanske svečanosti i kolo sv. Tripuna – tradicija bokeljskih Hrvata u Hrvatskoj imaju svojstvo nematerijalnog dobra na Listi zaštićenih kulturnih dobara RH.
Proslavu je organizirala Hrvatska bratovština "Bokeljska mornarica 809." Split, pod pokroviteljstvom Predsjednika RH, Ministarstva kulture i medija RH, Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH, Splitsko-dalmatinske županije i Grada Splita te uz svesrdnu potporu Splitsko-makarske nadbiskupije, Kotorske biskupije, Zajednice bokeljskih Hrvata i Hrvatskog pomorskog muzeja Split.
Izvor: ika.hkm.hr
http://www.radiodux.me/vijesti/hrvatska/zavrseno-obiljezavanje-150-obljetnice-proslave-sv-tripuna-u-splitu

https://bezcenzure.hr/toptema/ante-tadic-sutra-o-sv-tripunu-u-splitu/

HRVATSKO PJESNIŠTVO BOKE KOTORSKE DIGITALNA ANTOLOGIJA

VANDA BABIĆ

Dr. sc. VANDA BABIĆ, profesorica Odjela za kroatistiku i slavistiku Sveučilišta u Zadru, podrijetlom iz Boke, jedna je od onih vječnih spona Boke i Hrvatske koja živi i radi u toj neraskidivoj vezi ova dva podneblja izrasla iz zajedničke domovinske kolijevke.
Svojim književnim stvaralaštvom, predavanjima i kolegijumom Hrvatska književna i kulturna baština Boke kotorske u okviru studija Hrvatski jezik i književnost na zadarskom Sveučilištu, Vanda svoj život i rad posvećuje očuvanju identiteta Hrvata i hrvatske kulturne baštine svoga rodnoga kraja.
Stihovima, mislima, predavanjima, knjigama, radom i uvijek pruženom rukom nezaboravnim prijateljima njezinog rodnoga kraja, ova velika spisateljica uzdiže Boku u svoj njezinoj povijesnoj veličini, darivajući generacijama istinu, a predcima zavjetni dar poštivanja i besmrtnosti.
U teškoj neminovnoj prolaznosti vremena, ona svojim studioznim radom pokreće ugasle zvonike, pretače prošlost u novo ruho

današnjice vraćajući utihnulim ulicama odjeke hrvatskih tragova stvaranja i postojanja.

BOKELJSKA ELEGIJA

(u povodu 850. godina posvećenja katedrale Sv. Tripuna)

Boku su moju ostavili da umre.
Donosili su joj svaki dan cvijeće
Diveći se njezinoj ljepoti.
Prosili je i ostavljali u istom danu,
Zaručivali je lažnim dijamantima,
Bacali bisere i mahali zastavama.

Boku su moju osudili da umre
na Trgu sv. Tripuna između limene glazbe
i olovnih vojnika slavnog joj brodovlja
sjedi moja Boka uplakana,
uprljana, izdana.

Boku su moju pustili da umre
na banketima gdje su joj slavili ime
u biskupskom dvoru između laži i licemjerja,
Judinih škuda, molitve i kletve,
sjedi moja Boka i gleda
svoj posljednji ispraćaj.

MOLITVA

Bože moj, dan ovaj
sjedi mi u duši i plače.
Osjećam slabost ljudskog
Postojanja
I tako sam sretna
Što poznam Tvoj glas.
Bože moj, dan ovaj
Učini mi sretnim
Nek snaga teče mojim venama,
Nek moje misli budu

Ljubav i mir
A ruke?
Tvoj akvarel.
Amen!

BOKA

U mome kraju sada naranče cvjetaju
Tiho kao ova večer bez mjesečine.

U mome kraju sada je nebo sjajno
I posuto zvijezdama, bez mjesečine.

U mome kraju moja teta sjedi uz
stare slike i briše suze sanjalice.

U mome kraju svi već zaboravili
Moje lice.

(1996)

JUGO

A tko još nije pisao o jugu…
sjedi na glavi i sve crne misli tjera
umjesto dobar dan klimamo
i kažemo jugo... To nam je
pozdrav i opravdanje
što izbrisali smo osmijeh
i što lica su nam jugo.
I mi smo jugo moj plavooki dječače
u tisuću mjehurića razbijeni u valu
glazba smo morskim orguljama
simfonija neispunjenih snova
jugo… tjera najcrnje misli:
ne voliš me. Makar ne dovoljno
ne volim te. Makar ne bih priznala
A pjenušavi val zagrli me i reče:
Sve je to samo jugo
A tko to o njemu još nije pisao…

MOJ OTAC

Moj otac je cijeli život tražio sebe:
Rođen u utrobi bosanskih planina
Po predaji. Bez oca. Bez majke.
Moj otac je cijeli život tražio sebe.

Ni sjena ni dah ni slika ni lik roditelja.
Pričao je kako su ga tukli radi korice kruha.
Bačene u blato čizmom izgužvane. Duboko
u zemlju koju nije zvao svojom.

Moj otac je rastao u dječjem domu
pod paskom Narodne Republike Jugoslavije

Truman mu je poslao čokoladu. Padobranom.
Priča koju je pažljivo čuvao kao fotografiju djetinjstva.

Moj otac cijeli život je tražio sebe.
I kada je ulazio u kasarne kako bi spasio svoje prijatelje
Od JNA. Kao četnik na ulazu i ustaša na izlazu iste kapije.
Moj otac je cijeli život tražio sebe.

U džepu je uvijek nosio medalju s likom Gospe.
I nije se od nje odvajao. Bila mu je majka.
Vjerovao je u Boga. Bio mu je ocem.
I tražio je svećenika, jednom kad bude… na pogrebu.

Moj otac je bio sretan otac i izgubljeno dijete.
Nije mogao zaspati dok ne čuje moje korake
I kad bih vikendom s fakulteta dolazila doma
Miris juhe i njegova radost bila je nerazdvojna slika.

Moj otac danas spava na Lovrincu. Mirno.
Ja nosim Gospinu medalju u džepu i djetinjstvo
ispod pazuha kao knjigu bez početka.
Moj otac nije stigao naći sebe.

Dr. sc. Vanda Babić, dobitnica Srebrne povelje Matice hrvatske 2008. za priređivanje poeme i knjige Berta Krešimira Balabanića «Radovan i Ljudmila.»

Vanda Babić

Odabrana poezija

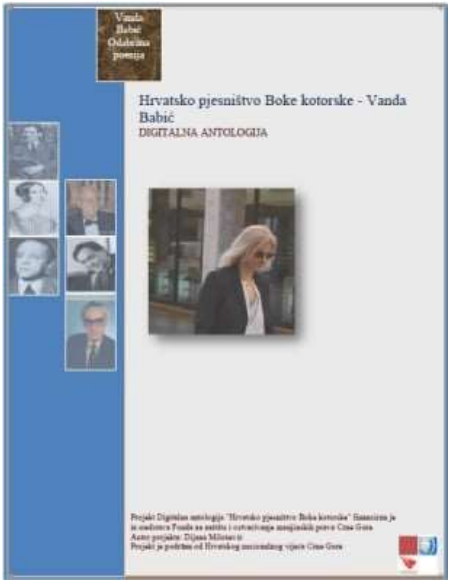

"Malo komu nije znana moja duboka povezanost s rodnim krajem Bokom koja je umnogome odredila i pravac moga znanstveno književnog
rada. Naprosto, nikada se nisam potpuno odvojila od prostora koji me
iznjedrio, prostora u kojem sam izgovorila svoje prve riječi, učinila prve korake, ali i padove. Možda se čini da prve tri godine života u Boki i ne ostavljaju brojna sjećanja u životu odrasle osobe, no u mom slučaju niti poveznice su jačale i postale uže koje se samo više rastezalo i postajalo sve čvršće jače. Istina je da me je Split oblikovao, a od početka studija do danas Zadar je grad u kojemu živim, djelujem i stvaram. Ako povežemo prostor, vidjet ćemo da je u stvari nedjeljiv, jedinstven i cjelovit: Dalmacija!..."

https://poezijahrvataboke.com/vanda-babi%C4%87

ZAGREB

PREDSTAVLJENA KNJIGA ADRIJANA VUKSANOVIĆA „DVIJE TREĆINE“

14.11.2019 22:41 | Autor: Hina

Zbirka pjesama hrvatskoga književnika iz Boke kotorske u Crnoj Gori Adrijana Vuksanovića „Dvije trećine“ predstavljena je u četvrtak u Hrvatskoj kulturnoj zakladi - Hrvatsko slovo u Zagrebu.
O knjizi su govorili književnik Stjepan Šešelj, predsjednik Hrvatskoga nacionalnoga vijeća (HNV) Crne Gore Zvonimir Deković, predsjednik Društva hrvatskih književnika (DHK) Đuro Vidmarović, autor Adrijan Vuksanović, a tekst voditeljice Inozemne zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice (NSK) u Zagrebu Željke Lovrenčić pročitala je zadarska sveučilišna profesorica Vanda Babić.
Po Šešeljevim riječima Vuksanović je, premda je riječ o prvoj zbirci pjesama, vrlo ozbiljan i darovit pjesnik.
Vuksanović je nositelj, ocijenio je Deković, pisane riječi Hrvata u Boki kotorskoj i Crnoj Gori. Njegovo književno djelo održava tradiciju hrvatskoga stvaranja u Boki kotorskoj, rekao je predsjednik HNV-a Crne Gore.
Vidmarović smatra kako je Vukasnović pjesnik kršćanskoga nadahnuća, jezik mu je gibak i melodiozan. Pjesnika fascinira šutnja, napomenuo je dodavši kako on pjeva o povijesti kulturi svoga naroda u Boki.
Po riječima Željke Lovrenčić Vuksanović je obećavajuće pjesničko ime izvan granica Republike Hrvatske.
Knjiga je ispjevana u nekoliko pjesničkih ciklusa, a mogli bi se podijeliti, smatra Lovrenčić, na postmodernističke i cikluse s tradicionalnim motivima.
Meni je, istaknuo je Vuksanović, grijeh spavati u Zagrebu jer je Zagreb mjesto gdje se lijevaju sve hrvatske silnice. U svojim pjesmama pišem o sebi i uzorima koji me potiču na život, naglasio je.

Predstavljanju knjige nazočila je ministrica za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Vesna Bedeković te hrvatski veleposlanik u Crnoj Gori Veselko Grubišić.
Zbirku pjesama „Dvije trećine“ (95 str.) objavili su Hrvatska kulturna zaklada – Hrvatsko slovo iz Zagreba i Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore . U knjizi je objavljena 81 pjesma koje su podijeljene u tri pjesnička ciklusa.
Adrijan Vuksanović rođen je 1980. u Kotoru, a živi u Tivtu. Završio je Elektrotehnički fakultet u Podgorici. Predsjednik je jedine hrvatske političke stranke u Crnoj Gori - Hrvatske građanske inicijative i zastupnik je u Skupštini Crne Gore. Ovo mu je prva zbirka pjesama.

https://www.glasistre.hr/kultura/predstavljena-knjiga-adrijana-vuksanovica-dvije-trecine-604712

DAN HRVATSKOG NARODA U CRNOJ GORI

SVETA MISA ZA DOMOVINU I HRVATSKI NAROD U CRNOJ GORI

Petak, 13. siječnja 2023. - 12:34
Autor:
RADIO DUX

Trinaesti siječanj je izabran za Dan hrvatskog naroda u Crnoj Gori, u spomen na dan kada su moći Sv. Tripuna 809. godine prenesene iz Carigrada u Kotor. Program proslave Dana hrvatskog naroda počeo je svetom misom za domovinu i hrvatski narod u Crnoj Gori, u katedrali sv. Tripuna.

Svetu misu je predvodio don Ante Dragobratović, koji je podsjetio vjernike na život Sv. Tripuna, na njegovu žrtvu te način na koji su moći sv. Tripuna prenesene iz Carigrada u Kotor.

Svetoj misi su prisustvovali: Gordan Grlić Radman, ministar vanjskih i europskih poslova RH, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH Zvonko Milas, posebna savjetnica ministra Radmana Vanda Babić Galić, veleposlanik RH u Crnoj Gori Veselko Grubišić, generalna konzulica Generalnog konzulata RH u Kotoru Jasminka Lončarević, zastupnica u Europskom parlamentu Sunčana Glavak, predsjednik HNV –a Zvonimir Deković, kao i predsjednik HGI – ja Adrijan Vuksanović i potpredsjednik Ilija Janović.

U večernjim satima, s početkom u 19 sati, slijedi Svečana akademija i koncert Tomislava Bralića i Klape Intrade, u Sportskoj dvorani Župa u Tivtu. Potporu hrvatskoj zajednici svojim dolaskom daju

uzvanice iz Crne Gore, Republike Hrvatske, kao i Europskog parlamenta.

http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/sveta-misa-za-domovinu-i-hrvatski-narod-u-crnoj-gori

I ZLATKO GALIĆ NA PROSLAVI DANA HRVATSKOG NARODA U CRNOJ GORI

Hrvatski nogometaši iz dana u dan iznenađuju! Iz dana u dan nam pokazuju da su veći od onoga što mi možemo i zamisliti.
Već sam pisao o čestitci predsjednika Hrvatske građanske inicijative Adrijana Vuksanovića Vatrenima na osvojenom trećem mjestu na Svjetskom prvenstvu:
http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/vuksanovic-sretni-smo-i-ponosni-hvala-vatreni
https://hrvatskonebo.org/2022/12/17/cestitka-vatrenima-predsjednika-stranke-hrvatske-manjine-u-crnoj-gori/
Bokeljski Hrvati bi vjerojatno bili prezadovoljni da je HNS uzvratio sličnom čestitkom u povodu Dana Hrvatskog naroda u Crnoj Gori.
Ali doživjeli smo mnogo mnogo više:
POVIJESNI ZNAČAJ
KUSTIĆ I DALIĆ NA PROSLAVI DANA HRVATSKOG NARODA U CRNOJ GORI

Predsjednik Hrvatskog nogometnog saveza Marijan Kustić i izbornik Vatrenih Zlatko Dalić sa suradnicima sudjelovali su na proslavi Dana hrvatskog naroda u Crnoj Gori.

Na proslavi Dana hrvatskog naroda sudjelovali su i dopredsjednik HNS-a Mario Smodlaka, članovi Izvršnog odbora Ile Topuzović i

Darko Raić Sudar, tehnički direktor A i U-21 reprezentacije Stipe Pletikosa, voditelj poslova prevencije, sigurnosti i integriteta Jurica Jurjević i operativni asistent u uredu predsjednika Blago Jakovljević.
Praznik se slavi na spomen 13. siječnja 809. godine i dolaska moći sv. Tripuna u Kotor, Dan hrvatskog naroda je zbog svog povijesnog i kulturnog doprinosa značajan ne samo za Hrvate, već i za cijelu Crnu Goru.

https://hns-cff.hr/news/25012/kustic-i-dalic-na-proslavi-dana-hrvatskog-naroda-u-crnoj-gori/

O tome izvještava i radio DUX
„Dolazak Marijana Kustića, predsjednika Hrvatskog nogometnog saveza i Zlatka Dalića, izazvalo je kod prisutnih opće oduševljenje. Njihov dolazak je izraz poštovanja hrvatskoj zajednici, a gospodin Dalić je čovjek, koji je uspio ujediniti sve Hrvate diljem svijeta i učiniti ih ponosnim. Skroman, po čemu je i poznat, izrazio je zadovoljstvo dolaskom te rekao da će se i dalje truditi uspjesima hrvatski narod učiniti ponosnim.“(Vidjeti Prilog)

10

10

Ali i crnogorskim medijima je posebno bio zanimljiv dolazak Zlatka Dalića (vidjeti Priloge).

Josip Pečarić

VELIČANSTVENO OBILJEŽEN DAN HRVATSKOG NARODA U CRNOJ GORI

Subota, 14. siječnja 2023. - 12:04
Autor:
RADIO DUX

Ž

Trinaesti siječanj je izabran za Dan hrvatskog naroda u Crnoj Gori, u spomen na dan kada su moći Sv. Tripuna 809. godine prenesene iz Carigrada u Kotor. Program proslave Dana hrvatskog naroda počeo je jučer svetom misom za domovinu i hrvatski narod u Crnoj Gori, u katedrali sv. Tripuna. U večernjim satima, u Sportskoj dvorani Župa u Tivtu, održana je Svečana akademija i koncert klape Intrade, u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore. Potporu hrvatskoj zajednici svojim dolaskom dale su uzvanice iz Crne Gore, Republike Hrvatske, kao i Europskog parlamenta.
Večer je započela stihovima Ljube Stipišića Delmate, nakon kojih su intonirane himne Crne Gore i Republike Hrvatske.
Na početku večeri, prisutne je pozdravio Zvonimir Deković, predsjednik HNV – a: „Hrvati smo u CG i kako duhovno tako i na sve druge načine pripadamo ovom prostoru. Boka je, uostalom, naš zavičaj, i to će zauvijek ostati. A, sudbina zavičaja je da mu se ljudi rođeni u njemu uvijek vraćaju. Nekad s puta, kao neki večeras među nama, ponekad u mislima, sjećanjima, a ponekad u molitvi, ponekad, kao u ovom slučaju, brižljivo čuvajući i njegujući njegove tradicijske vrijednosti te aktivno radeći na njihovoj promidžbi. Kada govorimo o Hrvatima u Crnoj Gori nužno je istaknuti radi potpunog razumijevanja da se tada prije svega misli na one Hrvate koji su se

svojevoljno i slobodno deklarirali kao Hrvati sukladno Ustavu i zakonima u CG i koji kroz svoje predstavnike u institucijama žele očuvati svoj nacionalni, kulturni i duhovni identitet i time zaštititi svoje nacionalne interese. Dakle, sve dok se emotivno ne distanciramo od svoje povijesti ona je dio nas, ona u svakom od nas održava nostalgiju prema otadžbini. Nostalgija je naša neizlječiva bolest. Nije dovoljno dragi prijatelji kod kuće držati propovijedi o svojoj tradiciji. Narod i civilizacija koja izgubi sjećanje raspada se i nestaje, jer zaboravlja razlog svog postojanja. Zaboravlja načela koja su joj utemeljila život. Zaborav neumitno vodi u nestajanje svakog društva, jer jedino sjećanje koje se identificira s bitkom narodnog bića znat će očuvati njegove temelje" .

Nazočnima se obratio i gradonačelnik grada Novalje, gospodin Ivan Dabo, koji je darovao koncert klape Intrade hrvatskoj zajednici u Crnoj Gori, koji je izrazio zadovoljstvo svojim dolaskom i prisustvom obilježavanju važnog dana za Hrvate u Crnoj Gori.

„Kultura ima tu moć da sruši granice svojim snagom univerzalnosti i Boka je bila dio svijeta, kada je svijet bio i mnogo dalji. Hrvati su državotvorni narod u Crnoj Gori. Crna Gora ima tu sreću da nije država jednog naroda. Nažalost, kao dijete Boke, osjećam stalni gubitak Hrvata u Boki. Odlaskom Hrvata iz Boke, gubimo tu moć Boke da oplemenjuje i obrazuje i jedna od mojih molbi je – ostajte ovdje. Hvala na svemu što donosite Crnoj Gori i Boki. Hvala vam na državotvornosti države Crne Gore" - kazao je počasni predsjednik SDP - i donedavno crnogorski ministar Ranko Krivokapić.

Adrijan Vuksanović, predsjednik Hrvatske građanske inicijative istakao je ponos što je upravo HGI aktivno sudjelovala u donošenju emancipatorskog Zakona, koji nam omogućava da slavimo Dan Hrvata u Crnoj Gori - i ne samo u Crnoj Gori nego i izvan njenih granica.

„Današnji dan važan je za Hrvate, ali važan je i za Crnu Goru, jer njegujući vlastiti identitet mi na najbolji način predstavljamo Crnu Goru. Branimo je svi, koji bi od nje napravili nešto drugo. Ne možemo birati vrijeme u kojem živimo, ali ono što možemo - to je ustrajno zastupati sve ono što su vrijednosti našeg identiteta. I nismo slučajno odabrali ovaj dan, ne samo zato što je on najdublja povijesna pozicija u autohtonom višestoljetnom trajanju Hrvata u Boki, već i zbog uzornog primjera Sv. Tripuna, koji je potvrdio da

se nekada identitetske vrijednosti moraju braniti i žrtvom", rekao je prilikom obraćanja gospodin Vuksanović.
U ime Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, obratio se Zvonko Milas, koji je spomenuo brojne projekte koje Središnji ured podupire:" S velikom motivacijom i ponosom podupiremo različite projekte koji se ostvaruju u svim područjima društvenog života kroz učenje hrvatskoga jezika, kulturni amaterizam, kao i upoznavanje i očuvanje bogate materijalne i nematerijalne baštine te doprinose jačanju povezanosti Hrvata u Boki kotorskoj i cijeloj Crnoj Gori te povezanosti s Hrvatskom. Siguran sam da ćemo zajedničkim snagama i ustrajnim radom uspjeti očuvati sve ono što stoljećima čini prepoznatljivima Hrvate koji žive na ovome prostoru, a ponosnima sve Hrvate diljem svijeta".
Dolazak Marijana Kustića, predsjednika Hrvatskog nogometnog saveza i Zlatka Dalića, izazvalo je kod prisutnih opće oduševljenje. Njihov dolazak je izraz poštovanja hrvatskoj zajednici, a gospodin Dalić je čovjek, koji je uspio ujediniti sve Hrvate diljem svijeta i učiniti ih ponosnim. Skroman, po čemu je i poznat, izrazio je zadovoljstvo dolaskom te rekao da će se i dalje truditi uspjesima hrvatski narod učiniti ponosnim.
„Europski put Crne Gore mora biti jedini put. Vi ćete donijeti još onaj mali djelić hrvatske kulture koji nam treba u Europskom parlamentu. Imate našu punu potporu. I ponosno kažite: Da, mi smo Hrvati" – naglasila je Sunčana Glavak, hrvatska zastupnica u Europskom parlamentu.
Izaslanik predsjednika RH, NJ.E. Veselko Grubišić se obratio prisutnima:"Želimo da Crna Gora ubrza svoje reforme i snažnije krene u pregovaračkom procesu kako bi čim prije postala članicom EU. Hrvatska za Crnu Goru ne vidi vrjedniji put i cilj od članstva u EU. Bit ćemo uz CG na svakom koraku prema članstvu u EU. Drago mi je da je za Dan Hrvata u Crnoj Gori baš izabran 13.siječnja, koji još jednom svjedoči neizbrisivu vezu između Hrvata, sv. Tripuna i Kotora. Naš hrvatski identitet je afirmativnog karaktera. Potrebno nam je zajedništvo svih Hrvata kako bi ustrajali na očuvanju onih vrijednosti koje smo gajili još od stoljeća sedmog".
Izaslanik predsjednika Crne Gore, gospodin Boris Bastijančić, istakao je da je ovo prilika da se oda priznanje Hrvatima Crne Gore, koji čuvaju svoju tradiciji, promoviraju njene korijene I vrijednosti,

koji njeguju pažljivo njenu jedinstvenu kulturno – povijesnu riznicu istovremeno doprinoseći obogaćivanju demokratske Crne Gore i kulturne raznolikosti. Hrvati su iznjedrili ličnosti, kojima se ponose i Crna Gora i Hrvatska - i to s razlogom čine. To su ona lica, koja su obogatila europsku, znanstvenu i kulturnu baštinu, navodi Bastijančić. Osvrnuo se i na partnerski odnos dviju država, kao i na projekt Putevima bokeljskih Hrvata, koji se realizira na dobrobit oba naroda.

Na kraju, nazočnima se obratio i izaslanik premijera RH, ministar vanjskih i europskih poslova RH, gospodin Gordan Grlić Radman, koji je istakao zadovoljstvo što obilježavanju važnog dana za Hrvate u Crnoj Gori prisustvuju i Ranko Krivokapić i Raško Konjević, s kojima dijeli iste vrijednosti - razumijevanja, poštivanja, vrijednosti ljubavi, kulture, građanske kulture: "Vi ste zapravo zrcalo Crne Gore. Ponosni narod Crne Gore, koji pripada Europi, zajedno s nama".

Ministar Radman ističe da treba razumjeti i stvari iz prošlosti, kao i pričati o njima.

„Moramo poštivati identitete. Potrebno nam je zajedništvo, ali ne bilo kakvo. Poštujemo tuđe, ali ne damo svoje. Kada vidite Vatrene, vidite refleksiju jednog naroda i njihovu borbu. Budimo zajedno, poštujmo se. Ne bojte se, mi smo uz vas, Republika Hrvatska je uz vas"- kazao je ministar Radman, riječima podrške i ohrabrenja.

Uslijedio je koncert klape Intrade, koji je svih dirnuo emotivnim glasom Tomislava Bralića, kojeg smo dugo čekali.

U glazbenom dijelu, nastupile su i Doris Deković i Dora Štampić, koje su izvele pjesmu „Ovo je moja krv", na oduševljenje prisutnih.

Među prisutnima su bili i generalna konzulica Generalnog konzulata RH u Kotoru gospođa Jasminka Lončarević, koja svojim radom, trudom i zalaganjem doprinosi zajedništvu hrvatske zajednice u Crnoj Gori, a posebno u Boki ništa ovdje ne bi bilo isto. Profesorica Vanda Babić Galić, posebna savjetnica ministra Gordana Grlića Radmana, koja preko trideset godina promiče hrvatski kulturni kod Boke, produbljuje hrvatsko-crnogorske kulturološke odnose, dovodi studente i trudi se predstavljati svoj hrvatski narod i svoju Boku, na način kako to i zaslužuju. Iz bliskog susjedstva su došli župan Dubrovačko-neretvanski Nikola Dobroslavić i gradonačelnik Dubrovnika Mato Franković. Predsjednik Albanskog savjeta

gospodin Faik Nika sa suradnicima. Predsjednik Zrinske garde, gospodin Đuro Bel i počasni predsjedniku Alojzije Sobočanec, s gardistima, koji su donijeli posebni ugođaj večeri. Također su prisustvovale i izaslanica predsjednika Hrvatskog narodnog sabora Darijana Filipović i Andrijana Katić, savjetnica predsjednika Čovića.
Razmijenjeni su i prigodni darovi, kao i uručene zahvalnice HNV – a ministru Radmanu i državnom tajniku Milasu, za nemjerljiv doprinos Hrvatima u Boki.

http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/velicanstveno-obiljezen-dan-hrvatskog-naroda-u-crnoj-gori

PRILOG

GOVOR MINISTRA RH GORDANA GRLIĆ-RADMANA

Drage Hrvatice i Hrvati, poštovani uzvanici, dragi prijatelji,

poseban je osjećaj biti ovdje zajedno s vama i danas, 13. siječnja obilježiti Dan hrvatskog naroda u Crnoj Gori. Kao izaslanik Premijera Vlade RH, kao ministar vanjskih i europskih poslova RH, kao čovjek koji ovaj Zaljev svetaca osjeća svojim domom, koji korak Bokeljskog mornara osjeća kao svoj korak i svu ljepotu i težinu hrvatske baštine koju su vaši preci stvorili i koju ste unijeli u samostalnu nezavisnu Crnu Goru.

Mi, koji smo tu blizu u matičnoj Domovini, Vlada RH, ja osobno, Središnji državni ured RH, svi mi ovdje okupljeni nosimo vas u srcu, ali ne kao parolu, već konkretnim učincima pazimo da ostanete ono što jeste, autohtoni, svoji na svom ognjištu i svjedočite hrvatsku riječ i kulturu.

A današnji dan je važan u povijesti Hrvata Boke, dan kada su prenesene moći sv. Tripuna što je početna točka vaše povijesti, ustrajnosti, i opstojnosti na ovoj svetoj bokeljskoj zemlji, vašoj kolijevci, Zaljevu koji je riznica hrvatske kulture o kojoj svesrdno skrbimo zajedno, RH i CG.

Čest sam gost u Crnoj Gori, posebno u Boki kotorskoj i vrlo pažljivo pratim rad Hrvatskog nacionalnog vijeća CG, g. Dekovića, nastupe predsjednika Hrvatske građanske inicijative, g. Vuksanovića kao i zbivanja na turbulentnoj političkoj sceni gdje smo u ovoj godini zajedno s bivšim ministrima sad tehničke Vlade CG uspjeli iscrtati jedan novi put, čisti put i približiti naše dvije prijateljske zemlje.

Prvo smo na Visu odali počast i sjećanje na admirala Barovića koji je u Domovinskom ratu radije izabrao vlastitu smrt nego smrt ljudi i gradova hrvatske obale, pa smo podigli spomen ploču na Visu kao znak sjećanja i kao opomenu.

Desetak dana kasnije, u Morinju, Crna Gora se suočila sa svojom poviješću i logorom u kojem je mučeno više stotina civila i branitelja s Dubrovačkog područja i poklonila se žrtvama i zatražila oprost.

Oprost od onoga što je bio rezultat velikosrpskog projekta u kojem su sudjelovali ne samo Srbi, nego Crnogorci, Albanci i poneki Hrvati.
Danas, tridesetak godina kasnije, slično je. U projektu srpskog sveta sudjeluju mnogi, neki svjesno, neki sa zadatkom, a neki iz straha ili osobne zanesenosti.
I vi to, drage Hrvatice i Hrvati u Boki, u Crnoj Gori, i vi to dragi Crnogorci i građani Crne Gore osjećate na svakom svom koraku.
Projekata i „svetova“ je uvijek bilo no uvijek je vladavina prava našla put i održala zemlju i narode u njoj tako će siguran sam i Crna Gora zajedno s vama koji ste njezina sol, ostati uspravna i svoja na europskom putu gdje će uz potporu nas, svojih susjeda i prijatelja, nas koji dijelimo zajedničku skrb o 60% nepokretnog kulturnog blaga koji je hrvatski narod stoljećima gradio i danas čuva i pridonosi kulturnom mozaiku Crne Gore, izaći u europskoj perspektivi snažnija i jača.
A vas, autohtoni hrvatski narod Crne Gore u ovim vremenima neka snaži zavjet vaših otaca, zagovor bokeljskih svetaca i čvrsta ruka R Hrvatske koja je ponosna na baštinu koju čuvate, vašu agilnu prisutnost u političkom i kulturnom životu Crne Gore, vašu prepoznatljivost i borbu za vlastiti dom.
Naša nazočnost nije ovdje folklor, običajnik, nego je čvrsto jamstvo da smo s vama i uz vas uvezani i odlučni u očuvanju prava na vlastitost i svoje stoljetno ognjište, a Vlada RH će snažno podupirati, štititi i stajati uz vas i uz proeuropsku Crnu Goru.
Dirnut sam pažnjom i darom koji ste mi uručili. Vezan sam za ovaj prostor i ovaj vaš čin ne samo da mi je ugrijao srce već mi je dao i obvezu da još snažnije, još ustrajnije i jače stanem uz vas kao ministar, ali i kao čovjek koji znade cijeniti vlastitu kulturu i ljude koji je stvaraju.
Jedno sigurno mogu obećati, da će sav moj napor ići u povezivanju i jačanju vaše zajednice, u pomoći i podršci Crnoj Gori prema Europskoj zajednici. No, trebam vašu pomoć, trebam vaše jedinstvo, trebam vaše međusobno poštovanje i uvažavanje onoga što su vam preci ostavili i to tako da ćete se prepoznati, biti jedno hrvatsko tijelo koje u Crnoj Gori ima veliku odgovornost, obvezu, ali i zadatak: ostati svoj i ponosan na svoje hrvatsko ime, jezik i tradiciju i na kulturno blago čiji ste čuvari i vjerovnici!

Neka vam današnji datum bude zalog, neka vam moći sv. Tripuna i molitva budu izvor snage za vremena koja dolaze i u kojima naša djeca trebaju imati ove postulate kako bi znala svoje ime i svoj temelj.
Zato, ponosno vijte hrvatskom trobojnicom, budite jedan uz drugoga, jedan s drugim, ali i s drugačijim. Budite Vatreni i neka Vam njihov dolazak, njihove poruke budu dodatna energija i snaga.
Puna srca u ime Predsjednika Vlade RH, g. Andreja Plenkovića i u svoje osobno ime čestitam vam Dan hrvatskog naroda u Crnoj Gori s posebnom porukom:
Ostanite svoji na svome, nadograđujte europske temelje Crne Gore i budite sigurni u skrb matične Domovine koja čini i činit će sve za vašu dobrobit i dobrobit hrvatske baštine koju čuvate. Živjeli!

Napomena: Ovo je pripremljeni tekst govora Ministra za 13.1.2023. prigodom Dana hrvatskoga naroda u CG. Zahvaljujem se g. Ministru na njemu. Međutim Ministar je u Tivtu, govorio iz glave i puno šire.

AKADEMIK JOSIP PEČARIĆ – ŽIVOTOPIS

Akademik Josip Pečarić rođen je 2. rujna 1948. godine u Kotoru. Tamo je završio osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, a 1972. diplomirao na Elektrotehničkom fakultetu u Beogradu s radom iz područja nuklearne fizike. Na istom fakultetu je i magistrirao 1975. godine, a 1982. obranio doktorsku disertaciju iz područja matematike s naslovom Jensenove i srodne nejednakosti.

Nakon završenog studija radio je u Geomagnetskom institutu u Grocki te od 1977. kao asistent fizike na Građevinskom fakultetu u Beogradu. Godine 1987. se s obitelji preselio u Zagreb te zaposlio na Tekstilno-tehnološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu kao izvanredni profesor matematike. Od 1990. radi kao redoviti profesor na istom fakultetu, od 1996. kao redoviti profesor u trajnom zvanju. Umirovljen je 2018. Do početka agresije Rusije na Ukrajinu bio je istraživač Matematičkog instituta Sveučilišta RUDN u Moskvi (Rusija).

Od 2000. godine je redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, od 2016. inostrani je član Dukljanske akademije nauka i umjetnosti

Za doprinos u znanosti je 1996. godine dobio Državnu nagradu za znanost (prirodne znanosti), te je 1999. odlikovan ordenom Reda Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića.
Akademik Josip Pečarić je jedan od vodećih svjetskih stručnjaka u području matematičkih nejednakosti. Jedan je od najproduktivnijih svjetskih matematičara s više od 1300 objavljenih ili prihvaćenih za tisak radova u matematičkim časopisima. Također je i najcitiraniji hrvatski matematičar, a ima preko 230 suradnika iz zemlje i svijeta (na svjetskim bazama ima:
Google Scholar: citata: 18430, H-index: 50;
MathSciNet: publikacija: 1347, citata: 6541, H-index: 26;
Scopus: publikacija: 795, citata: 7140, H-index: 36;
WoS: publikacija: 805, citata: 6520, H-index: 34.
Prema istraživanjima sa Sveučilišta Stanford u Kaliforniji (SAD) Pečarić je po broju objavljenih radova na 2290. mjestu njihove liste za cijelu karijeru od 195605 svjetskih znanstvenika, a prvi iz RH je 14538. Na njihovoj listi za zadnju godinu koja ima 200409 znanstvenika Pečarić je po broju objavljenih radova na 2195. mjestu, a prvi iz RH je 13457.
Osim velikog broja članaka u međunarodnim matematičkim časopisima, autor je ili koautor 40 monografija. O jednoj monografiji je u poznatom časopisu Amer. Math. Monthly, July-August 1991, poznati matematičar D. Pedoe objavio cijeli članak, a izdavačka kuća Element pokrenula je seriju „Monographs in inequalities“ u kojoj je do sada tiskano 20 monografija.

Osnivač je seminara Matematičke nejednakosti i primjene na Matematičkom odjelu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Sveučilišta u Zagrebu, i s tog je seminara do sada izašlo preko četrdeset doktora matematičkih znanosti. Danas ovaj seminar također ima i svoj dio na Sveučilištu u Splitu. Niz godina gostovao je na Abdus Salam school of mathematical sciences in Lahore pa i u Pakistanu ima niz svojih učenika koji rade po tamošnjim sveučilištima. Akademik Pečarić ima preko 230 suradnika iz cijeloga svijeta.

Godine 1998. pokrenuo je međunarodni znanstveni časopis „Mathematical Inequalities and Applications” (izdavač Element, Zagreb), koji je već nakon dvije godine izlaženja uvršten na

Scientific Citation Index Expanded (SCIE). Taj časopis je postao prvi hrvatski časopis na SCIE listi i danas je Q2 časopis a bio je i Q1 dok je na Scopusu Q1 časopis. Kasnije je pokrenuo još dva časopisa – „Journal of Mathematical Inequalities“ (danas je također Q2 a bio je i Q1 časopis) i „Operators and Matrices“ – koji su i na CC listi i na SCIE listi. Na listi najboljih hrvatskih znanstvenih časopisa (prema bazi Scopus) sva tri časopisa su visoke plasirani (ova dva Q1/Q2 su prvi i peti). Pokrenuo je i časopis „Fractional Differential Calculus“ koji je od ove godine na Scopusu. Glavni urednik je i novog časopisa „Pakistan Journal of Mathematical Sciences“.

Osim toga, član je uredništava ili recenzent brojnih međunarodnih časopisa. Kao pozvani ili plenarni predavač akademik Josip Pečarić je održao mnoga predavanja na međunarodnim konferencijama, a povodom njegovog 60-og rođendana je 2008. godine u Trogiru održana međunarodna konferencija „Mathematical Inequalities and Applications 2008“. Tu konferenciju su slijedile:

1) Mathematical Inequalities and Applications 2010, Lahore, Pakistan, March 7-13, 2010., Pakistan
2) Mathematical inequalities and nonlinear functional analysis with applications, July 25-29, 2012, Jinju, South Korea.
3) U lipnju 2014. godine (22.-26. lipnja) u Trogiru se pod pokroviteljstvom Razreda za matematičke, fizičke i kemijske znanosti HAZU održala konferencija pod nazivom „Mathematical Inequalities and Applications 2014 – One thousand papers conference“ u čast akademika Josipa Pečarića povodom objavljivanja više od 1000 znanstvenih matematičkih radova,
4) Slijedeće godine je održana konferencija Mathematical Inequalities and Applications 2015, 11-15 November, Mostar, BiH
5) Tri godine kasnije je u Zagrebu održana međunarodna konferencija MIA 2018 povodom njegovog 70-og rođendana..

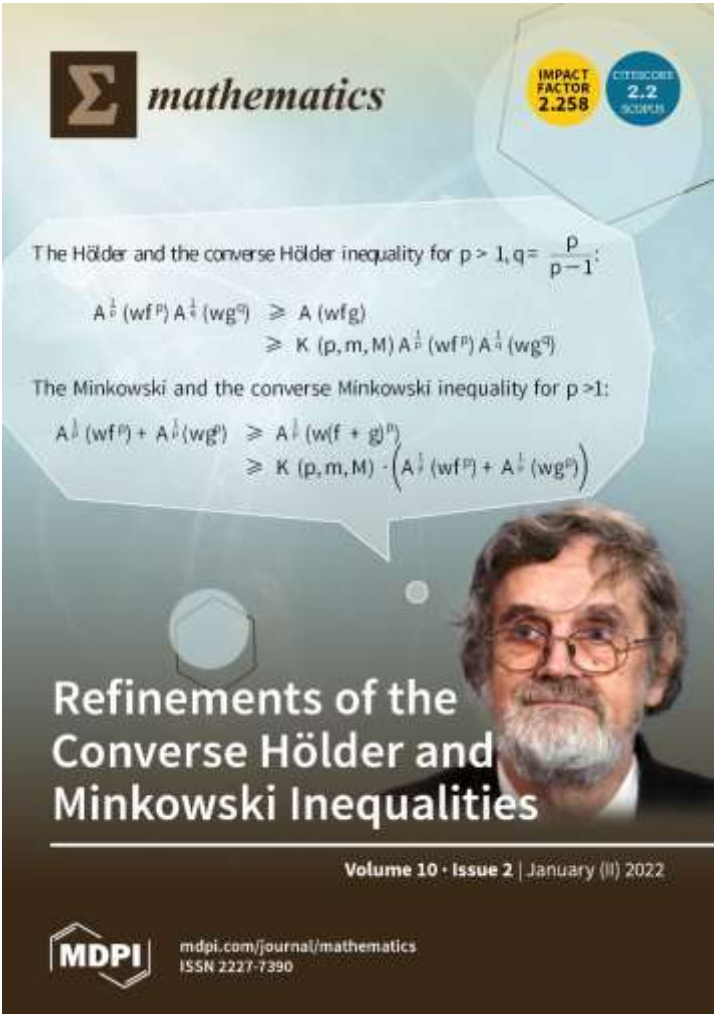

Cover Story

Article: Refinements of the Converse Hölder and Minkowski Inequalities

Josip Pečarić, Jurica Perić and Sanja Varošanec

Mathematics 2022, *10*(2), 202; doi:10.3390/math10020202

https://www.mdpi.com/2227-7390/10/2

Mathematics | January-2 2022 - Browse Articles

Zbog njegovih zasluga u matematici, akademiku Pečariću je posvećen jedan broj časopisa „Banach Journal of Mathematical Analysis“, Vol. 2, No.2 (2008). Riječ je o međunarodnom znanstvenom časopisu koji je na SCIE i CC listi, a u tom posebnom broju članke su objavili i posvetili ih akademiku Pečariću mnogobrojni svjetski matematičari. Intervju koji je tamo objavljen (str. 163-170) objavljen je i na kineskom u časopisu Mathematics 3 (2012), 245-249. Nekim Pečarićevim istraživanjima (inače citiranih i u časopisu “Nature”, a s P.T. Landsbergom objavio je članak u časopisu Phys. Rev., A35 (1987), 4397–4403.) posvećen je i članak "Accentuate the negative", Math. Bohem. 134 (2009), no. 4, 427-446. kojeg je napisao Peter Bullen, profesor emeritus sa Sveučilišta u Vancouveru.

Nedavno je tiskan knjiga Matice Hrvatske PRIJELOMNA VREMENA / Hrvatske zemljenakon 1918, a o znanosti piše dr. sc. Zdravka Jelaska Marijan s Hrvatskog instituta zapovijest. Tako na str. 413. piše: *Djelovali u inozemstvu ili u Hrvatskoj, neki od hrvatskih znanstvenika su tijekom 20. stoljeća dali važan doprinos svjetskoj znanosti, prvenstveno nobelovci Lavoslav Ružička i Vladimir Prelog (kemija). Značajan ugled stekli su i fizičar Ivan Supek (električnavodljivost materijala na niskim temperaturama), matematičari Vilim (William) Feller (teorija vjerojatnosti) i Josip Pečarić (teorija nejednakosti), molekularni biolozi MiroslavRadman i Ivan Đikić, fizičari Davor Pavuna (supraprovodljivost i nano-inženjering) iMarin Soljačić (bežični prijenos energije i nano-fotonika) i mnogi drugi.“*

Akademik Pečarić poznat je i po svom publicističkom radu. Objavio je više od 140 publicističkih knjiga.

21/12/2022

.